

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och med förslag till lagar om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i denna stadga och om ändring av strafflagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen godkänner den i Rom den 17 juli 1998 antagna stadgan för Internationella brottmålsdomstolen samt lagarna om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i stadgan och om ändring av strafflagen. Finland undertecknade Romstadgan den 7 oktober 1998.

Genom Romstadgan upprättas den första permanenta internationella brottmålsdomstolen. Domstolen kommer att etableras i Haag i Nederländerna och den får i uppgift att utdöma straff för de allvarligaste stora internationella brotten som angår hela det internationella samfundet. Domstolens behörighet omfattar folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, vilka samtliga är definierade i stadgan. Behörigheten kan dessutom utsträckas till att omfatta aggressionsbrott så snart stadgepartsförsamlingen har fattat beslut om definitionen av brottet och om villkoren för domstolens utövande av jurisdiktion. Jurisdiktionen gäller fysiska personer, inte juridiska personer. En persons officiella ställning eller uppgift befriar inte honom eller henne från det straffrättsliga ansvaret.

Domstolens jurisdiktion skall komplettera den nationella jurisdiktionen. Om ett brottmål har behandlats eller är under behandling i en nationell domstol, är Internationella brottmålsdomstolen inte behörig. Ett undantag utgör de situationer där antingen den nationella domstolens effektivitet eller rättvisekraven ifrågasätts på grunder som anges i

stadgan. I den stadgeenliga processen har en stat möjlighet att motsätta sig internationell jurisdiktion och ta upp målet för behandling hos nationella myndigheter.

Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion initieras av en stadgepart eller av domstolens åklagare. Dessutom kan Förenta Nationernas säkerhetsråd, om det anser att den internationella freden och säkerheten är hotade, hänskjuta behandlingen av en situation till domstolen i sådana fall där situationen förefaller att ha beröringspunkter med ett eller flera brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. I dessa fall ställer stadgan inga ytterligare villkor för utövandet av jurisdiktionen. I övriga fall förutsätter stadgan att antingen den stat på vars territorium brottet sker eller den stat vars medborgare är misstänkt för brottet är part i stadgan eller har godkänt domstolens jurisdiktion genom ett separat tillkännagivande.

Domstolen kan döma till livstidsfängelse eller till fängelse på viss tid och kan utdöma böter som ytterligare straff. Romstadgan ålägger de stater som är stadgeparter att godta domstolens jurisdiktion och att samarbeta med den samt att erkänna och verkställa domstolens beslut. Enligt denna proposition är det meningen att Finland skall utfästa sig att lämna omfattande rättslig hjälp, utan restriktioner med avseende på den nationella lagstiftningen.

För att stadgan skall träda i kraft och för att arbetet skall kunna inledas vid domstolen krävs att 60 stater ratificerar stadgan. I pro-

positionen ingår ett förslag till lag om ikraftträdande av de bestämmelser i stadgan som hör till området för lagstiftningen och ett för-

slag till lag om ändring av strafflagen i enlighet med stadgan. Lagarna avses träda i kraft vid samma tidpunkt som stadgan.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	3
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Nuläge	4
1.1. Internationell straffrätt	4
1.2. Gällande rätt i Finland	6
2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	6
2.1. Mål	6
2.2. De viktigaste förslagen.....	7
3. Propositionens verkningar	8
3.1. Ekonomiska verkningar	8
3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	9
4. Beredningen av propositionen	9
4.1. Förhandlingarna om stadgan.....	9
4.2. Beredningen i Finland	10
DETALJMOTIVERING.....	11
1. Stadgan	11
1.1. Ingressen	11
2. Lagförslagen	88
2.1. Lag om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och om tillämpning av stadgan (lagen om ikraftträdandet).....	88
2.2. Strafflagen	90
3. Ikraftträdande.....	92
4. Behovet av riksdagens samtycke	93
5. Lagstiftningsordning.....	98
LAGFÖRSLAGEN	106
om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och om tillämpning av stadgan.....	106
om ändring av strafflagen	108
BILAGA.....	110
PARALLELLTEXTER.....	110
om ändring av strafflagen	110

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Internationell straffrätt

De straffrättsliga utgångspunkterna är egentligen ett nationellt rättsområde, medan folkrätten har sin upprinnelse i att varje stat är suverän inom sitt eget territorium. Inom folkrätten har begreppet "det internationella samfundet" dock så småningom ställts fram om suveränitetstanken. Att bekämpa internationella brott och att ställa gärningsmännen till ansvar är i princip förenligt med alla staters intresse. Det internationella samfundet ger i dag straffrätten en viktig roll i arbetet för internationell rättvisa, mänskliga rättigheter och världsfred.

Då man talar om internationella brott avses i regel antingen s.k. globala brott, t.ex. narkotikabrott, brott mot luftfartens säkerhet eller penningtvätt, eller brott mot folkrätten, t.ex. krigsförbrytelser, folkmord, brott mot mänskligheten och aggressionsbrott. Denna klassificering är delvis överlappande. I fråga om den förstnämnda kategorin har staterna ingått internationella överenskommelser om brottsbekämpning, enligt vilka man enligt den s.k. universalitetsprincipen har kommit överens om att staterna skall tillämpa sin egen straffrätt på brottet oberoende av gärningsort, gärningsman och innehållet i gärningssortens lag. Den senare kategorin avser gärningar som enligt folkrätten skall betraktas som brott oberoende av om det i den nationella strafflagstiftningen finns motsvarande kriminalisering eller ej.

Den nationella och den internationella rättsvärden har hittills avvikit märkbart från varandra. På det internationella planet har det inte funnits behöriga myndigheter på samma sätt som inom det nationella rättssystemet, dvs. polis, åklagare, domstolar och verkställande myndigheter. Eftersom det sålunda inte har varit möjligt med "direkt verkställighet", har den internationella straffrätten varit beroende av nationella domstolar ("indirekt verkställighet"). Internationell samverkan i brottmål, t.ex. internationell rättslig hjälp, utlämnande av gärningsmän, överförande av verkställigheten av rättegång eller straff, har tjä-

nat tillämpningen av såväl den nationella straffrätten i de olika staterna som den internationella, för staterna gemensamma straffrätten. Verkställigheten av denna internationella straffrätt som bygger på horisontellt mellanstatligt samarbete har dock inte fungerat effektivt.

Idén om internationell straffrättslig domsrätt och en permanent internationell brottmålsdomstol har en lång tillkomsthistoria. Internationella straffrättsliga ad hoc-rättegångar har i regel förekommit i samband med efterräkningar som gällt väpnade konflikter. I Versaillesfördraget efter första världskriget bestämdes att segrarna skulle åtala den tyske kejsaren Wilhelm II för brott mot den internationella moralen och fördragens okränkbarhet. Meningen var att de som hade gjort sig skyldiga till krigsförbrytelser skulle dömas av militära domstolar, men kejsaren utlämnades inte av Holland som han hade tagit sin tillflykt till. Till och med Tyskland, som hade förlorat kriget, kunde vägra att utlämna personer som var misstänkta för krigsförbrytelser.

Under mellankrigstiden försökte man inom Nationernas Förbund och i akademiska kretsar få i gång ett arbete för att etablera en permanent brottmålsdomstol, men dessa ansträngningar förblev resultatlösa. De oerhörda kränkningar av den humanitära rätten som inträffade under andra världskriget förändrade på ett avgörande sätt den allmänna opinionen inom det internationella samfundet. Man accepterade tänkesättet att individen har straffrättsligt ansvar för kränkningar av folkrätten. De allierade inrättade domstolar i Nürnberg och Tokyo för att döma de viktigaste krigsförbrytarna. Domstolarnas kompetens omfattade brott mot freden, krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten. Domstolen i Nürnberg behandlade åtal också mot juridiska personer.

Nürnberg- och Tokyorättegångarna har en viktig principiell betydelse inom den internationella straffrätten. Ett uttryck för detta är de s.k. Nürnbergprinciperna som FN:s generalförsamling fastställde 1946. Efter Nürnberg- och Tokyorättegångarna har många förslag lagts fram om kodifiering av den materiella

straffrätten och om en stadga för en internationell brottmålsdomstol. Dessa projekts tillkomsthistoria reflekterar förändringarna i den internationella atmosfären i fråga om synpunkterna på staternas suveränitet och beträffande attityderna till internationell samverkan. Ibland har huvudvikten lagts vid utvecklandet av materiell internationell straffrätt, ibland vid dess verkställighet. Under vissa perioder har man sammankopplat dessa strävanden, för att däremellan anse att det är mera realistiskt att gå fram i olika hastigheter för att uppnå målen. Ett av de viktigaste projekten efter andra världskriget har i fråga om den materiella rätten gällt regelverket om brott mot världsfreden och den globala säkerheten. Detta regelverk förbereddes av FN:s folkrättskommission från och med dess tillkomstår 1947 (under den första tiden av dess föregångare, den internationella kommittén för kodifikation av folkrätten). Regelverket antogs av kommissionen 1996.

På 1950-talet ledde det kalla kriget till att planerna på en permanent internationell brottmålsdomstol kom i kläm. Internationella organisationer, t.ex. föreningen för internationell rätt (International Law Association ILA) och den internationella föreningen för straffrätt (Association Internationale de Droit Pénal AIDP), och enskilda forskare har dock fortsatt att utveckla utkastet till en stadga för domstolen. Dessutom har frågan om en internationell brottmålsdomstol tagits upp i samband med internationella överenskommelser om brottsbekämpning, t.ex. konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (FördrS 4—5/1960) och internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (FördrS 37/1970). Men trots detta har rådande praxis efter andra världskriget dock varit att stora brott mot folkrätten har förblivit ostraffade.

I början av 1990-talet blev den internationella brottmålsdomstolen aktuell igen. Dels togs projektet upp av Trinidad och Tobago vid FN:s generalförsamling 1989 där de hänvisade till den oskäligt stora börda som de små nationella rättssystemet förorsakas av den omfattande internationella narkotikabrottsligheten, dels aktualiserades arbetet inom FN till följd av de allvarliga och omfattande kränkningar av den humanitära rätten

som hade inträffat i det forna Jugoslavien. Efter fördömande resolutioner av FN:s säkerhetsråd lämnade FN:s generalsekreterare en rapport (S/25704, 3.5.1993) som innehöll ett utkast till stadga för en ny domstol. Rapporten baserade sig på utredningar om det forna Jugoslavien som gjorts av en expertkommitté som säkerhetsrådet hade upprättat och på säkerhetsrådets resolution 808/1993.

Genom resolution 827/1993 inrättade säkerhetsrådet en tribunal för att undersöka kränkningarna i Jugoslavien av den humanitära rätten (Jugoslavientribunalen). Tribunalen inrättades som ett biträdande organ enligt artikel 29 i FN-stadgan. Eftersom det var fråga om en fredsbevarande åtgärd av säkerhetsrådet enligt kapitel VII i FN-stadgan, blev varken etablerandet av eller verksamheten i tribunalen beroende av ett fördrag, som förutsätter ratificering av staterna. Tribunalens behörighet omfattar folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Behörigheten gäller brott som utförts efter den 1 januari 1991 i den forna socialistiska federala republiken Jugoslavien. Tribunalens behörighet är parallell med de nationella domstolarnas behörighet. I händelse av konflikt kommer tribunalens behörighet i första rummet.

Likaså retroaktivt etablerades den internationella tribunalen för behandling av kränkningar av den humanitära rätten, vilka begåtts 1994 i Rwanda och av rwandier i grannländerna, (Rwandatribunalen) genom säkerhetsrådets resolution 955/1994 enligt kapitel VII i FN-stadgan. Denna tribunal har så gott som samma materiella behörighet som Jugoslavientribunalen. Rwandatribunalen arbetar i Arusha i Tanzania. Arbetet i dessa tribunaler, som upprättats av säkerhetsrådet, är sammanfört till vissa delar. De har en gemensam huvudåklagare och en gemensam besvärinstans.

Alla de nämnda föregångarna till en permanent brottmålsdomstol har varit utsatta för mångskiftande kritik. Deras opartiskhet har misstänkliggjorts och de har beskyllts för retroaktiv straffrättslig praxis, vilket strider mot den straffrättsliga legalitetsprincipen. Det har påståtts att tribunalernas behörighet strider mot folkrätten och att deras rättegångsrutiner är bristfälliga. Dessutom har man ifrågasatt

säkerhetsrådets behörighet att inrätta biträdande rättsorgan med stöd av kapitel VII i FN-stadgan.

I Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen har man försökt beakta dessa missförhållanden som hör samman med utövande av internationell straffrätt. Att domstolen etableras genom ett internationellt fördrag utan retroaktiv behörighet är en grundläggande utgångspunkt för opartiskhet och trovärdighet. Behörigheten skall i princip omfatta alla, även "segrarmakterna". Domstolens opartiskhet säkras också genom detaljerade bestämmelser om valet av domare och övrig personal och om deras oberoende. Domstolens självständiga roll betonas också av den omständigheten att en utredning får inledas av åklagaren på dennes eget initiativ på grundval av uppgifter från någon källa, vilken som helst.

I jämförelse med de tidigare tribunalerna är det särskilt betydelsefullt att de brott som domstolens behörighet omfattar har fått en uttömmande definition på förhand enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen. De heltäckande bestämmelserna om förfarandet som ingår i Romstadgan ger den åtalade de rättigheter som garanteras av de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna. Stadgan försöker också garantera brottsoffrens rättigheter. Den innehåller bestämmelser om deras möjligheter att delta i de olika skedena av rättegången och att få gottgörelse. Stadgan beaktar också vittnens sårbara ställning.

1.2. Gällande rätt i Finland

Domstolens behörighet grundar sig på vedertagen folkrätt som de flesta staterna genom nationella beslut har gjort till en del av det nationella rättssystemet. I fråga om den i Finland gällande rätten finns de viktigaste bestämmelserna i 1 och 11 kap. strafflagen.

I strafflagen (39/1889) föreskrivs i 1 kap. 7 §, som trädde i kraft 1996, att finsk lag kan tillämpas, oberoende av gärningsorten, på sådana internationella brott i fråga om vilka det finns bestämmelser om detta i internationella fördrag. Dubbel straffbarhet förutsätts inte i fråga om dessa gärningar. Bestämmelsen har kompletterats med en förordning om

tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen (627/1996) som innehåller en uttömmande förteckning över de fördrag och brott som finsk lagstiftning kan tillämpas på med stöd av universalitetsprincipen. I Finland erkänns också att staterna med stöd av internationell sedvanerätt har rätt att fastställa straff för vissa typer av brott oberoende av gärningsmannens nationalitet, gärningsorten eller brottsobjektet (se RP 1/1996 rd). Enligt 1 kap. 12 § strafflagen kräver åtal för brott som har begåtts utanför Finland av en icke-finländare och som inte riktar sig mot finska intressen eller en finländare åtalsförordnande av riksåklagaren, med vissa undantag.

I 11 kap. strafflagen kriminaliseras folkmord, krigsförbrytelser och kränkning av de mänskliga rättigheterna. I fråga om aggressionsbrott är ansvaret beroende av de internationella straffrättsliga bestämmelserna (se RP 94/1993 rd).

Finland har erkänt Jugoslavientribunalens behörighet och utfäst sig att samarbeta med den i lagen om behörighet för och rättshjälp till tribunalen som behandlar brott som begåtts i det forna Jugoslavien (12/1994). På motsvarande sätt är Finland i egenskap av FN-medlem bundet till säkerhetsrådets beslut och erkänner Rwandatribunalens behörighet. Om det behövs kommer Finland att lämna rättshjälp till tribunalen även om uttrycklig lagstiftning om detta saknas.

Enligt 9 § 3 mom. Finlands grundlag får finska medborgare inte utlämnas mot sin vilja. Enligt 113 § grundlagen får åtal väckas mot republikens president för landsförräderibrott, högförräderibrott och brott mot mänskligheten. Om den straffrättsliga legalitetsprincipen finns bestämmelser i 8 § grundlagen.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

2.1. Mål

Internationella brottmålsdomstolen har stort principiellt värde. Den är den första domstolen med internationell jurisdiktion i brottmål som är avsedd att bli permanent. Domstolens syfte är att fastställa straff för de allvarligaste brotten som har stor räckvidd

och som äventyrar världsfreden, säkerheten och välfärden och som sålunda angår hela det internationella samfundet. Den enskilda människan är ansvarig för kränkningar av folkrätten även i de fall att dessa inträffar i samband med en väpnad konflikt eller under andra exceptionella förhållanden. Genom Romstadgan skapas ett internationellt instrument som ständigt är färdigt att användas för att genomföra detta ansvar.

I Romstadgan betonas betydelsen av nationell jurisdiktion och internationellt samarbete mellan staterna. Man har utgått från den folkrättsliga uppfattningen att varje stat är skyldig att utsträcka sin straffrättsliga jurisdiktion till internationella brott. Stadgeparterna uppmanas sålunda att inte endast godta den nya internationella domstolens jurisdiktion utan att också själva aktivt se till att internationella brott straffas. Stadgan syftar sålunda till större effektivitet på det straffrättsliga området i allmänhet inom det internationella samfundet. På detta sätt strävar man i sista hand efter att förhindra internationella brott och därigenom efter att främja internationell fred och säkerhet.

Romstadgan syftar också till att alla stadgeparter skall samverka med domstolen och sålunda möjliggöra undersökning, åtal, rättegång och verkställighet av domar. Domstolens administration och sammansättning avser att skapa en effektiv internationell organisation. Domstolens personal skall representera olika geografiska områden och olika rättskulturer. Stadgan beaktar också behovet av jämställdhet mellan könen och det särskilda kunnande som behövs för att dels undersöka, dels fastställa straff för de exceptionella brott som det här är fråga om.

2.2. De viktigaste förslagen

Genom ratifikationen av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen godtar Finland domstolens jurisdiktion i fråga om folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser på det sätt som dessa definieras i stadgan. Definitionerna har ytterligare preciserats i de brottskriterier enligt artikel 9 som skall antas av stadgepartsförsamlingen. Enligt stadgan hör också aggressionsbrott till Internationella brottmålsdomstolens jurisdik-

tion. I fråga om aggressionsbrott kan domstolen dock inte utöva jurisdiktion innan stadgeparterna har antagit en definition av detta brott. Detta kan tidigast ske vid en översynskonferens sju år efter ikraftträdandet av stadgan. I stadgan har nu för första gången brotten mot mänskligheten definierats på ett uttömmande sätt i ett internationellt fördrag. Stadgan innehåller en heltäckande kriminalisering av sexuella och genusrelaterade brott samt av våld mot kvinnor och barn. Dessutom är det möjligt att senare utvidga domstolens jurisdiktion vid en översynskonferens enligt artikel 123, t.ex. till internationell terrorism och narkotikabrott som spelade en viktig roll under förhandlingarna. Resolution E i slutakten till Romkonferensen innehåller en rekommendation om detta.

I Romstadgan har inskrivits de allmänna straffrättsliga principerna som bestämmer hur ansvaret fokuseras och vad som befriar från ansvar. Stadgan tillämpas på samma sätt på alla, oberoende av personens offentliga ställning. Att man utfört order av förmän kan befria från ansvar endast under exceptionella förhållanden i fråga om krigsförbrytelser. En förmän kan ställas till ansvar för brott som hans eller hennes underordnade har gjort sig skyldiga till.

Internationella brottmålsdomstolen kan börja utöva sin jurisdiktion sedan en stadgepart eller FN:s säkerhetsråd har fört ärendet till domstolen eller på initiativ av domstolens åklagare. Om det är FN:s säkerhetsråd som är initiativtagare i situationer som hotar den internationella freden och säkerheten enligt kapitel VII i FN-stadgan, ställs inga andra krav på utövandet av jurisdiktionen. I dessa fall är det i sak fråga om en situation som motsvarar den som rådde då Jugoslavien- och Rwandatribunalerna etablerades. I andra fall förutsätts det att antingen den stat på vars territorium brottet inträffade eller den stat vars medborgare är misstänkt för brottet skall vara stadgepart eller att den staten har godtagit jurisdiktionen särskilt. Säkerhetsrådet kan för en period om tolv månader avbryta behandlingen av ett brottmål som tagits upp i domstolen. Denna tidsperiod kan upprepas.

Domstolen består av presidiet, en överklagandeavdelning, en rättegångsavdelning, en förundersökningsavdelning, åklagarens kans-

li och registratorskontoret. Vid registratorskontoret inrättas en särskild brottsoffers- och vittnesenhet som skall skydda offer och vittnen.

Romstadgan innehåller också ett omfattande regelverk som gäller processen. Det avser hela rättegångsprocessen för brottmål, från förundersökning via själva rättegången till ändringssökandet. Stadgan innehåller bl.a. de viktigaste bestämmelserna om den åtalades minimirättigheter under såväl förundersökningen som rättegången. Dessa minimirättigheter motsvarar den nivå som redan har fått stor acceptans genom de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna. De processregler som man kommit överens om i stadgan är ett resultat av sammanjämkandet av olika rättskulturer, vilket betyder att de också sammanför olika rättegångssystem. I stadgan ingår även bestämmelser om offrets rätt att delta i rättegången samt bestämmelser om gottgörelser som tillkommer offret.

Domstolen kan döma till livstids fängelse eller till fängelse i ett bestämt antal år, högst 30 år, samt utöver detta till böter. Minst två tredjedelar av straffet skall avtjänas eller, om det gäller livstids fängelse, minst 25 år innan domstolen kan ta upp frågan om förtida frigivning. I jämförelse med finsk nationell rätt är straffnivån sträng.

Som part i Romstadgan skall Finland lämna den rättsliga hjälp som domstolen begär och samverka med domstolen. Enligt förslaget skall Finland förbinda sig att i enlighet med domstolens begäran lämna rättslig hjälp och överlämna en person som befinner sig i Finland. Enligt förslaget skall Finland i enlighet med domstolens framställning verkställa de frihetsstraff och bötesstraff som domstolen har dömt ut liksom också domstolens beslut om förverkande och återställande av egendom och ekonomisk vinning av brott samt om skadestånd.

Romstadgan ger stadgeparterna stora möjligheter att medverka i domstolens arbete. Detta kan ske genom stadgepartsförsamlingen och eventuella ytterligare organ som församlingen upprättar. Stadgepartsförsamlingen skall handha den ekonomiska och administrativa kontrollen men också sköta ett brett spektrum av andra uppgifter.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Godkännandet av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen innebär att Finland skall erlägga medlemsbidrag då stadgan träder i kraft. Innan stadgan träder i kraft kan det också bli aktuellt med bidrag till de organisatoriska kostnader som arbetet med att etablera domstolen för med sig. Finlands medlemsbidrag till domstolens budget bestäms enligt FN:s fördelningsnyckel. År 2000 är Finlands andel 0,543 %. Åtminstone till en början kommer antalet stadgeparter inte att motsvara antalet FN-medlemmar. Därför kommer Finlands medlemsbidrag uppenbarligen att bli högre än i fråga om FN. Särskilt om det bland stadgeparterna till en början inte kommer att finnas stater som är betydelsefulla med hänsyn till FN-budgeten kan Finlands medlemsbidrag bli t.o.m. betydligt större än procentandelen enligt FN:s bidragsnyckel. Summan blir beroende av vilka stater som ratificerar, men också av eventuella beslut enligt artikel 115 av FN:s generalförsamling om att medel för domstolens arbete skall tillhandahållas över FN:s ordinarie budget.

Det är svårt att göra uppskattningar om domstolens budget på grund av flera osäkra faktorer. Budgeten för Jugoslavientribunalen kan användas som ett slags jämförelseobjekt. År 1994 då Jugoslavientribunalen arbetade sitt första hela år uppgick budgeten till 10,8 miljoner dollar, dvs. ca 67,7 miljoner mark. (I dessa beräkningar är en USD = 6,2686 FIM). År 1999, efter att domstolen utvidgats kraftigt, var budgeten 94,1 miljoner dollar, dvs. 589,9 miljoner mark. Enligt denna jämförelse kommer Finlands bidrag till finansieringen av det första skedet att bli 58 644 dollar, dvs. ca 367 616 mark, enligt FN:s fördelningsnyckel och i fråga om en mera aktivt arbetande domstol blir bidraget 510 963 dollar, dvs. ca 3 203 023 mark. Vid jämförelsen måste man dock ta hänsyn framför allt till att den internationella brottmålsdomstol som nu etableras har större sammansättning och bredare jurisdiktion än jämförelseobjektet. Å andra sidan är det osannolikt att domstolen genast i inledningsskedet kommer att ha ett lika stort antal brottmål att behandla som fal-

let varit i fråga om kränkningarna av den humanitära rätten i det forna Jugoslavien. Till detta bidrar även att domstolens jurisdiktion är av subsidiär natur i förhållande till den nationella jurisdiktionen.

Finland kommer också att stå för kostnader som uppkommer till följd av lämnandet av rättslig hjälp enligt del 9 och av verkställande av domar enligt del 10 i Romstadgan. I ljuset av dagens situation kan man anta att antalet framställningar som rör Finland kommer att bli relativt lågt. De ekonomiska verkningarna av dessa utfästelser blir sålunda små.

3.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Propositionen har inga organisatoriska verkningar. De personella verkningarna är små. Det blir i första hand justitieministeriet som tar hand om det internationella samarbetet och den rättsliga hjälpen enligt del 9 i stadgan. Kontakterna som avser samarbete och rättslig hjälp kan göras på diplomatisk väg, direkt till justitieministeriet, till andra behöriga myndigheter eller via den internationella kriminalpolisorganisationen. För de åtgärder som behövs för att reagera på en framställning skall de behöriga myndigheterna svara i enlighet med den nationella lagstiftningen om rättshjälp. I fråga om verkställandet av domar enligt del 10 skall justitieministeriet bli ansvarsmyndighet. Med tanke på det antal uppgifter som kan förutses kommer propositionen inte att medföra något behov av mera personal i justitieministeriet eller hos andra myndigheter.

För utrikesförvaltningens del uppkommer mera arbete dels till följd av att ministeriet skall fungera som kontaktkanal, dels till följd av deltagandet i stadgepartsförsamlingen enligt del 11. Stadgepartsförsamlingen ansvarar för besluten om ändring av bevis- och förfaranderegler, den administrativa tillsynen, domstolens budget, beslut om ändring av antalet domare, frågor om samarbetet mellan staterna och domstolen samt övriga uppgifter som följer av Romstadgan och bevis- och förfaranderegler. Stadgepartsförsamlingen sammanträder i Haag i Nederländerna där domstolen har sitt säte eller alternativt i FN-högkvarteret i New York. Enligt artikel 112.4

får stadgepartsförsamlingen upprätta underorgan. Mest sannolikt är att personalen vid den lokala representationen som kommer att delta i arbetet i dessa organ.

Inom utrikesförvaltningen kommer mera arbete också att föras av den konkreta etableringen av domstolen. När antalet stater som ratificerat börjar närma sig 60, vilket behövs för att Romstadgan skall träda i kraft, deltar stadgeparterna sannolikt i arbetet som medlemmar av den förberedande kommissionen, antingen i FN-högkvarteret i New York eller i Haag som är domstolens säte. I ministeriet och inom utrikesrepresentationen, dvs. särskilt vid finska ambassaden i Haag, kommer man att försöka sköta de nya uppgifterna inom ramen för den befintliga organisationen.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Förhandlingarna om stadgan

År 1992 uppdrog FN:s generalförsamling åt folkrättskommissionen att utarbeta ett utkast till stadga för en internationell brottmålsdomstol. Kommissionen antog utkastet 1994 och det fogades till kommissionens rapport till FN:s generalförsamling. Generalförsamlingen tillsatte en ad hoc-kommitté för att arbeta med frågor som gäller stadgan. År 1995 behandlade generalförsamlingen kommissionens slutrapport och beslutade att fortsätta arbetet med utvidgat mandat. Generalförsamlingen tillsatte en förberedande kommitté.

Kommittén fick i uppdrag att dels fortsätta behandlingen av de juridiska och administrativa frågorna, dels att utarbeta alternativa textförslag för utkastet till stadga, om det behövdes. Under sin sista session våren 1998 förenade sig kommittén om ett enda stadgeutkast. Detta utkast utgjorde underlaget för de förhandlingar som fördes av en FN-diplomatkonferens som var samlad i Rom under fem veckor i juni-juli 1998.

I diplomatkonferensen deltog 160 stater. Finland deltog aktivt och synligt i arbetet. I den finska delegationen fanns representanter för utrikesministeriet, justitieministeriet och Helsingfors universitet. Vice ordföranden i den finska delegationen utsågs till samordna-

re av ordföranden i huvudkommittén. Under förhandlingarnas gång ansvarade den finska samordnaren för de centrala frågorna om jurisdiktionen. Under hela förhandlingsperioden arbetade Finland aktivt också i gruppen av s.k. like-minded länder som understödde domstolstanken. Denna grups arbetsinsats var av avgörande vikt för etableringen av domstolen. Medlemsländerna i EU och de nordiska länderna samarbetade också med varandra under förhandlingarna. Förhandlingarna följdes av en stor grupp företrädare för frivilligorganisationer och mellanstatliga organisationer.

Stadgan antogs i Rom den 17 juli 1998. Vid omröstningen röstade 120 stater för ett godkännande av Romstadgan, bl.a. Finland, de övriga nordiska länderna och de övriga EU-länderna. Sju stater röstade emot, bl.a. Förenta Staterna och Kina. Förenta Staterna ställde som ett absolut krav för ett godkännande av stadgan att den stat, i det följande hemstat, som den åtalade är medborgare i skall samtycka till att rättegång inleds. Sammanlagt 21 stater avstod från att rösta, bl.a. Indien, Mexiko och Turkiet.

Genom resolution F i Romkonferensens slutakt tillsattes en kommission för att förbereda etablerandet av domstolen. Kommissionen har sammanträtt sedan februari 1999. I juni 2000 slutförde den arbetet med bevis- och förfarandereglerna och brottsbeskrivningarna. Dessutom håller man på att utarbe-

ta överenskommelsen enligt artikel 2 i stadgan för att reglera förhållandet mellan FN och domstolen samt högkvartersöverenskommelsen enligt artikel 3.2, reglerna för finansiering av domstolen, överenskommelsen om domstolens privilegier och immunitet, budgeten för domstolens första år och arbetsordningen för stadgepartsförsamlingen.

4.2. Beredningen i Finland

Finland undertecknade stadgan i Rom den 7 oktober 1998. Föreliggande proposition har beretts av utrikesministeriet och justitieministeriet i samråd. Beredningen har dessutom följts i en arbetsgrupp med företrädare för utrikesministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, inrikesministeriets polisavdelning, centralkriminalpolisen, huvudstaben, riksåklagarämbetet, juridiska fakulteterna vid Helsingfors universitet och Åbo universitet samt Europeiska institutet för kriminalpolitisk verksamhet i anslutning till Förenta Nationerna (HEUNI).

Utkastet har varit på remiss hos justitieministeriet, inrikesministeriets polisavdelning, centralkriminalpolisen, försvarsministeriet, huvudstaben, riksåklagarämbetet, finansministeriet, HEUNI samt juridiska fakulteterna vid Helsingfors universitet, Åbo universitet och Lapplands universitet.

DETALJMOTIVERING

1. Stadgan

1.1. Ingressen

Ingressen i stadgan återger i högstämda ordalag det internationella samfundets grundläggande skäl för inrättande av domstolen. De mest allvarliga internationella brotten hotar freden, säkerheten och välståndet i världen. De angår därför hela det internationella samfundet.

I ingressen hänvisas till att det åligger varje stat att vidta åtgärder för att undersöka, väcka åtal för och döma dessa brott samt att främja det internationella samarbetet i fråga om brottmål. Ingressen bekräftar ändamålen och grundsatserna i Förenta Nationernas (i det följande FN) stadga, särskilt den att alla stater skall avhålla sig från hot om eller bruk av våld och den att ingen stat skall ingripa i en annan stats interna angelägenhet.

Ingressen betonar att det åligger staterna att döma ut straff. Den internationella jurisdiktionen kompletterar den nationella straffrättsliga jurisdiktionen. Det åligger emellertid i sista hand det internationella samfundet att säkerställa att de mest allvarliga internationella brotten inte förblir obesträffade.

Vid förhandlingarna diskuterades ingressens rättsliga betydelse inte i någon större utsträckning. Ingressen i utkastet till stadga för folkrättskommissionen ansågs vara avsedd att bistå vid tolkningen och tillämpningen av stadgan (se punkterna 3 och 4 i utkastet till stadga för folkrättskommissionen). Enligt artikel 31 i Wienkonventionen om traktaträtten utgör ingressen en del av det sammanhang inom vilket traktaten skall tolkas.

Del 1. Upprättande av domstolen

Artikel 1. Domstolen. I artikeln bestäms att en internationell brottmålsdomstol skall inrättas som en permanent institution genom stadgan. Värt att notera är skillnaden gentemot inrättandet av andra internationella brottmålsdomstolar, vilket skett som retroaktiva reaktioner på enskilda händelsekedjor, se

punkt 1.1 i den allmänna motiveringen. Den nu aktuella domstolen inrättas genom en internationell överenskommelse där man i förväg och i detalj fastställer domstolens jurisdiktion och funktionssätt.

I artikeln avgränsas domstolens jurisdiktion att gälla enbart personer. Längre fram preciserar artikel 25 att det är fråga om fysiska personer. Vid förhandlingarna utgjorde straffansvaret för juridiska personer ett alternativ som var aktuellt ända in i det sista, men det mötte motstånd.

I artikeln upprepas att den internationella jurisdiktionen är av sekundärt slag, något som anges redan i ingressen. Den internationella domstolens jurisdiktion kompletterar den nationella jurisdiktionen och närmare bestämmelser om när den skall tillämpas, ingår i artikel 17, 19 och 20.

Artikel 2. Domstolens förhållande till Förenta Nationerna. I artikeln ingår ett bemyndigande att knyta domstolen till FN genom en överenskommelse som skall ingås senare. Utkastet till överenskommelsen skall först godkännas av partsförsamlingen. Efter det godkänner domstolspresidenten överenskommelsen på domstolens vägnar.

Beredningen av överenskommelsen gavs i uppdrag åt en förberedande kommission genom resolution F, som ingår i slutakten från Romkonferensen. Av punkt 9 i förordet och av del 1 i sin helhet framgår det dock, att domstolens status som oberoende internationell juridisk person i FN-sammanhang i princip avgjordes redan vid Romkonferensen.

Enligt uppfattningar som framfördes i det skede då förhandlingar om stadgan fördes kunde de överenskommelser som upprättats enligt artikel 57 och 63 i FN:s stadga mellan FN och dess fackorgan eventuellt utgöra mallar för en överenskommelse mellan FN och domstolen. Andra mallar som har nämnts är FN:s överenskommelser med Internationella atomenergiorganet och med Internationella havsrättsdomstolen. Domstolens särskilda karaktär av oberoende rättslig institution kommer dock antagligen att begränsa åtminstone de förstnämnda mallarnas användbarhet. Till vissa delar innehåller stadgan i sig bestämmelser om förhållandet mellan FN

och domstolen, se t.ex. artikel 13 punkt b och artikel 16.

Artikel 3. Domstolens säte. Artikeln bestämmer i punkt 1 att domstolens säte skall upprättas i Haag i Nederländerna. I punkt 2 bestäms om ordnandet av förhållandet till värdstaten. Domstolen skall ingå en högkvartersöverenskommelse med värdstaten. Överenskommelsen bereds av en förberedande kommission enligt resolution F i Romfördragets slutakt. Partsförsamlingen skall godkänna överenskommelsen. Efter det ingår domstolspresidenten överenskommelsen på domstolens vägnar.

I punkt 3 ingår en bestämmelse om möjligheten att sammanträda på annan plats än i Haag. Detta är möjligt om domstolen anser det vara önskvärt, se artikel 62.

Artikel 4. Domstolens rättsliga status och befogenheter. I punkt 1 bestäms om domstolens internationella rättskapacitet och rätts-handlingsförmåga. Domstolen har den rätts-handlingsförmåga som är nödvändig för att fullgöra uppgifterna och uppfylla ändamålen.

I punkt 2 bestäms att domstolen i enlighet med stadgan får fullgöra sina uppgifter och utöva sina befogenheter inom varje stadgeparts territorium. Efter särskild överenskommelse kan domstolens verksamhet och befogenheter utsträckas också till en annan stats territorium.

Uppgifterna och befogenheterna inom stadgeparternas territorium har ett nära samband med det internationella samarbetet och den internationella rättsliga hjälpen. På grund av sammanhanget är det ofta åklagaren som tar initiativet. Åklagaren får enligt artikel 54.2 agera inom en stats territorium, för det första i enlighet med bestämmelserna om samarbete och rättslig hjälp i del 9, och t.ex. i fall som avses i artikel 99.4 också utan statliga myndigheters närvaro. För det andra kan åklagaren begagna sig av det separata bemyndigandet i artikel 57.3 d, vilket är avskilt från tillvägagångssätten i del 9. Detta medför under vissa omständigheter rätt till direkt agerande inom en stats territorium också utan statens medverkan.

Bestämmelser om avtalsuppgörelser med stater som inte är parter till stadgan ingår i artikel 87.5.

Del 2. Jurisdiktion, processföresättningar och tillämplig lag

Artikel 5. Brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Artikel 5 definierar domstolens jurisdiktion på ett allmänt plan. Den är begränsad till de mest allvarliga brotten som angår hela det internationella samfundet. De fyra brottstyper som nämns i artikeln har obestriddligen ingått i den vedertagna internationella sedvanerätten allt sedan de internationella Nürnberg- och Tokyodomstolarna inrättades (1945). De brott som lyder under Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen, vilka inrättats genom beslut av FN:s säkerhetsråd, definieras enligt liknande riktlinjer och kapitel VII i FN stadgan.

Innehållet i jurisdiktionen för den internationella brottmålsdomstolen som nu är aktuell grundar sig på vedertagen internationell humanitär rätt. Den åsidosätter inte de nationella domstolarnas jurisdiktion utan kompletterar den. Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen har företrädde framom de nationella domstolarna. Eftersom Internationella brottmålsdomstolen till skillnad från dem har sekundär jurisdiktion är det i detta sammanhang befogat att utreda motsvarande bestämmelser i den finska strafflagen.

I punkt 1 konstateras först den ovan nämnda allmänna principen. Dessutom uppräknas de brott som ingår i domstolens jurisdiktion och som uppfyller det nämnda kriteriet. Dessa brott är folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott. Folkmordsbegreppet definieras närmare i artikel 6, brott mot mänskligheten i artikel 7 och krigsförbrytelser i artikel 8.

Domstolens materiellrättsliga jurisdiktion inom straffrätten bestäms inte bara av artikel 5—8 utan också av de allmänna straffrättsliga principer som definieras i del 3 i stadgan. Bestämmelserna om försök till och delaktighet i brott kommer t.ex. in i bilden genom artikel 25.

Folkmord, krigsförbrytelser och kränkning av mänskliga rättigheter blev enligt den finska strafflagen straffbara gärningar genom 13 kap. strafflagen (20.12.1974/987), som gavs den 20 december 1974. I det andra skedet av totalreformen av strafflagen flyttades bestämmelserna till 11 kap. strafflagen. I 11

kap. (578/1995) 1—3 § strafflagen bestäms nu om straff för krigsförbrytelser av olika grovhet, i 4 § bestäms om straff för kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden, i 5 § bestäms om straff för grov kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden, i 6 § bestäms om straff för folkmord och försök till folkmord och i 7 § bestäms om straff för förberedelse till folkmord. På grund av definitionssvårigheter utelämnades då aggressionsbrott ur 11 kap. strafflagen. Detta innebär inte att Finland godkänner förberedelse till och inledande av angrepp mot en annan stat. Ansvar för sådana gärningar fastställs enligt den internationella straffrätten (RP 94/1993 rd). Utelämnandet av aggressionsbrott ur 11 kap. strafflagen har emellertid lett till att ansvaret för ett sådant brott begränsas sig till statens ansvar enligt folkrätten.

Enligt punkt 2 skall domstolen utöva jurisdiktion över aggressionsbrott så snart en bestämmelse har antagits i enlighet med artikel 121 och 123 som preciserar detta brott och fastställer villkoren för domstolens utövande av sin jurisdiktion över dem. Enligt denna punkt skall bestämmelsen vara förenlig med bestämmelserna i FN-stadgan. Viktig i detta sammanhang är framför allt artikel 39 i FN-stadgan, enligt vilken säkerhetsrådet fastställer förefintligheten av en angreppshandling. Enligt artikel 39—42 kan säkerhetsrådet besluta om sanktioner gällande ekonomiska förbindelser, samfärdsel, kommunikationsförbindelser och diplomatiska förbindelser och i ytterlighetsfall om militära åtgärder mot den stat som gjort sig skyldig till angreppshandlingen, men inte mot enskilda. Också enligt den definition av begreppet angreppshandling som FN:s generalförsamling godkände 1974 har säkerhetsrådet en central ställning vid avgörandet av vilka gärningar som skall betraktas som angrepp. Frågan om huruvida säkerhetsrådets fastställande av förefintligheten av en angreppshandling är en förutsättning för domstolens utövande av sin jurisdiktion var omstridd under konferensen och tills vidare har ett avgörande inte kunnat nås i fråga om definitionen av aggressionbrott.

När begreppet aggressionsbrott har definierats närmare i enlighet med artikel 121 och 123 i stadgan kan Finland godkänna det i sin

nationella rätt genom att ratificera ändringar i och tillägg till stadgan.

Definieringen av begreppet aggressionsbrott inbegriper vissa faktiska svårigheter på grund av vilka inkludandet av aggressionsbrott i Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion gjordes beroende av fortsatta utredningar. Förhållandevis ofta anses det att de definitioner som gjorts hittills inte är tillräckligt exakta med hänseende på rättskipningens förutsebarhet och den straffrättsliga legalitetsprincipen. Ett annat betydande problem är förhållandet till de ovan beskrivna befogenheter som FN:s säkerhetsråd har och som definieras i kapitel VII i FN-stadgan (närmast artikel 39—42). Ett tredje problem består i att angreppsbegreppet har en nära koppling till politiken i praktiska situationer. Det har befarats att en opreciserad definition av angreppsbegreppet tvingar brottmålsdomstolen att träffa politiska val.

När stadgan bereddes föreslogs att också fyra andra brott skulle ingå i domstolens jurisdiktion. Dessa var narkotikabrott, terrorism, anlitande av legosoldater och brott mot FN-anställda. Artikel 8.2 b(iii) skyddar till vissa delar bland annat FN-personalen. I övrigt vann förslagen inte tillräckligt understöd, men de kan komma att bli aktuella när stadgan senare revideras.

Artikel 6. Folkmord. I artikeln definieras de gärningar som uppfyller rekvisitet för folkmord. Syftet med folkmord är att helt eller delvis förgöra en nationell, etnisk, rasnämsigt bestämd eller religiös folkgrupp. Gärningen kan ta sig följande fem former:

- a) att döda medlemmar av folkgruppen,
- b) att tillfoga medlemmar av folkgruppen svår kroppslig eller själslig skada,
- c) att uppsåtligt påtvinga folkgruppen levnadsvillkor som är avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis,
- d) att genomföra åtgärder som är avsedda att förhindra födelser inom folkgruppen,
- e) att med våld överföra barn från folkgruppen till en annan folkgrupp.

I sak motsvarar definitionen det sätt på vilket folkmordsbegreppet definieras i 1948 års FN-konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord. FN-konventionen medför skyldighet att bestraffa inte bara folkmord utan också stämpling till

folkmord, omedelbar och offentlig uppmaning till folkmord, försök till folkmord och delaktighet i folkmord.

Definitionen skiljer sig något från bestämmelserna i 11 kap. strafflagen. Både 11 kap. 6 och 11 kap. 7 § stöder sig i huvudsak på de definitioner som ingår i folkmordskonventionen. Med avvikelse från den internationella brottmålsdomstolens stadga och FN-konventionen skyddar vår strafflag inte bara nationella, etniska, rasliga och religiösa grupper utan också folkgrupper som är jämförbara med dessa. Vår strafflag definierar som brott folkmord, försök till folkmord, förberedelse till folkmord och annat deltagande samt andra förberedelser för folkmord än sammanläggning.

Domstolens jurisdiktion omfattar helt klart de mest allvarliga folkmordsbrotten. Att små avvikelser från bestämmelserna i finsk strafflag förekommer kan inte utgöra ett hinder för ratificering av stadgan. Andra folkmordsbrott än sådana som domstolens stadga avser faller inom de nationella domstolarnas jurisdiktion.

Artikel 7. Brott mot mänskligheten. I artikeln definieras de allvarligaste brotten mot mänskligheten, som domstolens jurisdiktion omfattar. Brott mot mänskligheten uppfyller i regel också rekvisiten för brott mot den enskildes liv, hälsa, sexuella självbestämmanderätt eller personliga frihet. Brott mot enskilda individer får sin mänsklighetskränkande prägel genom att de utförs medvetet, som en del av ett vidsträckt eller systematiskt angrepp riktat mot civilbefolkning. Vilketdera som helst av dessa villkor garanterar att enskilda, fristående eller sporadiska grymheter inte definieras som brott mot mänskligheten.

Motsvarande bestämmelser i finsk lag ingår i 11 kap. 4 och 5 § strafflagen. Enligt 11 kap. 4 § strafflagen gör sig den skyldig till kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden som bryter mot eller underlåter att fullgöra vad som enligt internationella avtal, som är förpliktande för Finland, eller enligt allmänt erkända och vedertagna folkrättsliga regler skall iaktas för att värna om sårade, sjuka eller nödställda eller vid behandlingen av krigsfångar eller skyddet av civilbefolkningen i krig eller under väpnad konflikt eller ockupation. Försök till

ett sådant brott är straffbart enligt 2 mom. Om inte gärningen bedömd som en helhet är allvarlig, skall gärningsmannen enligt 3 mom. inte dömas för kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden utan för de andra brott som gärningen innefattar. En kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden anses enligt 11 kap. 5 § strafflagen vara grov, om 1) flera personer utsätts för livsfara eller 2) brottet begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt. Dessutom förutsätts att brottet även bedömt som en helhet är grovt.

Den brottsdefinition som ingår i artikel 7 är snävare än i de nämnda bestämmelserna i den finska strafflagen. Skillnaderna är ändå skenbara därför att i artikel 8 definieras som krigsförbrytelser också sådana gärningar som enligt den finska strafflagen inte skulle betraktas som krigsförbrytelser utan som kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden. När artikel 7 och 8 granskas tillsammans motsvarar de till sitt innehåll i sak den helhet som 11 kap. 1—5 § strafflagen tillsammans utgör.

Till skillnad från 11 kap. strafflagen innehåller artikel 7 konkreta beskrivningar av brott mot mänskligheten. I punkt 1 nämns mord, utrotning, förslavning, deportation eller tvångsförflyttning av befolkning, fängslande eller annat allvarligt berövande av fysisk frihet, tortyr, våldtäkt, sexuellt slaveri, påtvingad prostitution, påtvingat havandeskap, påtvingad sterilisering eller varje annan form av sexuellt våld av motsvarande svårighetsgrad, förföljelse av en folkgrupp eller ett kollektiv, påtvingat försvinnande av personer, apartheid och andra gärningar av liknande beskaffenhet som uppsåtligt förorsakar svårt lidande, svår kroppslig skada eller svårt själsligt eller fysiskt men.

De uttryck som används för beskrivande av gärningarna skiljer sig från de uttryck som används i finsk strafflag. Ändå är det klart att alla gärningar av nämnt slag uppfyller rekvisitet för något brott som ingår i finsk strafflag.

I punkt 2 definieras och preciseras flera av uttrycken i punkt 1. "Angrepp riktat mot civilbefolkning" avser upprepat förövande av gärningar som avses i punkt 1 för att främja en stats eller en organisations politik att

genomföra ett sådant angrepp.

"Mord" preciseras inte under denna punkt. Det kan anses avse brott mot liv i en mera vidsträckt betydelse än vad som definieras som mord i 21 kap. 2 § strafflagen. I strafflagen betraktas som mord att dråp begås 1) med berätt mod, 2) på ett synnerligen rått eller grymt sätt, 3) så att allvarlig allmän fara förorsakas eller 4) genom att en tjänsteman dödas, medan denne på tjänstens vägnar upprätthåller ordning och säkerhet, eller på grund av tjänsteåtgärd. Dessutom förutsätts att brottet är grovt även bedömt som en helhet. I stadgan avses med mordbegreppet uppenbarligen detsamma som i den internationella straffrätten i allmänhet, dvs. uppsåtligt dödande av en annan.

I punkt 2 preciseras inte heller begreppen "fängslande eller annat allvarligt berövande av fysisk frihet i strid med grundläggande folkrättsliga regler", "våldtäkt", "sexuellt slaveri", "påtvingad prostitution", "påtvingad sterilisering" och "varje annan form av sexuellt våld av motsvarande svårighetsgrad". Också uttrycket i slutet av punkt 1, "andra omänskliga handlingar av liknande beskaffenhet som uppsåtligt förorsakar svårt lidande, svår kroppslig skada eller svårt själsligt eller fysiskt men", har lämnats utan närmare definition. Otvivelt är de gärningar som uttrycken avser straffbara enligt den finska strafflagen.

Vid "utrotning" påtvingas levnadsförhållanden, bl.a. berövande av tillgång till livsmedel och läkemedel, i avsikt att åstadkomma förgörande av en del av en befolkning. Gärningarna är likartade som vid folkmord men kan rikta sig också till andra delar av befolkningen än de nationella, etniska, rasmässiga eller religiösa grupper som avses i artikel 6. Enligt 11 kap. 6 § strafflagen kan folkmord utöver förintande av en nationell, raslig, etnisk eller religiös grupp vara gärningar som nämns i bestämmelsen och som utförs i avsikt att förgöra en med dessa jämförbar folkgrupp. Således påminner "utrotning" i stadgan kraftigt om folkmordsbegreppet i strafflagen.

"Förslavning" avser i stadgan detsamma som i den slaverikonvention som ingicks i Genève 1926, dvs. makt som följer av äganderätt och utövande av sådan makt över en

person. Finland ratificerade konventionen 1927 (FördrS 27/1927). Finland anslöt sig 1959 till den tilläggskonvention som hade ingåtts i Genève 1956 angående undertryckande av slavhandel samt med slaveri jämförbara institutioner och sedvänjor (FördrS 17/1959). Stadgan är till denna del förenlig med vedertagen folkrätt. Förslavning och med den jämförbara ordningar och praxis är förbjudna också med stöd av artikel 8 i FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7/1976, i det följande MP-konventionen). Artikel 4 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna innehåller motsvarande förbud. Enligt 25 kap. 3 § strafflagen är försättande i slaveri, hållande i slaveri, transport av slavar och bedrivande av handel med slavar straffbart som människorov.

"Deportation eller tvångsförflyttning av befolkning", som nämns i punkt d, strider mot finsk lag. För det första är sådana åtgärder grundlagsvidriga, enligt 9 § grundlagen. En sådan åtgärd strider också mot artikel 12 i MP-konventionen samt mot artikel 2-4 i fjärde tilläggsprotokollet till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Gärningarna uppfyller i regel också rekvisitet för något av de brott mot friheten som avses i 25 kap. strafflagen.

Med "tortyr" avses i stadgan uppsåtligt tillfogande av allvarlig smärta eller svårt fysiskt eller psykiskt lidande för någon som befinner sig i den tilltalades förvar eller står under hans eller hennes kontroll. Tortyr är inte smärta eller lidande som följer av lagenliga sanktioner. I finsk lag är tortyr förbjuden på flera olika sätt. I 7 § 2 mom. grundlagen förbjuds tortyr, likaså i artikel 3 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och i artikel 7 i MP-konventionen. Brottet tortyr uppfyller åtminstone rekvisitet för misshandel (21 kap. 5 § strafflagen) och i allvarliga fall rekvisitet för grov misshandel (21 kap. 6 § strafflagen). I fråga om tortyr som utförs av en tjänsteman kan dessutom tillämpas rekvisitet för missbruk av tjänsteställning (40 kap. 7 § strafflagen), grovt missbruk av tjänsteställning (40 kap. 8 § strafflagen) eller brott mot tjänsteplikt (40 kap. 10 § strafflagen).

Med "påtvingat havandeskap" avses i stadgan olaglig insparning av en kvinna som

med våld försatts i havande tillstånd med avsikt att påverka den etniska sammansättningen av en befolkning eller att föröva andra svåra överträdelse av folkrätten. Syftet med stadgan är inte att inverka på nationella lagar rörande havandeskap, t.ex. lagar om avbrytande av havandeskap eller om sterilisering. Försättande av en kvinna med våld i havande tillstånd och inspärning av henne uppfyller, beroende på gärningssättet, rekvisitet för brott som nämns i 20 kap. 1 § strafflagen (våldtäkt), 20 kap. 2 § strafflagen (grov våldtäkt) eller 20 kap. 3 § strafflagen (tvingande till samlag) och rekvisitet för brott som nämns i 25 kap. 1 § strafflagen (frihetsberövande) eller 25 kap. 2 § strafflagen (grovt frihetsberövande).

Med "förföljelse" avses i stadgan uppsåtligt och allvarligt berövande av grundläggande rättigheter i strid med folkrätten på grund av en folkgrupps eller ett kollektivs identitet. Med uttrycket hänvisas till sådana former av diskriminering som är särskilt allvarliga. Den för Finland bindande folkrätten känner till olika slag av diskrimineringsförbud. Bland dem kan nämnas artikel 14 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, artikel 24—27 i MP-konventionen, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (FördrS 67—68/1986) samt flera artiklar i 1948 års förklaring om de mänskliga rättigheterna. Finlands nationella rätt inbegriper flera diskrimineringsförbud. Bland dem kan nämnas 6 § grundlagen, 11 kap. 8 och 9 § strafflagen, 47 kap. 3 § strafflagen samt lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män, som gavs den 8 augusti 1986. Den diskriminering som faller inom den internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion och som innebär uppsåtligt och allvarligt berövande av grundläggande rättigheter, dvs. "förföljelse", förutsätter att diskrimineringen är av en sådan grad som framgår av punkt 1 h i artikeln. Enligt punkten omfattar domstolens jurisdiktion förföljelse av en identifierbar folkgrupp eller ett identifierbart kollektiv av politiska, rasmässiga, nationella, etniska, kulturella, religiösa, genusmässiga eller andra skäl som universellt är erkända som otillåtna enligt folkrätten, i samband med en gärning som avses i denna punkt eller ett annat brott som omfattas av domstolens juris-

diktion.

"Apartheid" hänvisar framför allt till den internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering, som Finland ratificerade 1970 (FördrS 37/1970). Konventionen innehåller bestämmelser om apartheid och rasdiskriminering som är mycket mera detaljerade än de som ingår i stadgan. Finland har alltså godkänt förbudet mot att upprätthålla ett förvaltningssystem där det är vedertaget att en rasgrupp eller rasgrupper diskrimineras eller underordnas. Domstolens jurisdiktion inbegriper apartheid som motsvarar sådana omänskliga handlingar som avses i punkt 1 i artikeln.

"Påtvingat försvinnande av personer" avser enligt stadgan gripande, hållande i fängsligt förvar eller bortförande av personer av eller med tillstånd, stöd eller samtycke från en stat eller en politisk organisation som åtföljs av vägran att tillstå frihetsberövandet eller lämna upplysningar om de berörda personernas öde eller uppehållsort med avsikt att undandra dem rättsligt skydd under en längre tid. I lagstiftningen i Finland har man på många olika sätt försökt förebygga att personer försvinner i olika delar av straffrättsmaskineriet. Grundlagens 7 § tryggar rätten till liv, personlig frihet och integritet och 8 § tryggar den straffrättsliga legalitetsprincipen. Tvångsmedelslagen innehåller detaljerade bestämmelser om gripande, anhållande och häktning. Polislagen innehåller bestämmelser om polisens uppgifter och befogenheter. Bestämmelser om fängelser ingår i lagen om verkställighet av fängelsestraff. Förordningen om förundersökning och tvångsmedel (575/1988) innehåller detaljerade bestämmelser om myndigheternas skyldigheter att meddela om anhållande och häktning och om registrering av åtgärderna. I Finland skulle sådant påtvingat försvinnande av personer som nämns i stadgan uppfylla rekvisitet för frihetsberövande i 25 kap. strafflagen, eller åtminstone rekvisitet för brott mot tjänsteplikt.

I punkt 3 i artikeln inskräps att termen "genus" (eng. "gender") i stadgan avser enbart ett samhälleligt perspektiv.

Artikel 8. Krigsförbrytelser. Artikeln är omfattande och definierar krigsförbrytelser i detalj. I gärningsbeskrivningarna ingår för-

bjudna krigföringsmetoder och stridsanordningar, missbruk av den internationella symbolen för sårade och sjuka, andra brott mot krigets lagar och enligt folkrätten, samt brott mot folkrättsregler som avser att skydda sårade, sjuka, nödställda, krigsfångar och civila. De gärningar som nämns i artikeln är därmed dels sådana som uppfyller rekvisitet för krigföringsbrott enligt 11 kap. 1—3 § strafflagen, dels sådana som enligt 11 kap. 4 och 5 § strafflagen innebär en kränkning av mänskliga rättigheter under undantagsförhållanden.

I punkt 1 betonas att domstolens jurisdiktion omfattar i synnerhet gärningar som begås som en del av en plan eller en politik eller utgör en del av förövandet av krigsförbrytelser i stor skala. Även om det inte förutsätts att brottet har begåtts som en del av en plan eller en politik eller att det utgör en del av förövandet av krigsförbrytelser i stor skala för att domstolen skall kunna utöva sin jurisdiktion, är avsikten med bestämmelsen att betona att domstolens jurisdiktion i regel gäller de allra allvarligaste internationella brotten.

I punkt 2 ingår en lång förteckning över förbjudna gärningar, och där upprepas huvudsakligen Haagkonventionen från 1907 angående lagar och bruk i lantkrig samt de fyra Genèvekonventionerna från den 12 augusti 1949 förbättrande av sårades och sjukas behandling vid stridskrafterna i fält, om förbättrande av behandlingen av sårade, sjuka och skeppsbrutna tillhörande stridskrafterna till sjöss, om krigsfångars behandling samt om skydd för civilpersoner under krigstid. I var och en av de nämnda konventionerna finns en artikel som definierar grova brott mot dem som skall skyddas. Genèvekonventionerna har kompletterats med tilläggsprotokoll 1977 (FördrS 81—82/1980).

I punkt 2 a uppräknas följande förbjudna gärningar mot dem som skall skyddas: uppsåtligt dödande, tortyr eller omänsklig behandling inbegripet biologiska experiment, uppsåtligt försakande av svårt lidande eller svår skada till kropp eller hälsa, olaglig och godtycklig förstörelse eller tillägnelse av egendom i stor omfattning som inte rättfärdigas av militär nödvändighet, tvingande av en krigsfånge eller en annan skyddad person att tjänstgöra i en fientlig makts stridskrafter,

uppsåtligt berövande av rätten till en opartisk rättegång i laga ordning för en krigsfånge eller en annan skyddad person, olaglig deportation eller förflyttning eller olaglig inspärning samt tagande av gisslan.

I punkt 2 b uppräknas andra allvarliga kränkningar av lag eller sedvanerätt som är tillämpliga i internationella väpnade konflikter. Till dem hör bl.a. uppsåtligt angrepp mot civilbefolkning, enskilda civila eller civil egendom, personal som deltar i en humanitär biståndsinsats eller i en fredsbevarande insats, åsamkande av skada för personer eller på den naturliga miljön vilka är överdrivna vid jämförelse med den militära nyttan, angrepp eller bombardemang av städer, byar, bostäder eller andra byggnader som inte försvaras, dödande eller sårande av kombattanter som har lagt ned vapnen eller inte längre är i stånd att försvara sig eller har gett sig, otillbörlig användning av olika kännetecken, deportering av hela eller en del av befolkningen i ett ockuperat område eller motsvarande, uppsåtligt riktande av angrepp mot byggnader avsedda för religion, undervisning, konst eller vetenskap, sjukhus eller andra platser av detta slag.

I punkten uppräknas också sådana förbjudna gärningar som riktas mot individer tillhörande den andra parten, t.ex. stympning eller utsättande för medicinska eller vetenskapliga experiment som inte rättfärdigas av medicinska vårdbehov, förrädiskt dödande eller sårande av fiender, förklarande att pardon inte kommer att ges, förstörelse eller beslagtagande av fiendens tillhörigheter som inte är nödvändigt till följd av krigets krav, förklarande att rättigheter är upphävda, tvingande av motpartens medborgare att delta i krigsoperationer riktade mot deras eget land, plundring av en stad eller någon annan plats, användande av gifter, förgiftade vapen, kvävande eller giftiga gaser m.m., användande av kulor som lätt utvidgar sig eller tillplattas i människokroppen el.dyl., användande av vapen och stridsmetoder som förorsakar överflödigt skada eller onödigt lidande. Som förbjudna gärningar nämns dessutom förödmjukande och nedsättande behandling, våldtäkt, sexuellt slaveri, påtvingad prostitution, påtvingat havandeskap, påtvingad sterilisering och andra former av sexuellt våld, an-

vändande av civila eller andra skyddade personer för att skydda militära objekt, uppsåtligt riktande av angrepp mot objekt eller personer som bär Genèvekonventionens kännetecken, utsvaltning av civilbefolkning som en stridsmetod, uppsåtligt förhindrande av hjälpsändningar samt uttagande av barn till de väpnade styrkorna eller till deltagande i fientligheter.

I punkt 2 c uppräknas gärningar som omfattas av domstolens jurisdiktion i fall av väpnad konflikt av nationell karaktär. I punkten åberopas artikel 3 som är gemensam för Genèvekonventionerna och som gäller konflikter som inte är av internationell karaktär. Skydd skall ges personer som inte deltar aktivt i fientligheterna. Till dem räknas också medlemmar av de väpnade styrkorna som har lagt ned vapnen och personer som försatts ur stridbart skick genom sjukdom, sårskada, fångenskap eller av annat skäl. Gärningar som är förbjudna är våld, i synnerhet mord i alla dess former, stympning, grym behandling och tortyr, kränkande av den personliga värdigheten, i synnerhet förödmjukande och nedsättande behandling, tagande av gisslan samt utdömande av straff och verkställande av avrättningar utan föregående dom avkunnad av en i laga ordning tillsatt domstol vars rättskipning erbjuder de garantier som allmänt erkänns som oumbärliga.

I punkt 2 d betonas att punkt 2 c gäller väpnade konflikter men inte interna störningar och spänningar såsom upplopp, enstaka och sporadiska våldshandlingar och andra liknande handlingar. Det kan anses vara klart att enstaka våldssituationer som uppkommit genom t.ex. strejker eller demonstrationer inte omfattas av den internationella brottsmålsdomstolens jurisdiktion.

I punkt 2 e uppräknas andra allvarliga kränkningar av den folkrätt eller sedvanerätt som tillämpas vid interna konflikter. Sådana gärningar är ett uppsåtligt angrepp mot civilbefolkning eller mot enskilda civila som inte direkt deltar i fientligheter, mot objekt och personal som bär Genèvekonventionens kännetecken, mot personal m.m. som deltar i en humanitär biståndsisats eller i en fredsbevarande insats i enlighet med FN-stadgan, mot byggnader avsedda för religion, undervisning, konst eller vetenskap eller välgörande

ändamål, sjukhus el.dyl. samt plundring av en stad eller en plats. Vidare nämns våldtäkt, sexuellt slaveri, påtvingad prostitution, påtvingat havandeskap, påtvingad sterilisering och andra former av sexuellt våld som utgör en allvarlig kränkning av Genèvekonventionerna, uttagande av barn som inte fyllt 15 år till väpnade styrkor eller grupper eller användande av dem till att aktivt delta i fientligheter, förflyttning av civilbefolkning utan att de berörda personernas säkerhet eller tvingande militär nödvändighet kräver det, förrädiskt dödande eller sårande av en kombattant tillhörande motståndaren, förklarande att pardon inte kommer att ges, stympning eller utsättande för medicinska eller vetenskapliga experiment som inte motiveras av vårdbehov samt förstörelse eller beslagtagande av en motståndares tillhörigheter utan att det är oundgängligt till följd av konfliktens krav.

I punkt 2 f ingår en likadan begränsning av tillämpningsområdet som i punkt 2 d. Dessutom understryks att punkt 2 e gäller icke-internationella väpnade konflikter mellan regeringsmyndigheter och organiserade väpnade grupper eller mellan sådana grupper.

I punkt 3 inskräps att den primära skyldigheten att upprätthålla eller återupprätta lag och ordning i en stat vid en icke-internationell konflikt eller att försvara statens enighet och territoriella integritet med alla lagliga medel ankommer på regeringen i staten.

Artikel 9. Brottskriterier. I punkt 1 föreskrivs om de brottskriterier som domstolen använder som hjälp vid tolkningen och tillämpningen av artikel 6—8. De skall antas med två tredjedels majoritet av stadgeparts-församlingens medlemmar.

De stater som understödde inkludandet av brottskriterierna motiverade behovet av dem med det krav på exakt kriminalisering som den straffrättsliga legalitetsprincipen (nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege, artikel 22—24) förutsätter. Största delen av dem som deltog i förhandlingarna ansåg dock att brottsrekvisiten i stadgan är tillräckliga. Godkännandet av artikeln som en del av stadgan ingick i en kompromisslösning.

Vid diplomatkonferensen i Rom diskuteras inte brottskriteriernas innehåll. Artikeln

är en bestämmelse som bara ger fullmakt, och även förpliktar, till att bereda brottskriterier. Konferensen godkände dessutom som en del av slutakten resolution F, som gäller uppgifterna för en kommission som förbereder inrättandet av domstolen. Beredningen av brottskriterier angavs där vara kommissionens primära uppgift vid sidan om uppgörandet av bevis- och förfaranderegler. Mandatet går ut den 30 juni 2000. Arbetet med brottskriterierna slutfördes inom utsatt tid. De kommer att antas av stadgeparts församlingen i sinom tid.

I punkt 2 bestäms om ändringar i brottskriterierna. Ändringar kan föreslås av varje stadgepart, domarna och åklagaren. En absolut majoritet av domarna skall stå bakom de ändringsförslag som domarna gör. Enligt punkt 3 skall brottskriterierna och ändringar i dem stå i överensstämmelse med stadgan. Diplomatkonferensen diskuterade just inte brottskriteriernas rättsliga betydelse. Den allmännaste uppfattningen var att kriterierna bör vara domstolen till hjälp vid tolkningen av rekvisit utan att ändå binda dess prövningsrätt. I artikeln används uttryckligen ordalydelsen "vara till hjälp". Enligt denna bestämmelse har brottskriterierna en hierarkiskt sett lägre juridisk status än brottsbeskrivningarna i stadgan. Detta innebär att domstolen skall ge stadgebestämmelsen företräde i en eventuell konfliktsituation. Enligt artikel 21 punkt 1 a, som gäller den tillämpliga lagen, är brottskriterierna vid sidan om stadgan samt bevis- och förfarandereglerna sådan rätt som domstolen i första hand skall tillämpa.

Artikel 10. I artikeln bestäms om inverkan av artiklarna i del 2. Enligt artikeln skall inget i denna del tolkas som att det i några andra syften än för denna stadga inskränker gällande folkrättsliga regler eller föregriper sådana regler som är under utveckling. Artikeln är den enda i stadgan som saknar en rubrik.

Bakom bestämmelsen finns misstanke som framfördes vid förhandlingarna och som innebär att brottsrekvisiten i stadgan med sina inskränkningar kunde förhindra utvecklingen efter godkännandet av stadgan vad gäller den internationella humanitära rätten eller den internationella straffrätten. Hotbilden var motstridiga tolkningar som härleds från stadgan. Ett exempel kunde vara att en viss gärning

inte skulle anses vara ett brott enligt folkrätten, eftersom den inte omfattas av domstolens jurisdiktion.

Artikel 11. Tidsavgränsning av domstolens jurisdiktion. Enligt punkt 1 omfattar domstolens jurisdiktion endast brott som har begåtts efter stadgans ikraftträdande. Detta gäller också gärningar som enligt vedertagen uppfattning är brott mot folkrätten, t.ex. folkmord, och som staterna enligt den s.k. universalitetsprincipen är behöriga att behandla oavsett var brottet ägt rum. Till denna del skiljer sig stadgan från den stadga som Jugoslavien- och Rwandatribunalerna tillämpar. Deras jurisdiktion omfattar uttryckligen den tidsperiod som föregått inrättandet av dem.

Det uttryckliga uteslutandet av retroaktiv straffrättskipning i artikel 11 framhäver den straffrättsliga legalitetsprincipen, om vars centrala delar separata bestämmelser ingår i artikel 22—24 i stadgan. Utsträckandet av förbudet mot retroaktivitet till andra bestämmelser än enbart den materiella straffrätten kan anses skydda brottsförövarens rätt att lita på att de processuella normer som är i kraft när brottet begås anger vilken inställningen till brottet kommer att vara. Betoningen av denna aspekt gör att stadgan tar avstånd från tidigare internationella brottmålsdomstolar som rönt kritik, t.ex. krigsförbrytelsedomstolen i Nürnberg och Jugoslaviatribunalen, vilka omnämns i den allmänna motiveringen.

Artikel 126 innehåller bestämmelser om tidpunkten för stadgans ikraftträdande. I stadgan preciseras inte närmare när ett brott skall anses ha begåtts. De brott som omfattas av domstolens jurisdiktion är omfattande, och målet är att ansvaret för dem i huvudsak skall ligga på dem som ansvarar för gärningarnas planmässighet eller omfattning. Händelseförloppen kan därmed sträcka sig över en lång tid. Tolkningsproblem kan förekomma beträffande frågan om ett brott skall anses ha begåtts efter stadgans ikraftträdande. Detta gäller framför allt de från den nationella rätten välkända frågorna om valet av tillämpningslag i fall där det är utmärkande för utförande av brott enligt rekvisitet att brottet sträcker sig över en lång tid. Exempel är s.k. kontinuerliga brott eller brott där en förutsättning för gärningens straffbarhet är att en

viss påföljd yttrar sig. Det detaljerade tidsavgränsandet av domstolens jurisdiktion kommer domstolen själv att avgöra i rättspraxis.

Punkt 11.2 gäller situationer där en stat blir part i stadgan sedan denna har trätt i kraft. Domstolen får utöva sin jurisdiktion endast med avseende på brott som begåtts inom en stats territorium eller av en stats medborgare efter det att stadgan har trätt i kraft i den staten. Staten kan emellertid avge en förklaring enligt artikel 12.3, genom vilken den godtar domstolens jurisdiktion avseende ett visst brott, se vad som sägs i samband med artikel 12 nedan.

Det är ännu öppet hur punkt 2 i artikeln skall tolkas i ljuset av undantagsbestämmelsen i artikel 124. Avgränsningen bör sannolikt tolkas så, att bara stadgeparterna drar nytta av den. Den torde inte kunna inverka på domstolens jurisdiktion inom territorier som tillhör stater som står utanför stadgan eller brott som deras medborgare har begått. Detta gäller fall där det samtycke som förutsätts i artikel 12.2 har getts av en av de alternativa staterna.

Artikel 12. Förutsättningar för utövande av jurisdiktion. Enligt punkt 1 godtar en stat som blir part i stadgan domstolens jurisdiktion i fråga om de brott som avses i artikel 5. Med hjälp av bestämmelsen skapas en automatik ("inherent jurisdiktion") för jurisdiktionens del: godtagandet av jurisdiktionen förutsätter ingen separat viljeyttring. När en stat blir stadgepart kan den inte välja för vilka brotts vidkommande den godtar den internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion.

Den koppling mellan att vara stadgepart och godta jurisdiktionen som regleras i artikel 12 hörde till de svåraste frågorna under förhandlingarna. Å ena sidan var man rädd för att godtagandet av domstolens hela jurisdiktion i samband med stadgepartskapet skulle höja tröskeln för anslutning onödigt högt. Som alternativ föreslogs därför en modell där stadgeparterna genom en separat förklaring i samband med ratificeringen eller senare kunde meddela till vilken del de avsåg att godta domstolens jurisdiktion. En majoritet vid konferensen ansåg det emellertid vara omöjligt för en stat att tillträda konventionen och samtidigt fransäga sig dess jurisdiktion i fråga om dessa ytterst allvarliga internatio-

nella brott.

Ett undantag från den allmänna principen utgör för det första aggressionsbrott. Såsom framgår ovan har utsträckandet av jurisdiktionen till aggressionsbrott uppskjutits genom ett särskilt arrangemang i artikel 5.2 till dess att en bestämmelse om definitionen och om villkoren för utövande av jurisdiktion har antagits. Ett annat undantag från allmän och automatisk jurisdiktion utgör övergångsbestämmelsen i artikel 124, se nedan. Enligt den kan en stat i samband med ratificeringen avge en förklaring genom vilken den utesluter jurisdiktionen i fråga om krigsförbrytelser som regleras i artikel 8, om brottet påstås ha förövats av statens egna medborgare eller inom statens eget territorium.

Enligt punkt 2 får domstolen utöva sin jurisdiktion på basis av meddelande från stadgeparten eller på initiativ av åklagaren (artikel 13 a och 13 c), om en eller flera av följande stater är parter till stadgan eller har godtagit domstolens jurisdiktion separat i enlighet med punkt 3: den stat inom vars territorium gärningarna i fråga har ägt rum; den stat i vilken den som är föremål för undersökning eller som anklagas är medborgare. När domstolens jurisdiktion inleds sedan säkerhetsrådet har hänskjutit situationen till åklagaren (artikel 13 b) förutsätts ingen koppling till stadgeparten.

Bakgrunden till bestämmelsen är de förslag som lades fram under förhandlingsstadiet, där utövandet av jurisdiktion inskränktes genom att samtycke av vissa stater angavs som villkor. Till förteckningen föreslogs utöver de stater som ingår i den slutliga artikeln också den stat inom vars territorium någon som är misstänkt för brott vistas samt brotts-offrets hemstat. I olika förslag listades dessa stater som kumulativa eller alternativa givare av samtycke. I viss mån understöddes vid förhandlingarna också jurisdiktion som följer den s.k. universalitetsprincipen och enligt vilken ingen stats samtycke behövs. Detta hade betytt att staterna genom tillträdet till stadgan hade delegerat sin egen universaljurisdiktion enligt folkrätten till domstolen. En så bred jurisdiktionsgrund väckte dock stort motstånd. Vid diplomatkonferensen fanns inte förutsättningar för godkännande av en stadga baserad på universaljurisdiktion.

Domstolens jurisdiktion är därmed mera begränsad till följd av förutsättningarna i punkt 2 än jurisdiktionen för stater som i sin nationella rätt erkänner jurisdiktion i enlighet med universalitetsprincipen, bland dem Finland.

Den godkända formuleringen fastställer att samtycke som ges av den stat inom vars territorium brottet har begåtts eller den stat som är hemstat för den som misstänks för brottet är ett tillräckligt villkor för utövande av jurisdiktion. I artikeln definieras inte närmare när ett brott anses bli begått inom en stats territorium eller när en person anses vara medborgare i en viss stat. Bestämmelsen tolkas beroende på situationen av antingen domstolen eller de nationella myndigheterna. I Finland följs 1 kap. strafflagen när artikeln tillämpas.

Det beslut som inskrivits i punkt 2 är förknippat med en eventuell positiv jurisdiktionskonflikt. Om en medborgare i en viss stat misstänks för ett brott som har begåtts inom en stadgeparts territorium, är domstolen, när de andra förutsättningarna för jurisdiktion uppfylls, i princip behörig att behandla ärendet oberoende av om den misstänktes hemstat är stadgepart eller ej och oberoende av hemstatens ståndpunkt till brottsåtalet i fråga. Det är emellertid nödvändigt att betrakta punkt 2 som en del av den helhet som 2 kap. i stadgan utgör, varvid särskild hänsyn tas till principen att domstolens jurisdiktion är av kompletterande slag. I exempelfallet förfogar den misstänktes nationalstat över de medel som nämns i artikel 17—19 för hänskjutande av brottmålet till enbart de nationella myndigheterna. Då har domstolen inte längre jurisdiktion i målet. En stat som står utanför stadgan är inte heller skyldig att samarbeta med domstolen på det sätt som sägs i del 9.

Enligt punkt 3 får en stat som inte är part i stadgan genom en förklaring till registratören godta att domstolen utövar jurisdiktion avseende brottet i fråga. Den godtagande staten skall samarbeta med domstolen i enlighet med del 9. Ett tolkningsproblem består i hur samtycket till jurisdiktionen skall avgränsas. "Avseende brottet i fråga" bör här uppfattas i vid bemärkelse. Avsikten med bestämmelsen var inte att ge de stater som står utanför stadgan rätten att välja beträffande vilka enskilda

gärningar de ger sitt samtycke i vart och ett fall. Stadgeparterna har inte heller denna rätt.

Artikel 13. Utövande av jurisdiktion. Artikeln innehåller bestämmelser om inledandet av domstolens jurisdiktion. Initiativ kan tas av en stadgepart, FN:s säkerhetsråd eller åklagaren vid domstolen.

En stadgepart kan till åklagaren hänskjuta en situation i vilken ett eller flera brott som omfattas av domstolens jurisdiktion förefaller ha begåtts. Bestämmelser om hänskjutandet ingår i artikel 14. FN:s säkerhetsråd kan utöva befogenheterna i kap. VII i FN:s stadga i situationer där rådet anser att ett hot mot freden och säkerheten i världen föreligger. Säkerhetsrådet hänskjuter då situationen till åklagaren. Åklagaren kan börja utreda ett brott på eget initiativ. Bestämmelser om åklagarens initiativrätt ingår i artikel 15.

Artikel 14. En stadgeparts hänskjutande av en situation. I punkt 1 bestäms om rätten för en stadgepart att hänskjuta en situation till åklagaren. Stadgeparten ber genom hänskjutandet åklagaren utreda situationen. Åklagaren avgör efter utredningen om en eller flera personer skall åtalas för att ha begått brottet.

I punkt 2 ingår bestämmelser om formkrav som gäller hänskjutandet. I hänskjutandet skall såvitt möjligt anges de omständigheter som är av betydelse. Om handlingar som är till stöd för hänskjutandet är tillgängliga för den hänskjutande staten, skall de åtfölja hänskjutandet. I detta sammanhang skall också stadgas andra bestämmelser om handlingar som beaktas, se t.ex. artikel 72.

Artikel 15. Åklagaren. I punkt 1 bestäms om åklagarens rätt att inleda utredningar på eget initiativ på grundval av uppgifter om brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Artikeln var en av de mest omstridda vid förhandlingarna om domstolens stadga. En självständig åklagare som är oberoende av staternas vilja var enligt motståndarna ett alltför oförutsägbart element i det internationella samfundet. Enligt dem som försvarade åklagarens självständiga initiativrätt är bestämmelsen däremot en nödvändig förutsättning för en självständig och oavhängig straffrättskipning. Om inledandet av brottsutredningar alltid görs beroende av staternas eller FN:s säkerhetsråds åtgärder, skulle domstolen enligt denna uppfattning endast bli en

förlängning av staternas politik.

Misstänksamheten mot och rädslan för en självständig och oavhängig åklagare märks på hur noggranna bestämmelserna om åklagarens utövande av initiativrätten är i artikeln. Den främsta förutsättningen för godtagandet av stadgebestämmelsen var att utövandet av åklagarens initiativrätt underställdes förundersökningskammaren.

Enligt punkt 2 skall åklagaren bedöma graden av allvar i mottagna uppgifter. För genomförande av utredningen får åklagaren begära kompletterande uppgifter från stater, FN:s organ, mellanstatliga organisationer eller andra källor som han eller hon bedömer vara lämpliga. Åklagaren får också ta upp skriftliga eller muntliga vittnesmål vid domstolens säte. Efter det att uppgifter har samlats in kan åklagaren i enlighet med punkt 6 besluta att de mottagna uppgifterna inte utgör en skäligen grund för en förundersökning. Om ny bevisning framkommer, kan åklagaren dock ta upp ärendet till ny granskning.

Om åklagaren finner att det finns skäligen grund att inleda en förundersökning, inger han eller hon enligt punkt 3 till förundersökningskammaren en framställning om förundersökningstillstånd. Brottsoffer har rätt att yttra sig i detta skede i enlighet med vad som närmare bestäms i bevis- och förfaranderegler. Om förundersökningskammaren inte tillåter en förundersökning, har åklagaren ändå enligt punkt 5 rätt att göra en ny framställning grundad på ny bevisning.

Artikel 16. Uppskjutande av förundersökning eller lagföring. Bestämmelser om FN:s säkerhetsråds rätt att hänskjuta situationer till brottmålsdomstolen ingår i artikel 13. Artikel 16 innehåller en bestämmelse enligt vilken säkerhetsrådet genom en resolution antagen i enlighet med kap. VII i FN-stadgan kan avbryta eller hindra brottmålsdomstolens förundersökning eller rättegång för en tid av högst 12 månader. Begäran om avbrott får förnyas av säkerhetsrådet på samma sätt utan begränsningar.

Bestämmelsen om avbrytande av förundersökning eller rättegång var en av de mest omtvistade i förhandlingsstadiet. Den ansågs äventyra domstolens självständighet och opartiskhet och därmed också det allmänna förtroendet för domstolens verksamhet. Det

befarades också att bestämmelsen skulle stärka ojämlikheten mellan staterna inom folkrätten. För säkerhetsrådets rätt till avbrytande talade bl.a. de ständiga medlemmarna i säkerhetsrådet. Många andra stater understödde i sammanhanget en bestämmelse som uttryckligen skulle ha gett domstolen rätt att sköta förvaringen av nödvändigt bevismaterial under avbrottet. I den slutliga stadgeversionen ingår ingen sådan separat bestämmelse. Detta hindrar emellertid inte att en passus om bevismaterial eller andra avvikelser uttryckligen införlivas med säkerhetsrådets resolution i fråga.

Artikel 17. Frågor om processförutsättningar. Principen om den kompletterande karaktären hos domstolens jurisdiktion, som anförs i stadgeingressen och i artikel 1, ges konkret uttryck i artikel 17. I 17.1 uppräknas de omständigheter under vilka domstolen skall avvisa en sak eftersom den primärt omfattas av nationell jurisdiktion. I punkt a nämns undersökning eller lagföring av en stat som har jurisdiktion över saken, och i punkt b nämns ett beslut av den stat som har jurisdiktion över saken att inte lagföra den person som avses. Båda situationerna utesluter behandling av ett fall, om det anses att beslutet inte är en följd av statens bristande vilja eller förmåga att som sig bör lagföra saken.

I punkt c nämns en tidigare lagföring mot personen i fråga i en situation där undantag från *ne bis in idem*-principen (artikel 20) inte kommer i fråga. Punkt d anger en allmännare förutsättning som är beroende av prövning. Ett fall kan inte tas upp till behandling, om det inte är tillräckligt allvarligt. Det är sannolikt fråga om ändamålsenlighetsprövning som går tillbaka på domstolens grundläggande uppgifter som anges i stadgeingressen, dvs. behandling av de allra allvarligaste brotten som angår det internationella samfundet.

I punkterna 2 och 3 nämns normer för avgörandet av tolkningsfrågan när statens bristande vilja eller förmåga överträffar antagandet om avgöranden som staten träffar på grundval av sin primära jurisdiktion. Bristande vilja anses föreligga om det nationella rättsväsendets åtgärder är inriktade på att undandra den person som avses från internationell jurisdiktion, om rättegången har förseknats omotiverat eller om rättegångens obero-

ende eller opartiskhet är ifrågasatt och rättegångsförfarandet är oförenligt med avsikten. När frågan om oförmåga övervägs betraktas statens möjligheter att ställa den åtalade inför rätta och att få tillgång till den nödvändiga bevisningen samt att i övrigt klara av att genomföra rättegången. Oförmåga handlar det om i situationer där det nationella rättssystemet har brutit samman totalt eller på ett omfattande sätt eller inte alls är tillgängligt.

Artikel 18. Preliminära beslut i fråga om processförsättningar. Artikel 18 innehåller bestämmelser om ett förfarande enligt vilket en stat redan i ett tidigt skede av förundersökningen kan kräva att åklagaren avbryter förundersökningen för en viss tid. Artikel 18 gäller situationer där förundersökningen av ett fall är på väg att inledas, antingen på grund av att en stadgepart har hänskjutit situationen i enlighet med artikel 13 a eller på grund av åklagarens egna initiativ enligt artikel 13 c och artikel 15. Artikelförslaget togs in i utkastet först under det avslutande stadiet av förhandlingarna. De instrument som artikel 18, kombinerat med artikel 17 och 19, erbjuder staterna att motsätta sig eller åtminstone uppskjuta domstolens förundersökning till förmån för nationella rättegångar understryker kraftigt den kompletterande karaktären hos domstolens jurisdiktion.

Åklagaren bör i dessa situationer i enlighet med punkt 1 underrätta alla stadgeparter samt de stater som normalt skulle ha jurisdiktion över brottet i fråga om sin avsikt att inleda en förundersökning. En stat som mottagit en sådan underrättelse kan enligt punkt 2 inom en månad meddela domstolen att den har utövat eller är i färd med att utöva jurisdiktion beträffande vissa personer med avseende på brotten i fråga. På begäran av en sådan stat skall åklagaren överlåta åt staten att sköta undersökningen av dessa personer, om inte förundersökningskammaren på begäran av åklagaren beslutar något annat. Åklagaren kan enligt punkt 3 ompröva sitt beslut sex månader senare eller vid vilken tidpunkt som helst, om omständigheterna har förändrats så att statens vilja eller förmåga att genomföra undersökningen som sig bör är bristande. Staten och åklagaren får överklaga beslutet. När en undersökning har hänskjutits till en stat får åklagaren i enlighet med punkt 5 be-

gära att staten i fråga informerar åklagaren om utvecklingen av undersökningen.

Förfarandet i artikel 18 ansågs på grund av sin uppskjutande effekt eventuellt kunna äventyra domstolens möjlighet att effektivt behandla brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. I syfte att lindra denna risk bestäms i punkt 6 att åklagaren kan begära förundersökningskammarens tillstånd att vidta de utredningsåtgärder som är nödvändiga för att säkra bevisning. En förutsättning är att det föreligger en unik möjlighet att inhämta betydelsefull bevisning eller en väsentlig risk att bevisningen inte är tillgänglig senare.

En stat som i enlighet med punkt 2 har begärt att vissa brott skall omfattas av statens jurisdiktion kan alltså göra invändning om bristande processförsättningar i enlighet med artikel 19. En förutsättning är då emellertid att invändningarna grundar sig på nya viktiga sakuppgifter eller väsentligt förändrade omständigheter.

Artikel 19. Invändningar angående domstolens jurisdiktion eller ett måls processförsättningar. I punkt 1 åläggs domstolen för det första en allmän skyldighet att förvisa sig om att den har jurisdiktion beträffande varje sak som föreläggs den. Inom den ram som stadgan utgör har domstolen också rätt att besluta om den har jurisdiktion ifall saken sätts i tvivelsmål. Enligt en allmän uppfattning tillhör denna s.k. kompetenskompetens alla domstolar, om den inte uttryckligen är utesluten. Jugoslavientribunalens överklagandekammare har behandlat försvarets invändningar beträffande domstolens jurisdiktion, se fallet Tadic, IT-94—1-AR72.

För det andra ges domstolen i punkt 1 rätt att på eget initiativ besluta om ett fall skall tas upp till prövning i enlighet med artikel 17. Tidpunkten för beslutet om upptagande till prövning har inte fastställts separat. Domstolens möjlighet att besluta om upptagande till prövning kan jämföras med den skyldighet som i artikel 53.1 b åläggs åklagaren att beakta de i artikel 17 ingående processförsättningarna redan i ett tidigt stadium av undersökningen.

I punkt 2 föreskrivs om vilka som kan anföra invändningar om bristande processförsättningar enligt artikel 17 och invändningar mot domstolens jurisdiktion. Till dem hör en-

ligt punkt a den tilltalade, dvs. en person som beroende på processtadiet är åtalad eller för vilken ett häkttningsbeslut eller en kallelse att inställa sig har utfärdats. Dessutom har flera stater rätt att anföra invändningar. Dessa stater är enligt punkt b den stat som är i färd med att undersöka eller lagföra saken eller har undersökt eller lagfört saken samt enligt punkt c den stat i vilken den misstänkte är medborgare och den stat inom vars territorium brottet har ägt rum (artikel 12.2).

Åklagaren får enligt punkt 3 av domstolen begära ett beslut i fråga om jurisdiktion eller processförsättningar. I förfarandet får de som har hänskjutit en situation till åklagaren i enlighet med artikel 13 samt brottsoffren lämna synpunkter till domstolen.

Av effektivitets- och ändamålsenlighetsskäl bestäms i punkt 4 att en person eller stat som avses i punkt 2 endast en gång får göra invändningar om bristande processförsättningar eller beträffande domstolens jurisdiktion. Beträffande stater skall dessutom beaktas bestämmelserna i artikel 18, som behandlas ovan. Om en stat i enlighet med artikel 18 har gjort invändningar om bristande processförsättningar, kan den framföra en invändning om bristande processförsättningar i enlighet med artikel 19 endast om invändningarna är grundade på artikel 18.7.

I undantagsfall kan domstolen bevilja tillstånd att framföra invändningar enligt artikel 19 mer än en gång eller efter det att huvudförhandlingen har inletts. En invändning om bristande processförsättning som görs före huvudförhandlingens början eller senare med tillstånd av domstolen kan grunda sig endast på artikel 17.1 c. Det handlar då om att samma gärningar påstås ha varit föremål för undersökning eller lagföring antingen vid domstolen eller någon annan domstol. I syfte att påskynda behandlingen av invändningar, minimera den olägenhet som åsamkas den anklagade och spara kostnader har de stater som avses i punkt 2 b eller 2 c också ålagts en skyldighet att göra sin invändning så tidigt som möjligt.

Punkt 6 innehåller bestämmelser om sammansättningen av den domstol som behandlar invändningarna. Innan åtalspunkterna har bekräftats skall invändningarna hänvisas till förundersökningskammaren. När åtalspunk-

terna har bekräftats hänvisas de till rättegångskammaren. Beslut får överklagas hos överklagandekammaren i enlighet med artikel 82.

Enligt punkt 7 har invändningar som görs av stater som avses i punkt 2 b eller 2 c uppskjutande verkan. Åklagaren kan inte fortsätta förundersökningen förrän domstolen har fattat sitt beslut i enlighet med artikel 17. En invändning som en person har gjort i enlighet med punkt 2 a har inte motsvarande verkan.

I punkterna 8 och 9 bestäms om åtgärder med syfte att minska den negativa inverkan på förundersökningen som dröjsmålet med behandlingen av invändningar har. Medan åklagaren inväntar domstolens beslut kan han eller hon begära tillstånd av domstolen att företa utredningsåtgärder av det slag som avses i artikel 18.6, att inhämta bevisning eller att vidta åtgärder som hindrar sådana personer från att avvika beträffande vilka åklagaren redan har begärt ett häkttningsbeslut med stöd av artikel 58. En invändning påverkar inte giltigheten av åtgärder som åklagaren har vidtagit före framförandet av invändningen eller beslut eller förelägganden som meddelats av domstolen innan invändningen gjordes.

Åklagaren kan framställa en begäran om omprövning av domstolens avvisningsbeslut. En förutsättning är att åklagaren anser att nya omständigheter har framkommit som medför att de skäl på vilka saken avvisades har bortfallit.

I punkt 11 regleras informationsutbytet mellan domstolen och de nationella domstolarna i fall där åklagaren skjuter upp undersökningen. Åklagaren får begära att staten i fråga tillhandahåller åklagaren upplysningar om den nationella behandlingen. Om den berörda staten kräver det, skall sekretess gälla för sådana uppgifter. Om åklagaren därefter beslutar att återuppta en förundersökning, skall han eller hon underrätta den stat som undersökningen har överlåtits till.

Artikel 20. Negativ rättskraft (ne bis in idem). Artikel 20 har ett nära samband med den kompletterande karaktären hos domstolens jurisdiktion och målet vid förhandlingarna om stadgan var att dess ordalydelse skulle samordnas med artikel 17, som gäller processförsättningar. Dess uppgift är dels

att skydda individen, dels att strukturera förhållandena mellan domstolen och de nationella domstolarna.

Ne bis in idem-principen gäller ovillkorligen situationer där den första fällande eller frikännande domen har utfärdats av domstolen. Punkt 1 gäller enbart själva domstolen. Det innehåller ett entydigt förbud mot att upprepade gånger lagföra någon inför domstolen för samma gärningar som ingår i beskrivningen av brott för vilka han eller hon har fällits till ansvar eller frikänts av domstolen. I punkt 2 bestäms dessutom att ingen skall lagföras av en annan domstol för ett brott som avses i artikel 5 och för vilket han eller hon redan har fällits till ansvar eller frikänts av den internationella brottmålsdomstolen.

Om den första domen har utfärdats av en nationell domstol, är ne bis in idem-principen villkorligt tillämplig. En ny lagföring inför domstolen är möjlig bara om villkoren i punkt 3 uppfylls. Det handlar då om att den nationella rättegången var en skenrättegång mala fide eller inte genomfördes på ett oberoende eller opartiskt sätt och att rättegångssättet med beaktande av omständigheterna var oförenligt med en avsikt att ställa den person som avses inför rätta.

I artikeln varierar ne bis in idem-förbudets styrka genom avsiktlig hänvisning till dels samma brott ("crime"), dels samma gärning ("conduct"). De stater som förordade ordvalet eftersträvade genom detta en bredare beslutsmargin för de nationella domstolarna. På så sätt kan t.ex. någon som domstolen med stöd av punkt 2 har befriat från åtal för folkmord åtalas för brott mot liv vid det nationella förfarandet. I punkt 3 åter hänvisas till gärningen i vid bemärkelse. Avsikten var att möjliggöra en domstolstolkning enligt vilken ett nationellt beslut utgör en tillräcklig behandling i saken, oberoende av vilken brottsrubricering som använts i fråga om gärningen vid den nationella rättegången.

Svårigheten i att tillämpa artikeln hänför sig till tolkningen av de kriterier som berättigar till avsteg från principen. Domstolen måste träffa delikata avgöranden när den anser att en viss stats rättssystem av de skäl som anges i punkt 3 a eller b är oförmöget att självt svara för rättegången på ett tillförlitligt

sätt. Vid förhandlingarna om del 2 i stadgan var denna bestämmelse en av de mest omtvistade. Till hjälp för tolkningen av termerna oberoende och opartisk i punkt 3 b ställs formuleringen "i enlighet med de normer för rättvisans behöriga gång som erkänns i folk-rätten". Inget närmare föremål för hänvisningen fördes fram explicit när artikeln formulerades. Den avser troligtvis närmast de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna, mest universellt bestämmelserna i MP-konventionen och eventuella sedvanerättsliga normer.

Artikel 21. Tillämplig lag. Domstolen skall i första hand tillämpa stadgan, brottskriterierna och bevis- och förfarandereglerna. Brottskriterierna behandlas i artikel 9. Bevis- och förfarandereglerna behandlas i artikel 51. I andra hand tillämpar domstolen vid behov andra fördrag samt folkrättens principer och regler, däribland de vedertagna principerna i det internationella regelsystemet för väpnade konflikter. Bakom det klumpiga sättet att uttrycka den lag som är tillämplig i andra hand låg den vid förhandlingarna uttryckta rädslan för att hänvisningen skulle inkludera i den tillämpliga lagen uttryckligen också fördrag som inte samtliga stadgearter är parter till.

Om de ovan nämnda rättskällorna inte kan tillämpas, tillämpar domstolen allmänna rättsprinciper. Dem skall domstolen enligt anvisningen i punkt 1 c härleda från nationella lagar i världens rättssystem, däribland de stater som normalt borde utöva jurisdiktion över brottet i fråga. Genom bestämmelsen ville man utesluta möjligheten att domstolen direkt tillämpar en viss stats rätt, t.ex. rätten i den stat där den åtalade är medborgare. En förutsättning för tillämpningen av allmänna rättsprinciper som härletts från nationell rätt är att principerna inte är oförenliga med stadgan, med folkrätten och med internationellt erkända normer och principer.

Vid förhandlingarna diskuterades om domstolens beslut bör ha karaktären av bindande prejudikat. Frågan delar som känt rättskulturer, och samförstånd om att införliva av den med stadgan nåddes inte. I punkt 2 bestäms däremot att domstolen får tillämpa principer och rättsregler på det sätt som de har tolkats i tidigare beslut av domstolen.

Punkt 3 innefattar en allmän tolkningsan-

visning och ett diskrimineringsförbud. Domstolen skall tillämpa och tolka rätten på ett sätt som är förenligt med internationellt erkända mänskliga rättigheter och den skall avhålla sig från diskriminering. Förbudna diskrimineringsgrunder är t.ex. genus, ålder, rastillhörighet, hudfärg, språk, trosuppfattning eller åskådning, politisk eller annan åsikt, nationellt, etniskt eller socialt ursprung, förmögenhet, börd eller annan ställning. Behandlingen av förteckningen över diskrimineringsgrunder fördröjde förhandlingarna avsevärt på grund av att uttrycket genus ("gender") var omtvistat. En fristående definition av uttrycket i den punkt i stadgan där det nämns första gången (se ovan artikel 7.3) möjliggjorde godkännandet av artikeln.

Artikeln är den första kodifieringen av källorna för internationell straffrätt. Stadgorna för Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen innehåller ingen definition av tillämplig lag. Artikel 38 i Internationella domstolens stadga, vilken artikel uppräknar den lag som är tillämplig på Internationella domstolen, utgjorde en utgångspunkt vid förhandlingarna. Uppmärksamhet ägnades också åt de krav som den straffrättsliga legalitetsprincipen (*nullum crimen sine lege*, *nulla poena sine lege*) ställer på definitionen av tillämplig lag, se artikel 22—24.

Del 3. Allmänna straffrättsliga principer

Artikel 22. Legalitetsprincipen (nullum crimen sine lege). I artikel 22—24 uttrycks det centrala innehållet i den straffrättsliga legalitetsprincipen. Med legalitetsprincipens hjälp tryggas behovet av rättsskydd för den som misstänks för brott och för svaranden samt främjas rättskipningens förutsägbarhet. I sig är stadgan ingen lag i samma bemärkelse som den nationella lagstiftningen, utan ett fördrag. I den preciseras emellertid på ett sätt som är bindande för den tillämpande myndigheten, dvs. den domstol som skall inrättas, i skriftlig form innehållet i den lag som är tillämplig, särskilt brottsrekvisitens innehåll.

Bestämmelserna om legalitetsprincipen är avsedda att tolkas i nära samband med de bestämmelser som reglerar domstolens jurisdik-

tion och som hör till del 2. Delreglerna i legalitetsprincipen begränsar delvis också det sätt på vilket den tillämpliga lagen enligt artikel 21 bestäms.

De brott som provas av domstolen uppräknas uttömmande i brottsbeskrivningarna. Vid den tidpunkt då gärningen äger rum skall den utgöra ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. I punkt 2 binds lagtillämpningen till brottsbeskrivningarna i stadgan, som skall tolkas strikt. När beskrivningen i stadgan fastställts har målet entydigt varit att den skall vara exakt och ingående. Enskilda brottsbeskrivningar skall tolkas enligt ordalydelsen, och det är inte tillåtet att utvidga deras område genom analogi. I punkt 2 ingår dessutom ett klart förbud mot s.k. laganalogi vid tillämpningen av beskrivningen, såvida analogin inte används i en riktning som inskränker beskrivningen. I oklara fall tolkas brottsbeskrivningen till förmån för svaranden. I enlighet med artikel 9 kommer man att senare godkänna separata brottskriterier. Dessa är emellertid fristående från stadgan och finns hierarkiskt sett på en lägre nivå.

Även efter det att stadgan har antagits och trätt i kraft kan det med stöd av s.k. tvingande internationell sedvanerätt eller internationella fördrag alltså anses att också vissa sådana gärningar som inte omfattas av domstolens jurisdiktion är straffbara. Syftet med stadgan är alltså inte att uttömmande kodifiera sådan kriminalisering som går tillbaka på folkrätten.

Beträffande förhållandet mellan de kriminaliseringar som ingår i stadgan och motsvarande brottsdefinitioner som ingår i internationella fördrag samt sådana kriminaliseringar som ingår i den finska strafflagen, se vad som sägs i samband med artikel 5—8. I den finska straffrätten definieras internationella brott, på vilka finsk lag tillämpas, i 1 kap. 7 § (626/1996) strafflagen och i förordningen om tillämpningen av den (627/1996).

Stadgebestämmelserna om legalitetsprincipen är avsedda att uttryckligen tjäna tillämpningen av kriminaliseringar som omfattas av stadgan. I den inhemska rätten har den straffrättsliga legalitetsprincipen skrivits in i 8 § grundlagen samt i den straffrättsliga normsamlingen. Principen är också förpliktande rätt för Finland på grund av de konventioner

om de mänskliga rättigheterna som Finland har ratificerat.

Inom folkrätten har den straffrättsliga legalitetsprincipens ställning av hävd ansetts av vika något från dess ställning i de nationella straffrättssystemen. Med hjälp av artikeln avses principens förpliktande verkan bli starkt ytterligare. Exempelvis vid rättegången i Nürnberg mot Tysklands stats- och militärledning efter andra världskriget var åtalerna av allmän karaktär och baserade sig strängt taget inte på lagfäst rätt eller ens på rätt som skrivits in i fördrag. Krigsförbrytelsesdomstolens jurisdiktion fastställdes i det avtal som de allierade ingick i London 1945 och som senare tillträdades av 19 stater utöver de fyra stormakterna. Nürnbergrättegången har betraktats som en yttring av att vissa gärningar erkändes som straffbara krigsförbrytelser med stöd av tvingande internationell sedvanerätt. Den folkrättsliga grunden för åtalpunkter som gällde inledande av anfallskrig och brott mot mänskligheten har däremot ansetts vara mera oklar.

Likaså är en utgångspunkt för de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna att legalitetsprincipen inte hindrar inledande av rättegång mot en person och utdömande av straff för en gärning eller underlåtenhet som enligt de allmänna rättsprinciper som de civiliserade folken har antagit var brottslig när den begicks.

Beslut i synnerhet om rättegångar som gällt inledande av anfallskrig har i praktiken ofta fattats av segrarmakterna som en del av villkoren i fredsavtalet. Så var fallet också när Finland i artikel 3 i fredsavtalet efter fortsättningskriget förband sig att bestraffa dem som var ansvariga för kriget. Åtagandet genomfördes så, att en specialdomstol inrättades med stöd av lagen angående bestraffning av de krigsansvariga, som stadfästes den 13 september 1945, för att behandla de åtal som åklagaren senare formulerade. Åtalerna gällde enbart vissa av regeringens åtgärder. De var dessutom av synnerligen allmän karaktär och grundade sig inte på kriminaliseringar som hade varit i kraft i Finland när gärningarna företogs. Från legalitetssynpunkt var förfarandet i många avseenden tvivelaktigt, något som uppmärksammades redan då.

Artikel 23. Inget straff utan lag (nulla poe-

na sine lege). Domstolen kan döma svaranden endast till ett sådant straff om vilket bestäms särskilt i denna stadga. Bestämmelserna om straff ingår i del 7 i stadgan (artikel 77–80), som också upptar en bestämmelse om förverkandepåföljd.

Eftersom den nationella rättskipningen är primär i förhållande till domstolens jurisdiktion och eftersom gällande nationella rätt tillämpas i den nationella domstolen, bestäms också straffen då enligt nationell rätt. I de brottmål som domstolen behandlar är denna delregel av legalitetsprincipen emellertid ovillkorlig.

Artikel 24. Icke-retroaktivitet. Ingen skall dömas till straffrättsligt ansvar enligt stadgan för gärningar som begåtts före stadgans ikraftträdande. Stadgans ikraftträdande bestäms enligt artikel 126. Icke-retroaktiviteten har ett nära samband med motsvarande artiklar 11 och 12, som gäller tidsavgränsning av domstolens jurisdiktion. Genom bestämmelsen om icke-retroaktivitet förhindras sådana essentiella brister i fråga om förutsägbarheten och individens rättskydd som har förekommit i samband med domstolar som etablerats i efterhand.

Den jurisdiktion som en inhemsk domstol eller en nationell domstol i ett annat land utövar kan i vissa fall sträcka sig längre än domstolens. På basis av en kriminalisering som ingår i den finska straffrätten kan en inhemsk domstol utan hinder av icke-retroaktiviteten utöva jurisdiktion i fråga om behandlingen också av sådana brott som har begåtts utomlands eller i Finland redan innan stadgan trätt i kraft.

I punkt 2 regleras den s.k. principen om lindrigare lag. När principen tillämpas vid ett avgörande som är föremål för sökande av ändring är regleringen i artikeln mera förmånlig för svaranden än det arrangemang som följer av 3 § 2 mom. förordningen om införande av strafflagen, vilket moment reglerar motsvarande situation i den inhemska strafflagstiftningen.

Artikel 25. Personligt straffrättsligt ansvar. Av punkterna 1, 2 och 4 framgår de allmänna bestämmelserna om individens ansvar. I punkt 3 finns mera detaljerade bestämmelser, bl.a. sådana som gäller delaktighet i brott.

Enligt punkt 1 sträcker sig domstolens ju-

risdiktion till fysiska personer. Domstolen kan alltså inte behandla ansvaret för stater eller andra juridiska personer. Detta inverkar dock enligt punkt 4 inte på det ansvar som staterna har enligt folkrätten.

I punkt 2 konstateras att den som begår ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion skall hållas personligen ansvarig och straffas. Bestämmelsen är en påminnelse om den princip som befästes av den internationella krigsförbrytelsesträttegången i Nürnberg och som går ut på att ansvaret för internationella brott kan gälla individer direkt. På senare år har förutsättningarna för personligt ansvar dryftats av Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen.

Enligt punkt 3 a utsträcker sig ansvaret till den som har begått ett brott, oberoende av om brottet begås ensam eller tillsammans med någon annan. Dessutom gäller ansvaret för brottet också en s.k. indirekt gärningsman också när den egentliga gärningsmannen inte omfattas av straffrättsligt ansvar. Gärningen är indirekt t.ex. när någon som saknar straffrättsligt ansvar på grund av sin ungdom eller sitt sinnestillstånd utnyttjas vid förövande av brottet. Ansvaret riktas då till den som har utnyttjat en sådan person som redskap när brottet har begåtts.

Enligt punkt 3 b är den straffrättsligt ansvarig som beordrar, anstiftar eller påverkar någon att utföra ett brott. Ansvaret uppkommer om brottet äger rum eller det åtminstone görs försök att utföra det. Punkt c gäller en straffrättsligt ansvarig medhjälpare. Straffbarheten förutsätter att medhjälpen har skett i syfte att underlätta utförandet av brottet. Eftersom inget sådant krav på straffbarhet har ställts i punkt b skall bedömningen av huruvida handlingen skall tillräknas anstiftaren eller ej, göras i enlighet med de allmänna bestämmelserna om subjektiva rekvisit i artikel 30.

Punkt d gäller den som medverkar till att en grupp personer som handlar i gemensamt syfte utför eller försöker utföra ett sådant brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Den allra minsta medverkan till en sådan grupps verksamhet leder ändå inte till straffrättsligt ansvar. För att medverkan skall vara straffbar skall den nämligen vara uppsåtlig och dessutom skall syftet med den vara att främja gruppens brottsliga verksamhet eller brottsliga avsikter, om däri

ler brottsliga avsikter, om däri ingår att utföra ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Medverkan är straffbar också om den medverkande har vetskap om gruppens avsikt att begå brottet.

Av punkt e framgår att anstiftande i fråga om folkmord leder till straffrättsligt ansvar också i det fall att den straffbara gärningen eller försök till den inte begås. Anstiftandet skall emellertid vara omedelbart och offentligt.

Punkt f gäller försök och avstående från det. Det straffrättsliga ansvaret sträcker sig till den som försöker utföra ett brott genom att ta ett väsentligt steg i riktning mot att utföra brottet, men detta inte fullbordas av orsaker som ligger utanför personens avsikter. Om gärningsmannen emellertid träder tillbaka från ett försök att utföra ett brott eller på annat sätt förhindrar att det fullbordas blir han fri från straffrättsligt ansvar.

I punkterna 2 och 3 talas om "att begå" och "att utföra" brott. Ordalydelsen utesluter ändå inte möjligheten att också underlåtenhet kan leda till straffrättsligt ansvar. Separat behandlas i artikel 28 militära befälhavares och andra förmäns ansvar för underlåtenhet att ingripa i underlydandes gärningar.

I 4 kap. strafflagen stadgas om försök och i 5 kap. om delaktighet. De ovan relaterade bestämmelserna i punkt 3 är huvudsakligen sådana att den finska strafflagens bestämmelser om försök och delaktighet motsvarar dem. Bestämmelsen i punkt d är dock mera långtgående än den finska strafflagen, eftersom den gäller också sådana gärningar som närmast är att betrakta som förberedelser till brott. Den finska strafflagstiftningen innehåller ingen allmän kriminalisering av förberedelser till brott. Förberedelse till folkmord är enligt 11 kap. 7 § strafflagen en gärning som skall straffas särskilt, så en stor del av de brott av typen förberedelse som omfattas av domstolens jurisdiktion är redan straffbara enligt finsk strafflag. Till övriga delar gäller det att senare separat utreda behovet av att ändra den finska strafflagen.

I 11 kap. 8 § strafflagen ingår en bestämmelse om straff för hets mot folkgrupp. Den grundar sig på konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord, som Finland tillträdde 1959. Straffbart enligt

straffbestämmelsen är det att sprida uttalanden eller andra meddelanden i vilka en nationell, raslig, etnisk eller religiös grupp eller en med dessa jämförbar folkgrupp hotas, förtalas eller smädas. Straffbestämmelsen motsvarar således den bestämmelse i punkt 3 e som innebär att straffrättsligt ansvar gäller omedelbart och offentligt anstiftande av folkmord också när själva folkmordet eller försöket till det inte begås.

Artikel 26. Ingen jurisdiktion över personer under 18 år. Domstolen har inte jurisdiktion över någon som inte har fyllt 18 år vid den tidpunkt då brottet påstås ha blivit utfört. Bestämmelsen innebär inte att gärningar som begås av personer som är yngre än så inte är straffbara. De behandlas i de nationella domstolarna i enlighet med vad som är den undre åldersgränsen för straffrättsligt ansvar i vart och ett land. Det uteslutande av jurisdiktion som nämns i artikeln valdes uttryckligen på grund av att olika länders uppfattningar om utdömmande av straff för barn skiljer sig åt.

Enligt artikel 1 i konventionen om barnets rättigheter avses med barn i regel varje människa under 18 år. Konventionen tryggar i en del avseenden specialbemötande av dem som är yngre än 18 år. Enligt artikel 37 a i konventionen får dödsstraff eller livstids fängelse utan möjlighet till frigivning inte ådömas för brott som begåtts av personer under 18 års ålder. Enligt artikel 77.1 b i stadgan får domstolen bestämma om livstids fängelse, även om den enligt artikel 110 i stadgan får lindra straffet under de omständigheter som nämns i artikeln, när 25 år av ett livstidsstraff har avtjänats.

Enligt artikel 38.3 i konventionen om barnets rättigheter skall konventionsstaterna avstå från att rekrytera en person som inte har uppnått 15 års ålder till sina väpnade styrkor. Som bäst pågår beredningen av ett tilläggsprotokoll till konventionen, enligt vilket åldersgränsen höjs till 18 år. Den åldersgräns som valts i domstolens stadga är konsekvent också med avseende på detta projekt. Enligt artikel 8 i stadgan skall det betraktas som en krigsförbrytelse att ta ut eller värva barn som inte har fyllt 15 år till de nationella väpnade styrkorna eller använda dem till att aktivt delta i fientligheter.

Artikel 27. Officiell ställning saknar bety-

delse. Stadgan tillämpas på alla utan åtskillnad på grund av officiell ställning. En officiell ställning som t.ex. stats- eller regeringschef befriar inte en person från straffrättsligt ansvar i enlighet med stadgan och utgör inte heller i sig skäl för nedsättning av straff. Immunitet eller särskilda förfaranderegler som kan vara förenade med en persons officiella ställning, enligt nationell lag eller enligt folkrätten, hindrar inte domstolen från att utöva jurisdiktion över personen.

En officiell ställning avlyfter alltså inte det straffrättsliga ansvaret och utgör inte i sig en grund för nedsättning av straff och skapar inte heller sådan immunitet att domstolen inte kan behandla personens gärningar. Det skulle inte vara motiverat att de som beklär de viktigaste posterna med avseende på utformningen av politiken undgick ansvar. Principen har tillämpats vid den internationella krigsförbrytelseerättegången i Nürnberg och motsvarande krigsförbrytelseerättegångar som följt på den.

Immunitet för en statschef som sitter vid makten eller diplomatisk immunitet kan däremot åberopas, om man försöker åtala en person i en sådan ställning vid en främmande stats nationella domstol. Enligt 1 kap. 15 § strafflagen skall de begränsningar av tillämpningsområdet för finsk lag iakttas som följer av allmänt erkända folkrättsliga regler. Enligt internationell praxis omfattas en statschef vid statsbesök inte av den straffrättsliga domsrätten i den stat han besöker. Samma privilegium gäller vissa andra personer i hög ställning (RP 1/1996 rd).

I artikel 98.1 ingår bestämmelser om förfarandet när en stat som tar emot en framställning om överlämnande blir tvungen att handla i strid med sina folkrättsliga åtaganden avseende den statsimmunitet eller den diplomatiska immunitet som tillkommer en person eller egendom som tillhör en tredje stat. Bestämmelsen kan tolkas så att inte heller den innebär någon avvikelse för en stadgepart från bestämmelsen i artikel 27 om den officiella ställningens avsaknad av betydelse.

I 113 § grundlagen, som trädde i kraft vid ingången av mars 2000, regleras förfarandet i det fall att justitiekanslern, justitieombudsmannen eller statsrådet anser att republikens president har gjort sig skyldig till landsförrä-

deribrott, högförräderibrott eller brott mot mänskligheten. I andra fall får åtal angående presidentens ämbetsutövning inte väckas. I motsvarande bestämmelse i 47 § 2 mom. regeringsformen, som gällde tidigare, nämndes brott mot mänskligheten inte bland de brott för vilka presidenten kunde åtalas. Enligt motiveringen till propositionen om grundlagen (RP 1/1998 rd s. 168) avses med brott mot humaniteten "brott som med beaktande av att gärningen har vittgående konsekvenser eller är synnerligen grov snarare måste anses vara riktade mot humaniteten och hela mänskligheten än mot någon enskild person. Brott riktar sig vanligen mot enskilda personer, men till åtskillnad från andra brott som riktar sig mot enskilda kännetecknas brotten mot de mänskliga rättigheterna av att brotts-offret hör till en grupp som i något avseende är diskriminerad eller löper risk att diskrimineras. Bestämmelser om de brott som avses i detta sammanhang ingår för närvarande i 11 kap. strafflagen ("Om krigsörbrytelse och brott mot humaniteten"). Grundlagsbestämmelsen gäller sålunda också brottet massmord.

Finland tillträdde 1959 konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord. Enligt artikel IV skall personer som gör sig skyldiga till sådana brott som avses i konventionen bestraffas, vare sig de är grundlagsenligt ansvariga styresmän, ämbets- och tjänstemän eller enskilda personer. Finland inlämnade en reservation till artikeln, enligt vilken konventionen inte föranleder någon ändring i stadgandet i regeringsformen om väckande av åtal mot republikens president. Detta var den enda reservation som Finland gjorde i fråga om republikens presidents straffrättsliga ställning. Eftersom lagen om behörighet för och rättshjälp till tribunalen som behandlar brott som begåtts i det forna Jugoslavien (12/1994) innebar en inskränkning av republikens presidents straffrättsliga immunitet ansågs det inte längre vara ändamålsenligt att bibehålla reservationen i folkmordskonventionen. Den upphävdes genom en lag (1408/1997) som trädde i kraft den 5 januari 1998.

Artikel 28. Militära befälhavares och andra förmäns ansvar. Förutom de övriga grunderna för straffrättsligt ansvar i enlighet med

stadgan skall särskilda bestämmelser om befälhavares och andra förmäns ansvar iakttas. I punkt a behandlas militära befälhavares ansvar och i punkt b andra förmäns ansvar. Militära förmäns ansvar anges vara strängare än civila förmäns.

I de fall som tas upp i artikeln är det fråga om ansvar för underlåtenhet: en förman har inte vidtagit åtgärder för att avvärja utförandet av brott eller för att hänskjuta saken till berörda myndigheter för undersökning och lagföring. Ifall det är fråga om en förmans beordrande av brott gäller vad som bestäms i artikel 25.3, särskilt punkt b.

Principen om förmännens ansvar ingår i internationella fördrag och har tillämpats av tidigare internationella brottmålsdomstolar. I artikel 87 i det första tilläggsprotokollet till Genèvekonventionerna (FördrS 82/1980), vilket gäller skydd för offren i internationella väpnade konflikter, ingår en bestämmelse om militära chefers plikter. De fördragsslutande parterna skall kräva att militära chefer i vad avser medlemmar av de väpnade styrkorna under deras befäl och andra personer under deras kontroll förhindrar och, när så är nödvändigt, beivrar och rapporterar överträdelser av konventionerna och tilläggsprotokollet till behöriga myndigheter. De militära cheferna skall åläggas att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förhindra överträdelser och, när så är lämpligt, ta initiativet till disciplinära eller straffrättsliga åtgärder mot personer som begått överträdelser. Artikel 86 i tilläggsprotokollet gäller underlåtelser att handla. Enligt punkt 2 skall inte det faktum att en underlydande har överträtt konventionerna eller tilläggsprotokollet frita hans överordnade från ansvar, om de visste eller hade erhållit underrättelser som gjorde det möjligt för dem att under rådande förhållanden sluta sig till att den underlydande begick eller skulle begå en sådan överträdelse, och om de inte vidtagit alla utförbara åtgärder som stod i deras makt för att förhindra eller beivra denna överträdelse.

En militär förmans ansvar för att inte ha avvärjt brott som underlydande begått har anammats vid flera internationella och andra krigsförbrytelseerättegångar. En välkänd dom av det slaget är den som en amerikansk militärdomstol efter andra världskriget utfärdade

beträffande den japanske generalen Yamashita.

Förmannens ansvar ingår också i stadgorna för Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen, och den har i dem inte avgränsats till militära förmän. Militära förmäns ansvar har granskats ingående i Jugoslavientribunalens beslut i fallet Celebici (IT-96—21-T).

Enligt punkt a är en militär befälhavare eller den som faktiskt tjänstgör som sådan straffrättsligt ansvarig för brott som omfattas av domstolens jurisdiktion och som begås av styrkor under hans eller hennes effektiva befäl och kontroll eller effektiva myndighet och kontroll till följd av hans eller hennes oförmåga att utöva kontroll över dessa styrkor på ett riktigt sätt. En militär befälhavares ansvar sträcker sig alltså inte till gärningar som utövas av sådana styrkor som inte stått under hans eller hennes effektiva kontroll och befäl eller myndighet.

De ytterliga förutsättningarna för detta ansvar är av två slag. För det första visste den militära befälhavaren eller den som tjänstgjorde som sådan, eller så borde han eller hon med beaktande av omständigheterna vid tillfället ha vetat, att styrkorna var i färd med eller stod i begrepp att utföra brotten i fråga. Bedömningen av om befälhavaren borde ha känt till de underordnades gärningar måste således göras utifrån omständigheterna vid det tillfälle då händelserna inträffade.

Dessutom förutsätter det straffrättsliga ansvaret att den militära befälhavaren eller den som tjänstgjorde som sådan inte vidtog alla tillgängliga nödvändiga och skäligen åtgärder för att motverka eller avvärja att brott utfördes eller för att hänskjuta saken till berörda myndigheter för undersökning och väckande av åtal. En militär befälhavare är t.ex. enligt artikel 87 i det nämnda första tilläggsprotokollet till Genèvekonventionerna skyldig att vidta sådana åtgärder. När de åtgärder som stått till hans eller hennes förfogande bedöms kan man beakta både de formella befogenheterna och de faktiska möjligheterna.

Punkt b gäller andra förhållanden mellan förmän och underordnade än sådana som grundar sig på militär befälsrätt. En sådan civil förmän ansvarar för brott som omfattas av domstolens jurisdiktion och som har utförts av underordnade som står under hans eller

hennes effektiva myndighet och kontroll till följd av hans eller hennes underlåtenhet att på ett riktigt sätt utöva kontroll över sådana underordnade. Den grundläggande förutsättningen, effektiv myndighet och kontroll, är alltså densamma som i situationer som avses i punkt a. De övriga förutsättningarna för uppkomsten av detta ansvar är emellertid strängare än i fråga om förhållanden där militär befälsrätt förekommer.

För det första förutsätter ansvaret att förmannen antingen kände till eller medvetet bortsåg från uppgifter som tydligt angav att de underordnade var i färd med eller stod i begrepp att utföra sådana brott. Den grad av medvetenhet som krävs av förmän är alltså högre än i situationer som avses i punkt a.

För det andra skall brotten i fråga gälla verksamhet som stod under förmannens effektiva ansvar och kontroll. Ett sådant krav ingår inte bland förutsättningarna för uppkomst av ansvar enligt punkt a.

Den tredje förutsättningen för att en civil förmän skall vara ansvarig är att förmannen underlät att vidta alla nödvändiga och skäligen åtgärder som stod i hans eller hennes makt för att motverka brotten eller avvärja att de utfördes eller för att hänskjuta saken till berörda myndighet för undersökning och lagföring. Denna förutsättning har skrivits på samma sätt som den förutsättning i punkt a som gäller militära förmän.

Den finska strafflagen innehåller inte särskilda bestämmelser om förmannens ansvar. På underlåtenhet som förmannen har gjort sig skyldig till skulle det vara möjligt att tillämpa dels de allmänna bestämmelserna om delaktighet, dels t.ex. vissa bestämmelser om tjänstebrott som ingår i 40 kap. strafflagen eller vissa bestämmelser om tjänstgöringsbrott som ingår i 45 kap. 15 och 16 § strafflagen.

Artikel 29. Preskription. De straffrättsliga preskriptionstiderna gäller inte brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Detta innebär att lagförings- eller domsrätten beträffande dem inte preskriberas, inte heller verkställigheten av straff som utdömts för dem.

FN:s generalförsamling antog 1968 en konvention enligt vilken preskriptionstiderna inte gäller lagföring och bestraffande av sådana krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten som nämns i konventionen. Antalet

brott som konventionen avser är stort, och brotten har inte beskrivits noggrant i konventionen. Bakom konventionen låg en rädsla för att gärningar som tyska krigsförbrytare begått under andra världskriget skulle kunna preskriberas. Konventionen trädde i kraft 1970. Den har ratificerats av 43 stater fram till början av 1998. Finland har varken undertecknat eller ratificerat den.

I Europarådet godkändes motsvarande konvention 1974. De flesta av Europarådets medlemsländer ansåg att brotten mot mänskligheten hade definierats alltför vagt i FN-konventionen. Definitionen omfattade bl.a. inhumana åtgärder i anknytning till apartheid. Till skillnad från FN-konventionen gäller den konvention som Europarådet godkände bara fall där preskriptionstiden inte hade löpt ut när konventionen trädde i kraft. Den europeiska konventionen har emellertid inte trätt i kraft. Fram till ingången av 1998 har den ratificerats av en enda stat.

Även om staternas inställning till de nämnda internationella fördragen alltså har varit varierande rönt principen om avsaknad av preskription inte motstånd när domstolsstadgan bereddes.

Trots avsaknaden av preskription kan en lång tid som förflutit sedan brottet begåtts vara av betydelse för åklagarens åtalsprövning. Enligt artikel 53.2 c kan åklagaren besluta att låta bli att väcka åtal när lagföring inte tjänar rättvisans intresse; en av de omständigheter som inverkar på prövningen är den påstådda gärningsmannens ålder.

Enligt 8 kap. strafflagen, vilket kapitel gäller preskription, preskriberas inte åtalsrätten och rätten att ådöma straff för brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är frihetsstraff på livstid. Inte heller preskriberas verkställigheten av frihetsstraff på livstid. Sådana brott för vilka fängelsestraff på livstid kan ådömas är för närvarande folkmord, grovt landsförräderi, grovt spioneri, grovt högförräderi, mord och farligt våldsamt motstånd mot förman.

Riksdagen behandlar för närvarande regeringens proposition med förslag till ändring av bestämmelserna om straffrättslig preskription (RP 27/1999 rd), där bibehållande av den nuvarande principen föreslås: brott för vilka hot om livstida frihetsstraff har stadgats preskri-

beras inte, inte heller verkställigheten av sådana straff. Enligt en proposition (RP 17/1999 rd) som också den har avlåtits till riksdagen och som gäller ändring av 45 kap. strafflagen, vilket kapitel innehåller bestämmelser om militära brott, skall en straffbestämmelse som ersätter bestämmelsen om straff för farligt våldsamt motstånd mot förman inte längre inbegripa något hot om fängelse på livstid.

Av de brott som inte preskriberas enligt finsk strafflag utgör folkmord och i vissa fall mord sådana gärningar som omfattas av domstolens jurisdiktion. Ifall det däremot är fråga om något annat brott som omfattas av domstolens jurisdiktion än folkmord eller mord, kan brottet ha preskriberats enligt Finlands nationella lagstiftning, men ändå vara möjligt att behandla i Internationella brottmålsdomstolen. Detta utgör inget principiellt problem, eftersom domstolens jurisdiktion kompletterar den nationella straffrättsliga jurisdiktionen.

Artikel 30. Subjektiva rekvisit. I punkt 1 åläggs kravet att en person skall kunna bestraffas för brott som omfattas av domstolens jurisdiktion om gärningen har förövats "med uppsåt (avsikt och insikt)". I fråga om straffrättsligt ansvar förstås kravet på subjektiva rekvisit, vilket ingår i villkoren för skuld, på något olika sätt i olika nationella och regionala rättskulturer. Formuleringen i artikeln är mångbottnad och motsvarar inte i sig definitioner av subjektiva rekvisit som anamats i olika nationella system. I artikeln utsträcks principen att handlingen skall kunna tillräknas personen i fråga uttryckligen till att omfatta alla beståndsdelar i brottsrekvisiten. Många brottsrekvisit i stadgan innehåller också särskilda krav på uppsåt.

Enligt artikeln kan uppsåt avses inbegripa element ur såväl viljeteorierna som insiktsteorierna inom straffrätten. Beträffande omständighets- och följduppsåt befinner man sig i praktiken nära kravet på att gärningsmannen måste ha uppfattat något som sannolikt, så definitionen är av samma typ som det sannolikhetsuppsåt som det talas om i den nationella doktrinen. Meningen har varit att artikeln skall reglera de subjektiva rekvisiten relativt strängt. En fråga som emellertid delvis lämnar rum för tolkning är hur sannolikt det enligt gärningsmannens

enligt gärningsmannens uppfattning bör ha varit att en effekt inträffar senare i situationer där den effekt som uppfattats som sannolik inte har eftersträövats i och för sig, men det har förstås att den kan utfalla som ett led i ett normalt händelseförlopp. Vid sannolikhetsuppsåt enligt den inhemska doktrinen förutsätts i regel att gärningsmannen varit medveten om att en effekt är "högst sannolik", och därmed är tröskeln för en känd sannolikhet att effekten skall inträffa eventuellt något högre än i den definition som ingår i artikeln.

Vid en jämförelse med den inhemska begreppsapparaten kan man anse det vara klart att åtminstone sedvanlig, och i praktiken huvudsakligen också grov, oaktsamhet står utanför subjektiva rekvisit som avses i artikeln. På motsvarande sätt torde också uppsåtlighet enligt den inhemska doktrinen i praktiken uppfylla de krav som anges i artikeln. I samband med en reform av strafflagen kommer man antagligen också att införa en definition av begreppet uttryckligt uppsåt i strafflagens allmänna del. Det är möjligt att uppsåt också i fortsättningen kommer att definieras snävare i den inhemska rätten än i definitionen i fråga. Eventuella skiljaktigheter kommer att gälla framför allt fastställande av den undre gränsen för s.k. dolus eventualis-uppsåtighet.

I ett mål som en inhemsk domstol tagit upp till behandling tillämpas också i fortsättningsen principer som blivit vedertagna i den nationella rätten vid tolkningen av allmänna läror. Också ad hoc-domstolar samt framtida rättspraxis i domstolarna och stadgan kan inverka på de inhemska domstolarnas avgöranden inom de ramar som de allmänna lagtolkningsprinciperna medger. Om brott som begåtts i Finland behandlas av domstolen förutsätter beaktandet av innehållet i finsk rätt vid avgörandet att artikel 21.1 tillåter detta.

En inhemsk domstol tillämpar alltså inte direkt kriminaliseringarna i stadgan, utan motsvarande kriminaliseringar som ingår i den inhemska strafflagen. I fråga om allmänna läror kan det då och då uppkomma situationer där domstolens tillämpningspraxis avviker såväl från de definitioner som den lagfästa finska straffrätten känner till som från de inhemska domstolarnas avgörandepraxis.

De inhemska domstolarna är också i fortsättningen skyldiga att ge akt på framför allt den inhemska rättens riktlinjer, även om bestämmelserna i stadgan och den tolkningspraxis som gäller dem i sinom tid kan återspeglas också i den inhemska rättens utveckling.

Om tolkningar av de allmänna lärorna exempelvis ledde till att en gärning som i domstolens tolkning är ett brott enligt stadgan inte skulle bestraffas enligt nationell rätt i Finland, skulle detta i en del fall kunna betyda att domstolen tar hand om målet. En sådan situation, dvs. att en inhemsk domstol definierar grunderna för straffrättsligt ansvar strängare än den rätt som domstolen tillämpar, regleras emellertid inte uttryckligen i stadgan.

När bestämmelsen i artikeln tillämpas kan man vänta sig tolkningsproblem närmast för följande frågors vidkommande: definitionens förhållande till de tillämpliga enskilda kriminaliseringarna, den inverkan som teorierna om subjektiva rekvisit har på tillämpningen av andra regleringar av enskilda läror samt den situation där man genom en uttrycklig bestämmelse har avvikit från artikelns krav på avsikt och insikt.

Både Jugoslavientribunalen och Rwanda-tribunalen har i några domslut i samband med brottsåtal som de behandlat tolkat den tillräknenbarhet som olika brott förutsätter. I deras rättspraxis torde ibland en vidare tolkning av subjektiva rekvisit än den som ingår i artikeln ha tillämpats. Linjen kan väntas bli stramare efter det att stadgan har trätt i kraft.

När ett brott begås i enlighet med artikel 28.2, så att skyldigheten att kontrollera underordnade som är i färd med eller står i begrepp att utföra brott försummas, finns det separata bestämmelser om de subjektiva rekvisit som kommer i fråga för det ansvar som kan tillräknas förmannen som avses i artikeln. Ansvaret grundar sig antingen på att förmannen är medveten om sina underordnades verksamhet eller på att förmannen medvetet har bortsett från uppgifter om de underordnades agerande.

Också inom delaktighetsläran är det nödvändigt att tillämpa teorierna om subjektiva rekvisit på särskilda situationer. Artikel 25 innefattar särskilda villkor för när uppsåtlig medverkan till en annans straffbara gärning

eller till försök att utföra en sådan medför personligt ansvar för medverkan. I krigsförbrytelsesdomstolarnas rättspraxis har sådana situationer då och då dryftats. Kravet på att en handling skall kunna tillräknas personen i fråga återspeglas också i behandlingen av villfarelsesituationer, se artikel 32.

I artikel 28 a utvidgas de militära befälhavarnas ansvar, alltså med avvikelser från huvudregeln i denna artikel, till att omfatta också av oaktsamhet begångna underlåtenhetsbrott. Beträffande situationer där förmannen är ansvarig, se Jugoslavientribunalens ställningstaganden vid avgörandet av fallet Celebici (16.11.1998).

Krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten, så som de definieras i 11 kap. strafflagen, förutsätter att gärningen är uppsåtlig. De militära befälhavarnas och andras ansvar för av oaktsamhet begångna brott med stöd av andra bestämmelser kommer i fråga också enligt finsk lag.

Artikel 31. Ansvarsfrihetsgrunder. I artikeln har sammanförts både de ansvarsfrihetsgrunder som i den nationella rätten skulle kallas rättfärdigande grunder och grunderna för otillräknelighet. När kriterierna för ansvarsfrihet uppfylls avlyfts alltid gärningsmannens hela straffrättsliga ansvar. I bestämmelsen klassificeras och namnges inte ansvarsfrihetsgrunderna. Det är ändå skäl att här beskriva dem allmänt med hjälp av begrepp som är vedertagna inom den kontinentaleuropeiska straffrätten. I den inhemska rätten ingår de nuvarande knapphändiga och ålderdomliga bestämmelserna om tillräknelighet och om rättfärdigande grunder i 3 kap. strafflagen. I samband med en reform av de allmänna lärorna kommer exaktare bestämmelser om ansvarsfrihetsgrunderna troligen att införas i strafflagens allmänna del.

Den bestämmelse om tillräknelighet som ingår i artikel 31.1 a är snäv. Den nedsatta tillräknelighet som tillämpas inom den inhemska rätten och inom många andra system står sannolikt helt och hållet utanför bestämmelsen. Definitionen av otillräknelighet motsvarar däremot tämligen väl det som tillämpas inom den inhemska rätten. Ansvarsfrihet förutsätter att en psykisk sjukdom eller skada berövar gärningsmannen förmågan att inse det olagliga i eller beskaffenheten av sitt

handlande eller förmågan att kontrollera detta. I den inhemska rätten har det då och då föreslagits att det skulle vara fråga om otillräknelighet redan när gärningsmannens förmåga att kontrollera sitt uppträdande är nedsatt i avgörande grad. I artikeln ingår en snäv definition av sådan otillräknelighet som går tillbaka på psykisk sjukdom eller psykisk skada. Stadgan innehåller inte närmare bestämmelser om på vilket sätt svarandens sinestillstånd vid behov skall utredas i samband med en rättegång. Bevis- och förfarandereglererna kommer däremot att innehålla bestämmelser om detta.

Bestämmelsen i punkt 1 b, som gäller inverkan av berusning på straffrättsligt ansvar, är mera komplicerad än den föregående bestämmelsen. Det är antagligen möjligt att berusning utöver sådan onycterhet som följer av intagande av alkohol täcker också rus som följer av användning av andra berusningsmedel. Sådan berusning som medför ansvarsfrihet förutsätts ha motsvarande inverkan på en persons förmåga att inse beskaffenheten av sitt uppträdande eller förmåga att kontrollera sitt uppträdande som den otillräknelighet som grundar sig på bristande psykisk hälsa. I fråga om berusning tillämpas ansvarsfrihetsgrunden emellertid inte, om gärningsmannen senare kan klandras för att inte vid berusningstillfället ha beaktat risken för att han eller hon till följd av berusningen senare skulle göra sig skyldig till ett brott. Principer av detta slag har ofta utvecklats i den kontinentaleuropeiska rätten; läran går under namnet *actio libera in causa*. Motsvarande resonemang existerar också inom *common law*-rätten. I den inhemska rätten har den i lag inskrivna principen att självförvållad berusning inte inverkar som ansvarsfrihetsgrund minskat behovet av att utveckla läror av nämnda slag. Enligt punkt 1 b verkar det som om de allmänna villkoren för att berusning skall leda till ansvarsfrihet kunde vara lindrigare än vad som är fallet i nationell rätt.

I punkt 1 c regleras nödvärnssituationer. Rätten till nödvärn regleras på liknande sätt i de flesta nationella system. Kraven på försvarbarhet (skälighet) och proportionalitet är viktiga för berättigat nödvärn. I stadgan betonas särskilt att deltagande i väpnade styrkors defensiva operationer inte utgör någon

ansvarsfrihetsgrund i sig. Med det hänvisas till att rätten till nödvärn inte kan ha en så att säga kollektiv orsak, dvs. att ett angrepp mot de egna väpnade styrkorna pågår. Den berörda begränsningen av ansvarsfrihetsgrunden preciseras inte närmare i bestämmelsen.

I punkt 1 d ingår bestämmelser om en rättfärdigande på grund av tvång. Bestämmelsen kompletterar nödvärnsbestämmelsen på ett sätt som motsvarar skrivningarna i den inhemska rätten. En fara som hotar i ett nödtillstånd kan vara orsakad av andra människor, men den kan lika väl ha någon annan grund. Ett rättfärdigande på grund av nödtillstånd kunde till vissa delar eventuellt också omfatta agerandet i konfliktsituationer som i den inhemska straffrättsdoktrinen kallas tvingande omständigheter. I synnerhet den uttryckligt stränga inställningen i artikel 33 till order som förmannen utfärdar som grund för den underordnades ansvarsfrihet begränsar emellertid möjligheten av en sådan ansvarsfrihetsgrund. När stadgan bereddes visade sig frågan om ställningen för sådana gärningar som begåtts i syfte att skydda egendom och som till sin typ är nödtillstånd vara besvärlig. Uppfattningen att en sådan omständighet skulle kunna motivera befriandet av gärningsmannen från ansvar rönt stort motstånd. Ansvarsfrihetsgrunden i fråga blev emellertid inskriven i stadgan i begränsad form för krigsförbrytelsemas del.

I de brottsbestämmelser om förstörelse, tillägnelse eller beslagtalande av fiendens egendom som ingår i artikel 8.2 a. (iv) och 8.2 b (xiii), liksom i vissa andra enskilda brottsbestämmelser, har i själva brottsbeskrivningen intagits en begränsningsgrund som är av typen nödtillstånd. I dem talas det t.ex. om att något är oundgängligen nödvändigt till följd av krigets krav och om militär nödvändighet.

Jugoslavientribunalen har i sitt avgörande beträffande fallet Celebici den 16 november 1998 (IT-96—21-T) utförligt behandlat frågan om tillräknelighet rörande en svarande vid namn Landzo. Samma domstols överklagandekammare har i sitt avgörande beträffande fallet Erdemovic den 7 oktober 1997 (IT-96—22-T) intagit ståndpunkten att tvång ("duress") inte är en grund för fullständig ansvarsfrihet, när det är fråga om en kombattant

som åtalas för brott mot mänskligheten och/eller för en krigsförbrytelse som omfattar dödande av oskyldiga. Däremot skulle tvånget beaktas som straffflindringsgrund vid straffmätningen.

I artikel 31.3 ingår bestämmelser om när och hur domstolen kan överväga att tillämpa någon annan ansvarsfrihetsgrund än en sådan som avses i punkt 1. Bevis- och förfarandereglererna kommer att närmare föreskriva om förfarandet där domstolen kan överväga sådan annan ansvarsfrihetsgrund.

Artikel 32. Faktisk villfarelse eller rättsvillfarelse. Enligt artikeln utgör en faktisk villfarelse eller en villfarelse som gäller ett faktum och som i den inhemska straffrättsdogmatiken ofta går under namnet rekvisitvillfarelse en ansvarsfrihetsgrund när den innebär att de subjektiva rekvisit som brottet förutsätter inte är uppfyllda. Eftersom det i fråga om de brott som domstolen kommer att behandla i huvudsak förutsätts att brottet begåtts "med uppsåt (avsikt och insikt)", innebär en villfarelse som gäller ett faktum vilket ingår i brottsbeskrivningen i princip också att gärningsmannens straffrättsliga ansvar avlyfts. En formulering som hade krävt att en sådan faktisk villfarelse som skall beaktas måste kunna motiveras föreslogs ingå i stadgan. Förslaget gick emellertid inte igenom.

Gränsfall mellan straffbara gärningar och situationer som hör till området för sådana faktiska villfarelser som fritar från ansvar förekommer sannolikt närmast när gärningsmannen har varit osäker på hur det förhåller sig med en viss omständighet som i rekvisitet förutsätts vara känd. I praktiken avgörs också då gränsen för straffrättsligt ansvar utifrån definitionen av subjektiva rekvisit.

I de särskilda rekvisiten ingår ett stort antal sådana krav på de subjektiva rekvisiten som är strängare än normalt. Dessutom förekommer vissa undantagssituationer där uppfyllande av det allmänna kravet beträffande subjektiva rekvisit inte förutsätts. En faktisk villfarelse är ett slags motpol till uppsåt, vilket innebär att ansvaret för ett brott som begåtts av oaktsamhet särskilt skall övervägas också om uppsåtligheten utesluts, ifall bestämmelser om detta finns.

Inställningen till rättsvillfarelse, dvs. förbudsvillfarelse, är avgjort strängare än till

faktisk villfarelse. Gärningsmannen förutsätts inte ha insikt om att han eller hon genom sin gärning gör sig skyldig till ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. I enlighet med principen om domstolens jurisdiktion räcker det att de subjektiva rekvisiten täcker de fakta som anges i brottsbeskrivningen samt de rättsliga omständigheter som återges i brottsbeskrivningen. I artikeln anses ändå att en rättsvillfarelse i en del fall kan ha betydelse för de subjektiva rekvisiten som gäller gärningen och därigenom påverka gärningsmannens straffrättsliga ansvar. Dessutom hänvisas det i bestämmelsen till de situationer som avses i artikel 33.

De uppfattningar som beträffande teorierna om villfarelse den nationella doktrinen anammade motsvarar i stort sett dem som ligger till grund för artikeln. Terminologiskt sett talas det i allmänhet om rekvisitvillfarelse i stället för om faktisk villfarelse därför att en villfarelse kan gälla dels ett faktum som nämns i rekvisitet, dels en sådan juridisk omständighet som nämns i det. En rekvisitvillfarelse anses vid uppsåtliga brott vara en grund som utesluter uppsåt och därmed ofta också straffbarhet.

Också i Finland har rekvisitvillfarelser i allmänhet ansetts gälla subjektiva rekvisit. Vid en rättsvillfarelse däremot, när den blir av betydelse, utesluts det andra elementet i skuld, dvs. den normativa klandervärdeheten. Vid en rättsvillfarelse misstas man sig beträffande rättsordningens innehåll. Samma sak kallas ibland förbudsvillfarelse, eftersom gärningsmannen på grund av en villfarelse inte betraktar sin gärning som straffrättsligt sanktionerad och därmed förbjuden. En rättsvillfarelse skulle enligt den inhemska doktrinen kunna åberopas som s.k. ursäktande grund, eftersom en gärningsman som på goda grunder begår misstaget att tro att en gärning är lagenlig kan vara i avsaknad av en sådan möjlighet att handla annorlunda som straffrättsligt klander förutsätter. Inte heller i den inhemska straffrätten verkar en rättsvillfarelse i sig på det straffrättsliga ansvaret, utan först om villfarelsen inte skäligen har kunnat undgå. Det har kunnat förhålla sig så aningen därför att en myndighet i förväg har lämnat oriktiga upplysningar om rättens innehåll eller därför att lagbestämmelsernas in-

nehåll har varit oskäligt dunkelt. Det förekommer också fall där det inte på ett naturligt sätt går att dela in villfarelsesituationer i rekvisitvillfarelser och rättsvillfarelser. I den inhemska juridiken har man ibland talat om subsumtionsvillfarelse i dessa sammanhang.

I brott som omfattas av stadgan kan man knappast föreställa sig att rättsvillfarelse kommer att vara av betydelse särskilt ofta, eftersom gärningarna i vilket fall som helst ofta uppfyller villkoren för kriminalisering av annat slag. Vid sidan om sådana situationer som artikel 33 reglerar kan rättsvillfarelser emellertid vara av betydelse när gärningsmannen tror sig vara berättigad till en gärning med stöd av rätten till nödvärn eller av tvång, fastän en sådan grund i själva verket inte omfattar situationen i fråga. S.k. putativa nödvärn eller nödtillstånd räknas för sin del till faktiska villfarelser. Vid sådana brott där kraven angående subjektiva rekvisit är strängare än vanligt kan en rättsvillfarelse ibland leda till att en handling inte tillräknas personen i fråga på det sätt som tillämpningen av bestämmelsen förutsätter.

Artikel 33. Befallning av förman och skyldighet att lyda. Den omständigheten att ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion har utförts av någon på befallning av en regering eller en militär eller civil förman fritar inte från straffrättsligt ansvar, utom i de situationer som definieras närmare i artikeln.

Principen att åberopande av en befallning som en förman har gett inte fritar från ansvar var viktig vid krigsförbrytelserättegången i Nürnberg. I stadgan för den domstol som inrättades för ändamålet och enligt de riktlinjer som följdes vid domsluten och som senare började benämnas Nürnbergprinciperna fritar inte den omständigheten att någon handlar på befallning av sin regering eller sina förmän från ansvar enligt folkrätten, om personen de facto hade en möjlighet att träffa ett moraliskt val.

I stadgan för Nürnbergdomstolen talades det visserligen inte om möjligheten att träffa ett moraliskt val, så omnämnandet av den i Nürnbergprinciperna baserade sig på domstolens praxis. Enligt stadgan i fråga fritar inte agerande på befallning någon från ansvar, men det kan beaktas som en straffflindrande omständighet, om domstolen anser att rättvi-

san kräver detta. På samma sätt har ansvaret formulerats i stadgorna för Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen.

I Internationella brottmålsdomstolens stadga ingår mera detaljerade regler för detta. Enligt stadgan kan ansvarsfrihet komma i fråga oftare än enligt tidigare motsvarande domstolars stadgor. Enligt huvudregeln fritar inte den omständigheten att en person har utfört ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion på befallning av antingen regeringen eller en militär eller civil förman från straffrättsligt ansvar. Ansvarsfrihet kan emellertid komma i fråga, om tre villkor uppfylls. För det första hade personen en rättslig skyldighet att åtlyda befallningen från regeringen eller förmannen i fråga. För det andra visste personen inte att befallningen var rättsstridig. För det tredje var befallningen inte uppenbart rättsstridig.

Om befallningen var uppenbart rättsstridig krävs alltså inte att personen visste att den var rättsstridig. På grund av den uppenbara olagligheten borde personen ha insett rättsvidrigheten.

Av de brott som omfattas av domstolens jurisdiktion är det endast krigsförbrytelser som omfattas av möjligheten att på dessa grunder fritas från straffrättsligt ansvar. Enligt punkt 2 är befallningar att begå folkmord eller brott mot mänskligheten uppenbart rättsstridiga i den bemärkelse som avses i artikeln. Den som har gjort sig skyldig till dessa brott kan alltså aldrig fritas från ansvar med åberopande av att han eller hon handlat på befallning.

Artikeln innehåll kompletteras av vad som sägs i artikel 32.2 om rättsvillfarelse. En rättsvillfarelse kan vara en ansvarsfrihetsgrund i enlighet med artikel 33, alltså i situationer där en underordnad felaktigt tolkar en befallning från en förman som lagenlig och befallningen inte har varit uppenbart rättsstridig.

I den finska strafflagen regleras underordnades ansvar i fråga om krigsmän (3 kap. 10 a § strafflagen). För en gärning som en krigsman har begått på sin förmans befallning döms den underordnade till straff endast om han klart uppfattat att han genom att åtlyda befallningen skulle handla i strid med lag eller med tjänste- eller tjänstgöringsplikt. Om

gärningen ändå har begåtts under sådana omständigheter att den underordnade på grund av dem inte har kunnat underlåta att åtlyda befallningen, får han lämnas ostraffad. För underlåtelse att åtlyda en befallning får straff inte ådömas, om åtlydandet av befallningen skulle ha lett till en handling som klart står i strid med tjänste- eller tjänstgöringsplikt eller som annars är klart lagstridig.

Enligt punkt 75 i det allmänna tjänstereglementet skall en underordnad exakt utföra de order som en förman ger honom. Då är förmannen ensam ansvarig för följderna av verkställigheten. Om en order som en förman ger emellertid är sådan att den underordnade vid utförandet av den helt klart blir tvungen att bryta mot lagen eller mot sin tjänstgöringsplikt, skall den underordnade underrätta den som utfärdat befallningen om detta. Om förmannen trots det upprepar sin befallning, skall den underordnade vägra att åtlyda den. Den underordnade skall omedelbart underrätta sin närmaste direkta överordnade om detta eller, om denne utfärdat befallningen, sin närmast därpå följande direkta överordnade.

I den finska strafflagen och i bestämmelser på lägre nivå är den underordnades ansvar mera inskränkt än i den internationella brottmålsdomstolens stadga. Redan själva skrivsättet är ett annat: medan den underordnades ansvar framhävs i den internationella brottmålsdomstolens stadga och i synnerhet i motsvarande tidigare stadgor, framställs den underordnades ansvar som exceptionellt i den finska strafflagen och i det allmänna tjänstereglementet. Utgångspunkten i strafflagen är den underordnades subjektiva uppfattning; han eller hon blir ansvarig bara om han eller hon klart har uppfattat gärningens lagstridighet. I stadgan anges också ett objektivt perspektiv: till ansvar för en underordnad leder inte bara gärningar som enligt vad han eller hon visste var rättsstridiga, utan också gärningar som var uppenbart lagstridiga. I stadgan ingår också en avgränsning enligt vilken folkmord och brott mot mänskligheten alltid leder till att en underordnad blir ansvarig.

I den aktuella reformen av ansvarsfrihetsgrunderna i strafflagen konstateras att 3 kap. 10 a § strafflagen medför internationellt sett exceptionellt stränga förutsättningar för

straffansvar. Enligt de nuvarande planerna kommer en krigsmans ansvar för en lagstridig gärning som begåtts utgående från en befallning som en förman utfärdad att efter reformen gälla inte bara gärningar som gärningsmannen insett vara lagstridiga utan också situationer där gärningsmannen på grund av den uppenbara lagstridigheten i den gärning som befallningen gällt borde ha förstått att befallningen och den gärning som den gällde var rättsstridiga.

Del 4. Domstolens sammansättning och administration

Artikel 34. Domstolens organ. Domstolen består av presidiet, en överklagandeavdelning, en rättegångsavdelning och en förundersökningsavdelning, åklagarens kansli och registratorskontoret.

Artikel 35. Domarnas tjänstgöring. Alla domare väljs till ledamöter av domstolen på heltid, och de skall vara tillgängliga för sådan tjänstgöring från början av sin ämbetsperiod. De domare som ingår i presidiet tjänstgör på heltid så snart de har valts. Deras stadgeenliga heltidsanställning motiveras med de administrativa uppgifter som presidiet sköter, se artikel 38.

Presidiet får med hänsyn till domstolens arbetsbörda och i samråd med dess ledamöter från tid till annan fatta beslut om i vilken utsträckning övriga domare skall vara skyldiga att tjänstgöra på deltid. Också domare som tjänstgör på deltid skall iakta förbudet enligt artikel 40 mot att inlåta sig på verksamhet som skulle kunna vara oförenlig med deras uppgifter som domare eller väcka tvivel om deras oberoende. Domare som tjänstgör på deltid omfattas emellertid inte av förbudet enligt artikel 40.3 mot att ägna sig åt annan yrkesverksamhet.

Systemet med deltidsdomare går tillbaka på kostnadsskäl. Man ville inte göra domstolen till ett system med alltför rigid sammansättning, eftersom det i förväg är omöjligt att uppskatta antalet mål som domstolen kommer att behandla.

Artikel 36. Kvalifikationskrav, nominering och val av domare. Domstolen kommer att

ha 18 domare. Därutöver får presidiet på domstolens vägnar föreslå en ökning av antalet domare, om detta anses vara nödvändigt och lämpligt. I punkt 2 b regleras förfarandet för utökande av antalet domare vid möte med partsförsamlingen. Samma förfarande tillgrips, om antalet domare minskas till normal nivå, dvs. 18 domare, i det fall att domstolens arbetsbörda berättigar det. I punkt 2 c ingår bestämmelser om valet av ytterligare domare.

I punkt 3 bestäms om de förutsättningar som domarna skall motsvara. Utgångspunkten är att domarna har hög moral, opartiskhet och integritet samt de kvalifikationer som krävs i deras respektive stater för utnämning till de högsta domarämbetena. Av de ytterligare förutsättningar som krävs utöver detta rådde det vid förhandlingarna olika åsikter in i det sista om huruvida kandidaterna kumulativt bör förutsättas ha dels kompetens i straff- och straffprocessrätt och praktisk erfarenhet av domstolar, dels kompetens inom folkrätten. I stadgan infördes att dessa förutsättningar är alternativa. En kandidat bör ha erkänd kompetens i straffrätt och straffprocessrätt eller inom relevanta områden av folkrätten, såsom internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter.

Dessutom förutsätts i bägge fallen relevant praktisk arbetserfarenhet. Utmärkta kunskaper i minst ett av domstolens arbetsspråk krävs. Domarna väljs och kamrarna organiseras utgående från dessa sakkunniga, som sammanställs på olika listor, se punkt 5 och artikel 39.

Enligt punkt 4 kan stadgeparterna nominera kandidater för val till domstolen genom förfarandet för nominering av kandidater till de högsta juridiska ämbetena i staten i fråga eller genom förfarandet för nominering av kandidater till Internationella domstolen enligt den domstolens stadga. Stadgepartens nomineringar skall åtföljas av en förklaring som med tillräcklig noggrannhet anger hur kandidaten uppfyller kraven i punkt 3. Kravet bottnar i att det vid förhandlingarna rådde en strävan att redan i ett tidigt skede inrikta diskussionen om val av domare på kandidaternas meriter i stället för på eventuella "politiska" omständigheter. En stadgepart kan stödja en enda kandidat, som skall vara medborgare i någon stat som tillträtt stadgan. Vid

behov kan partsförsamlingen inrätta en rådgivande nomineringskommitté.

Enligt punkt 5 skall det i valet finnas två kandidatlistor. Den ena upptar sakkunniga inom straffrätt och straffprocessrätt, medan den andra upptar sakkunniga inom folkrätten. Vid det första valet till domstolen väljs minst nio domare från den förstnämnda listan och minst fem domare från den sistnämnda listan. Vid följande val skall motsvarande proportion mellan domare kvalificerade i de båda listorna bibehållas. I punkt 6 bestäms om tillvägagångssättet i slutna omröstning vid ett möte med partsförsamlingen. Till domstolen väljs de 18 kandidater som får det högsta antalet röster och två tredjedels majoritet av närvarande och röstande stadgearter.

Enligt punkt 7 får två domare inte vara medborgare i samma stat. Mellan staterna rådde stor enighet om regeln i punkt 8 a, enligt vilken parterna vid val av domare skall beakta behovet av att bland domstolens domare tillgodose att de huvudsakliga rättssystemen i världen är representerade och att den geografiska representationen är skälig. I samma punkt skrevs de också in utan större problem att representationen av kvinnliga och manliga domare skall vara rättvis. Någon motsvarande bestämmelse ingår inte i Internationella domstolens stadga. Vid domstolen tjänstgör som bäst den första kvinnliga domaren under domstolens mer än 50 år långa historia.

Meningarna delades mera av strävan att betona behovet av sakkunskap i fråga om sexuellt våld och genusvåld samt våld mot barn. Enligt punkt 8 b, som är en kompromisslösning, skall parterna "också beakta behovet av att inkludera domare med juridisk sakkunskap i särskilda frågor, däribland, men inte begränsat till, våld mot kvinnor och barn".

Efter en inledande övergångsperiod är domarnas tjänstgöringstid enligt punkt 9 punkt a nio år, och omval är inte möjligt. Denna regel skiljer sig från den möjlighet till omval som ingår i artikel 13.1 i Internationella domstolens stadga. Den tjänstgöringstid på 12 år som folkrättskommissionen föreslog avvisades vid förhandlingarna.

Vid omfattande rättegångar är det besvärligt om domarna byts med noga bestämda mellanrum, har det visat sig i Jugoslavientri-

bunalens och Rwandatribunalens arbete. I vissa fall har det varit nödvändigt att förlänga domarens tjänstgöringstid genom särskilt beslut av FN:s säkerhetsråd för att en hel rättegång inte skall behöva inledas på nytt. Detta är anledningen till bestämmelsen i punkt 10, enligt vilken en domare kvarstannar i tjänst för att avsluta handläggningen av ett mål eller en besvärprocess som redan har inletts vid hans eller hennes kammare. Motsvarande bestämmelse ingår i artikel 13.3 i Internationella domstolens stadga.

Artikel 37. Vakanser bland domarna. Om en domarbefattning blir vakant förrättas val på normalt sätt för att fylla vakansen för återstoden av ämbetsperioden. Om den domare som valts för återstoden av perioden är i tjänst högst tre år, kan han eller hon omväljas för en hel period. Också vid fyllandet av vakanser är artikel 36.5 om proportionen mellan domare som företräder kompetens i straffrätt och straffprocessrätt samt kompetens inom folkrätten tillämplig.

Artikel 38. Presidiet. Presidiet består av presidenten samt första och andra vicepresidenterna, vilka väljs av domarna med absolut majoritet. I enlighet med artikel 31.1, som refereras ovan, tjänstgör de domare som valts in i presidiet på heltid. Presidiet har ansvar för den behöriga administrationen av domstolen och de övriga uppgifter som tillkommer det i enlighet med stadgan, se artikel 35.3, artikel 36.2 a och 2 c (ii), artikel 39.4, artikel 42.1, artikel 44.3, artikel 50.1, artikel 61.11, artikel 74.1 och artikel 112.2 b. Presidiets befogenheter omfattar inte åklagarens kansli, se artikel 42.1. I förvaltningsärenden samarbetar presidiet dock med åklagaren.

Artikel 39. Domstolens kammare. Efter det att domarna har valts organiseras domstolen i de avdelningar som anges i artikel 34 b. Överklagandeavdelningen skall bestå av presidenten och fyra andra domare. Rättegångsavdelningen och förundersökningsavdelningen består av minst sex domare vardera. Uppdelningen av domare på avdelningarna grundas på att varje avdelning har en med beaktande av uppgifterna lämplig kombination av sakkunskap i straffrätt, straffprocessrätt och folkrätt. Erfarenheten av brottmål skall huvudsakligen finnas i rättegångsavdelningen och förundersökningsavdelningen.

I avdelningarna fullgörs uppgifterna av kammare. Överklagandekammaren består av samtliga fem domare i överklagandeavdelningen och rättegångskammaren av tre domare i rättegångsavdelningen. Förundersökningskammarens uppgifter fullgörs av tre domare i förundersökningsavdelningen eller av en enskild domare i den avdelningen i enlighet med stadgan och bevis- och förfaranderegler. Mer än en rättegångskammare eller förundersökningskammare kan inrättas, om arbetsbördan kräver det.

Domarna kan tjänstgöra vid antingen rättegångs- eller förundersökningsavdelningen enligt vad en effektiv handläggning av domstolens arbetsuppgifter kräver. Två viktiga rotationsbegränsningar som grundar sig på jäv förekommer dock. För det första kan en domare som har deltagit i förberedelsestadiet av ett mål inte väljas in i rättegångskammaren för att pröva samma mål. För det andra tjänstgör de domare som har avdelats för överklagandeavdelningen där under hela sin tjänstgöringstid.

Artikel 40. Domarnas oberoende. Artikeln bekräftar den centrala principen att domarna skall vara oberoende vid fullgörandet av sina uppgifter. Domarna får inte inlåta sig på någon verksamhet som skulle kunna vara oförenlig med deras uppgifter som domare eller väcka tvivel om deras oberoende. I punkt 3 förbjuds domare som tjänstgör på heltid där domstolen har sitt säte att ägna sig åt annan yrkesverksamhet. Domare som tjänstgör på deltid kan utöva annan yrkesverksamhet, som dock omfattas av det krav på beskaffenheten som anges ovan.

Artikel 41. Befrielse från uppgift och jäv för domare. Presidiet kan på begäran av en domare befria denne från fullgörandet av en uppgift enligt stadgan. Bestämmelser om befriandeförfarandet ingår i bevis- och förfaranderegler.

En domare deltar inte i handläggningen av mål där hans eller hennes opartiskhet skäligen kan ifrågasättas på någon grund. Sådana jävsgrunder som nämns särskilt är tidigare befattning med målet vid domstolen eller med ett brottmål på nationell nivå i vilket samma person är inblandad. Ytterligare grunder anges i bevis- och förfaranderegler.

Åklagaren eller den som är föremål för förundersökning eller lagföring får begära att en domare förklaras jävig. Frågor om domarjäv avgörs med absolut majoritet av domarna. Den ifrågasatte domaren har rätt att framlägga sina synpunkter men får inte delta i avgörandet.

Artikel 42. Åklagarens kansli. Åklagarens kansli är ett oberoende fristående organ inom domstolen och leds av åklagaren. I enlighet med punkt 2 har åklagaren full beslutanderätt avseende ledningen och administrationen av kansliet. I punkterna uppräknas explicit personalen, lokalerna och de övriga resurserna. På detta sätt ville man utesluta möjligheten att registratorskontoret ingriper i åklagarens kanslis angelägenheter på ett sätt som äventyrar oberoendet och självständigheten. Till denna del gäller det dock att observera de befogenheter som partsförsamlingen har enligt artikel 112.2. Åklagaren biträds av en eller flera biträdande åklagare.

Åklagarens kansli skall ta emot i artikel 13 punkterna a och b avsedda hänskjutanden och sakligt grundade uppgifter om brott som omfattas av domstolens jurisdiktion för att utreda dessa brott och genomföra förundersökning och åtal vid domstolen. Åklagarens arbete är dock till stor del underställt beslut som förundersökningskammaren fattar. Åklagarens uppgifter och befogenheter framgår mera detaljerat av artiklarna om rättegångsförfarandet, t.ex. artikel 53 och 54.

De som väljs till åklagare eller biträdande åklagare av partsförsamlingen skall enligt punkt 3 vara personer med hög moralisk karaktär samt mycket kunniga i och ha omfattande praktisk erfarenhet av åtal eller dömmande i brottmål samt ha utmärkta kunskaper i minst ett av domstolens arbetsspråk. Enligt punkt 5 omfattas åklagaren och de biträdande åklagarna av förbud som motsvarar det som nämns i artikel 40 beträffande domare och avser verksamhet som kan antas vara oförenlig med uppgifterna som åklagare eller väcka tvivel om oberoende. Åklagaren och de biträdande åklagarna får inte ägna sig åt annan yrkesverksamhet.

De bestämmelser som gäller befriande av åklagaren eller en biträdande åklagare från att ha befattning med ett visst mål och jäv motsvarar de regler som enligt artikel 41

gäller domare. Den som är föremål för förundersökning eller lagföring får när som helst begära att åklagaren eller en biträdande åklagare förklaras jävig. Frågor om jäv för åklagaren eller en biträdande åklagare avgörs av överklagandekammaren.

Vid förhandlingarna fästes stor vikt vid behovet av att säkerställa åklagarens kanslis sakkunskap i brott som innebär sexuellt våld och genusrelaterat våld samt våld mot barn. Enligt punkt 9 utser åklagaren rådgivare som besitter juridisk sakkunskap i särskilda frågor, däribland de områden som nämns ovan.

Artikel 43. Registratorskontoret. Registratorskontoret ansvarar för den icke rättskipande administrationen av och stödet till domstolen. Uppgiftsområdet motsvarar de uppgifter som tilldelats registratorskontoren vid Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen. I det ingår för det första de frågor som är typiska för administrationen av en internationell organisation och som gäller ekonomi, personal, lokaler och liknande. För det andra omfattar uppgiftsområdet de förpliktelser som är typiska för domstolsuppgifter, såsom ordnande av rättslig hjälp för de åtalade, rannsakningsfängelse och organisering av sammanträden.

Registratorskontoret leds enligt punkt 2 av registratören. Han eller hon är domstolens högsta administrativa tjänsteman, men är underställd domstolspresidenten vid fullgörandet av sina uppgifter. Att registratören är underställd domarna återspeglas också av att registratören enligt punkt 4 väljs med absolut majoritet av domarna, med beaktande av eventuella rekommendationer från partsförsamlingen. Vid behov väljs också en biträdande registratör.

Enligt punkt 6 upprättas inom registratorskontoret en brottsoffer- och vittnesenhet, som tillhandahåller skyddsåtgärder och säkerhetsarrangemang, rådgivning samt annan erforderlig hjälp. Vid förhandlingarna föreslogs ett alternativ enligt vilket enheten bättre skulle ha lämpat sig för placering i samband med åklagarens kansli, om vilket bestäms i artikel 42. Efter en kompromiss ingår i den nuvarande bestämmelsen att enheten är skyldig att samråda med åklagarens kansli. Målgruppen för enhetens verksamhet är vittnen, de brottsoffer som uppträder inför domstolen

och andra personer som är utsatta för fara till följd av vittnesmål. I enheten ingår bl.a. personal med sakkunskap om trauma. Detaljerade bestämmelser om brottsoffer- och vittnesenhetens sammansättning och uppgifter ingår i bevis- och förfarandereglerna.

Artikel 44. Personal. Åklagaren och registratören utnämner personalen i sina kanslier. Utöver kraven på effektivitet, kompetens och integritet skall valet i tillämplig utsträckning beakta de kriterier som anges i artikel 36.8. Partsförsamlingen godkänner på förslag av registratören de närmare föreskrifter som gäller personalen.

Enligt punkt 4 får domstolen i undantagsfall använda sig av expertkunskap som tillhandahålls kostnadsfritt av stadgeparterna eller av mellanstatliga organisationer eller frivilligorganisationer. Att tillåta att kostnadsfri personal används var en omstridd fråga vid förhandlingarna. Enligt de stater som motsatte sig detta äventyrar användningen av sådan personal personalens oberoende och hotar att leda till en snedvriden geografisk fördelning. För att lindra denna oro skrevs det in dels en hänvisning till att detta förfarande är exceptionellt, dels en bestämmelse om att partsförsamlingen upprättar riktlinjer för hur sådan kostnadsfri personal får tas i anspråk.

Artikel 45. Högtidlig förklaring. Innan ämbetena tillträds avger domarna, åklagaren, de biträdande åklagarna, registratören och den biträdande registratören vid ett offentligt domstolssammanträde en högtidlig förklaring att de skall fullgöra sina uppgifter opartiskt och samvetsgrant. Bestämmelser om proceduren vid avgivandet av denna högtidliga förklaring och om dess innehåll ingår i bevis- och förfarandereglerna.

Artikel 46. Entledigande. Grunderna för entledigande av en domare, åklagaren, en biträdande åklagare, registratören eller den biträdande registratören är grovt tjänstefel, åsidosättande av skyldigheter enligt stadgan samt bristande förmåga att fullgöra de uppgifter som krävs enligt stadgan. Om grunderna bestäms närmare i bevis- och förfarandereglerna.

Beslut om entledigande av en domare, åklagaren eller en biträdande åklagare fattas enligt punkt 2 av partsförsamlingen i slutanröstning. I fråga om en domare räcker för

entledigande två tredjedels majoritet av stadgeparterna på rekommendation av de övriga domarna antagen med två tredjedels majoritet. Denna riktlinje skiljer sig från Internationella domstolens stadga, enligt vars artikel 18 en domare kan entledigas genom enhälligt beslut av de andra domstolsledamöterna. Grunden är att personen inte längre uppfyller villkoren för domartjänsten. I Jugoslavientribunalens och Rwandatribunalens stadgor ingår inte bestämmelser om entledigande av en domare, åklagaren eller en biträdande åklagare.

För entledigande av åklagaren krävs absolut majoritet av stadgeparterna. Att registratören och den biträdande registratören är underställda domstolen framgår av att domarna beslutar om entledigande av dem med absolut majoritet.

Enligt punkt 4 skall den som saken gäller ges möjlighet att lägga fram bevisning och att yttra sig i enlighet med bevis- och förfaranderegler. Han eller hon deltar inte i prövningen av ärendet på annat sätt.

Artikel 47. Disciplinära åtgärder. Mot en domare, åklagaren, en biträdande åklagare, registratören eller den biträdande registratören vidtas disciplinära åtgärder i enlighet med bevis- och förfaranderegler, om han eller hon har gjort sig skyldig till ett mindre grovt tjänstefel än vad som avses i artikel 46.1.

Stadgan preciserar inte vilka slags disciplinära åtgärder det är fråga om eller vilket organ som kan bestämma om vidtagande av dem. I stadgorna för Jugoslavientribunalen, Rwandatribunalen samt Internationella domstolen ingår inte motsvarande bestämmelser om disciplinära åtgärder.

Artikel 48. Immunitet och privilegier. I artikeln behandlas i tämligen allmänna ordalag den immunitet och de privilegier som tillkommer domstolen och dem som tjänstgör vid den. Till en del kommer privilegierna och immuniteten att definieras närmare i överenskommelser om dem. I punkterna 3 och 4 hänvisas till att närmare bestämmelser om privilegierna och immuniteten kommer att ingå i en överenskommelse. Närmare bestämmelser om ingåendet av den finns inte. Överenskommelsen är emellertid fristående från den högkvartersöverenskommelse som nämns i artikel 3.2, eftersom den bör täcka

frågor gällande privilegier och immunitet också på andra håll än i domstolens värdestat Nederländerna. I 80 § grundlagen, som trädde i kraft vid ingången av mars 2000, förutsätts att bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag skall utfärdas genom lag. Frågan har behandlats närmare i det avsnitt som gäller behovet av riksdagens samtycke.

I punkt 1 bestäms i överensstämmelse med artikel 105.1 i FN-stadgan att domstolen inom varje stadgeparts territorium åtnjuter den immunitet och de privilegier som är nödvändiga för att förverkliga domstolens syften.

Enligt punkterna 2—4 åtnjuter de som tjänstgör vid domstolen enligt gradering de olika privilegier och den immunitet som är nödvändiga för fullgörandet av uppgifter. Starkast är ställningen för domarna, åklagaren, de biträdande åklagarna och registratören, vilkas ställning enligt punkt 2 motsvarar den ställning som chefen för en diplomatisk beskickning har. Här har dock fastställts en viktig ytterligare begränsning enligt vilken privilegierna och immuniteten är i kraft endast om personerna fullgör verksamhet för domstolen eller på domstolens vägnar. Begränsningen motsvarar artikel 19 i Internationella domstolens stadga. När ämbetsperioden har löpt ut är domarna, åklagaren, de biträdande åklagarna och registratören fritagna från rättsligt ansvar med avseende på muntliga och skriftliga uttalanden samt åtgärder i tjänsten.

I punkt 5 bestäms om upphävande av immunitet och privilegier.

Artikel 49. Löner, arvoden och kostnadsersättning. Partsförsamlingen beslutar om de löner, arvoden och kostnadsersättningar som domarna, åklagaren, de biträdande åklagarna, registratören och biträdande registratören skall erhålla. Dessa löner och arvoden sänks inte under ämbets tiden.

Artikel 50. Officiella språk och arbets-språk. Enligt punkt 1 är domstolens officiella språk FN:s officiella språk, dvs. arabiska, kinesiska, engelska, franska, ryska och spanska. Domar som meddelas av domstolen och andra beslut i grundläggande frågor av domstolen skall offentliggöras på de officiella

språken. Presidiet beslutar om offentliggörande enligt bevis- och förfarandereglerna.

I punkt 2 bestäms att domstolens arbetspråk skall vara engelska och franska. Andra officiella språk får användas som arbetspråk i särskilda fall. Bestämmelser om förutsättningarna ingår i bevis- och förfarandereglerna. Enligt punkt 3 kan domstolen på begäran ge någon part i en rättegång eller en stat som har tillåtelse att intervensera i en rättegång tillstånd att använda vilket annat språk som helst. En fråga som inte hör till denna artikel gäller en misstänkt eller åtalad rätt att använda ett språk som han eller hon till fullo förstår och talar eller rätt att avgiftsfritt anlita en kompetent tolk och sådana översättningar som är nödvändiga för uppfyllande av kraven på rättvisa, se artikel 55.1 c och artikel 67.1 a och 67.1 f.

Artikel 51. Bevis- och förfaranderegler. Bevis- och förfarandereglerna träder i kraft när de har antagits med två tredjedels majoritet av partsförsamlingens medlemmar. Enligt punkt 2 får stadgeparterna, en absolut majoritet av domarna och åklagaren föreslå ändringar i bevis- och förfarandereglerna. Ändringarna träder i kraft när de har antagits med en majoritet av två tredjedelar av partsförsamlingens medlemmar.

Enligt punkt 3 får domarna, sedan bevis- och förfarandereglerna har antagits, i brådskande fall upprätta provisoriska regler. Dessa tillämpas tills de antagits, ändrats eller förkastats av partsförsamlingen vid dess nästkommande ordinarie möte eller extraordinarie möte.

Reglerna, ändringar i dem och provisoriska regler skall vara förenliga med stadgan. Vid konflikt mellan stadgan och bevis- och förfarandereglerna tillämpas i första hand stadgan. I fråga om regeländringar och provisoriska regler tillämpas ett förbud mot retroaktivitet. De skall inte tillämpas retroaktivt till nackdel för någon som är föremål för förundersökning eller lagföring eller som har dömts för brott. Förbudet mot retroaktiv tillämpning grundar sig också i fråga om regeländringar på den straffrättsliga legalitetsprincipen. Beträffande stadgan ingår bestämmelser om legalitetsprincipen i artikel 22.1, artikel 23 och artikel 24.2.

Vid förhandlingarna om stadgan var det

hela tiden nödvändigt att bedöma vilken exakthet som var ändamålsenlig att ta in i stadgan och vad som kunde ingå i bevis- och förfarandereglerna. Mot varandra stod anhängarna av den s.k. legalitetsprincipen, som understödde tanken att regleringen i stadgan bör vara så noggrann som möjligt, och pragmatikerna, som ansåg att en kortfattad och överskådlig stadga är tillräcklig. När det vid förhandlingarna preliminärt stod klart under den förberedande kommissionens sista sammanträde före diplomatkonferensen att också bevis- och förfarandereglerna skall beredas av samtliga stater och att beslut om dem skall fattas av partsförsamlingen i stället för av domarna som i fråga om Jugoslavientribunalen och Rwandatribunalen ändrade gränsdragningen karaktär. Samtidigt blev det nödvändigt att upprätta ett tredje instrument, domstolens arbetsordning (artikel 52). En hierarki för dessa tre regelverk upprättades. Detta återspeglas dels av de uttryckliga bestämmelserna, t.ex. artikel 51.5, dels av de ändringsförfaranden med gradvis ökande svårighetsgrad som gäller regelverken.

Beredningen av bevis- och förfaranderegler uppdrogs i resolution F i den slutakt som diplomatkonferensen i Rom upprättade åt en förberedande kommission som skall vara öppen för alla stater. Förenta Nationernas 53:e generalförsamling bad generalsekreteraren sammankalla kommissionen. Det fastställdes att mandattiden för regelberedningen utgår den 30 juni 2000.

Artikel 52. Domstolens arbetsordning. Domarna upprättar en arbetsordning som är nödvändig för domstolens löpande verksamhet. I artikel 21, som gäller tillämplig lag, ingår ingen hänvisning till arbetsordningen. Enligt punkt 1 antar domarna arbetsordningen med absolut majoritet. I punkt 2 bestäms att åklagaren och registratören skall konsulteras vid utformningen av arbetsordningen och ändringar i den.

Enligt punkt 3 träder arbetsordningen och ändringar i den i kraft när de antas, såvida inte domarna beslutar annat. Den antagna arbetsordningen sänds till stadgeparterna, som har rätt att yttra sig om den. Arbetsordningen och ändringarna i den fortsätter att gälla, om en majoritet av stadgeparterna inte har gjort invändningar mot dem inom sex månader.

Del 5. Förundersökning och lagföring

Del 5 i stadgan (artikel 53—61) innehåller bestämmelser om förundersökning som utförs med anledning av ett misstänkt brott och om det skede då en rättegång bereds. Delen innehåller de viktigaste bestämmelserna om åklagarens och förundersökningskammarens uppgifter i förundersökningsstadiet. Vidare ingår i delen bestämmelser om bl.a. den misstänktes rättigheter under förundersökningen samt om anhållandeproceduren.

Artikel 53. Inledande av förundersökning. Artikeln innehåller bestämmelser om inledande av förundersökning samt i synnerhet om åklagarens och förundersökningskammarens roll och prövningsrätt i det inledande stadiet av brottsmisstankarna. I stadgan används uttrycket förundersökning om detta stadium. Åklagaren leder förundersökningen, men domstolens förundersökningskammare har beslutanderätt i vissa av de viktigaste frågorna.

I punkt 1 ingår bestämmelser om de kriterier enligt vilka åklagaren beslutar om inledande eller nedläggande av förundersökningen. Artikeln har utformats så, att förundersökning skall inledas, om de kriterier som nämns i artikeln uppfylls. På så sätt har man velat inskränka den prövning som åklagaren gör på andra grunder än rent juridiska.

I inledningen till punkt 1 konstateras att åklagaren skall inleda en förundersökning, förutom om han eller hon, efter att ha tagit ställning till tillgängliga uppgifter, finner att det saknas skäligh grund för att inleda en förundersökning. Efter det nämns i punkterna a—c de kriterier på basis av vilka åklagaren skall pröva ärendet. Kriterierna är kumulativa, dvs. alla skall uppfyllas för att en förundersökning skall kunna inledas.

I punkt a anges en tröskel för inledande av en förundersökning. Åklagaren skall utifrån de för honom eller henne tillgängliga uppgifterna bedöma om de utgör en skäligh grund att anta att ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion har begåtts eller håller på att begås. Åklagaren får med stöd av artikel 13 punkt a eller b kännedom om eventuella brott av antingen stadgeparterna eller FN:s säkerhetsråd. Närmare bestämmelser om den uppgiftsinsamling och det inledande av en för-

undersökning som åklagaren kan företa på eget initiativ ingår i artikel 15. Ordalydelsen "skäligh grund att anta" syftar till att definiera en tröskel för inledande av förundersökningen. En liknande ordalydelse ingår också i artikel 15, 53, 58 och 61. Som tröskel för inledande av förundersökningen hänvisar formuleringen dels till bevisningsfrågan, dels till den rättsliga bedömningen. Enbart misstanke om brott räcker inte, men å andra sidan är visshet om brott inte heller nödvändig.

Utgående från punkt b skall åklagaren bedöma om saken kan eller skulle kunna tas upp till prövning enligt artikel 17. Hänvisningen till artikel 17 innebär att principen om domstolens kompletterande karaktär beaktas. Om ett brott t.ex. redan är eller har varit föremål för undersökning genom en behörig och fungerande nationell process saknar den internationella brottmålsdomstolen jurisdiktion i saken.

I punkt c ingår vidare en bestämmelse om att rättvisaspekter och ett slags ändamålsenlighetsaspekter skall beaktas när förundersökningen inleds. Med stöd av denna punkt bedömer åklagaren om det finns väsentliga skäl att anta att en förundersökning inte skulle tjäna rättvisans intresse. När åklagaren bedömer alternativet att inte vidta åtgärder med stöd av punkt c gäller det att beakta brottets svårhetsgrad och brottsoffrens intressen. Det skulle kunna bli aktuellt att inte vidta åtgärder t.ex. i en situation där antalet gärningsmän som begått brott som omfattas av domstolens jurisdiktion är stort och det inte är ändamålsenligt att fortsätta förundersökningen för alla de obetydligaste brotten eller delaktigas del. Åklagaren skall informera förundersökningskammaren om sitt beslut att inte vidta åtgärder, om avgörandet har fattats med stöd av punkt c.

I punkt 2 bestäms om åklagarens avgörande efter det att förundersökningen har genomförts. I punkt a—c ingår de kriterier på basis av vilka åklagaren kan besluta att inte väcka åtal efter förundersökningen. Om åklagaren utgående från dessa kriterier anser att det inte finns tillräcklig grund för åtal beslutar han eller hon om åtalseftergift. Kriterierna i punkt a—c är alternativa.

Grunden för åtalseftergift i punkt a är att det saknas tillräckliga rättsliga eller sakliga

grunder för en framställning om häktning eller om kallelse i enlighet med artikel 58. Åklagaren avstår med stöd av punkt b från att väcka åtal, om saken inte får prövas enligt artikel 17, dvs. principen om domstolens kompletterande karaktär. Med stöd av punkt c avstås från lagföring också i en sak där lagföring inte tjänar rättvisans intresse med hänsyn till alla omständigheter. Vid denna prövning enligt punkt c beaktas brottets svårhetsgrad, brottsoffrens intressen och den påstådda gärningsmannens ålder eller hälsotillstånd och hans eller hennes roll i det påstådda brottet.

När åklagaren beslutar om åtalseftergift enligt punkt 2 skall han eller hon meddela förundersökningskammaren och den stat som har gjort ett hänskjutande med stöd av artikel 14 om sitt beslut och skälen för detta. Om FN:s säkerhetsråd med stöd av artikel 13 punkt b har varit initiativtagare i saken skall säkerhetsrådet meddelas om beslutet om åtalseftergift.

I punkt 3 regleras förundersökningskammarens möjlighet att på nytt ta upp, dvs. pröva, ett beslut som fattats av åklagaren att inte gå vidare i saken. I punkt a bestäms om behandling som sker på begäran av den stat som har hänskjutit saken eller säkerhetsrådet och i punkt b om prövning som förundersökningskammaren utför på tjänstens vägnar.

Fastän staten i fråga eller säkerhetsrådet begär att saken behandlas behöver förundersökningskammaren inte bifalla begäran, utan den har prövningsrätt. Om förundersökningskammaren behandlar en fråga på nytt på begäran av staten eller säkerhetsrådet, kan slutresultatet vara att förundersökningskammaren begär att åklagaren omprövar sitt beslut. Däremot kan förundersökningskammaren inte uttryckligen beordra lagföring. När åklagaren omprövar sitt beslut tillämpar han eller hon alltjämt kriterierna i punkt 1 eller 2.

Förundersökningskammaren kan också på eget initiativ pröva ett beslut av åklagaren att inte gå vidare i saken. Denna omprövning på tjänstens vägnar kommer i fråga i de fall där åklagarens avgörande grundar sig på den rättvis- och ändamålsenlighetsprövning som avses i punkt 1 c eller punkt 2 c. I så fall gäller åklagarens beslut endast om det bekräftas av förundersökningskammaren.

Åklagarens beslut att inte gå vidare blir inte juridiskt bindande. I punkt 4 bestäms att åklagaren när som helst får ompröva ett beslut om inledande av en förundersökning eller väckande av åtal på grund av nya omständigheter eller upplysningar.

Artikel 54. Åklagarens skyldigheter och befogenheter vid en förundersökning. I artikeln definieras vilka åtgärder åklagaren får eller skall vidta under en förundersökning.

I punkt 1 definieras de åtgärder som åklagaren skall vidta under en förundersökning. I punkt a konstateras att åklagaren skall sträva efter att uppdaga sanningen. Därför skall förundersökningen utsträckas till att omfatta alla omständigheter och all bevisning som kan ha betydelse, och åklagaren skall vid förundersökningen iaktta opartiskhet så, att förundersökningen i lika mån gäller de omständigheter som talar mot och de som talar för någons skuld. Vid förundersökningen skall åklagaren alltså iaktta objektivitetsprincipen. Med stöd av punkt 1 b skall åklagaren vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa en effektiv förundersökning och lagföring av brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. I dessa åtgärder skall åklagaren beakta också brottsoffrens och vittnenas intressen och personliga förhållanden, däribland ålder, genus som begreppet definieras i artikel 7.3 samt hälsotillstånd, och beakta brottets art, särskilt om sexuellt våld, könsrelaterat våld eller våld mot barn ingår. Enligt punkt 1 c skall åklagaren i sin verksamhet dessutom beakta "personers", dvs. misstänkta eller åtalades, rättigheter enligt stadgan.

I punkt 2 hänvisas till de grunder med stöd av vilka åklagaren får företa efterforskningar inom vilken som helst stats territorium. Enligt bestämmelsen får åklagaren företa efterforskningar i enlighet med bestämmelserna i del 9, som gäller rättslig hjälp, eller i enlighet med ett tillstånd som förundersökningskammaren har gett med stöd av artikel 57.3 d. Med stöd av dessa bestämmelserna i punkt 2 kan förundersökning företas också i en stat som inte är stadgepart.

I punkt 3 uppräknas de medel eller åtgärder som åklagaren får tillgripa vid förundersökningen (punkt a—f). Åklagaren får bl.a. inhämta och undersöka bevisning. Han eller hon får begära närvaro av och höra personer

som är föremål för undersökning samt brottsoffer och vittnen. Åklagaren kan också söka samarbete med stater och mellanstatliga organisationer samt träffa uppgörelser eller överenskommelser som behövs för att främja samarbete.

Enligt punkt 3 e får åklagaren också ge sitt samtycke till att inte i något skede av förfarandet utan uppgiftslämnarens medgivande ge sådana handlingar eller uppgifter till kända som han eller hon har mottagit med förbehåll för sekretess och för att säkra nya bevis. Med stöd av denna punkt är det möjligt att t.ex. skydda angivare för händelse av eventuell hämnd. I artikeln konstateras ytterligare att åklagaren får vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa sekretess för uppgifter, skydd av personer eller säkrande av bevis (punkt f).

Artikel 55. Personers rättigheter vid en förundersökning. I artikeln uppräknas de processuella minimirättigheter som den som är föremål för en förundersökning har under förundersökningen. Beroende på att rättskulturer är olika förekommer så stor oenighet vid förhandlingarna om den rättsliga innebörden av termen misstänkt eller motsvarande term att resultatet blev att begreppet den misstänkta av inte alls används i artikeln, i stället talas neutralt om person. Reglerna om processuella minimirättigheter i stadgan är uppbyggda så, att de processuella minimirättigheterna i förundersökningsstadiet definieras i artikel 55, medan den tilltalades (åtalades) minimirättigheter i huvudförhandlingsstadiet definieras separat i artikel 67. Dessutom ingår bestämmelser om den tilltalades rättigheter i samband med frihetsberövande (artikel 59), i artikel 61 bestäms om den tilltalades rättigheter vid bekräftandet av åtalpunkterna och i artikel 63 konstateras den tilltalades rätt att vara närvarande vid rättegången. Innehållet i den tilltalades rättigheter motsvarar till stor del rättegångsbestämmelserna i artikel 14 i MP-konventionen. Dessa bestämmelser i MP-konventionen utgjorde i stor utsträckning en förebild för förhandlingarna om bestämmelserna i denna stadga.

Enligt punkt 1 a skall en person under förundersökningen inte vara skyldig att yttra sig till sin nackdel eller erkänna skuld. Denna punkt motsvarar artikel 14.3 g i MP-konven-

tionen. Enligt punkt 1 b får ingen utsättas för någon form av tvång, hot, påtryckning, tortyr eller annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Om en person förhörs på ett annat språk än ett som han eller hon till fullo förstår och talar, har han eller hon enligt punkt c rätt att ha tillgång till kostnadsfritt biträde av en kompetent tolk och till sådana översättningar som är nödvändiga för att uppfylla kravet på rättvisa. Ingen får heller utsättas för godtyckligt frihetsberövande eller fängslande. Inte heller får någon berövas friheten utom på de grunder och i enlighet med det förfarande som föreskrivs i stadgan (punkt d).

Bestämmelserna i punkt 2 gäller rättigheterna vid förhör under en förundersökning. En person har dessa rättigheter inte bara när åklagaren ämnar förhöra honom eller henne utan också i det fall att de nationella myndigheterna förhör personen till följd av en begäran om rättslig hjälp enligt del 9. Före förhöret skall personen bli underrättad om de rättigheter som avses i punkt 2.

En person har rätt att bli underrättad om att det finns skäl att tro att han eller hon har gjort sig skyldig till ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Personen har rätt att vara tyst utan att tystnaden beaktas vid avgörande av frågan om skuld eller oskuld. Personen har också rätt till rättsligt biträde efter eget fritt val eller, om personen inte har ett sådant biträde, att få sig anvisat ett rättsligt biträde i alla de fall då så krävs i rättvisans intresse och utan kostnad, om han eller hon inte har möjlighet att betala biträdet.

En person har också rätt att bli hörd i närvaro av sin försvarare. Han eller hon kan emellertid avstå från rätten till försvarare.

Artikel 56. Förundersökningskammarens roll vid ett unikt undersökningstillfälle. Artikeln innehåller bestämmelser om åtgärder som kan vidtas när åklagaren anser att viss bevisning kan gå förlorad i väntan på att en rättegång skall börja. Förfarandet i artikeln är ett slags mottagande, inhämtande eller förvaring av bevisning för framtida behov.

Om åklagaren finner att det är fråga om ett unikt förundersökningstillfälle skall han eller hon enligt punkt 1 vända sig till förundersökningskammaren och be denna vidta nödvändiga åtgärder. Ett unikt förundersöknings-

tillfälle kan enligt bestämmelsen gälla upptagande av vittnesmål eller ett uttalande från ett vittne eller undersökning, inhämtande eller prövning av annan bevisning.

I sådana fall får förundersökningskammaren på åklagarens begäran vidta de åtgärder som kan vara nödvändiga för att säkerställa effektiviteten och integriteten i förfarandet och i synnerhet för att tillvarata försvarets rättigheter. Åklagaren skall också ge personer som har berövats friheten eller infunnit sig efter kallelse relevant information. Givandet av information behövs för att också ett sammanträde skall kunna ordnas i saken. Förundersökningskammaren kan också besluta att information inte behöver ges. De eventuella åtgärder som kan vidtas med stöd av artikeln uppräknas i punkt 2 (a–f). Förteckningen är inte uttömmande.

I enlighet med punkt 3 kan ett unikt förundersökningstillfälle användas också i fråga om sådan bevisning som är väsentlig för försvaret. Om åklagaren inte har begärt sådana åtgärder, kan förundersökningskammaren efter att ha samrått med åklagaren besluta om ett eget initiativ till vidtagande av sådana åtgärder. Åklagaren kan också överklaga förundersökningskammarens beslut att handla på eget initiativ i syfte att säkra bevisning som är väsentlig för försvaret. Överklagandet skall behandlas med förtur.

I punkt 4 föreskrivs att de allmänna bestämmelserna om bevisning i artikel 69 skall tillämpas på utnyttjandet av bevisning som inhämtats i enlighet med förfarandet i denna artikel. Bevisningen tillmäts det värde som rättegångskammaren bestämmer.

Artikel 57. Förundersökningskammarens uppgifter och befogenheter. Artikeln innehåller allmänna bestämmelser om domstolens förundersökningskammare samt om dess uppgifter och befogenheter vid förundersökningen. I enlighet med artikel 39.2 b kan i förundersökningskammaren ingå antingen tre domare eller en enskild domare i enlighet med vad som bestäms närmare i stadgan och bevis- och förfarandereglerna.

I punkt 2 a i denna artikel uppräknas de beslut som skall fattas av förundersökningskammaren i dess sammansättning av tre domare. I denna sammansättning meddelas beslut med stöd av artikel 15, 18 och 19, artikel

54.2, artikel 61.7 samt artikel 72. I dessa fall krävs enkel majoritet. Enligt punkt 2 b får en ensam domare i förundersökningskammaren fullgöra alla andra uppgifter som föreskrivs i stadgan, såvida inte annat föreskrivs i bevis- och förfarandereglerna eller av en majoritet av förundersökningskammarens ledamöter.

I punkt 3 uppräknas förundersökningskammarens uppgifter. Förteckningen är inte uttömmande. Bestämmelser om förundersökningskammarens uppgifter och befogenheter ingår också annanstans i stadgan. I denna artikel konstateras att förundersökningskammaren på begäran av åklagaren får meddela de beslut och utfärda de förelägganden som är nödvändiga för en förundersökning (punkt a). Likaså får den på begäran av en person som har berövats friheten eller infunnit sig efter kallelse enligt artikel 58 meddela de beslut eller söka det samarbete i enlighet med del 9 som kan behövas för att bistå personen med att förbereda sitt försvar. Sådana kan vara också de beslut om ett unikt förundersökningstillfälle som avses i artikel 56 (punkt b). Vidare kan förundersökningskammaren vidta åtgärder för att säkerställa brottsoffrets och vittnens säkerhet och frid, säkra bevisning och skydda personer som har berövats friheten eller infunnit sig efter kallelse samt skydda uppgifter som berör nationell säkerhet (punkt c).

I punkt d i 57.3 ingår en bestämmelse om den principiellt viktiga förundersökningskammarens befogenheter. Förundersökningskammaren kan under vissa förutsättningar ge åklagaren tillåtelse att genomföra undersökningsåtgärder inom en stadgeparts territorium utan denna stats samarbete. En förutsättning är att staten uppenbart saknar förmåga att efterkomma en framställning om samarbete enligt del 9 beroende på att det inte finns någon myndighet eller någon del av dess rättssystem som är behörigt att genomföra framställningen om samarbete. En ytterligare förutsättning är att förundersökningskammaren skall ta hänsyn till statens inställning när så är möjligt. Bemyndigandet kan gälla vissa undersökningsåtgärder som specificeras i förundersökningskammarens beslut. Bestämmelserna i denna punkt är avsedda att tillämpas, om en stadgepart t.ex. på grund av krig eller någon annan allvarlig

krissituation inte kan fullgöra sina samarbetskyldigheter enligt del 9.

Enligt punkt e ingår bland förundersökningskammararens uppgifter ytterligare att begära internationell rättslig hjälp i enlighet med artikel 93.1 k, i synnerhet för att skydda brottsoffrens intresse. Det handlar om eventuella skyddsåtgärder med sikte på förverkande. Förverkande inverkar indirekt också på brottsoffrens rätt, eftersom förverkandepåföljder går till den förvaltningsfond som anges i artikel 79 och som bistår brottsoffren.

Artikel 58. Förundersökningskammararens utfärdande av häktningsbeslut eller kallelse till inställelse inför domstolen. Artikeln behandlar förundersökningskammararens förfarande, om och när den fattar beslut om häktande eller instämmande av en person. Bestämmelserna i artikeln gäller bara personer som misstänks ha gjort sig skyldiga till ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Artikeln gäller därmed inte t.ex. kallelse till vittnen eller sakkunniga att infinna sig inför domstolen.

I punkt 1 bestäms om förutsättningarna för att förundersökningskammaren skall kunna utfärda häktningsbeslut. Ett häktningsbeslut kan utfärdas bara på framställning av åklagaren. En förutsättning för häktningsbeslut är att det finns skälig anledning att anta att personen i fråga har begått ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion och att det förefaller vara nödvändigt att personen berövas friheten för att säkerställa att personen infinnet sig vid rättegången eller för att hindra att personen hindrar eller äventyrar förundersökningen eller rättegången eller för att hindra att personen fortsätter att begå brottet i fråga eller ett därmed sammanbundet brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Om kriterierna uppfylls skall ett häktningsbeslut utfärdas, och förundersökningskammaren har inte prövningsrätt av t.ex. politiska eller ideologiska skäl.

I punkt 2 bestäms om innehållet i framställningen om ett häktningsbeslut. Åklagarens framställning skall innehålla personens namn och annan relevant information för identifieringen, en detaljerad hänvisning till de brott som omfattas av domstolens jurisdiktion och som personen påstås ha begått, en kortfattad redogörelse för de om-

ständigheter som påstås utgöra dessa brott och den bevisning som behövs för att visa att tröskeln för utfärdande av ett häktningsbeslut överskrids. Vidare skall åklagaren ange sina skäl till åsikten att ett frihetsberövande är nödvändigt.

I punkt 3 bestäms om häktningsbeslutets innehåll. Av häktningsbeslutet skall framgå personens namn och annan relevant information för identifieringen, en detaljerad hänvisning till de brott inom domstolens jurisdiktion för vilka personen begärs häktad och en kortfattad redogörelse för de omständigheter som påstås utgöra dessa brott.

I punkterna 4–6 ingår bestämmelser om häktningsbeslutets giltighetstid, en hänvisning till provisoriskt anhållande, anhållande och överlämnande via begäran om rättslig hjälp samt möjligheten att ändra en häktningsorder som redan utfärdats.

I punkt 7 bestäms om kallelse som eventuellt används i stället för häktningsbeslut. Åklagaren får ansöka om att förundersökningskammaren utfärdar en kallelse för personen att inställa sig inför domstolen. Också då är det en förutsättning att förundersökningskammaren är förvissad om att det finns skälig anledning att anta att personen har begått de påstådda brotten. En ytterligare förutsättning för utfärdande av kallelse i stället för häktningsbeslut är att en kallelse är tillräcklig för att tillförsäkra att personen infinnet sig. Detta betyder att det inte finns skäl att misstänka att personen i fråga undviker rättegången. Kallelsen kan ske antingen med eller utan villkor om frihetsinskränkningar. Villkoren om frihetsinskränkningar får emellertid inte vara sådana som är jämfällbara med häktning. En förutsättning för uppställandet av villkor är att de förekommer i nationell rätt på den plats där personen vistas. Det reseförbud om vilket bestäms i 2 kap. tvångsmedelslagen skulle kunna vara ett sådant ytterligare villkor enligt finsk lag.

I punkt 7 ingår dessutom närmare bestämmelser om vilka uppgifter kallelsen skall innehålla. Kallelsen delges personen i fråga, och delgivningen sker i enlighet med den nationella lagstiftningen i den stat där personen uppehåller sig. Vid begäran om kallelse kan rättslig hjälp användas på det sätt som bestäms närmare i del 9 i stadgan.

Artikel 59. Förfarande i förvarsstaten vid ett frihetsberövande. Artikeln innehåller procedurbestämmelser om frihetsberövande som tillämpas i den stat där en person berövas eller har berövats friheten.

Punkt 1 ålägger stadgeparterna en allmän skyldighet att omedelbart vidta åtgärder för att efterfölja en begäran av förundersökningskammaren att provisoriskt anhålla eller anhålla och överlämna en person. Den begärda åtgärden skall vidtas i enlighet med den nationella lagstiftningen i den stat som har tagit emot begäran och bestämmelserna i del 9.

I punkt 2 ingår bestämmelser om den åtgärd som skall vidtas ofördröjligen efter frihetsberövandet. Den som har berövats friheten skall ställas inför den behöriga rättsliga myndigheten, som i enlighet med lagen i den staten skall fastställa att häktningsbeslutet avser personen i fråga, att personen har berövats friheten enligt gällande regler och att personens rättigheter har respekterats. Det är fråga om ett slags häktningsrättegång, där vissa förutsättningar för häktning provas. I Finland skulle den behöriga rättsliga myndigheten således vara tingsrätten. I stadgan fastställs inte närmare hur den angivna tidsgränsen "ofördröjligen" skall tolkas, dvs. hur snart efter frihetsberövandet personen skall föras inför den behöriga rättsliga myndigheten. Således avgörs frågan i sista hand av den rättsliga myndigheten i fråga. Den tidsfrist på fyra dygn som anges i 1 kap. 14 § tvångsmedslagen torde i varje fall uppfylla detta krav.

Enligt bestämmelsen i punkt 3 skall den som har berövats friheten ha rätt att hos den behöriga myndigheten i förvarsstaten begära tillfällig frigivning i avvaktan på överlämnande.

I punkt 4 bestäms om förutsättningarna för frigivning och om prövningen av dem. Vid prövningen skall beaktas de påstådda brottens svårhetsgrad och tas ställning till om det föreligger sådana brådskande och extraordinära förhållanden som motiverar tillfällig frigivning. Vidare skall vid prövningen beaktas om det finns nödvändiga garantier för att tillförsäkra att förvarsstaten trots frigivningen kan uppfylla skyldigheten att överlämna personen till domstolen.

Däremot får den behöriga domstolen i förvarsstaten inte avgöra om häktningsbeslutet har utfärdats på ett riktigt sätt med stöd av artikel 58.1 a och b. Beslutet har fattats av förundersökningskammaren, och den nationella myndigheten kan inte ointetgöra ett sådant beslut.

Enligt punkt 5 skall förundersökningskammaren underrättas om varje framställning om tillfällig frigivning. Förundersökningskammaren lämnar rekommendationer om frigivningen till den behöriga myndigheten i förvarsstaten. När myndigheten i förvarsstaten beslutar om frigivning skall den fullt ut beakta sådana rekommendationer inklusive eventuella rekommendationer om åtgärder för att förhindra att personen avviker. Den nationella myndigheten får inte besluta om frigivning förrän förundersökningskammaren har avgett ett utlåtande.

Om en person har frigivits tillfälligt i enlighet med bestämmelsen i punkt 6 får förundersökningskammaren begära regelbundna rapporter av den behöriga myndigheten om saken. Enligt punkt 7 skall förvarsstaten överlämna en person till domstolen så snart som möjligt, när det föreligger ett beslut om överlämnande.

Artikel 60. Inledande förfarande inför domstolen. Artikeln innehåller bestämmelser om de åtgärder som skall vidtas när en person har överlämnats till eller funnits sig inför domstolen, dvs. det är fråga om s.k. "first appearance".

Enligt punkt 1 skall förundersökningskammaren förvissa sig om att personen har blivit underrättad om de brott som han eller hon påstås ha gjort sig skyldig till och om sina rättigheter enligt stadgan, inklusive rätten att begära tillfällig frigivning i avvaktan på rättegång. Personen bör ha så noggrann kännedom som då är möjligt enligt artikel 58 om åtalet mot honom eller henne.

I punkt 2 ingår närmare bestämmelser om att en person har rätt att begära att bli försatt på fri fot. I denna punkt bestäms också om de förutsättningar utifrån vilka förundersökningskammaren överväger frigivning. Om villkoren i artikel 58.1 uppfylls, skall personen fortsätta att vara häktad. Om villkoren inte uppfylls, friges personen, men villkor för frigivningen kan ställas.

Punkt 3 innehåller bestämmelser om att förundersökningskammaren på tjänstens vägnar regelbundet skall ompröva sitt beslut om frigivning eller frihetsberövande av personen. Utöver detta kan frågan om frihetsberövande eller frigivning omprövas när som helst på begäran av åklagaren eller personen i fråga. Då kan förundersökningskammaren ändra sitt tidigare beslut, om så krävs på grund av ändrade förhållanden. Den regelbundenhet med vilken frågan skall omprövas definieras inte i stadgan. Det är möjligt att den kommer att nämnas i domstolens bevis- och förfaranderegler, som det ännu förhandlas om.

Enligt punkt 4 är förundersökningskammaren skyldig att tillförsäkra att ingen är berövd friheten under oskäligt lång tid före rättegången på grund av en omotiverad förse- ning från åklagarens sida. Om en sådan förse- ning uppstår kan personen frigges med eller utan villkor.

I punkt 5 bestäms dessutom att förunder- sökningskammaren, om det är nödvändigt, får utfärda ett häktningsbeslut beträffande en person som tidigare har frigetts. Så kan ske, om det är nödvändigt för att tillförsäkra att personen infinner sig.

Artikel 61. Bekräftelse av åtalpunkter före rättegång. Artikeln innehåller bestämmelser om förfarandet vid bekräftelse av åtalpunk- terna i förundersökningskammaren. Vid detta förfarande är det fråga om att förandet av åtal till huvudförhandlingen kräver bekräftelse av domstolens förundersökningskammare. I rättssystemet i Finland existerar inget mot- svarande förfarande, utan enligt vår nationel- la lag beslutar åklagaren ensam om han eller hon skall utföra åtalet vid domstol eller ej. Bekräftandet av åtalpunkterna är ett processkede som avslutar förundersöknings- stadiet och inleder huvudförhandlingsstadiet. Det främsta syftet med bekräftelsen av åtal- punkterna är att förundersökningskammaren i ljuset av de bevis åklagaren anför bedömer om tillräcklig bevisning finns för en över- gång till huvudförhandlingen.

I punkt 1 konstateras att förundersöknings- kammaren inom skälig tid efter det att perso- nen har överlämnats eller frivilligt infunnit sig vid domstolen skall hålla en förhandling för att bekräfta åtalpunkterna. Den anklaga-

de och hans eller hennes försvarare samt åklagaren skall vara närvarande vid förhand- lingen, om inte något annat bestäms i punkt 2. Vad som är en skälig tid definieras inte närmare i stadgan. Det är dock meningen att domstolen när den fullgör sina skyldigheter enligt artikel 60 skall fastställa den dag då man avser att hålla förhandlingen om bekräf- telse av åtalpunkterna.

I punkt 2 ingår bestämmelser om när för- handlingen om bekräftelse av åtalpunkterna kan hållas, fastän den anklagade inte är när- varande personligen. En sådan förhandling kan hållas på begäran av åklagaren eller på förundersökningskammarens eget initiativ.

En huvudförhandling kan inte hållas utan att den anklagade är närvarande personligen (artikel 63). Vid förhandlingarna om stadgan förordade vissa stater länge lösningen att det vid domstolen skulle finnas en möjlighet till ett s.k. förfarande in absentia, dvs. frånvaro- förfarande. Detta skulle ha inneburit att målet skulle ha kunnat avgöras vid huvudförhand- lingen också utan den anklagades personliga närvaro. Denna ståndpunkt rönt dock stort motstånd, och ett slags förhandlingskom- promiss var att åtalpunkterna undantagsvis kan fastställas också utan att den anklagade är närvarande.

Enligt punkt 2 kan en förhandling om fast- ställelse av åtalpunkterna hållas fastän den anklagade inte personligen är närvarande, för det första under förutsättning att den ankla- gade samtycker till detta. Personen kan alltså avstå från sin rätt att vara närvarande vid för- handlingen. För det andra kan förhandlingen hållas, om den anklagade har avvikit eller inte kan påträffas och alla skäliga åtgärder har vidtagits för att säkerställa att personen skall inställa sig inför domstolen och att han eller hon känner till innehållet i åtalpunkter- na samt att en förhandling kommer att hållas för att bekräfta åtalpunkterna.

När förhandlingen hålls i den anklagades frånvaro företräds han eller hon av en försva- rare, om detta ligger i rättvisans intresse. Frågan om huruvida en försvarare är nöd- vändig avgörs av förundersökningskammar- en i fråga.

I punkt 3 ingår bestämmelser om vilket rät- tegångsmaterial den anklagade skall få före förhandlingen för fastställelse av åtalpunk-

terna för att han eller hon i behövlig utsträckning skall kunna förbereda sig för åtalet. Det rättegångsmaterial som avses i punkt 3 skall ges den anklagade i så god tid att den anklagade har skäligen tid att förbereda sig inför förhandlingen. I de föreslagna bevis- och förfarandereglerna anges 30 dagar som gräns för anmälningsskyldigheten. Den anklagade skall tillställas den handling som innehåller åtalpunkterna och få information om den bevisning som åklagaren avser åberopa. Förundersökningskammaren kan också utfärda ytterligare förordnanden om utlämnande av information mellan parterna ("disclosure").

Åklagaren får givetvis fortsätta förundersökningen också efter det att den anklagade, t.ex. i samband med frihetsberövandet eller inkallelsen, redan har underrättats om åtalpunkternas innehåll. Åklagaren har enligt punkt 4 rätt att ändra eller återta åtalpunkter före förhandlingen. Den anklagade skall emellertid underrättas om detta på behörigt sätt. Om åtalpunkter återtas, skall dessutom förundersökningskammaren underrättas om detta. Skälen för att återta åtalpunkter skall anges.

Punkterna 5 och 6 innehåller bestämmelser om förfarandet vid bekräftelse av åtalpunkterna och en bestämmelse om bevisningsströskel för fastställelse av åtalpunkterna. Åklagaren skall företrädesvis bevisning för att fastställa att det finns väsentliga skäl att anta att personen har gjort sig skyldig till det brott som han eller hon anklagas för. Med en sådan formulering har man velat visa var bevisningsströskeln för inledande av en rättegång ligger. Bevisningens tillräcklighet avgörs av förundersökningskammaren. Den bevisningsströskel som tillämpas här är lägre än den bevisning som i artikel 66.3 behövs för fällande dom. För att underbygga ett motiverat skäl får åklagaren åberopa skriftliga bevis eller sammanställningar. Vittnen behöver däremot inte kallas. Den anklagade får resa invändningar mot åtalpunkterna och bestrida bevisning som framläggs av åklagaren samt framlägga bevisning. Den anklagade får också inkalla och höra vittnen vid förhandlingen. Den anklagade har emellertid ingen skyldighet att framlägga sina bevis i detta skede. I de föreslagna bevis- och förfarandereglerna bestäms bl.a. att bestämmelserna om bevisning

i stadgan (artikel 69) skall vara tillämpliga i tillämpliga delar vid bekräftelsen av åtalpunkterna.

I punkt 7 bestäms om vad en förhandling om bekräftelse av åtalpunkter kan resultera i. Förundersökningskammaren kan antingen bekräfta åtalpunkterna och hänvisa personen till rättegångskammaren eller avvisa åtalpunkterna. Ett tredje alternativ är att förhandlingen ajourneras och åklagaren ges tillfälle att framlägga ytterligare bevisning eller fortsätta utredningen av en viss åtalpunkt. Åklagaren kan också ombes att överväga en ändring av en åtalpunkt därför att det kan vara fråga om ett annat brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Även om en åtalpunkt avvisas, kan åklagaren fortsätta förundersökningen. I punkt 8 ingår en bestämmelse om att åklagaren, efter att ha inhämtat ny bevisning, kan begära att åtalpunkten bekräftas.

I punkt 9 finns bestämmelser om hur en åtalpunkt kan ändras eller nya åtalpunkter läggas till efter att åtalpunkterna bekräftats. Om åklagaren vill lägga till nya åtalpunkter eller ersätta dem med allvarligare åtalpunkter, måste en ny förhandling om bekräftelse av åtalpunkter äga rum. För andra ändringar behövs bara tillstånd av förundersökningskammaren. Efter det att huvudförhandlingen har inletts får åtalpunkterna inte ändras. Däremot kan åklagaren senare återta åtalpunkter med rättegångskammarens tillstånd.

I punkt 10 bestäms att tidigare meddelade beslut om frihetsberövande skall mista sin betydelse i fråga om åtalpunkter som inte har bekräftats eller som åklagaren har återtagit. I punkt 11 bestäms att så snart åtalpunkterna har bekräftats skall presidiet inrätta en rättegångskammare som skall ansvara för genomförandet av det följande förfarandet. Rättegångskammaren kan därefter fullgöra också förundersökningskammarens eventuella uppgifter. Efter det att åtalpunkterna har bekräftats kallas den person som misstänks vara skyldig den tilltalade.

Del 6. Rättegången

Del 6 i stadgan (artikel 62—76) innehåller bestämmelser om själva rättegångsordningen

vid den internationella brottmålsdomstolen. Huvudförhandlingsförfarandet äger rum inom domstolens rättegångskammare.

Artikel 62. Rättegångsort. Artikel 62 innehåller en bestämmelse om var rättegången skall äga rum. Enligt artikeln är rättegångsorten domstolens säte, om inte annat beslutas. I artikel 3 föreskrivs att domstolens säte skall vara Haag i Nederländerna, så rättegångarna hålls normalt där. Närmare bestämmelser om domstolens säte kommer att ingå i högkvartersoverenskommelsen. Domstolen kan visserligen besluta att en rättegång skall hållas annanstans. I artikel 3.3 konstateras att domstolen får sammanträda på annan plats, om den anser det vara önskvärt. Till övriga delar föreskriver inte stadgan uttryckligen om de grunder på vilka det kan bestämmas att en rättegång skall hållas på annan plats än i Haag. Med "önskvärt" kan avses t.ex. ändamålsenlighets- eller kostnadsskäl. Eftersom hela rättegången kan flyttas från domstolens säte torde det inte föreligga hinder ens för att ett visst rättegångsstadium hålls någon annanstans än domstolens säte.

Artikel 63. Den tilltalades närvaro vid huvudförhandlingen. En huvudförhandling kan inte hållas, om den tilltalade inte är personligen närvarande. En uttrycklig bestämmelse om detta ingår i punkt 1. Rätten och skyldigheten att närvara avser hela rättegångsstadiet. Trots denna bestämmelse ingår det i artikel 72.5 och 72.7 bestämmelser om eventuella förhandlingar ex parte, dvs. utan att endera parten eller båda är närvarande. I dessa undantagssituationer är det fråga om behandlingen av information som gäller den nationella säkerheten.

I punkt 2 ingår bestämmelser om att om den tilltalade under sin närvaro inför domstolen varaktigt stör förhandlingarna, får han eller hon avlägsnas på beslut av rättegångskammaren. Då skall han eller hon kunna följa förhandlingarna från en plats utanför förhandlingssalen, t.ex. med hjälp av audiovisuell utrustning. Likaså skall han eller hon alltså ha tillfälle att ge sin försvarare instruktioner. Försvararen har rätt att vara närvarande också om den tilltalade inte har det. Enligt punkt 2 skall sådana åtgärder vidtas endast i undantagsfall och först sedan andra alternativ har befunnits otillräckliga. Från dessa speci-

alåtgärder skall också avstås så snart de inte längre är absolut nödvändiga. Bestämmelser om påföljderna av att förhandlingarna störs ingår i artikel 71.

Artikel 64. Rättegångskammarens uppgifter och befogenheter. Artikel 64 definierar största delen av rättegångskammarens uppgifter och befogenheter, men artikeln är inte uttömmande i detta hänseende. I det avseendet påminner artikeln om artikel 57, som fastställer förundersökningskammarens uppgifter och befogenheter.

I punkt 1 konstateras allmänt att rättegångskammarens uppgifter och befogenheter enligt artikeln skall utövas i enlighet med stadgan och bevis- och förfarandereglererna.

Enligt punkt 2 skall rättegångskammaren tillse att rättegången är opartisk och effektiv och att den genomförs på ett sådant sätt att den tilltalades rättigheter till fullt respekteras och att skyddet av brottsoffer och vittnen vederbörligen beaktas. Hänvisningen till en opartisk rättegång avser inte enbart att de rättigheter som uttryckligen nämns i stadgan iakttas, utan det gäller en allmän skyldighet att se till att en opartisk rättegång genomförs. Stadgans uppbyggnad motsvarar till denna del vad som sägs i artikel 6 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

I punkt 3 konstateras att en rättegångskammare i rättegångsstadiets början skall överlägga med parterna bl.a. för att besluta hur rättegången skall ordnas. Dessutom skall rättegångskammaren bestämma vilket eller vilka språk som skall användas vid rättegången samt se till att parterna i god tid före huvudförhandlingen får kännedom om sådan bevisning och andra uppgifter som inte har lämnats ut tidigare. Syftet med den sistnämnda bestämmelsen är att säkerställa att parterna har en rejäl chans att förbereda sig inför huvudförhandlingen.

Punkt 4 bemyndigar rättegångskammaren att hänskjuta preliminära frågor till förundersökningskammaren eller, om det är nödvändigt, till en annan tillgänglig domare i förundersökningsavdelningen. Enligt punkt 5 har rättegångskammaren rätt att, efter underrättelse till parterna, besluta om att förena eller särskilja handläggningen av åtal mot mer än en tilltalad.

I punkt 6 uppräknas vissa andra uppgifter

som ingår i rättegångskammarens befogenheter. Till exempel får rättegångskammaren på tjänstens vägnar kräva framläggande av nya bevis, fastän parterna inte har krävt detta. Punkt 6 f bemyndigar rättegångskammaren allmänt att besluta i alla övriga relevanta frågor.

I punkt 7 konstateras att rättegången skall vara offentlig. Trots det kan rättegångskammaren besluta att särskilda omständigheter kräver att vissa förfaranden hålls inom stängda dörrar. Så kan ske, ifall det är fråga om skydd av ett vittne eller ett brottsoffer enligt artikel 68 eller skydd av hemliga eller känsliga uppgifter i övrigt.

I punkt 8 a föreskrivs att rättegångskammaren vid huvudförhandlingens början skall se till att den tilltalade för sig får upplästa de åtalpunkter som förundersökningskammaren har bekräftat. Rättegångskammaren skall förvissa sig om att den tilltalade förstår innebörden av åtalet. Den tilltalade skall ges tillfälle att antingen erkänna sig skyldig i enlighet med artikel 65 eller förklara sig icke skyldig.

Punkt 8 b innehåller ett bemyndigande för rättsens ordförande att ge olika anvisningar för hur förfarandet skall genomföras. Han eller hon skall vid ledandet av processen se till också att rättegången genomförs på ett rättvist och opartiskt sätt. Ordföranden kan också ge anvisningar om hur parterna skall framlägga bevisning.

Enligt punkt 9 a kan rättegångskammaren på eget initiativ eller på begäran av en part avgöra om bevisning skall tillåtas och är relevant. Motsvarande bestämmelse ingår i artikel 69.4. Enligt punkt 9 b får rättegångskammaren vidta alla åtgärder som behövs för att upprätthålla ordningen under förhandlingen. Rättegångskammaren kan t.ex. avlägsna en person ur rättssalen. Bestämmelser om sanktioner vid osakligt uppförande ingår i artikel 71.

Enligt punkt 10 skall rättegångskammaren se till att ett fullständigt protokoll förs över rättegången som på ett riktigt sätt återger förhandlingarna. Registratören bibehåller och förvarar protokollet.

Artikel 65. Förfarande om en tilltalad erkänner sig skyldig. Artikeln innehåller bestämmelser om förfarandet då den tilltalade

erkänner sig skyldig. Om erkännandet godkänns under de förutsättningar som nämns i artikeln, är det möjligt att avsluta rättegången och straffa den skyldige för brottet. Enbart ett erkännande som den tilltalade gör räcker emellertid inte, utan domstolen skall förvissa sig om erkännandets riktighet på det sätt som bestäms närmare i artikeln.

I punkt 1 föreskrivs att sedan den tilltalade har erkänt sig skyldig enligt artikel 64.8 punkt a skall rättegångskammaren avgöra om den tilltalade har förstått innebörden i och följderna av sitt erkännande, om erkännandet har gjorts frivilligt efter tillräckligt samråd med försvararen samt om erkännandet stöds av omständigheterna i målet. Rättegångskammaren beaktar vid denna bedömning av bevisningen det rättegångsmaterial som har lagts fram tills dess. Vidare kan vid erkännandeförfarandet tas emot ytterligare bevis, och det är härvid möjligt att t.ex. höra vittnen. Ytterligare bevisning kan läggas fram av både åklagaren och den tilltalade. Med stöd av artikel 64.6 b och d har också rättegångskammaren rätt att på eget initiativ besluta att bevisning skall framläggas. Vid erkännandeförfarandet blir det dock fråga om en summarisk process, så omfattande bevisning kan inte vidtas i det stadiet.

I punkt 2 ingår bestämmelser om att då rättegångskammaren på basis av punkt 1 är förvissad om att ett brott har bevisats får den fälla den tilltalade till ansvar för brottet.

Om rättegångskammaren inte är förvissad om att de villkor som nämns i punkt 1 är uppfyllda, skall den enligt punkt 3 bestämma att rättegången skall fullföljas i enlighet med det vanliga förfarandet. Då anses det att erkännandet inte har avgetts. När rättegångsförfarandet fortsätter kan erkännandet alltså inte utnyttjas t.ex. så, att det används som brottsbevisning. Målet kan också hänskjutas till en annan rättegångskammare. Om målet hänskjuts till en annan rättegångskammare är det lättare att säkerställa att ett tidigare erkännande inte kan inverka på avgörandet.

Punkt 4 ger rättegångskammaren ytterligare två handlingsalternativ vid erkännanden. Dessa alternativ kan tillämpas, om rättvisan och i synnerhet brottsoffrens intressen påkallar en mer fullständig undersökning. För det första får rättegångskammaren uppmana

åklagaren att lägga fram ytterligare bevisning. På så sätt blir behandlingen av målet ett slags rättegång i miniatyr.

För det andra kan rättegångskammaren, även om kriterierna i punkt 1 för godkännande av ett erkännande hade uppfyllts, om alltså rättvisan och i synnerhet brottsoffrens intressen påkallar det, också besluta att fortsätta rättegången i enlighet med det vanliga förfarandet. Om det på så sätt bestäms att en komplett rättegång skall försiggå får erkännandet inte beaktas vid den. Också i detta fall kan målet hänskjutas till en annan rättegångskammare.

Syftet med punkt 5 är att förhindra sådana risker som erkännandeförfarandet i artikel 65 ansetts medföra. Det ansågs att erkännandeförfarandet skulle kunna leda till något slag av s.k. plea bargain, dvs. ett köpslående, vilket innebär att en person t.ex. kan komma överens med åklagaren om att erkänna en lindrigare gärning som motprestation till att om han eller hon inte åtalas för en allvarligare gärning. Enligt bestämmelsen binds domstolen inte av diskussioner mellan åklagaren och försvaret om ändring av åtalpunkterna, erkännande av skuld eller straff som skall ådömas.

Artikel 66. Oskyldighetspresumption. Artikeln innehåller principiellt viktiga bestämmelser om oskyldighetspresumption, åklagarens bevisbörda samt tröskeln för dömande. Enligt punkt 1 anses var och en vara oskyldig till dess domstolen har funnit honom eller henne skyldig i enlighet med tillämplig lag. Med var och en avses givetvis den tilltalade, men också de som åtal ännu inte har väckts mot utan som än så länge bara misstänks för brott. Oskyldighetspresumptionen är alltså i kraft också i förundersökningsstadiet. Med tillämplig lag avses här lag enligt artikel 21.

Enligt punkt 2 skall åklagaren bevisa att en tilltalad är skyldig. Ingen kan åläggas bevisbördan för att han eller hon är oskyldig. Bestämmelsen om åklagarens bevisbörda skall tolkas på samma sätt som motsvarande bestämmelser i de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna. I stadgan nämns regeln om åklagarens bevisbörda också i artikel 67.1 i.

Stadgan innehåller också en uttrycklig bestämmelse om tillräcklig bevisning för dö-

mande till ansvar, dvs. tröskeln för dömande. Stadgan avviker i detta avseende t.ex. från MP-konventionen och Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, eftersom dessa inte innehåller en definition av tillräcklig bevisning för dömande till ansvar. Artikel 66.3 i stadgan föreskriver att domstolen för att en tilltalad skall kunna dömas för brott måste vara övertygad om den tilltalades skuld bortom varje rimligt tvivel. Formuleringen motsvarar den som är i allmänt bruk i common law-länderna. Det är dock fråga om motsvarande sannolikhet av en högre grad, som också är praxis i Finland. Formuleringen innebär en negativ definition av tröskeln för dömande. Den hänvisar inte till sannolikheten för skuld utan fäster vikt vid vad det, efter en eventuellt mycket övertygande skuldbevisning, ännu är skäl att tvivla på.

Artikel 67. Den tilltalades rättigheter. I artikeln uppräknas den tilltalades processuella minimirättigheter under en rättegång. I artikel 55 ingår motsvarande förteckning för förundersökningsstadiet. Såsom konstaterats tidigare är artikeln inte uttömmande i fråga om den tilltalades rättigheter, utan det föreskrivs om rättigheterna också i andra artiklar. Innehållet i de rättigheter som en tilltalad har enligt artikeln motsvarar i stor utsträckning rättegångsbestämmelserna i artikel 14 i MP-konventionen.

Punkt 1 innehåller en inledningsfras och därefter en förteckning över de olika rättigheterna i punkterna a—i. Enligt inledningsfrasen har den som är anklagad för brott rätt till offentlig rättegång, varvid bestämmelserna i stadgan beaktas, rätt till en rättvis och opartisk rättegång samt rätt till de minimigarantier utan åtskillnad som anges i punkt a—i. Dessa rättigheter motsvarar rättigheterna i artikel 14.1 och 14.3 i MP-konventionen.

Enligt punkt 1 a har den tilltalade rätt att omedelbart och i detalj bli underrättad om åtalets beskaffenhet, orsak och innehåll på ett språk som han eller hon till fullo förstår och talar. Formuleringen motsvarar artikel 14.3 a i MP-konventionen, med det undantaget att stadgan kräver att språket skall vara ett som den åtalade till fullo förstår och talar. Stadgan går här alltså längre än MP-konventionen.

Enligt punkt b har den tilltalade rätt att få

tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar och att kunna överlägga fritt och i förtrolighet med en försvarare som han eller hon själv har valt. Vid rättegången skall målet enligt punkt c behandlas utan onödig tidsutdräkt. Punkt d ger den tilltalade rätt att närvara vid huvudförhandlingen med förbehåll för bestämmelserna i artikel 63.2. Likaså har den tilltalade rätt att försvara sig personligen eller genom ett rättegångsbiträde efter eget fritt val. Dessutom har han eller hon rätt att bli informerad om möjligheten att få sig anvisad sådant biträde av domstolen i alla de fall när så krävs i rättsvisans intresse och kostnadsfritt, om han eller hon saknar erforderliga medel att betala för sådant. Enligt punkt e har den tilltalade också rätt att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom eller henne och att för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda under samma villkor som vittnen åberopade mot honom eller henne. Den tilltalade har rätt att åberopa grunder och framlägga annan bevisning till sitt försvar som är tillåtna enligt stadgan. I del 2 i stadgan ingår emellertid ett uttryckligt förbud mot att beakta vissa eventuella försvarsargument. Ett sådant är påståendet enligt artikel 33 om befallning av förman i fråga om folkmord.

I punkt 1 f ingår bestämmelser om den tilltalades rätt till tolk och översättningar. Enligt punkt g kan en tilltalad inte tvingas att vittna eller erkänna skuld. Den tilltalade har också rätt att vägra att yttra sig utan att detta skall beaktas vid avgörandet i skuldfrågan. Den tilltalade har emellertid enligt punkt h rätt att utan att behöva avlägga ed få avge en muntlig eller skriftlig förklaring till sitt försvar. Den tilltalade har dessutom rätt enligt punkt (i) att inte bli ålagd någon omvänd bevisbörda eller något krav på motbevisning.

I punkt 2 finns bestämmelser om åklagarens skyldighet att till försvaret i förväg lämna ut bevisning som åklagaren har i sin besittning och som talar mot åtalet eller annars talar för den tilltalade. Enligt bestämmelsen har för åklagarens vidkommande, utöver vad som annars bestäms i stadgan om framläggande av bevis för motparten, särskilt föreskrivits att åklagaren skall underrätta försvaret om sådan bevisning som kan vara till förmån för den tilltalade. I stadgan anges

ingen tidsfrist för denna underrättelse, utan underrättelsen bör äga rum så snart det i praktiken är möjligt. Om oklarhet uppstår beträffande tillämpningen av denna punkt, avgör domstolen frågan.

Artikel 68. Skydd av brottsoffer och vittnen och deras deltagande i förfarandet. Artikeln innehåller allmänna bestämmelser om skyddet av brottsoffer och vittnen dels före, dels under huvudförhandlingen, samt i punkt 3 en allmän bestämmelse om hur brottsoffren, dvs. målsägandena, kan delta i rättegången. Dessa stadgebestämmelser och i synnerhet brottsoffrens deltagande i rättegången var en i politiskt hänseende mycket omtvistad fråga, och därför togs i stadgan in bestämmelser endast på mycket allmän nivå. I synnerhet väckte möjligheten att brottsoffer skulle delta i rättegången kraftigt motstånd i de länder där en målsägande enligt rättskulturen inte kan ha en sådan talan vid rättegången som liknar den rätt som den som en part har. Så förhåller det sig ju särskilt i *commom law*-länderna. I bevis- och förfarandereglerna, som kommer att antas senare, torde det bestämmas närmare om dessa grupper av frågor.

Enligt punkt 1 är domstolen skyldig att vidta lämpliga åtgärder för att skydda brottsoffers och vittnens säkerhet, fysiska och psykiska välbefinnande, värdighet samt frid. I denna uppgift skall domstolen beakta alla omständigheter av betydelse. Bland dessa uppräknas i artikeln ålder, genus, hälsa och brottets art. När brottets art bedöms skall särskilt beaktas brott som omfattar sexuellt eller könsrelaterat våld eller våld mot barn. Det är åklagarens skyldighet att vidta motsvarande åtgärder under förundersökningen och före rättegången. Vidare föreskrivs i punkt 1 att dessa skyddsåtgärder inte får skada eller vara oförenliga med den tilltalades rättigheter eller en rättvis och opartisk rättegång.

Bestämmelserna i punkt 2 innehåller ett avsteg från principen om offentlig rättegångsförhandling i artikel 67. Rättegångens offentlighet kan frångås för att skydda vittnen, brottsoffer eller den tilltalade. Domstolens kammare får genomföra vilken del som helst av förfarandet inom stängda dörrar eller tillåta att bevisning förebringas med användning av elektroniska eller andra särskilda hjälp-

medel. Med stöd av denna punkt är exempelvis avläggande av vittnesmål via videolänk möjligt vid domstolen. Sådana åtgärder kan vidtas särskilt i fråga om personer som utsatts för sexuellt våld eller barn som är brottsoffer eller vittnen. Domstolen träffar sitt beslut om behandling inom stängda dörrar eller tillgripande av något särskilt hjälpmedel, varvid hänsyn tas till särdragen i vart och ett fall och i synnerhet brottsoffrens och vittnenas synpunkter. Såväl domstolens förundersöknings- som rättegångs- och överklagandekammare kan bestämma om ett förfarande enligt punkt 2.

Punkt 3 innehåller en principiellt viktig bestämmelse om brottsoffrens deltagande i förfarandet. I exempelvis Jugoslavientribunalens och Rwandatribunalens stadgor ingår inga som helst bestämmelser om brottsoffrens deltagande i förfarandet. Detta har i synnerhet människorättsorganisationerna kritiserat kraftigt. I Romstadgan skrevs en sådan bestämmelse in, men den anger bara på ett tämligen allmänt plan de förutsättningar under vilka ett brottsoffer får delta i processen.

Enligt bestämmelsen skall domstolen, i de fall brottsoffrens personliga intressen berörs, tillåta att deras synpunkter och andra angelägenheter framläggs och tas i beaktande i de skeden av förfarandet vilka rätten finner lämpligt. Bestämmelsens ordalydelse är tvingande, så brottsoffren skall tillåtas att lägga fram sina synpunkter. Ett eventuellt deltagande begränsar sig inte till huvudförhandlingsskedet. Brottsoffrens framläggande av synpunkter får inte skada den tilltalades rättigheter eller en rättvis och opartisk rättegång. När domstolen anser det vara lämpligt kan brottsoffrens rättsliga företrädare lägga fram brottsoffrens synpunkter och angelägenheter. I denna punkt hänvisas dessutom till att närmare bestämmelser kommer att ingå i bevis- och förfarandereglerna. I dem kommer det bl.a. att fastställas på vilket sätt och genom vilket förfarande brottsoffrens synpunkter skall läggas fram vid domstolen. Att brottsoffren deltar är viktigt också därför att domstolen kan träffa avgöranden angående ersättningar enligt artikel 75.

Utifrån punkt 3 är det i varje fall klart att brottsoffrens deltagande i förfarandet eller deras rätt att uppträda inför domstolen inte

har förts lika långt som t.ex. i fråga om målsägandens rättigheter i den nationella brottmålsprocessen i Finland. Å andra sidan är det lika klart att i jämförelse med vissa andra nationella rättssystem, särskilt common law-rättssystemen, kommer brottsoffrens rättigheter att delta i förfarandet att vara mera omfattande.

Särskilda bestämmelser om brottsoffrens rätt att framlägga synpunkter i processen ingår förutom i artikel 68.3, som är en allmän bestämmelse, i artikel 15.3, artikel 18 a 3, artikel 75.3 samt artikel 82.4.

Punkt 4 innehåller en bestämmelse om att brottsoffer- och vittnesenheten får vägleda åklagaren och domstolen i genomförandet av alla lämpliga skyddsåtgärder. En bestämmelse om att brottsoffer- och vittnesenheten skall upprättas inom registratorskontoret ingår i artikel 43.6.

Punkt 5 innehåller bestämmelser om att åklagaren före huvudförhandlingen kan innehålla bevisning eller uppgifter för att skydda ett vittne eller vittnets familj. Med hjälp av bestämmelsen kan t.ex. vittnets identitet hemlighållas under förundersökningen och medan rättegången förbereds. Om en sådan åtgärd som gäller skydd för vittnen vidtas, framlägger åklagaren bara ett sammandrag av bevisningen eller uppgifterna. Inte heller vidtagandet av denna åtgärd får skada den tilltalades rättigheter eller en rättvis och opartisk rättegång.

Punkt 6 berättigar varje stat att begära att nödvändiga åtgärder vidtas för att skydda dess tjänstemän eller företrädare och dess hemliga eller känsliga uppgifter.

Artikel 69. Bevisning. Stadgan innehåller också en relativt kort artikel om bevisning. I artikeln ingår bara några få centrala bestämmelser om bevisningsförfarandet och de andra, mera detaljerade, bestämmelserna kommer att ingå i domstolens bevis- och förfaranderegler som antas senare.

I punkt 1 föreskrivs att ett vittne före avgivande av sin berättelse skall avlägga en vittnesförsäkran. Punkt 2 föreskriver att vittnet normalt skall avge sitt vittnesmål personligen vid huvudförhandlingen. Ett undantag från detta utgör bestämmelserna i artikel 68 samt det som föreskrivs i bevis- och förfarandereglerna. Enligt punkt 2 kan domstolen dess-

utom tillåta att vittnesmål avges muntligt eller inspelat med video- eller audioteknik. Likaså är det tillåtet att framlägga handlingar eller skriftliga upplysningar med iakttagande av bestämmelserna i stadgan och i bevis- och förfarandereglerna. I punkt 2 föreskrivs också att tillgripandet av dessa åtgärder inte får skada den tilltalades rättigheter.

Punkt 3 innehåller en principiellt viktig bestämmelse om vem som har rätt och skyldighet att inhämta bevisning som har betydelse för saken. I bestämmelsen konstateras att parterna får framlägga bevisning i enlighet med artikel 64. Utöver detta har också domstolen rätt att begära att all bevisning läggs fram som den finner vara nödvändig för att avgöra sanningen. Bestämmelsen hindrar parterna från att komma överens om att någon bevisning som domstolen finner vara viktig inte alls läggs fram vid förfarandet. Syftet med formuleringen är att få fram att domstolen inte själv direkt kan bestämma att ny bevisning skall läggas fram, men att den kan beordra en part att lägga fram ny bevisning.

Punkt 4 innehåller en allmän bestämmelse om hur domstolen skall beakta bevisningen. Enligt bestämmelsen får domstolen, i enlighet med bevis- och förfarandereglerna, avgöra bevisningens relevans och användbarhet med hänsyn bl.a. till dess bevisvärde och till den eventuella skada som sådan bevisning kan förorsaka en rättvis rättegång eller en opartisk bedömning av ett vittnesmål. Innehållet i bestämmelsen är en kompromiss som följt av förhandlingar där företrädare för både civil law-länder och common law-länder har medverkat. Bestämmelsen innehåller element ur vardera rättskulturen.

Punkt 5 föreskriver att domstolen skall iakttä och följa de närmare bestämmelser om tystnadsplikt för vittnen och om vittnens rätt att yttra sig (s.k. privilegier) som finns i bevis- och förfarandereglerna. I stadgan upptogs inte explicit en enda specificerad bestämmelse om vittnens rätt att inte yttra sig. Sådana bestämmelser kommer att ingå först i bevis- och förfarandereglerna. Åtminstone den tilltalades försvarares, läkares och prästers rätt att vägra att yttra sig kommer sannolikt att ingå bland de bestämmelser om rätt att vägra att lämna uppgifter som tas in i be-

vis- och förfarandereglerna.

Enligt punkt 6 skall bevis inte krävas för allmänt kända omständigheter, men de får beaktas i avgörandet. Punkt 7 innehåller kriterier för när bevis inte är godtagbara. Om bevis har inhämtats genom överträdelse av stadgan eller kränkning av internationellt erkända mänskliga rättigheter och överträdelserna medför allvarligt tvivel om bevisets tillförlitlighet eller om ett tillåtande av beviset skulle motverka eller allvarligt skada rättgångens integritet, godkänns beviset inte.

Punkt 8 innehåller en bestämmelse om att när domstolen avgör om bevisning som upptagits av en stat är relevant och om den skall tillåtas, skall den inte ta ställning till tillämpningen av statens nationella lag. Domstolen tillämpar endast stadgan och den tillämpliga lag som framgår av artikel 21.

Artikel 70. Brott mot den rättsliga processen. Artikel 70 innehåller bestämmelser om vad som betraktas som brott riktade mot den rättsliga processen. Obetydligare gärningar mot den rättsliga processen betraktas bara som osakligt uppförande i domstolen; bestämmelser om dessa rättegångsförseelser ingår i artikel 71.

I punkt 1 definieras de gärningar som skall betraktas som brott riktade mot den rättsliga processen. I denna punkt föreskrivs också att domstolen har jurisdiktion över dessa brott. De är straffbara endast om de är uppsåtliga gärningar. Som det första brottet definieras i punkt a avgivande av falskt vittnesmål. I punkt b definieras som brott framläggande av bevisning som parten vet är falsk eller förfalskad. Med stöd av punkt c är det straffbart att genom bestickning påverka ett vittne, att hindra eller störa ett vittnes inställelse eller vittnesmål, att utöva repressalier mot ett vittne för att ha avgett vittnesmål eller att förstöra, manipulera eller störa bevisinhämtning. I punkt d fastställs att det är ett brott att hindra, hota eller besticka en tjänsteman vid domstolen i avsikt att tvinga eller förmå honom eller henne att inte uppfylla sina skyldigheter eller att uppfylla dem på oriktigt sätt. I punkt e och f konstateras det vara brott att utöva repressalier mot en tjänsteman vid domstolen för handlingar som denne eller en annan tjänsteman har vidtagit och att som tjänsteman vid domstolen begära eller ta emot muta

i samband med fullgörande av tjänsteåligganden. Med tjänsteman vid domstolen avses en person som är tjänsteman i ett domstolsorgan som anges i artikel 34. Till dessa tjänstemän hör också åklagaren, registratorn och dessas personal.

I punkt 2 bestäms att principer och förfaranden för domstolens utövande av sin jurisdiktion över brott i enlighet med artikeln kommer att föreskrivas i bevis- och förfaranderegler. Villkoren för lämnande av internationell rättslig hjälp och erbjudande av samarbete i fråga om förfaranden enligt artikeln skall följa den anmodade statens nationella lag.

I punkt 3 föreskrivs om straff för brott som avses i artikeln. Enligt bestämmelsen får domstolen vid fällande dom döma till fängelse i högst fem år eller böter i enlighet med bevis- och förfaranderegler. Domstolen kan också döma till båda påföljderna.

I punkt 4 a konstateras att varje stadgepart skall utvidga sin strafflag till att också omfatta de brott mot den rättsliga processen som avses i artikeln och som begås inom dess territorium eller av en av dess medborgare och som utgör brott mot den rättsliga processens okränkbarhet när de riktar sig mot statens egna förundersökningar och rättegångar.

Denna formulering förutsätter inte att stadgeparterna kriminaliserar de brott som uppräknas i artikel 70.1, om inte gärningarna i fråga redan är kriminaliserade när de riktar sig mot den okränkbarhet som den nationella förundersökningen och den nationella rättsliga processen åtnjuter. I bestämmelsen förutsätts däremot att stadgeparterna utvidgar sin nationella lagstiftning beträffande brott mot den rättsliga processens okränkbarhet också till gärningar som är riktade mot den internationella brottmålsdomstolen, om brottet har begåtts inom stadgepartens territorium eller av en av dess medborgare.

I stadgan definieras inte vad som är ett brott mot förundersökningens eller den rättsliga processens okränkbarhet. I den finska strafflagen är följande i 15 kap. strafflagen avsedda brott mot rättskipning sådana brott: osann utsaga inför domstol, osann utsaga vid myndighetsförfarande, grov osann utsaga inför domstol, oaktasam osann utsaga, försök till anstiftan av osann utsaga, falsk angivelse,

bevisförvanskning, grov bevisförvanskning samt övergrepp i rättsak. Som brott riktade mot förundersökningens eller den rättsliga processens okränkbarhet skall betraktas också följande, som nämns i 16 kap. 1—3 § strafflagen: våldsamt motstånd mot tjänsteman, motstånd mot tjänsteman och hindrande av tjänsteman, samt de brott som avses i 13 och 14 § i samma kapitel, dvs. givande av muta och grovt givande av muta, när de riktar sig mot någon som är anställd vid brottmålsdomstolen. Sådana brott är också de som nämns i 40 kap. 1 och 2 § strafflagen, dvs. tagande av muta och grovt tagande av muta. Dessa ovan nämnda brott skall kriminaliseras när de riktar sig mot brottmålsdomstolen eller när de gäller en tjänsteman vid domstolen.

Med stöd av 1 kap. 1 § strafflagen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts i Finland, och med stöd av 1 kap. 6 § strafflagen tillämpas finsk lag också på brott som en finsk medborgare har begått utanför Finland. På brott som har begåtts utanför Finland tillämpas dock ett s.k. krav på dubbel straffbarhet. Med stöd av 1 kap. 11 § strafflagen kan, när ett brott har begåtts inom en främmande stats område, finsk lag tillämpas med stöd av 6 § i samma kapitel endast om gärningen är straffbar också enligt lagen på gärningsorten och om även en domstol i den främmande staten kunde ha dömt ut straff för gärningen. I Finland får för brottet härvid inte dömas ut en påföljd som är strängare än den som stadgas för brottet enligt lagen på gärningsorten.

I domstolens stadga kriminaliseras de ovan nämnda gärningarna och man kan anta att också Nederländerna, där denna typ av brott i praktiken skulle kunna äga rum, kommer att ändra sin lagstiftning på motsvarande sätt. Kriminaliseringsskyldigheten i Finland kan i princip ändå anses sträcka sig också till gärningar som begås inom vilken främmande stats territorium som helst. Därför bör det i lag fastställas att de ovan nämnda brott som riktar sig mot förundersökningens eller den rättsliga processens okränkbarhet är straffbara oavsett kravet på dubbel straffbarhet. I 1 kap. 11 § 2 mom. strafflagen ingår en förteckning över de brott på vilka kravet på dubbel straffbarhet inte tillämpas. Dessa brott bör fogas till förteckningen.

I gällande 15 kap. 12 § strafflagen finns en

bestämmelse om utomlands avgiven osann utsaga. Enligt den avses vid tillämpningen av bestämmelserna om osann utsaga med domstol också den genom Förenta Nationernas stadga inrättade Internationella domstolen och andra av organisationen inrättade domstolar.

I punkt 4 b ingår en bestämmelse om att domstolen, när den finner det vara lämpligt, kan begära att en stadgepart lagför ett brott som avses i artikeln. Domstolen har alltså prövningsrätt i fråga om huruvida den själv tar hand om ett brott mot den rättsliga processen eller ber en stadgepart att sköta saken. Om nationella myndigheter sköter saken, ingår i artiklarna ytterligare en bestämmelse om att målet skall prioriteras tillräckligt vid det nationella förfarandet. Enligt bestämmelsen skall målet handläggas omsorgsfullt och tillräckliga resurser skall avsättas för att möjliggöra en effektiv handläggning.

Artikel 71. Sanktioner vid rättegångsförseelser. Till skillnad från de allvarligaste gärningar mot domstolen eller den rättsliga processen som nämns i artikel 70 innehåller denna artikel bestämmelser om sanktioner mot den som stör förfarandet på ett mindre allvarligt sätt.

Enligt punkt 1 får domstolen besluta om sanktioner i form av administrativa åtgärder mot rättegångsförseelser. En sådan rättegångsförseelse kan bestå i att förfarandet störs eller i uppsåtlig vägran att rätta sig efter domstolens anvisningar. Sanktionen för detta kan vara tillfälligt eller permanent avlägsnande från rättssalen, böter eller andra liknande åtgärder som föreskrivs i bevis- och förfaranderegler. Sanktionen får emellertid inte utgöras av frihetsberövande. I punkt 2 ingår en bestämmelse om att ingripanden som avses i punkt 1 skall vidtas i enlighet med de förfaranden som framgår av bevis- och förfaranderegler.

Artikel 72. Skydd av uppgifter som berör nationell säkerhet. Artikeln innehåller procedurregler för hur domstolen skall agera i en situation där det under processen behandlas uppgifter vilkas avslöjande inverkar på en stats nationella säkerhet. Bestämmelserna i artikeln var föremål för stort intresse, också av politiskt slag, när förhandlingar fördes om stadgans innehåll, och artikeln blev detalj-

späckad och lång. Syftet med artikeln är att realistiskt beakta utgångspunkten att aspekter som anknyter till staternas nationella säkerhet inte kan glömmas vid en rättegång. Utan reglering av detta slag skulle staternas villighet att ge domstolen rättslig hjälp i delikata frågor kunna vara mycket liten. Å andra sidan bör man också beakta att det som motvikt till en enskild stats nationella säkerhetsaspekter kan finnas ytterst viktiga motsatta intressen. De mål som handläggs i domstolen gäller de allra allvarligaste internationella brotten. Således bör det i någon mån vara möjligt att göra avkall på en enskild stats nationella säkerhetsintressen; detta är viktigt dels med avseende på den tilltalades eller brottsoffrens rättsskydd, dels ur hela det internationella samfundets perspektiv.

Artikeln upprättar förfaranden för beaktandet av dessa motsatta aspekter. Bestämmelserna i artikeln utgör tillsammans med artikel 93.4 det enda undantaget från den skyldighet att efterfölja en begäran av domstolen om rättslig hjälp som stadgeparterna åläggs på annan plats i stadgan.

Punkt 1 syftar till att definiera artikelns tillämpningsområde. Enligt den tillämpas artikeln i de fall där avslöjande av uppgifter eller handlingar som tillhör en stat enligt den statens uppfattning skulle skada dess nationella säkerhetsintressen. Det centrala i artikeln är utgångspunkten att varje stat i första hand själv fastställer vilken uppgift eller handling som kan skada dess nationella säkerhet. Begreppet nationell säkerhet definieras inte i stadgan. I punkt 1 uppräknas de punkter i stadgan som kan medföra att artikel 72 blir tillämplig. Punkterna är följande: artikel 56.2 och 56.3 (förundersökningskammarens befogenheter), artikel 61.3 (bekräftelse av åtalspunkter), artikel 64.3 (rättegångskammarens befogenheter), artikel 67.2 (utlämnande av bevisning som talar mot åtalet), artikel 68.6 (en stats begäran om skyddsåtgärder), artikel 87.6 (uppgifter som mellanstatliga organisationer förfogar över) och artikel 93 (rättslig hjälp). Utöver detta lämpar sig bestämmelserna i artikeln också för andra fall där ett sådant avslöjande av uppgifter blir aktuellt under något annat skede av processen.

Punkt 2 utsträcker artikelns tillämpningsområde ytterligare så, att i det också ingår si-

tuationer där en enskild vägrar att lämna uppgifter eller har hänskjutit frågan till staten med hänvisning till att avslöjandet skulle skada en stats nationella säkerhetsintressen. Enligt punkt 3 inверkar bestämmelserna i artikeln inte på de krav på sekretess som gäller enligt artikel 54.3 e eller f eller artikel 73.

I punkt 4 berättigas en stat som anser att uppgifter som hänför sig till dess nationella säkerhet håller på eller kommer att avslöjas i något skede av rättegången att träda in. En sådan stat kan kräva att frågan löses i enlighet med denna artikel.

Punkt 5 innehåller bestämmelser om att ett problem som framför allt hänför sig till en stats säkerhet skall försöka lösas genom förhandlingar och samarbete. Staten skall vidta alla skäligen åtgärder för att nå en lösning i samförstånd. I punkt 5 uppräknas sätt att uppnå samförstånd. För det första kan framställningen ändras eller preciseras. Domstolen kan också avgöra om de sökta uppgifterna eller bevisen är relevanta. Likaså kan domstolen avgöra om relevanta bevis kan erhållas från en annan källa än den anmodade staten. Uppgiften eller bevisen kan också försöka erhållas från en annan källa eller i annan form. Vidare är det möjligt att sträva efter att ingå en överenskommelse om villkoren för hur hjälp kan ges. Sådana villkor kan gälla bl.a. tillhandahållande av sammandrag eller redigerade utdrag, begränsningar i förebringandet av uppgifter eller bevisning, begränsning av rättegångens offentlighet, mottagande av uppgifter i parternas frånvaro eller andra skyddsåtgärder som är tillåtna enligt stadgan och bevis- och förfarandereglerna.

Om ingen av metoderna i föregående punkt är tillräcklig, innehåller punkt 6 och 7 bestämmelser om framskridandet efter detta. Enligt punkt 6 skall en stat, som fortfar att anse att den inte kan avslöja uppgifter, underätta åklagaren eller domstolen. Staten skall också ange skälen för sitt beslut. Skälen behöver dock inte anges, om en redogörelse för dem i sig själv skulle föranleda skada för statens nationella säkerhetsintressen.

Punkt 7 föreskriver att domstolen därefter, om den alltså finner att bevisningen är relevant och nödvändig för att fastställa om den tilltalade är skyldig eller oskyldig, får vidta följande åtgärder. Tillvägagångssätten

är två stycken. Det första blir tillämpligt, om avslöjande av uppgifterna eller handlingarna begärs med stöd av en framställning om rättslig hjälp i enlighet med del 9 eller de omständigheter som avses i punkt 2 i denna artikel och staten som skäl för sitt avslag har åberopat det skäl som anges i artikel 93.4, dvs. den nationella säkerheten. Då kan domstolen för det första begära ytterligare samråd eller, om det är lämpligt, i syft/ att ta ställning till statens argument inbegripa förhandlingar inom stängda dörrar och i parternas frånvaro. Efter detta eller genast utan tilläggsåtgärder får domstolen, om den finner att den anmodade staten inte uppfyller sina skyldigheter enligt stadgan, hänskjuta saken till partsförsamlingen i enlighet med artikel 87.7. Domstolen skall ange skälen för sitt beslut. Dessutom får domstolen vid rättegången mot den tilltalade dra de slutsatser i fråga om ett sakförhållande föreligger eller inte som den finner lämpliga med hänsyn till omständigheterna. Iakttagandet av detta första tillvägagångssätt innebär att domstolen inte kan bestämma att en uppgift eller bevisning skall lämnas ut. Bestämmelsen i artikeln om att domstolen i en sådan situation kan dra en lämplig slutsats om huruvida ett sakförhållande föreligger syftar till att minimera de olägenheter som det uteblivna erhållandet av uppgifter föranleder för rättegången.

Det andra tillvägagångssättet är tillämpligt under alla andra omständigheter. Detta kan avse situationer där domstolen, försvaret eller en tredje part redan har tillgång till uppgifterna eller bevisningen. I dessa situationer är det möjligt för domstolen att bestämma att handlingen eller uppgiften skall lämnas ut. Om domstolen inte bestämmer detta, kan den också i detta fall vid rättegången mot den tilltalade dra de slutsatser i fråga om ett sakförhållande föreligger eller inte som den finner lämpliga med hänsyn till omständigheterna.

Artikel 73. Uppgifter eller handlingar från tredje man. Artikeln innehåller med föregående artikel sammanhörande bestämmelser om en situation där uppgifterna eller handlingarna innehas av någon annan än den stat som åberopar den nationella säkerheten. Också i en sådan situation är den stat som åberopar den nationella säkerheten berättigad till det tillvägagångssätt som specificeras i

artikel 72.

Om domstolen ber en stadgepart tillhandahålla en handling eller uppgifter som finns i dess besittning och som den har mottagit med förbehåll om sekretess från en stat, en mellanstatlig eller en internationell organisation, skall stadgeparten enligt artikeln begära upphovsmannens medgivande till att avslöja handlingen eller uppgifterna. Om upphovsmannen är en stadgepart, kan denna samtycka till att uppgifterna avslöjas, eller så inleds det tillvägagångssätt som anges i artikel 72. Om upphovsmannen inte är part till stagan och inte vill gå med på avslöjandet, skall den anmodade staten meddela domstolen att den inte kan tillhandahålla uppgifterna. En tidigare ingången skyldighet gentemot upphovsmannen om sekretess för handlingarna eller uppgifterna förblir därmed oförändrad. Bestämmelserna i denna artikel är tillämpliga också på en situation där det inte är fråga om den nationella säkerheten.

Artikel 74. Förutsättningar för dom. Artikeln innehåller vissa bestämmelser om förutsättningar för dom. I punkt 1 finns en bestämmelse om iakttagande av omedelbarhetsprincipen vid domstolen. Enligt den skall samtliga domare i rättegångskammaren närvara vid varje skede av huvudförhandlingen och vid dess överläggningar. Bestämmelsen gäller alltså huvudförhandlingsskedet i processen. Förundersökningskammaren handlägger förberedelseskedena separat i domstolen. I rättegångskammaren ingår enligt artikel 39.2 b (ii) tre ledamöter. Eftersom närvaroskyldigheten är ovillkorlig finns i artikeln en bestämmelse om att presidiet vid behov får avdela en eller flera ställföreträdande domare att närvara vid varje skede av huvudförhandlingen. En sådan ställföreträdande domare, som har varit närvarande under hela processen, kan ersätta en ledamot av rättegångskammaren, om denne inte kan fortsätta att närvara. Systemet med ställföreträdande domare har upprättats med tanke på en situation där en ledamot av rättegångskammaren under en mycket omfattande och långvarig rättegång kan drabbas av något tvingande hinder och inte kan fortsätta att handlägga saken. Om en ställföreträdande domare har följt processens förlopp, kan han eller hon antas som ledamot, och rättegången behöver inte

inledas från början en gång till. Motsvarande system är möjligt också vid tingsrätterna i Finland.

Enligt punkt 2 skall rättegångskammarens dom grundas på dess bedömning av bevismaterialet och hela förfarandet. Bedömningen av bevismaterialet avser givetvis bedömning av t.ex. handlingar som företetts vid rättegången och vittnesberättelser eller sakkunnigrapporter samt beaktande av synförrättningar. Bestämmelsen att också hela förfarandet skall bedömas kan innebära att det också gäller att beakta vad som har hänt under själva huvudförhandlingen. En omständighet som då skall beaktas kan vara t.ex. att den tilltalades eller ett brottsoffers redogörelse har ändrats under huvudförhandlingen. Likaså kan den tilltalades uppförande under huvudförhandlingen i viss mån bedömas som bevisning i målet. Vid domstolen iaktas principerna för fri bevisprövning.

Principen om åtalsbundenhet är i kraft vid domstolen, och enligt bestämmelsen skall domen grundas på endast de faktiska förhållanden och omständigheter som anges i åtalet med eventuella ändringar. Omedelbarhetsprincipen och den kontradiktoriska principen är i kraft också i fråga om bevisningen, och därför skall domstolen grunda sin dom endast på bevisning som har framförts vid huvudförhandlingen och som parterna har tagit ställning till under huvudförhandlingen. Som tagande av ställning kan här räcka att bevisningen har framförts under huvudförhandlingen och att alla parter har haft tillfälle att ställa frågor om den eller kommentera saken på ett sätt som är förenligt med en rättvis rättegång, fastän ingen av parterna i själva verket har tagit ställning till saken.

Enligt punkt 3 skall domarna söka komma fram till enhälliga avgöranden, men om det inte lyckas, skall beslut fattas av en majoritet av domarna. I fråga om rättegångskammaren innebär detta två domare av tre. Enligt punkt 4 är rättegångskammarens överläggningar hemliga.

I punkt 5 finns bestämmelser om att domen skall vara skriftlig och innehålla en fullständig och motiverad redogörelse för rättegångskammarens bedömning av bevisningen och slutsatser. Även om röstning har tillgripits, skall en enda dom som också innehåller

minoritetens synpunkter ges. Minoritetens synpunkter kan alltså inte fogas till en fristående handling. Domen eller en sammanfattning av den skall avkunnas offentligt.

Artikel 75. Gottgörelse till brottsoffer. Den internationella brottmålsdomstolen kan också träffa beslut om gottgörelse till brottsoffer, innefattande ersättningar till dem. Besluten kan verkställas i medlemsstaterna. Artikel 1 innehåller grundläggande bestämmelser om gottgörelse till brottsoffer. Enligt punkt 1 skall domstolen fastställa principer för gottgörelse till eller till förmån för brottsoffer. Ordalydelsen, enligt vilken gottgörelse kan fastställas också till förmån för brottsoffer avser att också personer som bara indirekt blivit lidande av brott kan få gottgörelse. Detta kan gälla exempelvis anhöriga till brottsoffer. Begreppet gottgörelse är omfattande; i det ingår restitution, ersättning och rehabilitering. Motsvarande begrepp definieras i en FN-deklaration från 1985 gällande rättigheterna för brottsoffer, och deklarationen kan användas som hjälpmedel när bestämmelserna i artikeln tolkas. Med restitution kan således avses att egendom eller t.ex. medborgerliga rättigheter återlämnas (status quo ante). Ersättning åter avser att förorsakade ekonomiska skador ersätts. Rehabilitering kan avse t.ex. medicinsk eller psykisk vård. Gottgörelsebegreppet kan utöver det sagda också omfatta t.ex. en offentlig ursäkt.

Domstolen kan också meddela ett konkret beslut i en fråga om gottgörelse, antingen på begäran eller, av särskilda skäl, på eget initiativ. Då bestämmer domstolen konkret med stöd av principerna ovan omfattningen av skada, förlust eller men.

Enligt punkt 2 får domstolen besluta att den som har dömts för brott skall betala eller på annat sätt presterar ovan nämnd gottgörelse. Om det är lämpligt får domstolen besluta att gottgörelse skall utbetalas genom den förvaltningsfond som avses i artikel 79.

I punkt 3 ingår en procedurbestämmelse om handläggning av gottgörelsefrågor i domstolen. Enligt bestämmelsen kan domstolen be den som dömts för brott, brottsoffren och andra berörda personer eller berörda stater lämna in framställningar i frågan. Om framställningar begärs, skall de beaktas vid avgörandet. Närmare bestämmelser om handlägg-

ningen av gottgörelsefrågor i domstolen utarbetas i bevis- och förfarandereglererna.

I punkt 4 ingår bestämmelser om att domstolen får använda sig av en begäran om rättslig hjälp enligt artikel 93.1 när gottgörelsefrågan prövas. Sådan rättslig hjälp kan behövas i synnerhet när man strävar efter att trygga en senare verkställighet av gottgörelsedomen. Den rättsliga hjälpen kan således avse t.ex. en begäran om att leta efter eller beslagta den dömdes egendom. Enligt bestämmelsen kan rättslig hjälp emellertid tillgripas först efter det att den tilltalade redan har konstaterats vara skyldig. Det är med stöd av artikel 57.3 e möjligt att anlita rättslig hjälp av typen skyddsåtgärd i motsvarande syfte före denna tidpunkt.

Punkt 5 innehåller en bestämmelse om verkställigheten av gottgörelsedomar i medlemsstaterna. Stadgeparterna åläggs att i tillämpliga delar ge verkan åt gottgörelsedomar på det sätt som avses i artikel 109. I artikel 109 föreskrivs om verkställighet av bötesstraff och förverkande av egendom. Detta innebär att den som skall få ersättning kan an hålla hos medlemsstaten om verkställighet av en gottgörelsedom i enlighet med statens nationella lagstiftning.

Punkt 6 innehåller en bestämmelse om att bestämmelserna i artikeln inte skall inverka på brottsoffers rättigheter enligt nationell rätt eller enligt folkrätten. En sådan klausul är allmän i internationella instrument om de mänskliga rättigheterna. Den behövs eftersom det i nationella och internationella normer förekommer skillnader med avseende på hur frågor om gottgörelse till brottsoffer regleras. Med stöd av bestämmelsen i punkt 6 iaktas då det alternativ som är fördelaktigast för brottsoffren.

Artikel 76. Meddelande av straff. Artikel 1 innehåller bestämmelser om det särskilda förfarandet för utdömande av straff för den tilltalade efter det att han eller hon dömts till ansvar. Detta skede av domstolsförfarandet som en fristående process från förfarandet som koncentreras på skuldfrågan är allmänt t.ex. i common law-länderna.

Punkt 1 innehåller en allmän bestämmelse om att rättegångskammaren, efter det att en person har befunnits skyldig, skall utdöma ett lämpligt straff. När beslutet fattas skall den

bevisning som har betydelse för valet av strafftyp eller för straffets längd beaktas. Grunderna för straffmätning definieras närmare i artikel 78 och i bevis- och förfarandereglererna.

Enligt punkt 2 får rättegångskammaren hålla en särskild förhandling för att bestämma straffet. Förhandlingen sammankallas på begäran av antingen den tilltalade eller åklagaren eller, om ingen sådan begäran framförs, på rättegångskammarens eget initiativ. Vid förhandlingen tas sådan bevisning som är av betydelse för påföljden upp, och parterna hörs. Exempelvis skuldfrågan kan inte längre bestridas i detta skede av förfarandet. Närmare bestämmelser om förfarandet ingår i bevis- och förfarandereglererna. Enligt ordalydelsen gäller artikeln inte situationer där en tilltalad har erkänt sig skyldig enligt artikel 65. Ändå bör bevisning som gäller påföljdens omfattning kunna tas upp också i sådana situationer. Detta sker sedan antagligen vid det förfarande som gäller erkännande av skuld.

Enligt punkt 3 skall i de fall där punkt 2 gäller framställningar som gjorts med stöd av artikel 75 beaktas eller, om det är nödvändigt, en ytterligare förhandling hållas. Med framställningar avses här framställningar i enlighet med artikel 75.3.

Enligt punkt 4 skall straffet meddelas offentligt och, om möjligt, i den tilltalades närvaro.

Del 7. Straff

Artikel 77. Tillämpliga straff. Enligt punkt 1 är fängelsestraff den huvudsakliga påföljden i fråga om brott som avses i artikel 5, dvs. folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och aggressionsbrott. Domstolen förfogar över två alternativ vid utdömande av fängelsestraff. Domstolen kan bestämma om fängelse i ett bestämt antal år, dock högst 30 år (punkt a), eller livstids fängelse av särskilda skäl (punkt b). Livstids fängelse kan användas bara när det är fråga om ett oerhört svårt brott och när gärningsmannens personliga förhållanden talar för denna påföljd. Villkoren för användning av livstids fängelse har uppstått som en kompromiss mellan de stater som talade för döds-

straff som påföljd och å andra sidan de stater som ansåg att också en livslång påföljd är ett alltför strängt straff.

När domstolen bedömer straffets längd skall den beakta också artikel 110, enligt vilken minst två tredjedelar av straffet eller minst 25 år i fråga om livstidsstraff skall avtjänas innan förtida frigivning ens kan prövas. Det är alltid domstolen som utför sådan prövning.

Motsvarande bestämmelser i den finska strafflagen refereras ovan i samband med motiveringen till del 2 (artikel 5—8). Maximilängden på tidsbegränsade frihetsstraff är avgjort längre än de maximistraff för gärningar av samma typ som fastställs i den finska strafflagen. I Finland benådas dessutom enligt allmän praxis de som dömts till livstids frihetsstraff när ca 10—12 år av straffet har avtjänats. När påföljder enligt finsk strafflag verkställs beslutar verkställighetsmyndigheterna om villkorlig frigivning. Villkorlig frigivning kommer i fråga enligt finsk rätt när två tredjedelar eller — för förstagångsfångars del — hälften av straffet har avtjänats.

När domstolen dömer ut fängelsestraff för brott som avses i artikel 5 får den enligt punkt 2 som tilläggsåtgärd bestämma böter i enlighet med de villkor som föreskrivs i bevis- och förfarandereglererna (punkt a). Reglerna bereds som bäst. Domstolen får också bestämma om förverkande av utbyte, egendom och tillgångar som direkt eller indirekt härrör från brottet (punkt b). Sådan konfiskation får emellertid inte kränka de rättigheter som tillkommer rättmätiga tredje män.

Det är första gången en internationell domstol kan använda bötesstraff. I finsk rätt kan böter som tilläggsåtgärd förenas med ett villkorligt fängelsestraff när det villkorliga straffet ensamt skall anses vara en otillräcklig påföljd av brott. Den ekonomiska fördel som ett brott berett skall enligt 2 kap. 16 § strafflagen alltid dömas förverkad.

Artikel 78. Fastställande av straff. Enligt punkt 1 beaktar domstolen vid fastställande av påföljden brottets svårhetsgrad och den dömdes personliga omständigheter. Bedömningen skall ske i enlighet med bevis- och förfarandereglererna, vilka — såsom tidigare sagts — ännu är under beredning. Domstolen

skall på samma sätt bedöma brottets svårhetsgrad och den dömdes personliga förhållanden när den beslutar om livstids fängelse (artikel 77.1 b).

Undes beredningsskedet föreslogs också att domstolen bör kunna beakta andra strafflindrande eller straffskärpande faktorer än de ovan nämnda. I synnerhet diskuterades ett eventuellt beaktande av straffskalorna i lagstiftningen i den dömdes hemland. Den straffrättsliga enhetlighetsprincipen, enligt vilken straff av samma slag bör följa på samma gärning, konstaterades emellertid hindra beaktandet av nationella straffskalor. I samband med artikel 21 redogörs närmare för den lag som är tillämplig vid domstolen.

Enligt en allmän bestämmelse i 6 kap. 1 § strafflagen skall vid straffmätning samtliga på saken inverkan straffskärpande och strafflindrande grunder samt enhetligheten i straffpraxis beaktas. I kapitlet uppräknas dessutom de allmänna straffskärpnings- och strafflindringsgrunderna, utöver vilka andra omständigheter som enligt lag inverkar på straffmätningen tillämpas.

Enligt punkt 2 skall från påföljden avräknas den tid som tidigare har tillbringats i häkte i enlighet med domstolens beslut. Domstolen kan också — enligt prövning — från domen avräkna tid som på annat sätt har tillbringats i fängsligt förvar för en gärning med anknytning till brottet.

Enligt 3 kap. 11 § strafflagen skall domstolen alltid avräkna tiden för frihetsberövande — minst ett dygn — från ett fängelsestraff på viss tid.

I punkt 3 föreskrivs om tillvägagångssättet i det fall att flera brott har begåtts. Om någon har fällts till ansvar för mer än ett brott, skall domstolen fastställa ett separat straff för vart och ett av brotten och dessutom ange fängelsestraffets sammanlagda längd. Den minsta sammanlagda längden är längden av det högsta enskilda straffet som fastställts. Maximistraffet är 30 år i fängelse eller — om villkoren i artikel 77.1 b uppfylls — livstids fängelse.

Enligt finsk strafflag bestäms ett enda gemensamt straff för flera brott som döms på en gång. I 7 kap. 2 § strafflagen ingår närmare bestämmelser om maximi- och minimitiden för gemensamma fängelsestraff.

Artikel 79. Förvaltningsfond. Enligt punkt 1 upprättas en förvaltningsfond på beslut av stadgepartsförsamlingen. Fonden verkar till förmån för personer som är offer för brott som omfattas av domstolens jurisdiktion och deras anhöriga. Domstolen får också förordna att ersättningar till offren skall betalas via fonden i enlighet med artikel 75, som refereras ovan. Enligt punkt 2 får domstolen förordna att penningmedel och annan egendom som härrör från böter och förverkanden till följd av domstolens beslut skall överföras till fonden. Enligt punkt 3 i samma artikel beslutar partsförsamlingen om villkoren för fondens förvaltning. I beredningsskedet föreslogs att fondens tillgångar skulle kunna användas bl.a. till täckande av domstolskostnader. Förslaget förkastades emellertid.

Artikel 80. Ingen inverkan på nationell tillämpning av straff och nationella lagar. Enligt artikeln inverkar den del av stadgan som gäller straff inte på staternas rätt att tillämpa straff som föreskrivs i den nationella lagstiftningen. Den del av stadgan som gäller straff inverkar inte heller på lagstiftningen i stater där de straff som föreskrivs i denna inte förekommer.

Domstolens jurisdiktion kompletterar den nationella straffrättsliga jurisdiktionen. I samband med artikel 17 redogörs för de grunder på vilka domstolen kan åta sig ett fall.

Artikel 80 återspeglar de skillnader i synsätt som i beredningsstadierna gällde straff i stadgan. Den del av stadgan som gäller straff inverkar inte på den nationella lagstiftningen, det må sedan vara fråga om stater vilkas nationella sanktionssystem är strängare än stadgan och innefattar t.ex. dödsstraff eller stater vilkas sanktionssystem är lindrigare än stadgan och t.ex. saknar straffet livstids fängelse.

Del 8. Överklagande och resning

Enligt bestämmelserna i del 8 i stadgan (artikel 81—85) kan ändring sökas i Internationella brottmålsdomstolens beslut. Sökande av ändring behandlas i domstolens överklagandekammare, som utöver domstolspresidenten omfattar fyra andra domare. De två

första artiklarna i del 8 gäller förutsättningarna för överklagande, först i fråga om domar (artikel 81) och därefter i fråga om andra beslut (artikel 82). Bestämmelser om förfarandet vid överklagande ingår i artikel 83. Artikel 84 gäller resning. Den sista artikeln i delen, artikel 85, gäller skadestånd till den som utan grund har arresterats eller dömts för brott. Närmare bestämmelser om förfarandet vid överklagande kommer att ingå i bevis- och förfarandereglererna.

Artikel 81. Överklagande av fällande och frikännande dom samt av straff. Artikeln fastställer förutsättningarna för att överklaga domstolens domar, dvs. beslut där den tilltalade har befunnits skyldig eller befriats från åtal samt från den dom genom vilken han eller hon har dömts till ansvar. I artikeln definieras tillämpningsområdet dessutom så, att det gäller överklagande av beslut enligt artikel 74. Bestämmelserna i artikel 82 gäller överklagande av andra beslut av domstolen.

Punkt 1 innehåller grunderna för överklagande, dels i fråga om besvär som åklagaren anför mot den tilltalade (punkt a), dels i fråga om besvär som den dömde och åklagaren anför för den dömde (punkt b). I praktiken finns det emellertid inte skillnader mellan dessa grunder. Överklagande både för och mot den dömde är möjligt i fråga om rättegångsfel, felaktig bevisvärdering och felaktig rättstillämpning. Dessutom är överklagande för den dömde med stöd av punkt b (iv) tillåtet också om man åberopar någon annan omständighet som påverkar förfarandets eller beslutets rättvishet eller tillförlitlighet. Den sistnämnda grundens självständiga betydelse är emellertid osäker, eftersom de omständigheter som nämns också kan uppfattas som rättegångsfel, felaktig bevisvärdering eller felaktig rättstillämpning. Denna grund för överklagande infördes i stadgan för att den dömdes omfattande rätt att söka ändring inte skulle lämna rum för tolkning. Brottsoffer och stater har inte rätt att överklaga med stöd av artikel 81.

Punkt 2 innehåller bestämmelser om överklagande som avser straffet. Här är det alltså inte fråga om överklagande i skuldfrågan. I punkt a bestäms att åklagaren eller den dömde får överklaga en dom på den grund att straffets omfattning eller art inte står i pro-

portion till brottet. När ordalydelsen i denna bestämmelse jämförs med ordalydelsen i punkt 1 väcks frågan om man kan överklaga ett straff t.ex. på grundval av att ett rättegångsfel har inträffat när påföljden meddelats enligt artikel 76. Av artikel 83.2 framgår emellertid tydligt att också ett straff kan upphävas eller ändras, t.ex. på grundval av att felaktig bevisvärdering eller felaktig rättstillämpning eller ett rättegångsfel i väsentlig grad har inverkat på det straff som överklagandet gäller. Således skall ordalydelsen i artikel 81.2 gällande grunden för överklagande av ett straff tolkas i vid bemärkelse.

Trots att bara straffet har överklagats kan också skuldfrågan under vissa förutsättningar bli föremål för prövning och vice versa. Punkt 2 b innehåller nämligen en bestämmelse om att ifall ändring i enbart straffet har sökts får domstolen uppmana åklagaren och den dömde att anföra skäl också för den fällande domen och besluta i skuldfrågan i enlighet med artikel 83. Domstolen får lägga fram den begäran som här avses för den dömde eller åklagaren, förutsatt att det kan finnas skäl att ändra domen helt eller delvis. Enligt punkt c iaktas förfarandet enligt punkt b också i det fall att bara skuldfrågan har överklagats, och domstolen finner att det finns skäl att mildra straffet.

Punkt 3 föreskriver att den dömde skall kvarstanna i häkte under överklagandeprocessen. Enligt punkt a skall den dömde hållas i häkte i avvaktan på att överklagandet behandlas, om inte rättegångskammaren beslutar annat. Den dömde skall enligt punkt b emellertid frigges, om den tid som han eller hon har tillbringat i häkte överstiger det ådömda fängelsestraffet. Om åklagaren har överklagat domen, får villkoren i punkt c tillämpas för frigivningen i det sistnämnda fallet. Detta kan avse bara överklagande till nackdel för den dömde.

I punkt c finns bestämmelser om vad som händer en tilltalad som är häktad i en situation där åtalet läggs ned. Enligt bestämmelsen skall den tilltalade omedelbart frigges vid frikännande dom. I undantagsfall och med beaktande av den konkreta flyktrisen, det åtalade brottets svårhetsgrad och utsikterna till framgång med ett överklagande får rättegångskammaren på begäran av åklagaren

emellertid upprätthålla häktningen av personen i fråga under överklagandeprocessen. Ett beslut om sådant upprätthållande av häktningen får överklagas i enlighet med bevis- och förfarandereglerne.

I punkt 4 konstateras att verkställigheten av en dom eller ett straff skall anstå under tidsfristen för överklagande eller under den tid som överklagandeförfarandet pågår, om inte annat följer av bestämmelserna i punkt 3 a och b. Överklagande enligt denna artikel har alltså suspensiv verkan.

Artikel 82. Överklagande av andra beslut. Bestämmelserna i artikeln gäller överklagande av andra beslut än de som avses i artikel 81. Artikeln gäller således överklagande av olika temporära förordnanden samt andra beslut av förundersökningskammaren och rättegångskammaren. Närmare bestämmelser om detta överklagande kommer att ingå i bevis- och förfarandereglerne. Överklagande används som term för fullföljdsinstrumentet i artikel 81 och 82.

I punkt 1 uppräknas de beslut eller besluts typer som kan överklagas med stöd av denna artikel. Sådana är beslut angående domstolens jurisdiktion eller processföresättningsarna. Likaså kan beslut om bifall eller avslag på en begäran om frigivning av en person som är föremål för förundersökning eller lagföring överklagas med stöd av artikeln. I bestämmelsen nämns dessutom särskilt beslut av förundersökningskammaren att handla på eget initiativ med stöd av artikel 56.3.

Utöver dessa särskilt nämnda beslut ingår i punkt 1 en mera allmän prövningsbaserad bestämmelse om överklagningsrätten av andra beslut som träffats i beredningsstadiet eller under huvudförhandlingen. I bestämmelsen konstateras att det är tillåtet att överklaga också ett beslut som rör en fråga som i väsentlig mån skulle inverka på ett rättvist och snabbt rättsligt förfarande eller på utfallet av rättegången och där, enligt förundersöknings- eller rättegångskammarens mening, överklagandekammarens omedelbara avgörande av frågan påtagligt skulle främja förfarandet. Således har förundersöknings- eller rättegångskammaren, som har fattat beslutet i fråga, befogenhet att berättiga parten att överklaga beslut som har fattats under förfarandet. Utan ett sådant tillstånd får ändring

annars inte sökas i beslut som har fattats under förfarandet.

Förutom de beslut som nämns i punkt 1 kan ett beslut som förundersökningskammaren har fattat med stöd av artikel 18.2 överklagas med stöd av en uttrycklig bestämmelse i punkt 4 i samma artikel, likaså nämns i artikel 19.6 uttryckligen en möjlighet att överklaga.

I överklaganden som görs med stöd av denna artikel har vardera parten besvärsligitimation. Detta uttryck i artikeln torde avse bara den tilltalade och åklagaren. Särskilda bestämmelser om brottsoffers och tredje mäns rätt att överklaga ingår i punkt 4. Också i de situationer där staten har rätt att överklaga ingår särskilda bestämmelser om det i stadgan. Utöver i punkt 2 i denna artikel ingår sådana bestämmelser om statens besvärsligt i t.ex. artikel 18.4 och artikel 19.6.

Enligt punkt 2 får den berörda staten och åklagaren med förundersökningskammarens tillstånd överklaga ett beslut som kammaren har fattat med stöd av artikel 57.3 d. Det är alltså fråga om ett beslut som gäller tillstånd för åklagaren att genomföra åtgärder inom en stadgeparts territorium utan samtycke av denna stat. Överklagandet skall behandlas med förtur.

Enligt punkt 3 har ett överklagande som baserar sig på denna artikel inte uppskjutande verkan. För denna artikels vidkommande är huvudregeln alltså rakt motsatt den som tillämpas vid de överklaganden som baserar sig på artikel 81. Således fortgår processen i förundersöknings- eller rättegångskammaren, trots överklagande enligt artikel 82. Överklagandekammaren kan emellertid på begäran förordna om att överklagandet skall ha uppskjutande verkan i enlighet med vad som bestäms i bevis- och förfarandereglerne.

I punkt 4 finns bestämmelser om överklagande av ett beslut om gottgörelse enligt artikel 75. Enligt denna punkt får en laglig företrädare för brottsoffren, den dömda eller en rättmätig ägare av egendom vilka har lidit skada till följd av beslutet, överklaga beslutet i enlighet med bevis- och förfarandereglerne. Åklagaren är således inte berättigad att överklaga beslut om gottgörelse.

Artikel 83. Förfarandet vid överklagande. Artikeln innehåller bestämmelser om be-

handlingen av överklaganden i domstolens överklagandekammare.

Enligt punkt 1 har överklagandekammaren alla rättegångskammarens befogenheter när den behandlar ett överklagande enligt artikel 81. Bestämmelser om dessa befogenheter ingår t.ex. i artikel 64. Bestämmelserna i denna artikel kan enligt ordalydelsen inte tillämpas på ett överklagande som gjorts på grundval av artikel 82.

Punkt 2 innehåller bestämmelser om på vilken grund överklagandekammaren bedömer överklaganden och till vilket slutresultat den kan komma med anledning av överklagandet. Om den rättegång som överklagandet gäller har varit orättvis på ett sätt som har påverkat avgörandets eller straffmätningens tillförlitlighet, eller på så sätt att det avgörande eller det straff som har överklagats är påtagligt behäftat med felaktig bevisvärdering, felaktig rättstillämpning eller rättegångsfel, får överklagandekammaren upphäva eller ändra avgörandet eller straffet, eller bestämma att en ny rättegång skall hållas inför en annan rättegångskammare.

Utifrån bestämmelserna i punkt 2 berättigar inte vilket som helst fel i rättegångskammarens beslut till ändring. Felet skall vara så till vida väsentligt att det har påverkat antingen avgörandets eller straffmätningens tillförlitlighet (reliability) eller avgörandet eller straffmätningen påtagligt (materially). Överklagandekammaren har alltså en viss prövningsrätt i saken.

Överklagandekammaren har prövningsrätt också på så sätt, att den antingen själv kan träffa ett nytt avgörande med anledning av överklagandet eller bestämma att en ny rättegång skall hållas. Den nya rättegången skall hållas inför en annan rättegångskammare än den där det ursprungliga avgörandet, som överklagats, har hållits. Syftet med den sistnämnda bestämmelsen är att hindra att domarna har en förhandsuppfattning om slutresultatet i målet.

När överklagandekammaren behandlar ett överklagande kan den återförvisa en sakfråga till den ursprungliga rättegångskammaren. Å andra sidan har överklagandekammaren också befogenheter att själv omedelbart ta upp bevisning för att avgöra frågan.

I slutet av punkt 2 finns en bestämmelse

om reformatio in pejus-förbud vid överklagande till förmån för den dömd. När bara den dömd har överklagat ett beslut, eller när åklagaren har överklagat det på den personens vägnar, får avgörandet eller straffet alltså inte ändras till den dömdes nackdel.

I punkt 3 ingår en bestämmelse enligt vilken överklagandekammaren, om den finner att ett straff inte står i proportion till brottet, kan ändra straffet i enlighet med del 7. Enligt ordalydelsen i bestämmelsen behöver disproportionen inte vara stor för att ändringen skall kunna göras.

Enligt punkt 4 fattar överklagandekammaren sitt beslut med en majoritet av rösterna. I överklagandekammaren ingår i regel fem domare. För överklagandekammarens del finns det ingen bestämmelse om att domarna först skall försöka nå enighet, vilket är fallet med rättegångskammaren enligt artikel 74.3. Överklagandekammarens dom skall avkunnas offentligt och de skäl på vilka den grundas skall anges. Har domen tillkommit genom omröstning skall överklagandekammarens dom ange majoritetens och minoritetens synpunkter. En domare får dessutom uttrycka en särskild eller avvikande mening i en rättsfråga.

Enligt punkt 5 får överklagandekammaren meddela sin dom i frånvaro av den som fällts eller frikänts för brott. Bestämmelsen avviker från bestämmelsen om första instans i artikel 76.4.

Artikel 84. Resning beträffande en fällande dom eller ett straff. Artikeln innehåller bestämmelser om resning beträffande en fällande dom eller ett straff. Domen kan återbrytas med anledning av resning. Resning till nackdel för den dömd är inte tillåten.

I punkt 1 konstateras först vilka som är legitimerade att framställa begäran om resning. Dessa är åklagaren eller den som har fällts till ansvar för brott eller, efter hans eller hennes död, makar, barn och föräldrar. Berättigade till resning efter att den som har fällts till ansvar för ett brott har avlidit är också någon annan som var i livet vid den tilltalades död och som har fått skriftliga instruktioner från den tilltalade att framställa en sådan begäran.

I punkt a—c uppräknas grunderna för resning. Enligt punkt a berättigar ny bevisning

till resning, förutsatt att bevisningen inte var tillgänglig vid tiden för rättegången av ett skäl som varit oberoende av den part som begär resning och att den nya bevisningen är av sådan betydelse att den, om den hade framlagts vid rättegången, troligen skulle ha lett till annan utgång i målet. Enligt punkt b kan grunden för resning vara att det efter det att domen avkunnats har framkommit att avgörande bevisning som beaktades vid rättegången och på vilken den fällande domen beror var falsk, förfalskad eller förvanskad. Vidare berättigas resning enligt punkt c av att en eller flera av de domare som deltog i den fällande domen eller bekräftelsen av åtalspunkterna, i det målet har gjort sig skyldig till försummelse eller tjänsteförseelse av allvarlig art. Försummelserna eller förseelserna skall vara så allvarliga att det motiverar ifrågavarande domares entledigande med stöd av artikel 46.

I punkt 2 finns bestämmelser om överklagandekammarens avgörande med anledning av resning. Om godtagbara grunder för resning inte finns, skall ansökan avvisas. Om godtagbara grunder för ansökan finns, får överklagandekammaren återbryta en lagakraftvunnen dom. Om en ansökan om återbrytande vinner framgång kan överklagandekammaren, beroende på vad som är mest lämpligt, antingen återinkalla den ursprungliga rättegångskammaren, inrätta en ny rättegångskammare eller behålla domsrätten över saken. När överklagandekammaren behandlar en resning kan den hålla en förhandling där den hör parterna på det sätt som bestäms i bevis- och förfarandereglerna.

Artikel 85. Skadestånd till den som arresterats eller dömts för brott. Artikeln innehåller bestämmelser om skadestånd till den som utan grund har arresterats eller dömts för brott.

I punkt 1 finns en allmän bestämmelse om att den som har utsatts för olaglig arrestering eller annat olagligt frihetsberövande har rätt till skadestånd. Skadeståndet bör kunna verkställas. Detta motsvarar artikel 9.5 i MP-konventionen, där dock uttrycken olagligt anhållande och olaglig häktning används.

Utgående från punkt 2 har den som har undergått straff rätt till lagenligt skadestånd också i det fall att den slutliga fällande do-

men senare har upphävts helt och hållet eller på grund av ny eller nyuppdagad bevisning. Detta förutsätter att det inte helt eller delvis har berott på honom eller henne själv att den nya bevisningen inte har blivit uppdagad i tid. Motsvarande bestämmelse ingår i artikel 14.6 i MP-konventionen.

Bestämmelserna i punkt 3 gäller skadestånd i en situation där personen har varit i fängsligt förvar under förundersökningen eller rättegången och har släppts ur den efter en lagakraftvunnen frikännande dom. En sådan person är berättigad till skadestånd bara i undantagsfall, och skadestånd tillerkänns alltid skönsmässigt. En förutsättning är att det visas att ett grovt och uppenbart rättegångsfel har begåtts. Domstolen fattar beslut i saken. Närmare bestämmelser om detta kommer att ingå i bevis- och förfarandereglerna. Denna bestämmelse är avsevärt mera begränsad än den skadeståndsrätt som garanteras i Finland.

Del 9. Internationellt samarbete och rättslig hjälp

Del 9 i stadgan innehåller bestämmelser om det internationella samarbetet mellan internationella brottmålsdomstolen och stadgeparterna, särskilt om överlämnande till följd av brott och annan internationell rättslig hjälp i brottmål. Enligt bestämmelserna i del 2 i stadgan har Internationella brottmålsdomstolen jurisdiktion när en nationell domstol hos en stadgepart inte enligt bestämmelserna i del 2 dömer ut straff för brott som omfattas av stadgan. Endast i sådana situationer tillämpas stadgebestämmelserna om internationellt samarbete och rättslig hjälp.

I enlighet med den allmänna princip som tillämpas i framställningen är målet också i fråga om ikraftträdandet av del 9 att bestämmelserna i stadgan och i gällande nationell lagstiftning, till den del stadgan förutsätter detta, normalt skall tillämpas direkt i Finland. I fråga om den nationella verkställigheten av del 9 föreslås dock vissa lösningar som avviker från den nationella lagstiftningen och om vilka bestämmelser inte ingår i stadgan. Därför föreslås vissa bestämmelser om internationellt rättsligt samarbete ingå i lagen om införande av stadgan.

I Finland ingår bestämmelserna om utlämning för brott i lagen om utlämning för brott (456/1970) samt i lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan (270/1960). Eftersom lagen om utlämning för brott tillåter utlämning till andra stater än de nordiska är det endast bestämmelserna i den som är av betydelse för överlämnande av personer till Internationella brottmålsdomstolen. Dessutom har Finland nationellt antagit den europeiska konventionen om utlämning för brott den 13 december 1957 (i det följande europeiska utlämningskonventionen, FördrS 32/1971). Bestämmelser om utlämning för brott ingår också i lagen om behörighet för och rättshjälp till tribunalen som behandlar brott som begåtts i det forna Jugoslavien (i det följande lagen om Jugoslavientribunalen, 12/1994).

Bestämmelser om internationell rättslig hjälp i brottmål ingår i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994). Finland har nationellt också godkänt den europeiska konventionen om inbördes rättshjälp i brottmål (i det följande europeiska rättshjälpskonventionen, FördrS 30/1981). Också i lagen om Jugoslavientribunalen finns bestämmelser om internationell rättslig hjälp. Den finska lagstiftningen uppfyller de krav som konventionerna om utlämning och rättslig hjälp ställer.

Artikel 86. Allmän skyldighet att samarbeta. Artikeln ålägger stadgeparterna en allmän samarbetsskyldighet gentemot domstolen. Bestämmelserna gäller såväl framställningar om överlämnande som andra framställningar om rättslig hjälp.

Artikel 87. Framställning om samarbete: allmänna bestämmelser. Artikeln innehåller allmänna bestämmelser om hur domstolen kan göra framställningar om samarbete. Bestämmelserna gäller både framställningar om överlämnande och andra framställningar om rättslig hjälp.

Enligt punkt 1 a har domstolen rätt att göra framställningar till stadgeparterna om samarbete. Avsnittet innehåller dessutom bestämmelser om på vilket sätt domstolen skall översända framställningar till stadgeparterna. Framställningarna översänds på diplomatisk väg eller via andra lämpliga kanaler som varje stadgepart får anvisa vid godtagandet eller

godkännandet. Stadgeparten kan senare göra ändringar i anvisningarna. Punkt b gör det möjligt att också göra framställningar via Internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol) eller någon annan behörig regional organisation.

Det kan anses vara ändamålsenligt att Finland i enlighet med bestämmelserna i artikeln anvisar ett kontaktförfarande som motsvarar det nuvarande nationella systemet. I fråga om Jugoslavientribunalen gick man in för ett kontaktförfarande som i väsentlig mån motsvarar bestämmelserna i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Grundregeln i 2 § lagen om Jugoslavientribunalen är att justitieministeriet tar emot framställningar och meddelanden från tribunalen. Enligt 3 mom. kan tribunalen dock hålla kontakt med behöriga myndigheter i Finland direkt eller på diplomatisk väg eller via Internationella kriminalpolisorganisationen.

Enligt förslaget kommer Finland när godkännandeinstrumentet deponeras att meddela att domstolen kan översända framställningar om samarbete till Finland dels på diplomatisk väg, vilket nämns i artikeln, dels direkt till justitieministeriet. Enligt förslaget kommer Finland dessutom att ge ett meddelande enligt vilket domstolen också kan stå i direkt kontakt med de behöriga myndigheterna i Finland. I fråga om utlämning för brott är justitieministeriet alltid den behöriga myndigheten. Meningen är att Finlands meddelande skall motsvara den lösning som ingår i lagen om Jugoslavientribunalen. Utöver detta möjliggör artikeln alltså att framställningar översänds via den internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol) eller någon annan behörig regional organisation.

Stadgan innehåller inte bestämmelser om hur svaren på domstolens framställningar eller stadgeparternas framställningar till domstolen skall översändas. Detta avgörs i enlighet med den nationella lagstiftningen. I 2 § lagen om Jugoslavientribunalen ingår en bestämmelse enligt vilken svar, utredningar och meddelanden till tribunalen förmedlas av justitieministeriet också då justitieministeriet inte självt har haft hand om verkställigheten, om inte något annat följer av tribunalens begran. I 3 mom. möjliggörs dock översän-

dandet av framställningar till tribunalen också direkt från behöriga myndigheter i Finland eller på diplomatisk väg eller via Internationella kriminalpolisorganisationen.

Enligt förslaget itas i med lagen om ikraftträdande av stadgan en bestämmelse enligt vilken svaren översänds från Finland i samma ordning som den som föreskrivs i lagen om Jugoslavientribunalen. I bestämmelsen klargörs också hur domstolen skall översända framställningar till de finska myndigheterna. Enligt lagen om Jugoslavientribunalen sköter i första hand justitieministeriet samarbetet och uppfyllandet av begäran. Enligt förslaget skall en förtydligande bestämmelse med samma innehåll ingå i lagen om ikraftträdande av stadgan.

Punkt 2 innehåller bestämmelser om på vilka språk framställningar om samarbete kan översändas. Framställningarna och de handlingar som medföljer dem skall avfattas på eller åtföljas av en översättning till ett officiellt språk i den anmodade staten eller på ett av domstolens arbetsspråk. Stadgearterna meddelar i samband med godkännandet vilka av dessa språk de godkänner. Meddelandet kan ändras senare.

Enligt förslaget skall Finland när godkännandeinstrumentet deponeras meddela att framställningar och handlingar som medföljer dem kan översändas på Finlands officiella språk, finska eller svenska, eller på engelska, som är ett av domstolens arbetsspråk.

Punkt 3 förutsätter att den anmodade staten iakttar sekretess beträffande en framställning om samarbete och varje handling till stöd för denna, utom i den omfattning som offentlighet är nödvändig för att verkställa framställningen.

Punkt 4 innehåller bestämmelser om situationer där framställningar om samarbete kan innehålla sådana uppgifter som kan äventyra personers säkerhet. Enligt denna punkt får domstolen i fråga om framställningar som gjorts med stöd av del 9 i stadgan vidta sådana åtgärder som är nödvändiga för att trygga brottsoffrens, de möjliga vittnenas och deras anhörigas säkerhet eller fysiska eller psykiska välbefinnande, inbegripet åtgärder med avseende på skydd av uppgifter. Domstolen får begära att varje uppgift som har tillhandahållits i enlighet med del 9 överlämnas och

behandlas på ett sådant sätt att brottsoffrens, de möjliga vittnenas och deras familjers säkerhet och fysiska och psykiska välbefinnande skyddas.

Enligt punkt 5 får domstolen begära bistånd enligt denna del också av en sådan stat som inte är part i Internationella brottmålsdomstolens stadga. Domstolen får uppmana stater som inte är parter i stadgan att lämna biträde med stöd av en tillfällig uppgörelse, en överenskommelse med en sådan stat eller på någon annan lämplig grund. Om en stat som inte är part i stadgan försummar samarbetet, får domstolen underrätta partsförsamlingen eller Förenta Nationernas säkerhetsråd, om säkerhetsrådet har hänskjutit ärendet till domstolen.

Punkt 6 möjliggör samarbete mellan domstolen och mellanstatliga organisationer. Domstolen får begära uppgifter och handlingar av mellanstatliga organisationer. Vidare får domstolen begära andra former av samarbete och biträde som kan avtalas med en sådan organisation och som faller inom ramen för dess behörighet eller mandat.

Punkt 7 innehåller bestämmelser om situationer där en stadgepart i strid med bestämmelserna i stadgan inte tillmötesgår en framställning om samarbete. Då kan domstolen hänskjuta frågan till partsförsamlingen eller säkerhetsrådet, om säkerhetsrådet har hänskjutit saken till domstolen.

Artikel 88. Tillgång till förfaranden i nationell lag. Artikeln innehåller en allmän förpliktelse för stadgearterna att säkerställa att det i deras nationella lag finns tillgängliga förfaranden som kan tillämpas för att genomföra alla de former av samarbete som avses i denna del.

Såsom det redan har konstaterats är avsikten med framställningen att bestämmelserna i stadgan i regel tillämpas direkt och att de lagstiftningsändringar som godkännandet av stadgan förutsätter skall göras i samband med att stadgan godkänns.

Artikel 89. Överlämnande av personer till domstolen. Artikeln innehåller bestämmelser om överlämnande av personer till domstolen.

I punkt 1 ges domstolen rätt att översända en framställning om anhållande och överlämnande av en person till varje stat inom vars territorium personen i fråga kan påträffas.

fas och begära att den staten samarbetar i fråga om anhållande och överlämnande av personen. Enligt bestämmelsen skall stadgeparterna i enlighet med denna del och med förfarandet i sin nationella lag bifalla framställningar om anhållande och överlämnande.

Bestämmelsen i artikeln innebär att Finland bifaller framställningar om överlämnande som kommer från domstolen i enlighet med bestämmelserna i stadgan och procedurbestämmelserna i lagen om utlämning för brott. I lagen om Jugoslavientribunalen gick man i fråga om utlämning för brott in för en lösning enligt vilken det som grund för utlämning räcker med en begäran som tribunalen gör. Att vägra bifallen begäran är inte möjligt. Dessutom kan enligt lagen inga villkor ställas för utlämningen när begäran bifalls, och också finska medborgare skall utlämnas.

Den lösning som valdes beträffande Jugoslavientribunalen grundade sig på FN:s säkerhetsråds resolution 827 (1993) om inrättande av en internationell tribunal som behandlar brott som har begåtts i det forna Jugoslavien. Enligt resolutionen skall medlemsstaterna samarbeta till fullo med tribunalen. En annan grund för regleringen av den rättsliga hjälpen till tribunalen är artikel 48.2 i FN-stadgan, som förpliktar medlemsstaterna att omedelbart verkställa säkerhetsrådets beslut om upprätthållande av internationell fred och säkerhet som avses i artikel 48.1. Enligt artikel 103 i FN-stadgan har förpliktelserna enligt FN-stadgan prioritet om de står i strid med en medlemsstats förpliktelser enligt någon annan internationell överenskommelse (RP 278/1993 rd).

Också i artikel 86 i Internationella brottmålsdomstolens stadga ingår en bestämmelse som ålägger stadgeparterna att samarbeta till fullo med domstolen. Vidare iakttar stadgeparterna enligt artikel 89 framställningar om anhållande och överlämnande i enlighet med denna del och med förfarandet i sin nationella lag. Utgångspunkten för stadgan är således att stadgeparterna är skyldiga att samtycka till de framställningar om överlämnande som domstolen gör. I den nationella lagstiftningen avgörs bara procedurfrågor.

Bestämmelserna i stadgan innebär att stadgeparterna bör samtycka till överlämnande i enlighet med stadgan utan sådan prövnings-

rätt som baserar sig på den nationella lagstiftningen eller internationella avtal. Enligt vissa bestämmelser i stadgan har en stadgepart visserligen rätt att skjuta upp bifallandet av begäran eller skyldighet att förhandla om bifallandet. När en stadgepart i enlighet med stadgan överlämnar en person till domstolen iakttar den alltså inte de grunder för förvägande som är allmänt tillämpliga vid överlämnande. Det betyder t.ex. att stadgeparterna skall överlämna också sina egna medborgare till domstolen. Villkor för överlämnandet kan inte ställas. Innehållet i stadgan motsvarar i princip det som ingår i lagen om Jugoslavientribunalen.

Enligt förslaget bör Finland reglera överlämnandet till domstolen i enlighet med bestämmelserna i stadgan på samma sätt som utlämning regleras i lagen om Jugoslavientribunalen. Eftersom stadgan inte innehåller detaljerade bestämmelser om staternas överlämningskyldighet, har det ansetts vara nödvändigt att i lagen om ikraftträdandet av stadgan ta in en bestämmelse som närmast förtydligar överlämnandet för brott. I enlighet med utgångspunkten för propositionen skall bestämmelserna i stadgan och lagen om utlämning för brott iaktas vid överlämnandet, om inte något annat uttryckligen bestäms i den föreslagna lagen.

Punkt 2 innehåller bestämmelser om situationer där en person som begärts överlämnad framställer en invändning till en nationell domstol med stöd av principen om negativ rättskraft (*ne bis in idem*) enligt artikel 20. Då skall den nationella domstolen samråda med brottmålsdomstolen för att fastställa om målet skall prövas av domstolen eller om verkställandet av begäran skall uppskjutas.

Punkt 3 innehåller bestämmelser om transitering av personer som överlämnas. Enligt denna punkt ger stadgeparten i enlighet med sin nationella processlag tillstånd till transitering genom sitt territorium. Punkt 3 b innehåller bestämmelser om vilka uppgifter som skall ingå i en begäran om transitering från domstolens sida. Vidare innehåller punkt 3 en del bestämmelser om det förfarande som skall tillämpas vid transitering.

Bestämmelser om transitering ingår i 33 § lagen om utlämning för brott. Enligt paragrafen får justitieministeriet tillåta att någon som

inte är finsk medborgare och som av en främmande stat utlämnas till en annan stat transporteras genom riket. När justitieministeriet tillämpar stadgan tillåter den transitering i enlighet med punkt 3 med iakttagande av det förfarande som anges där. Med avvikelse från bestämmelserna i lagen om utlämning för brott tillåter justitieministeriet vid tillämpningen av stadgan att också finska medborgare transiteras.

Punkt 4 gäller en situation där den efter-sökte är föremål för lagföring eller avtjänar ett straff i den anmodade staten för ett annat brott än det för vilket överlämnande till domstolen söks. Då skall den anmodade staten samråda med domstolen sedan den har beslutat att bifalla framställningen.

Enligt 11 § lagen om utlämning för brott kan så länge hindret består utlämning inte äga rum om den vars utlämnande det är fråga om är åtalad för ett annat brott på vilket frihetsstraff kan följa, eller om han eller hon på grund av dom antingen skall undergå sådant straff eller eljest vara berövad sin frihet. I 2 mom. konstateras i varje fall att utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. kan på synnerliga skäl förordnas att den vars utlämning begärs kan utlämnas till den främmande staten för en rättegång om den gärning som avses med framställningen, på villkor att den utlämnade omedelbart efter det att rättegången avslutats överlämnas till en finsk myndighet. Paragrafen strider inte mot punkt 4.

Eftersom Finland på det sätt som beskrivits tidigare anser det vara en utgångspunkt för stadgan att Finland inte vägrar att verkställa en begäran från domstolen om utlämning, är det meningen att Finland skall samtycka till utlämning också i de fall som avses i artikeln och där stadgeparterna har getts rätt att förhandla om situationen eller att uppskjuta verkställigheten av begäran.

Artikel 90. Konkurrerande framställningar. Artikeln innehåller detaljerade bestämmelser om situationer där både domstolen och en annan stat har begärt att en person skall överlämnas respektive utlämnas för samma gärning. Då skall den anmodade staten underrätta både domstolen och den begärande staten om situationen. När den begärande staten är en stadgепart skall den anmodade staten ge företräde åt domstolens begäran i enlighet

med bestämmelserna i punkt 2 och 3. Också när den begärande staten står utanför stadgan ger den anmodade staten företräde åt domstolens begäran i enlighet med bestämmelserna i punkt 4—6.

Utöver detta innehåller artikeln också bestämmelser om situationer där både domstolen och en annan stat har begärt överlämnande respektive utlämnande av en person men på grund av olika gärningar. Också då ges företräde åt domstolens begäran i enlighet med bestämmelserna i punkt 7.

I 25 § lagen om utlämning för brott sägs att om flera utomnordiska stater begär utlämning av samma person skall justitieministeriet, med hänsyn till beskaffenheten av brottet, tiden och platsen därför, framställningarnas tidsfölj, personens nationalitet och hemvist samt övriga på saken verkande omständigheter, bestämma till vilken stat utlämning bör ske. Om framställningarna avser olika brott, får det samtidigt föreskrivas att den som utlämnas till en stat skall utlämnas vidare från denna stat till en annan på villkor som bestämts enligt 12 §. När justitieministeriet tillämpar bestämmelserna i stadgan ger den i enlighet med stadgan företräde åt framställningar från domstolen, oberoende av bestämmelserna i 25 § lagen om utlämning för brott.

I punkt 8 sägs att om domstolen med stöd av en underrättelse i enlighet med denna artikel har avgjort att processföresättningar saknas och den anmodade staten därefter avslår framställningen om utlämning till den begärande staten, skall den anmodade staten underrätta domstolen om sitt avgörande.

Artikel 91. Innehållet i en framställning om anhållande och överlämnande. Artikeln innehåller bestämmelser om vilka uppgifter en framställning om anhållande och överlämnande skall innehålla och i vilken form framställningen skall göras. Enligt punkt 1 skall en framställning om anhållande och överlämnande vara skriftlig. I brådskande fall får den göras på varje sätt som möjliggör översändande av ett skriftligt meddelande. Då skall framställningen emellertid senare i enlighet med artikel 87 bekräftas på diplomatisk väg eller på något annat lämpligt sätt som staten meddelar.

I punkt 2 uppräknas de uppgifter som skall

ingå i en framställning om anhållande och överlämnande av en person när förundersökningskammaren har meddelat ett häktningsbeslut med stöd av artikel 58. Bestämmelsen innehåller dock inte en uttömmande förteckning över innehållet i framställningen, utan stadgeparterna har prövningsrätt som baserar sig på den nationella lagstiftningen. Framställningen eller de handlingar som medföljer den skall för det första innehålla ett signalement av den som begärts överlämnad samt uppgifter om personens troliga uppehållsort (punkt a). Dessutom skall begäran innehålla en kopia av häktningsbeslutet (punkt b). Utöver detta skall begäran innehålla sådana handlingar, redogörelser eller uppgifter som kan behövas för att uppfylla villkoren för överlämnande i den anmodade staten. Dessa villkor bör dock inte vara mer betungande än villkoren för en framställning om utlämning i enlighet med fördrag eller överenskommelser som gäller mellan den anmodade staten och andra stater. Om möjligt bör villkoren vara mindre betungande med hänsyn till domstolens särskilda beskaffenhet (punkt c).

Enligt 4 § lagen om Jugoslavientribunalen godkänns som grund för utlämning en häktningsorder som Jugoslavientribunalen har utfärdat i enlighet med artikel 19.2 i tribunalens stadga. Detta innebär att inga särskilda krav på innehållet i begäran ställs i den nationella lagstiftningen i Finland, utan domstolens begäran om utlämning godkänns direkt.

Syftet med stadgan kan sägas vara att stadgeparterna inte skall ställa ytterligare villkor för en begäran utan sträva efter att godta domstolens framställning direkt. Enligt propositionen går man in för samma lösning för den permanenta internationella brottmålsdomstolens del som för Jugoslavientribunalens del. I Finland anses en begäran om utlämning innehålla tillräckliga uppgifter, när den innehåller de uppgifter som nämns i punkt 2 a och b. I den nationella lagstiftningen ingår därigenom inga ytterligare villkor som gäller innehållet i framställningen. En bestämmelse om detta tas in i lagen om ikraftträdande av stadgan.

Punkt 4 innehåller en ytterligare bestämmelse om villkor som grundar sig på den nationella lagstiftningen och som tas in i fram-

ställningen om överlämnande med stöd av punkt c. Enligt bestämmelsen skall stadgепartен samråda med domstolen om dessa villkor och upplysa domstolen om de särskilda villkoren i sin nationella lag. Vid samrådet kan Finland meddela att dess nationella lagstiftning inte ställer ytterligare villkor utöver dem som framgår av punkt 2.

Punkt 3 uppräknar uttömmande de uppgifter som skall ingå i en framställning om anhållande och överlämnande när framställningen gäller en tidigare dömd person. Villkoren motsvarar i huvudsak 13 § lagen om utlämning för brott, som uppräknar förutsättningarna för innehållet i en framställning om utlämning.

Artikel 92. Provisoriskt anhållande. Artikeln ger domstolen rätt att i brådskande fall begära provisoriskt anhållande av den efter sökta i avvaktan på framställningen om överlämnande. Framställningen kan göras på ett sätt som möjliggör överföring av ett skriftligt meddelande. Punkt 2 innehåller dessutom bestämmelser om vilka uppgifter en framställning om provisoriskt anhållande skall innehålla.

Enligt punkt 3 kan en person som anhållits provisoriskt friges, ifall en framställning om överlämnande inte har gjorts inom de tidsgränser som anges i bevis- och förfarandereglerna.

Bestämmelserna om provisoriskt anhållande motsvarar 31 § lagen om utlämning för brott samt bestämmelserna om provisoriskt omhändertagande i artikel 16 i europeiska utlämningskonventionen.

I punkt 3 föreskrivs dessutom att det ändå är möjligt att överlämna en person till domstolen utan att en framställning om överlämnande har behövt göras, om den som begäran gäller går med på att bli överlämnad före utgången av tidsfristen och om detta förfarande är möjligt enligt den anmodade statens lag. Artikeln föreskriver att om samtycke är möjligt enligt den anmodade statens lag skall den anmodade staten överlämna personen till domstolen så snart som möjligt.

Lagen om utlämning för brott kompletterades 1999 med ett nytt avsnitt som innehåller bestämmelser om ett förenklat förfarande för utlämning mellan Europeiska unionens medlemsstater (182/1999). Bestämmelserna

grundar sig på konventionen om ett förenklat förfarande för utlämning mellan Europeiska unionens medlemsstater (EGT nr C 78, 30.3.1995, FördrS 73/1999), som ingicks den 10 mars 1995. Den främsta principen vid förfarandet är att en person kan utlämnas till en annan medlemsstat i Europeiska unionen på basis av en begäran om provisoriskt anhållande, om han eller hon samtycker till utlämningen (34 §).

Eftersom det förenklade förfarande som ingår i lagen om utlämning för brott lämpar sig endast för utlämning till en annan medlemsstat i Europeiska unionen, kan punkt 3 inte anses ålägga Finland en skyldighet att tillämpa det förenklade förfarandet också med avseende på domstolen.

I punkt 4 konstateras att om den som begärts överlämnad har frigetts med stöd av punkt 3 hindrar detta inte att personen senare anhålls och överlämnas, om framställningen om överlämnande överlämnas senare tillsammans med övriga handlingar. Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna i artikel 16 i europeiska utlämningskonventionen (FördrS 32/1971).

Artikel 93. Andra former av samarbete. Artikeln innehåller bestämmelser om internationell rättslig hjälp till domstolen som är av annat slag än överlämnande för brott.

Enligt punkt 1 skall stadgeparterna bistå domstolen i fråga om de former av rättslig hjälp som uppräknas i bestämmelsen. Förteckningen är emellertid inte uttömmande, utan rättslig hjälp bör lämnas också till andra delar när det enligt den nationella lagstiftningen är möjligt. Rättslig hjälp lämnas i överensstämmelse med bestämmelserna i stadgan och förfaranden i nationell rätt.

Bestämmelsen i artikeln innebär att Finland bifaller framställningar om rättslig hjälp från domstolen i enlighet med stadgebestämmelserna och procedurbestämmelserna i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. Såsom det har konstaterats i fråga om utlämning, intogs i lagen om Jugoslavientribunalen också för den rättsliga hjälpens del en lösning enligt vilken rättslig hjälp lämnas till tribunalen i så stor omfattning och så effektivt som möjligt. Det handlar om lämnande av rättslig hjälp till ett FN-organ och till en domstol, som är skyldig att iaktt

de grundprinciper om ordnande av behörig rättegång som anges i domstolens stadga samt även i övrigt i förfarandets samtliga skeden säkerställa att de mänskliga rättigheterna inte kränks (RP 278/1993 rd). Utgående från dessa principer och de grunder som anges i avsnittet om utlämning för brott reglerades den rättsliga hjälpen till Jugoslavientribunalen så, att rättslig hjälp skall lämnas under betydligt vidare förutsättningar än vad som föreskrivs i den nationella lagstiftningen.

Enligt 6 § lagen om Jugoslavientribunalen är finska domstolar och övriga behöriga myndigheter skyldiga att lämna tribunalen den rättsliga hjälp som den begär. Enligt paragrafen lämnas hjälpen med iakttagande i tillämpliga delar av förfarandet enligt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, om inte något annat följer av begäran. När rättslig hjälp lämnas kan tvångsmedel användas enligt tvångsmedelslagen. Bestämmelsen förpliktar de behöriga finska myndigheterna ovillkorligen så, att lämnande av rättslig hjälp inte kan förvägras på de ovillkorliga grunder för förvägrande som anges i 12 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden eller på de av prövning beroende grunder för förvägrande som anges i 13 §. Inget krav på dubbel straffbarhet i likhet med det som ingår i 15 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden gäller användningen av tvångsmedel.

Såsom framgår av vad som sagts i fråga om utlämning för brott innehåller artikel 86 också för den rättsliga hjälpens del en skyldighet för stadgeparterna att samarbeta till fullo med domstolen. Vidare verkställer stadgeparterna enligt artikel 93 framställningar om rättslig hjälp i överensstämmelse med bestämmelserna i denna del och i enlighet med förfaranden i nationell rätt. Också för den rättsliga hjälpens vidkommande är utgångspunkten att stadgeparterna är skyldiga att efterkomma domstolens framställningar om att lämna bistånd. Den nationella lagstiftningen avgör bara förfarandena.

Stadgan möjliggör också vägran att lämna rättslig hjälp. Den innehåller dessutom en del bestämmelser enligt vilka en stadgepart kan samråda om huruvida den samtycker till domstolens begäran. I en del fall kan sam-

rådsresultatet förutsätta att domstolen ändrar sin begäran. När man jämför stadgebestämmelserna med lagen om Jugoslavientribunalen kan det anses att lagen om Jugoslavientribunalen till vissa delar innehåller en mera ovillkorlig skyldighet att lämna rättslig hjälp än vad som är fallet med bestämmelserna om rättslig hjälp i stadgan.

I förslaget har det ansetts vara ändamålsenligt att de behöriga finska myndigheternas skyldighet att lämna rättslig hjälp regleras på samma sätt som i lagen om Jugoslavientribunalen. Eftersom åliggandet till vissa delar kan anses vara mer långtgående än stadgebestämmelserna har det ansetts nödvändigt att i lagen om ikraftträdande av stadgan ta in en bestämmelse om lämnande av internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden. I enlighet med utgångspunkterna för propositionen iakttas i den internationella rättsliga hjälpen i straffrättsliga ärenden stadgebestämmelserna samt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden, om inte något annat uttryckligen bestäms i den föreslagna lagen.

De former av rättslig hjälp som uppräknas i punkt 1 och för vilkas del en stadgepart bör samtycka till framställningar är följande: identifiering och efterforskning av personer eller egendom, bevisupptagning, förhör med personer som är föremål för förundersökning eller lagföring, delgivning av handlingar, underlåtande för personer att frivilligt inställa sig som vittnen eller sakkunniga inför domstolen, tillfälligt överförande av personer i enlighet med bestämmelserna i punkt 7, undersökning av platser och lokaler, husrannsakan och beslag, tillhandahållande av uppteckningar och handlingar, skydd av brottsoffer och vittnen och säkerställande av bevisning samt identifiering av, uppspårande och säkrande eller omhändertagande av verktyg, utbyte, egendom och tillgångar samt hjälpmedel vid brott i syfte att möjliggöra ett senare förverkande.

Lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden möjliggör nästan utan undantag lämnandet av de former av rättslig hjälp som nämns i artikeln. Rättslig hjälp skulle lämnas i enlighet med bestämmelserna i den nämnda lagen samt tvångsmedelslagen (450/1987), förundersökningslagen (449/1987), rättegångsbalken samt lagen om

rättegång i brottmål (689/1997). Användningen av tvångsmedel förutsätter inte att det krav på dubbel straffbarhet som ställs i 15 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden uppfylls.

Finlands gällande lagstiftning tillåter emellertid inte att frihetsberövade personer som avses i punkt 1 f temporärt överförs i enlighet med bestämmelserna i punkt 7. Också i artikel 11 i europeiska rättshjälpskonventionen ingår en bestämmelse om temporärt överförande av frihetsberövade personer. Finland har inlämnat en reservation mot den nämnda artikeln och kan inte lämna sådan rättslig hjälp i enlighet med den gällande lagstiftningen. När stadgebestämmelserna tillämpas är det dock meningen att Finland skall lämna rättslig hjälp i enlighet med artikel 93 också i fråga om temporärt överförande av frihetsberövade personer.

I Finland har man tagit fram relativt mycket lagstiftning om skydd av vittnen under de senaste åren. Det är inte ändamålsenligt att utarbeta ny lagstiftning om skydd av vittnen i samband med att Romstadgan sätts i kraft. Framställningar om skydd av vittnen verkställs i enlighet med domstolens begäran.

Punkt 1 förpliktar också stadgeparterna att lämna rättslig hjälp av annat slag som inte är förbjuden i den anmodade statens lag för att främja förundersökning och lagföring av brott som omfattas av domstolens jurisdiktion (punkt 1). Meningen är att förfarandet enligt den nationella lagstiftningen skall följas när en begäran uppfylls, också i fråga om tvångsmedel. Den förteckning över olika former av rättslig hjälp som ingår i artikeln är således inte uttömmande.

Lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden möjliggör lämnande av internationell rättslig hjälp i stor utsträckning. I 1 § ingår en förteckning över de former av rättslig hjälp som kan lämnas. Förteckningen är inte uttömmande, utan enligt paragrafen ingår i den internationella hjälpen i princip all rättslig hjälp som behövs för behandlingen av straffrättsliga ärenden.

I punkt 2 ges domstolen befogenhet att till ett vittne eller en sakkunnig som inställer sig inför domstolen avge en försäkran att han eller hon inte skall lagföras, fängslas eller underkastas någon inskränkning av sin person-

liga frihet av domstolen för någon gärning eller underlåtelse som har inträffat före personens avresa från den anmodade staten.

Såsom det redan konstaterats innehåller stadgan en del bestämmelser enligt vilka stadgeparten kan samråda om huruvida den skall bifalla domstolens begäran eller inte och dessutom en del bestämmelser som ger den anmodade staten rätt att vägra att verkställa en begäran. Punkt 3 innehåller en sådan samrådsskyldighet. Punkten innehåller bestämmelser om en situation där lämnandet av en viss form av bistånd som avses i punkt 1 är förbjuden i den anmodade staten på grund av en befintlig grundläggande rättslig princip med allmän tillämplighet. Då är den anmodade staten skyldig att ofördröjligen samråda med domstolen i enlighet med punkt 3 om huruvida bistånd eventuellt kan ges på annat sätt eller med förbehåll. Om frågan inte kan lösas genom samråd, skall domstolen ändra sin framställning på behövligt sätt.

Enligt 9 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden är huvudregeln den att en begäran om rättslig hjälp skall uppfyllas med iakttagande av förfarandet enligt finsk lag. Lagens 11 § möjliggör emellertid också att en begäran om rättslig hjälp kan verkställas med iakttagande av i begäran nämnda särskilda formföreskrifter eller förfaranden, om detta inte kan anses strida mot finsk lag. Enligt lagen kan en begäran inte uppfyllas, om det är förbjudet enligt de allmänt tillämpliga grundprinciperna för Finlands rättsordning. Bestämmelserna i lagen är förenliga med stadgebestämmelserna.

Punkt 4 innehåller en bestämmelse om den grund på vilken en stadgepart får vägra att lämna rättslig hjälp. Enligt bestämmelsen får en stadgepart i enlighet med artikel 72 helt eller delvis avslå en framställning om bistånd endast om begäran avser framtagande av handlingar eller utlämnande av bevis som berör dess nationella säkerhet.

I 12 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden ingår en ovillkorlig grund för förvägrande, enligt vilken rättslig hjälp inte lämnas om lämnandet av hjälpen kunde kränka Finlands suveränitet eller äventyra Finlands säkerhet eller andra väsentliga intressen. Enligt paragrafen skall lämnandet av rättslig hjälp alltid förvägras i de situatio-

ner som avses i den, medan artikeln låter stadgeparten avgöra om den skall vägra att lämna rättslig hjälp.

Ur grundlagsperspektiv saknar det betydelse i sak om 12 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden inte tillämpas. Detta beror för det första på att de grundläggande bestämmelserna om Finlands suveränitet har effekt endast beträffande de punkter som behandlas nedan i avsnittet lagstiftningsordning och som för sin del påverkar behandlingsgången för den föreslagna lagen om ikraftträdandet. För det andra finns det ingenting i stadgan för Internationella brottmålsdomstolen, och av den följer inte heller någonting, som kunde anses vara problematiskt på något sätt med hänsyn till principerna om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Också punkt 5 och 6 gäller förvägrande av rättslig hjälp. Punkt 5 gäller vägran att bifalla en begäran som avses i punkt 1 under 1 och som gäller annat än sådan hjälp som uttryckligen uppräknas där och som den anmodade statens lagstiftning inte förbjuder. Sådana framställningar har placerats i en annan ställning än framställningar där rättslig hjälp begärs i en form som anges i punkt 1. Innan en stadgepart avslår en framställning om sådant bistånd som avses i punkt 1 under 1 skall den pröva om hjälpen kan lämnas på särskilda villkor eller vid en senare tidpunkt eller på ett annat sätt. Detta förutsätter att domstolen eller åklagaren godtar att få hjälpen på vissa villkor och följer dem.

Punkt 6 föreskriver att om en stadgepart avslår en framställning om bistånd skall den ofördröjligen underrätta domstolen eller åklagaren om anledningen till detta.

Såsom det har konstaterats tidigare kommer Finland enligt förslaget inte att tillämpa dessa grunder för förvägrande som stadgan ger möjlighet till. Utgångspunkten är, i likhet med i lagen om Jugoslavientribunalen, att de behöriga myndigheterna alltid är skyldiga att uppfylla en begäran från domstolen om rättslig hjälp. Såsom det konstaterats är det fråga om att lämna rättslig hjälp till en FN-domstol, som är skyldig att iaktta de grundprinciper om ordnande av behörig rättegång som anges i domstolens stadga samt även i övrigt i förfarandets samtliga skeden säker-

ställa att de mänskliga rättigheterna inte kränks. Stadgan kan sägas utgå från att stadgeparterna bör sträva efter att så fullödigt som möjligt lämna den rättsliga hjälp som domstolen begär av dem. De grunder för förvägrande som möjliggörs i stadgan kan inte anses bli tillämpliga annat än i exceptionella situationer.

Punkt 7 gäller tillfälligt överförande av frihetsberövade personer. Enligt punkt 7 a har domstolen rätt att begära tillfälligt överförande av en frihetsberövad person för identifiering, för att uppta ett vittnesmål eller för annat bistånd. Personen får överföras, om han eller hon av fri vilja går med på överförandet och den anmodade staten samtycker till överförandet på de villkor som staten och domstolen kan bestämma. Enligt punkt b skall den som överförs fortsätta att vara frihetsberövad. När syftet med överförandet har uppfyllts skall domstolen ofördröjligen återvända personen till den anmodade staten.

Såsom det har konstaterats kan Finland enligt gällande lagstiftning inte lämna internationell rättslig hjälp vid överförande av en frihetsberövad person. När stadgan iakttas lämnas rättslig hjälp emellertid i enlighet med stadgebestämmelserna. Enligt förslaget skall justitieministeriet i enlighet med en bestämmelse i lagen om ikraftträdande av stadgan sköta uppfyllandet av begäran också vid överförandet av frihetsberövade personer.

Punkt 8 gäller handlingars och uppgifters sekretess. I punkt a åläggs domstolen en skyldighet att säkerställa sekretess för handlingar och uppgifter, med undantag för vad som krävs för den förundersökning och lagföring som angivits i framställningen. Enligt punkt b får den anmodade staten när så är nödvändigt överföra handlingar eller uppgifter till åklagaren på konfidentiell grund. Åklagaren får då endast använda dem för att få fram ny bevisning. Enligt punkt c får den anmodade staten därefter ge sitt samtycke till att innehållet i sådana handlingar eller uppgifter lämnas ut. De får då användas som bevisning i enlighet med bestämmelserna i del 5 och 6 och i bevis- och förfarandereglerne.

Punkt 9 gäller en situation där en stadgepart får konkurrerande framställningar om rättslig hjälp från domstolen och från en annan stat. Stadgeparten skall då sträva efter att

i samråd med domstolen och den andra staten tillmötesgå båda framställningarna, om så är nödvändigt genom att uppskjuta eller ställa villkor för endera av dem. Om stadgeparten inte kan bifalla båda framställningarna, skall frågan om konkurrerande framställningar lösas i överensstämmelse med de principer som fastställs i artikel 90.

Punkt 9 innehåller dessutom bestämmelser om en situation där domstolens framställning avser uppgifter, egendom eller personer som är underställda en tredje stats kontroll eller en mellanfolklig organisation i kraft av en internationell överenskommelse. Då skall den anmodade staten meddela domstolen detta och domstolen skall då rikta sin framställning till den tredje staten eller den mellanfolkliga organisationen.

I punkt 10 ges domstolen rätt att lämna rättslig hjälp. Enligt denna punkt får domstolen, på det sätt som anges i bestämmelsen, samarbeta med en stadgepart och erbjuda den bistånd för en förundersökning eller en lagföring avseende ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion eller som utgör ett allvarligt brott enligt lagen i den begärande staten. Domstolen kan godkänna en begäran också från en stat som inte är part till stadgan.

Artikel 94. Uppskov med att verkställa en framställning på grund av pågående förundersökning eller lagföring. I artikeln ges den anmodade staten rätt att uppskjuta verkställandet av en framställning under en tid som avtalas med domstolen, om ett omedelbart verkställande skulle störa en pågående förundersökning eller lagföring i ett annat ärende än det som framställningen gäller. Uppskovet kan emellertid inte vara längre än vad som krävs för att fullfölja förundersökningen eller lagföringen i den anmodade staten. Innan ett beslut om uppskov fattas skall den anmodade staten överväga om bistånd kan lämnas omedelbart på vissa villkor. Om beslut om uppskov fattas, får åklagaren dock begära att åtgärder vidtas för att säkerställa bevis i enlighet med artikel 93.1 j.

Enligt 13 § lagen om internationell rättslig hjälp i straffrättsliga ärenden kan rättslig hjälp förvägras, om begäran hänför sig till en gärning som i Finland eller en tredje stat har blivit föremål för förundersökning, saken behandlas av åklagarmyndigheterna eller rätte-

gång har inletts i målet. Paragrafen möjliggör förvägrande av rättslig hjälp, medan artikeln möjliggör bara uppskov med att verkställa en framställning. Såsom det konstaterats kommer Finland emellertid inte att tillämpa det uppskov som stadgan möjliggör.

Artikel 95. Uppskov med att verkställa en framställning på grund av invändning om bristande processförutsättningar. Artikeln innehåller bestämmelser om situationer där domstolen är i färd med att pröva en invändning om bristande processförutsättningar i enlighet med artikel 18 eller 19. Då kan den anmodade staten skjuta upp verkställandet av en framställning enligt denna del i avvaktan på domstolens avgörande, såvida domstolen inte särskilt har beslutat att åklagaren får fortsätta att ta upp sådan bevisning i enlighet med artikel 18 eller 19. Bestämmelsen begränsar inte tillämpningen av artikel 53.2.

Artikel 96. Vad en framställning om andra former av bistånd enligt artikel 93 skall innehålla. Artikeln innehåller bestämmelser om hur en framställning om rättslig hjälp skall göras. Enligt artikeln skall framställningen göras skriftligen. I brådskande fall får framställningen göras på varje sätt som möjliggör översändande av ett skriftligt meddelande. En sådan framställning skall emellertid bekräftas på det sätt som avses i artikel 87, på diplomatisk väg eller via andra lämpliga kanaler som parten anvisat.

Punkt 2 räknar upp de uppgifter som framställningen om möjligt skall innehålla. Förteckningen är inte uttömmande. I förteckningen innehåller punkt 2 e en allmän bestämmelse om att framställningen skall innehålla de uppgifter som kan krävas enligt den anmodade statens lag för att verkställa framställningen. Enligt punkt 3 skall stadgeparten samråda med domstolen angående villkor enligt stadgepartens lag som kan gälla i enlighet med punkt 2 e. Under samrådet skall stadgeparten upplysa domstolen om de särskilda villkoren i sin nationella lag.

I 7 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden ingår bestämmelser om de uppgifter som en begäran om rättslig hjälp skall innehålla. Bestämmelserna i paragrafen ställer mera detaljerade krav på innehållet i begäran än bestämmelserna i artikeln. Enligt förslaget kommer Finland inte att stäl-

la mera långt gående krav på innehållet i begäran i sin nationella lagstiftning än vad stadgan anger. Alldeles som i fråga om utlämning godkänns en begäran från domstolen i oförändrat skick.

Enligt punkt 4 skall bestämmelserna i artikeln i tillämpliga delar också gälla för en framställning om bistånd som gjorts till domstolen.

Artikel 97. Samråd. Artikeln ålägger varje stadgepart en skyldighet att utan dröjsmål samråda med domstolen, om den tar emot en framställning enligt denna del och därvid identifierar problem som skulle kunna försvåra eller förhindra att framställningen verkställs.

Bestämmelsen gäller framställningar om överlämnande och rättslig hjälp. Artikeln upptar en exempelförteckning över hurdana dessa problem kan vara. För det första kan det vara fråga om att uppgifterna i framställningen är för otillräckliga för att framställningen skall kunna verkställas. För det andra kan det i fråga om en framställning om överlämnande handla om att den eftersökte trots alla ansträngningar inte kan påträffas eller att det är fråga om fel person. För det tredje nämns en situation där verkställandet av framställningen i dess förevarande form skulle kräva att den anmodade staten bryter mot ett befintligt fördragsåtagande gentemot en annan stat. Artikeln gäller närmast situationer där praktiska skäl eller andra internationella åtaganden leder till att en begäran inte kan verkställas. Då skall staten genom samråd med domstolen sträva efter att verkställas begäran, t.ex. genom inhämtande av tilläggsupplysningar.

Artikel 98. Samarbete i fråga om hävande av immunitet och samtycke till överlämnande. Artikeln innehåller bestämmelser om sådana situationer i anknytning till samarbete som gäller diplomatisk immunitet. Bestämmelserna i artikeln hänför sig till artikel 27. Enligt punkt 1 får domstolen inte göra en framställning om överlämnande eller om bistånd som skulle ålägga den anmodade staten att handla i strid med sina folkrättsliga åtaganden avseende den statsimmunitet eller den diplomatiska immunitet som tillkommer en person eller egendom som tillhör en tredje stat, om domstolen inte först kan erhålla den-

na tredje stats medverkan för att häva immuniteten.

Enligt punkt 2 får domstolen inte göra en framställning om överlämnande som skulle ålägga den anmodade staten att handla i strid med sina åtaganden i enlighet med internationella överenskommelser enligt vilka en sändande stats samtycke krävs för att överlämna en person från den staten till domstolen, om domstolen inte först kan erhålla den sändande statens medverkan att ge sitt samtycke till överlämnandet.

Artikel 99. Verkställande av framställningar i enlighet med artiklarna 93 och 96. Artikeln innehåller bestämmelser om verkställande av andra framställningar om rättslig hjälp än sådana som gäller utlämning.

Enligt punkt 1 verkställs framställningar i enlighet med det tillämpliga förfarandet enligt den anmodade statens lag. Om lagstiftningen i fråga inte förbjuder det, skall framställningen verkställas på det sätt som nämns i den. Detta avser också att förfaranden som anges i framställningen skall följas eller att sådana förfaranden följs som medger att de personer som anges i framställningen tillåts att närvara vid eller medverka i verkställandet av förfarandet.

Såsom det konstaterats är huvudregeln enligt 9 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden att en begäran om rättslig hjälp skall uppfyllas med iakttagande av finsk lag. Lagens 11 § möjliggör dock också att en begäran om rättslig hjälp kan verkställas med iakttagande av i begäran nämnda särskilda förföreskrifter eller förfaranden, om detta inte kan anses strida mot finsk lag.

Enligt 10 § har den behöriga utländska myndighet som begärt rättslig hjälp, parterna i målet samt den som saken annars angår rätt att enligt finsk lag vara närvarande då vittnen, sakkunniga eller parter hörs eller då någon annan begärd åtgärd vidtas. Den utländska myndighet som framställt begäran har i domstolen och vid förundersökningen rätt att delta i behandlingen av ärendet och att ställa frågor till dem som blir hörda, om domstolen och förundersökningsmyndigheterna tillåter detta. Bestämmelserna i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden står inte i strid med bestämmelserna

i punkt 1.

Enligt punkt 2 skall de handlingar och den bevisning som iordningställts som svar sändas skyndsamt på domstolens begäran, om framställningen brådskar.

Enligt punkt 3 skall svar från den anmodade staten översändas i ursprunglig språkversion och form.

Punkt 4 innehåller bestämmelser om att åklagaren vid Internationella brottmålsdomstolen självständigt får verkställa en framställning på en stadgeparts territorium. Direkt verkställande av framställningen måste härvid vara en förutsättning för framgång. Verkställandet bör kunna ske utan tvångsåtgärder. Verkställandet kan i synnerhet anta formen av förhör med eller upptagande av bevisning från en person som frivilligt medverkar, även när detta genomförs utan att den anmodade partens myndigheter är närvarande, om det är av avgörande betydelse för att framställningen skall kunna verkställas, och en undersökning av en offentlig lokal eller en annan offentlig plats utan att denna förändras.

Punkt 4 innehåller också närmare bestämmelser om verkställande av framställningar på åklagarens begäran. I bestämmelsen sägs att när den anmodade stadgeparten är en stat inom vars territorium brottet påstås ha förövats och det har avgjorts att processförutsättningar föreligger i enlighet med artikel 18 eller 19, får åklagaren direkt verkställa framställningen sedan allt samråd som är möjligt har skett med den anmodade stadgeparten. I annat fall får åklagaren verkställa en sådan begäran efter samråd med den anmodade stadgeparten och med förbehåll för alla skäliga villkor och invändningar som rests av parten i fråga. Om den anmodade staten uppmärksammar svårigheter med att verkställa en framställning, skall den ofördröjligen samråda med domstolen för att lösa frågan.

Lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden ger inte åklagaren sådana självständiga befogenheter i Finland som punkt 4 avser. Lagens 10 § tillåter deltagande i behandlingen av ett ärende i domstolen eller vid förundersökningen samt ställande av frågor till dem som blir hörda, om domstolen eller förundersökningsmyndigheten tillåter detta, men paragrafen möjliggör inte en sådan

självständig rätt för åklagaren att verkställa framställningar som avses i denna punkt. Till denna del överensstämmer bestämmelserna i stadgan inte med lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

När stadgan tillämpas har åklagaren enligt artikeln självständiga befogenheter inom Finlands territorium. Befogenheterna är emellertid begränsade och lämpar sig inte för sedvanliga situationer.

Enligt punkt 5 skall de bestämmelser som tillåter att en person som hörs av domstolen med stöd av artikel 72 får återopa de inskränkningar som är avsedda att förebygga att hemliga uppgifter avslöjas som har samband med nationellt försvar eller säkerhet också gälla vid verkställandet av framställningar om bistånd enligt denna artikel.

Artikel 100. Kostnader. Artikeln innehåller bestämmelser om ersättning för kostnader. Huvudregeln är att den anmodade staten bär de ordinarie kostnaderna för att verkställa framställningar inom sitt territorium. Artikeln innehåller dock en förteckning över vissa kostnader som domstolen svarar för. En bestämmelse som motsvarar huvudregeln i artikeln tillämpas också på framställningar från stadgearterna till domstolen. Då svarar domstolen för de ordinarie kostnaderna för verkställandet.

Också enligt 25 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden är huvudregeln den att ersättning inte tas ut av en främmande stat för kostnader för rättslig hjälp som lämnats på begäran av den främmande statens myndigheter.

Artikel 101. Specialitetsprincipen. Artikeln innehåller en bestämmelse om en specialitetsprincip som anknyter till att en person överlämnas för brott. Enligt artikeln skall den som har överlämnats till domstolen inte lagföras, straffas eller hållas i fängsligt förvar för någon annan gärning begången före överlämnandet än den eller de gärningar som utgör grunden för de brott för vilka personen har överlämnats. Domstolen tillämpar alltså på eget initiativ denna särskilda regel, som i allmänhet anges som villkor för överlämnande. Enligt artikeln får domstolen av den stat som har överlämnat personen begära dispens från kraven. Om så behövs skall domstolen lämna ytterligare uppgifter i enlighet med ar-

tikel 91. Stadgearterna har befogenhet att bevilja domstolen sådan dispens och bör sträva efter att göra det.

I 12 § lagen om utlämning för brott ingår bestämmelser som i sak motsvarar de i artikeln ingående bestämmelserna om specialitetsprincipen. Enligt paragrafen skall villkor om att specialitetsprincipen komma att följas i tillämpliga delar ställas vid beviljande av utlämning. Specialitetsprincipen frångås emellertid om personen inte har lämnat landet inom 45 dagar efter det att inget hinder för detta förelåg, eller om personen återvänt dit sedan han eller hon lämnat landet. Enligt 32 § kan justitieministeriet på framställning av en främmande stat lämna medgivande till att den som utlämnats får åtalas eller straffas för något annat före utlämningen förövat brott än det för vilket utlämningen skett. Berörande en sådan framställning och de villkor som skall ställas för utlämningen gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om utlämning från Finland. Medgivande kan lämnas endast om utlämning för gärningen, enligt vad handlingarna utvisar, lagligen kan ske till staten i fråga.

De paragrafer i lagen om utlämning för brott som relateras ovan står inte i strid med artikeln. Om domstolen gör en framställning i enlighet med artikeln, kommer justitieministeriet att samtycka till den under samma förutsättningar som till andra framställningar om överlämnande som domstolen gör. I enlighet med vad som har sagts kommer Finland inte att som villkor för utlämning ange att specialitetsprincipen skall iakttas. Domstolen tillämpar emellertid principen på eget initiativ.

Artikel 102. Användning av begrepp. I artikeln klargörs de begrepp i anknytning till överlämnande och utlämning som används i stadgan. Enligt artikeln avses med "överlämnande" ("surrender" i den engelska fördragstexten) att en stat överlämnar en person till domstolen. Med begreppet "utlämning" ("extradition") avses däremot att en stat utlämnar en person till en annan stat. I den finska fördragstexten används ett enda begrepp, "luovuttaminen". I den svenska texten görs en åtskillnad.

Del 10. Verkställighet

Del 10 i stadgan innehåller bestämmelser om stadgeparternas verkställande av fängelsestraff samt böter och förverkandepåföljder som den internationella brottmålsdomstolen har bestämt. Bestämmelserna om verkställande av fängelsestraff gäller endast sådana stater som har underrättat domstolen om sin villighet att ta emot dömda. Bestämmelserna om verkställande av böter och förverkandepåföljder lämpar sig däremot för alla stadgепarter.

Också för sättandet i kraft av del 10 är målet att bestämmelserna i stadgan i regel skall tillämpas direkt i Finland, liksom gällande nationella lagstiftning till den del stadgan förutsätter detta. I lagen om ikraftträdande av stadgan ingår enligt förslaget en del bestämmelser om verkställigheten som närmast är av klagörande slag.

Bestämmelser om verkställighet i Finland av straffrättsliga påföljder som fastställts i någon annan stat ingår i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987). Lagen innehåller bestämmelser om verkställighet av påföljder som innebär frihetsstraff och av förverkandepåföljder, men inte om verkställighet av bötesstraff. Lagbestämmelserna är förenliga med europeiska konventionen av den 21 mars 1983 om överförande av dömda personer (FödrS 13/1987), samt med konventionen av den 8 november 1990 om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (FödrS 53/1994), vilka Finland tillträtt. I fråga om relationerna mellan de nordiska länderna ingår bestämmelser om verkställighet av domar i brottmål i lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål (326/1963). Lagen innehåller bestämmelser om verkställighet av böter, vissa andra förmögenhetspåföljder och frihetsstraff. Bestämmelser om internationell verkställighet av brottspåföljder ingår också i lagen om behörighet för och rättshjälp till tribunalen som behandlar brott som begåtts i det forna Jugoslavien.

Artikel 103. Staters roll i verkställande av frihetsstraff. Artikeln upptar allmänna bestämmelser om stadgeparternas verkställighet

av frihetsstraff som domstolen fastställt. Enligt punkt 1 avtjänas en av domstolen meddelad fängelsedom i en stat som har meddelat domstolen att den är villig att ta emot dömda personer och som domstolen i det enskilda fallet har utsett från en förteckning över sådana stater.

Artikeln tillåter att en stat när den förklarar sig villig att ta emot dömda personer får ställa villkor för detta vilka skall godkännas av domstolen och vara förenliga med bestämmelserna i denna del. De villkor som staten har ställt får därmed inte stå i strid med stadgеbestämmelserna.

Finland har beträffande Jugoslavientribunalen förklarat sig villigt att ta emot dömda personer. För att Finland skall kunna avge ett sådant meddelande också för Internationella brottmålsdomstolens del har det i propositionen ansetts nödvändigt att föreslå att bestämmelser om saken godkänns. Enligt 11 § lagen om Jugoslavientribunalen skall ett frihetsstraff som har utdömts av tribunalen på begäran av tribunalen verkställas i Finland enligt lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder. Bestämmelsen förpliktar ovillkorligen till verkställighet av domstolens begäran. På verkställigheten av påföljden tillämpas inte vad som i lagens 3 § bestäms om förutsättningarna för verkställighet. Vid sidan av annat skulle frihetsstraff kunna verkställas i Finland, även om den dömde inte är finsk medborgare eller inte har hemort i Finland eller inte har samtyckt till verkställighet i Finland. Verkställigheten bestäms ske genom behövligt förordnande om fortsatt verkställighet på det sätt som bestäms i 7 § lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder. Vid fortsatt verkställighet av ett frihetsstraff som fastställts i en annan stat omvandlas inte frihetsstraff till ett sådant fängelsestraff som enligt finsk lag bestäms för motsvarande brott.

Enligt förslaget iakttar Finland den reglering som ingår i lagen om Jugoslavientribunalen också när det gäller införandet av Internationella brottmålsdomstolens stadga. Detta betyder bland annat att Finland kan meddela domstolen att landet ställer sådana villkor för verkställigheten som stadgan medger. Enligt förslaget skall en bestämmelse om verkstäl-

lighet av frihetsstraff tas in i lagen om ikraftträdande av stadgan.

Vidare bör enligt artikeln den stat som har utsetts i ett visst fall omedelbart meddela domstolen om den godtar domstolens val. Staten har alltså i ett enskilt fall ingen bindande skyldighet att ta emot den dömda personen, utan staten meddelar godkännandet separat.

Enligt punkt 2 skall verkställighetsstaten underrätta domstolen om eventuella omständigheter, däribland tillämpning av villkor som avtalats i enlighet med punkt 1, som i sak kan inverka på villkoren eller tiden för fängelsevistelsen. Om domstolen inte kan godta de omständigheter som verkställighetsstaten meddelat och som i sak kan inverka på villkoren eller tiden för fängelsevistelsen skall den meddela verkställighetsstaten detta. Då utser domstolen en annan verkställighetsstat.

Såsom det tidigare konstaterats har Finland för avsikt att också i fråga om Internationella brottmålsdomstolen gå in för den reglering som ingår i lagen om Jugoslavientribunalen. Detta innebär att de finska myndigheterna inte utövar den prövningsrätt som de ovan nämnda bestämmelserna i stadgan medger.

Punkt 3 innehåller en bestämmelse om de omständigheter som domstolen skall beakta när den utövar sin befogenhet att utse en verkställighetsstat. Enligt bestämmelsen bör stadgarna rättvist dela ansvaret att verkställa fängelsedomar och beakta att en allmänt godtagen standard för behandling av intagna enligt internationella fördrag tillämpas. Även den dömdes synpunkter och nationalitet skall beaktas liksom också andra omständigheter med avseende på brottet, den dömden eller det faktiska verkställandet av straffet som kan vara lämpliga vid utseende av verkställighetsstaten.

Punkt 4 innehåller bestämmelser om en situation där ingen stat utsetts till verkställighetsstat. Då skall fängelsestraffet avtjänas i en kriminalvårdsanstalt i domstolens värdestat, dvs. Nederländerna, och domstolen bär kostnaderna för verkställandet av fängelsestraffet.

Artikel 104. Ändring av verkställighetsstat. Enligt artikeln får domstolen när som helst besluta att överföra en dömd person till en

kriminalvårdsanstalt i en annan stat. En dömd person får när som helst ansöka hos domstolen om att bli överförd från verkställighetsstaten.

Artikel 105. Verkställighet av straff. Enligt artikeln är ett fängelsestraff som domstolen utdömt bindande för stadgarna, vilka inte i något fall får ändra det. Bestämmelsen påverkar emellertid inte de villkor som en stadgare har kunnat ställa i enlighet med artikel 103.1. Endast domstolen har rätt att pröva ett överklagande eller en ansökan om resning. Verkställighetsstaten skall inte hindra en dömd person från att göra en sådan framställning.

Såsom det konstaterats tidigare har Finland för avsikt att sätta stadgan i kraft i enlighet med bestämmelserna så, att man i Finland inte befattar sig med frihetsstraffets längd. Frihetsstraff verkställs i enlighet med 7 § lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder som fortsatt verkställighet.

Artikel 106. Överinseende av straffverkställighet och fängelseförhållanden. Enligt punkt 1 står verkställigheten av en fängelse under domstolens överinseende. Verkställigheten skall vara förenlig med en allmänt godtagen standard för behandling av intagna enligt internationella fördrag.

I Finland ingår bestämmelser om verkställighet av frihetsstraff i lagen om verkställighet av straff (39/1889). Lagen uppfyller de krav på behandling av intagna som artikeln ställer.

Enligt punkt 2 bestäms villkoren för frihetsstraff i enlighet med verkställighetsstatens lagar. Dessa villkor skall vara förenliga med en allmänt godtagen standard för behandling av intagna enligt internationella fördrag. Villkoren får inte i något fall vara bättre eller sämre än de som står till buds för intagna som fällts för likvärdiga brott i verkställighetsstaten.

Enligt 14 § lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder sker verkställighet som avses i lagen i fråga i Finland så som en lagakraftvunnen dom skall verkställas av en finsk domstol. Bestämmelsen överensstämmer med bestämmelsen i artikeln. På dem som dömts av Internationella brottmålsdomstolen skall inte

tillämpas den bestämmelse i 3 kap. 3 § 3 mom. lagen om verkställighet av straff som innebär att en politisk fånge inte mot sin vilja får placeras tillsammans med en fånge som avtjänar straff för något annat brott. Orsaken är att det i detta sammanhang, inte kan anses vara fråga om personer som dömts för brott som avses i 12 eller 13 kap. strafflagen.

Enligt punkt 3 skall kommunikationerna mellan en intagen och domstolen inte hindras, och de bör kunna ske förtroligt. I 2 kap. 9 § 2 och 3 mom. lagen om verkställighet av straff ingår bestämmelser enligt vilka brev- växling mellan en fånge och en myndighet som övervakar verksamheten vid straffanstalten eller mellan en fånge och ett övervakningsorgan för de mänskliga rättigheterna hos vilka fången enligt internationella konventioner har besvär- eller klagorätt skall frambefordras ogranskad utan dröjsmål. Inte heller får telefonsamtal mellan en fånge och en myndighet som övervakar verksamheten vid straffanstalten avlyssnas. Bestämmelserna överensstämmer med bestämmelserna i artikeln.

Artikel 107. Överförande av personer efter avtjänat straff. Enligt artikeln kan en person som inte är medborgare i verkställighetsstaten efter avtjänat straff överföras i enlighet med verkställighetsstatens lag till en stat som är skyldig att ta emot honom eller henne eller till en annan stat som är villig att ta emot honom eller henne. Personens önskemål skall beaktas i situationen. Å andra sidan kan verkställighetsstaten tillåta att personen stannar inom sitt territorium.

Punkt 2 föreskriver att om ingen stat bestrider kostnaderna för överförandet till en annan stat, skall de bäras av domstolen.

Enligt punkt 3 får verkställighetsstaten, under iakttagande av bestämmelserna i artikel 108, också i enlighet med sin nationella lag utlämna eller på annat sätt överlämna personen till den stat som begärt hans eller hennes utlämning eller överlämnande för lagföring eller verkställande av straff.

På utlämning eller överlämnande som avses i artikeln tillämpas bestämmelserna i lagen om utlämning för brott och på verkställigheten av straff bestämmelserna i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder.

Artikel 108. Inskränkning i fråga om lagföring och bestraffning för andra brott. Enligt artikeln skall en dömd person som befinner sig i fängsligt förvar i verkställighetsstaten inte lagföras, bestraffas eller utlämnas till tredje stat för en gärning som ägt rum före överlämnandet till verkställighetsstaten. Undantag utgör situationer där lagföringen, bestraffningen eller utlämningen har godkänts av domstolen på begäran av verkställighetsstaten.

Enligt punkt 2 avgör domstolen frågan efter att ha hört den dömde.

Enligt punkt 3 skall regeln i punkt 1 upphöra att gälla, om den dömde frivilligt stannar kvar mer än 30 dagar inom verkställighetsstatens territorium efter att ha avtjänat hela det straff som domstolen bestämt eller återvänder till staten efter att ha lämnat den.

Artikel 109. Verkställighet av bötesstraff och förverkande av egendom. Enligt artikeln skall stadgeparterna verkställa bötesstraff och förverkande av egendom som beslutats av domstolen i enlighet med del 7 utan att det skall inkräkta på de rättigheter som tillkommer en rättmätig tredje man och i enlighet med det rättsliga förfarandet i deras nationella lagstiftning.

Enligt punkt 2 skall en part som inte kan verkställa ett förverkandebeslut vidta åtgärder för att återvinna värdet av utbyte av brott, egendom eller tillgångar som domstolen har förklarat förverkade utan att detta skall inverka på de rättigheter som tillkommer en rättmätig tredje man.

Enligt punkt 3 skall egendom, intäkter från avyttring av fast egendom och, där så är tillämpligt, avyttring av annan egendom som en stadgepart har erhållit vid verkställande av en dom av domstolen överföras till denna.

Lagen om Jugoslavientribunalen innehåller en bestämmelse om återställande av egendom och vinning av brott. Enligt lagens 12 § skall tribunalens beslut om förverkande och återställande av egendom och ekonomisk vinning av brott verkställas i Finland med iakttagande i tillämpliga delar av lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder. Vid verkställigheten av påföljden skall inte tillämpas vad som i 3 § i den nämnda lagen bestäms om förutsättningar för verkställighet. Egen-

dom och vinning av brottet skall efter förordnande av justitieministeriet återställas enligt tribunalens begäran. Bestämmelsen innebär en ovillkorlig skyldighet att uppfylla domstolens begäran.

Enligt propositionen skall Finland i fråga om Internationella brottmålsdomstolen iakttäva den reglering som ingår i lagen om Jugoslavientribunalen också för förverkandepåföljdernas del. Enligt förslaget skall en bestämmelse om verkställigheten av förverkandepåföljder för tydlighetens skull tas in i lagen om ikraftträdande av stadgan.

I Finlands nationella lagstiftning ingår bestämmelser om verkställigheten i Finland av bötesstraff som en främmande stat har utdömt, endast vad gäller relationerna mellan de nordiska länderna. Grundregeln förutsätter dock att bötesstraff som domstolen har utdömt verkställs i Finland. Enligt förslaget skall en bestämmelse om detta ingå i lagen om ikraftträdande av stadgan.

Artikel 110. Domstolens prövning av strafflindring. Enligt artikeln får verkställighetsstaten inte frige en intagen förrän det straff som domstolen bestämt har avtjänats. Domstolen ensam har rätt att bestämma om strafflindring och skall avgöra frågan efter att ha hört den intagne. När den intagne har avtjänat två tredjedelar av straffet, eller 25 år i fråga om ett livstidsstraff, prövar domstolen straffet för att bestämma om det skall lindras. Omprövningen kan inte göras dessförinnan. Artikeln innehåller också bestämmelser om de grunder på vilka domstolen kan lindra straffet.

Om domstolen i samband med sin första prövning finner att det saknas skäl för lindring av straffet, skall den därefter pröva frågan om strafflindring med de mellanrum och med tillämpning av de kriterier som föreskrivs i bevis- och förfarandereglerna.

Lagen om Jugoslavientribunalen innehåller en bestämmelse om att tribunalen beslutar om benådning eller villkorlig frigivning av den dömda. Bestämmelsen begränsar den benådningssmakt som republikens president har enligt 105 § grundlagen. Enligt 16 § lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder skall vad som i finsk lag bestäms om benådning även tillämpas på domar som har givits i en främ-

mande stat och som enligt beslut därom skall verkställas i Finland. Stadgan innehåller ingen uttrycklig bestämmelse om benådning, men bestämmelserna i artikeln samt den i artikel 105 ingående bestämmelsen att stadgeparterna inte i något fall får ändra ett straff som domstolen fastställt skall anses innebära att också benådningssmakt hör endast domstolen till.

Artikel 111. Rymning. Om en dömd avviker från fängelset och flyr från verkställighetsstaten, får denna stat efter samråd med domstolen begära att personen överlämnas i överensstämmelse med gällande bilaterala eller multilaterala avtal eller hemställa att domstolen begär att personen överlämnas. Domstolen får bestämma att personen skall överföras till den stat i vilken han eller hon avtjänade straffet eller till en annan stat som domstolen utser.

Del 11. Stadgepartsförsamlingen

Artikel 112. Stadgepartsförsamlingen. I stadgepartsförsamlingen har varje stadgepart ett ombud som får åtföljas av ställföreträdare och rådgivare. Övriga stater som har undertecknat stadgan eller slutakten får delta som observatörer i församlingen. I punkt 2 har församlingens uppgifter upptecknats. För det första skall församlingen behandla och anta rekommendationer från den förberedande kommissionen. För det andra utövar den tillsyn över förvaltningen av domstolen och behandlar rapporter från och verksamheten hos den byrå som upprättas. En tredje viktig uppgift hänför sig till domstolens ekonomi. Församlingen fastställer domstolens budget. För det fjärde beslutar församlingen om ändring av antalet domare i enlighet med artikel 36. Vidare behandlar församlingen enligt artikel 87.5 och 87.7 samarbetsfrågor och fullgör de övriga uppgifter som följer av stadgan och bevis- och förfarandereglerna.

De sammanlagt 21 ledamöterna av församlingens byrå skall representera en skälig geografisk fördelning och världens huvudrättssystem. Byrån skall biträda församlingen. Församlingen får också upprätta sådana underorgan som kan vara nödvändiga. Domstolens president, åklagaren och registratören eller de

ras företrädare får på lämpligt sätt delta i församlingens eller byråns möten.

Församlingen sammanträder vid domstolens säte eller i FN:s högkvarter en gång om året. Om det motiveras av omständigheterna kan den hålla extrasessioner. Den antar sin egen arbetsordning. Församlingens officiella språk och arbetsspråk är desamma som FN:s generalförsamlings språk.

Församlingen och byrån skall sträva efter att uppnå enhälliga beslut. Om en fråga ändå måste avgöras genom omröstning, har varje stadgepart en röst. En stadgepart som inte har betalt sitt ekonomiska bidrag för att bestrida domstolens kostnader mister sin rösträtt i församlingen och byrån. Församlingen får dock tillåta en sådan part att rösta om underlåtenheten att betala beror på förhållanden över vilka parten saknar kontroll.

Del 12. Finansiering

Artikel 113. Regler för den ekonomiska förvaltningen. Om det inte uttryckligen föreskrivs något annat, skall stadgan och de regler och föreskrifter för den ekonomiska förvaltningen som antagits av församlingen gälla alla ekonomiska frågor som berör domstolen och möten med stadgepartsförsamlingen.

Artikel 114. Täckning av kostnader. Domstolens och stadgepartsförsamlingens kostnader, däri inbegripet byråns och underorganens kostnader, skall betalas med domstolens medel.

Artikel 115. Domstolens och stadgepartsförsamlingens tillgångar. För finansieringens vidkommande hänförde sig de största tvisterna under förhandlingarna till om medel ur FN:s budget kan användas till finansiering av domstolen och möten med stadgepartsförsamlingen eller om finansieringen skall grunda sig på avgifter som stadgeparterna betalar. Finland och en majoritet av de s.k. liktänkande staterna höll på finansiering inom ramen för FN-budgeten. I stadgan skrevs emellertid in en finansieringsmall som främst grundar sig på stadgeparternas medfinansiering. Uttaxerande bidrag från stadgeparterna enligt punkt a kompletterar de medel som FN som finansieringskälla godkänt i enlighet med punkt b. Den senare finansieringskällan

preciseras vara tillgänglig särskilt med avseende på kostnader med anledning av hänskjutanden från säkerhetsrådet i enlighet med artikel 13 b. Denna dirigerings av medel från FN-budgeten förutsätter alltid beslut av FN:s generalförsamling. Utöver de finansieringskällor som artikeln nämner kan domstolen förfoga över bidrag som inflyter i form av frivilliga bidrag, se artikel 116.

Domstolens budget fastställs av församlingen. I det inledande skedet av domstolens verksamhet kommer fristående finansieringsarrangemang att behövas. Särskilda bestämmelser om dem ingår emellertid inte i stadgan.

Såsom det konstaterats i fråga om artikel 112.8 hotas en stadgepart av förverkan av rösträtten i församlingen, om den försummar betalningen av sitt bidrag till domstolen.

Artikel 116. Frivilliga bidrag. Domstolen får som extra medel ta emot och använda frivilliga bidrag från regeringar, internationella organisationer, enskilda personer, bolag och andra enheter. Tillåtandet av frivilliga bidrag medförde vid förhandlingarna oro över att domstolens självständighet och opartiskhet kanske kan bli äventyrad. I syfte att motverka detta hot föreskrivs i artikeln att de tillämpliga kriterier som antagits av stadgepartsförsamlingen skall följas vid mottagandet och användningen av frivilliga bidrag.

Artikel 117. Uttaxerande av bidrag. Stadgeparternas bidrag uttaxeras i överensstämmelse med en överenskommen bidragsskala. Den grundar sig på den skala som antagits av FN för dess reguljära budget. Skalan justeras i enlighet med de principer som ligger till grund för FN-skalan.

Artikel 118. Årlig revision. En oberoende revisor skall årligen granska domstolens räkenskaper. Revisionen gäller domstolens protokoll, böcker och räkenskaper, inbegripet årsredovisningen.

Del 13. Slutbestämmelser

Artikel 119. Tvistlösning. Tvister om domstolens rättskipande verksamhet avgörs av domstolen själv. Andra tvister mellan stadgeparter som gäller tolkningen eller tillämpningen av stadgan försöker man först lösa

genom förhandlingar. Om en tvist inte har blivit löst inom tre månader från det att den har uppkommit hänskjuts den till stadgepartsförsamlingen. Församlingen försöker lösa tvisten eller lämna rekommendationer om andra sätt att lösa den, däribland hänskjutande till Internationella domstolen.

Artikel 120. Reservationer. Inga reservationer får göras mot stadgan. Den förklaring som ges för en tid av sju år och nämns i artikel 124 har dock i sak samma verkan som en reservation.

Några särskilda bestämmelser om reservationer mot bevis- och förfarandereglerna eller mot brottskriterierna finns inte. Eftersom de enligt artikel 51.4 och 51.5 och artikel 9.3 är regelverk som är underställda stadgan skall det anses att reservationer inte kan göras mot dem heller.

Artikel 121. Ändringar. I punkt 1—4 föreskrivs om det normala ändringsförfarandet. Enligt det får en stadgepart när sju år har förflutit från stadgans ikraftträdande föreslå ändringar av stadgan. Texten till ändringsförslag inlämnas till FN:s generalsekreterare, som delger den till alla stadgeparter. Tidigast tre månader senare beslutar nästkommande möte med stadgepartsförsamlingen med en majoritet av närvarande och röstande parter om förslaget skall tas upp till behandling. Församlingen behandlar förslaget direkt eller sammankallar en översynskonferens. För att en ändring skall antas vid ett möte med stadgepartsförsamlingen eller vid en översynskonferens krävs två tredjedels majoritet av stadgeparterna.

Det som främst är värt att notera vid detta normala ändringsförfarande är den bestämmelse i punkt 4 som gäller ändringarnas ikraftträdande. En ändring träder i kraft för alla stadgeparter ett år efter det att sju åttondelar av parterna har deponerat sina ratifikations- eller godtagandeinstrumenten hos FN:s generalsekreterare. Detta betyder att en liten minoritet av stadgeparterna blir bundna av ändringarna utan någon egen viljeyttring. Enligt punkt 6 kan en sådan stadgepart frånträda stadgan. Staten skall ge en underrättelse om detta senast ett år efter ändringens ikraftträdande. På frånträdande tillämpas inte bestämmelserna i artikel 127.1, utan det träder i kraft med omedelbar verkan. Däremot till-

lämpas bestämmelserna i artikel 127.2 om frånträdandets verkningar, se nedan.

Särskilda bestämmelser om ikraftträdandet för ändringar i artikel 5—8, som gäller domstolens behörighet i sak, ingår i punkt 5. För de stadgeparter som har godtagit dessa ändringar trädde de i kraft ett år efter det att parterna har deponerat sina ratifikations- eller godtagandeinstrument. En stadgepart som inte har godtagit ändringen blir inte bunden av den. Domstolen utövar inte sin jurisdiktion, när ett brott som omfattas av ändringen har förövats av partens egna medborgare eller inom partens eget territorium.

FN:s generalsekreterare delger alla stadgeparter alla ändringar som antagits.

Artikel 122. Ändring av institutionella bestämmelser. Separat föreskrivs om ett enklare förfarande vid ändringar av artikel 35, artikel 36.8—9, artikel 37 och 38, artikel 39.1 (de två första meningarna), artikel 39.2 och 39.4, artikel 42.4—9, artikel 43.2—3 samt artikel 44, 46, 47 och 49. En stadgepart får när som helst föreslå ändringar av dessa bestämmelser som är av institutionell karaktär. Ändringsförslaget inlämnas till FN:s generalsekreterare eller till en sådan annan person som kan ha utsetts av stadgepartsförsamlingen, och denne skall omedelbart delge alla parter och andra som deltar i församlingen.

Ändringarna antas av stadgepartsförsamlingen eller av en översynskonferens med två tredjedels majoritet av stadgeparterna. De träder i kraft för alla parter sex månader efter det att de har antagits.

Artikel 123. Översyn av stadgan. FN:s generalsekreterare skall sammankalla en översynskonferens sju år efter stadgans ikraftträdande. Konferensen är öppen för alla som deltar i stadgepartsförsamlingen.

Bakgrunden till bestämmelsen om översynskonferensen är ett förslag som länge diskuterats vid förhandlingarna om stadgan och som skulle ha utgjort en regelbundet återkommande kontrollmekanism gällande just domstolens jurisdiktion i sak, dvs. artikel 5—8. Förslaget hänförde sig till det skede av förhandlingarna då man försökte definiera vilka brott som skall omfattas av domstolens jurisdiktion. Utgångspunkten var att domstolen efter de inledande skedena skulle kunna ha kapacitet att behandla också andra allvar-

liga internationella brott såsom terrorism eller narkotikabrott, se resolution E (terrorism och narkotikabrott) i Romkonferensens slutakt.

I artikeln har emellertid översynskonferensens befogenheter inte avgränsats till att gälla enbart sakfrågor. Någon automatik för regelbundenhet har inte heller skapats. De konferenser som följer efter den första sjuårsöversynskonferensen kommer att sammanträda i enlighet med punkt 2, dvs. om en stadgepart begär det och om en majoritet av stadgeparterna godkänner sammankallandet.

På antagandet och ikraftträdandet av de stadgeändringar som en översynskonferens behandlat tillämpas i enlighet med punkt 3 bestämmelserna i artikel 121.3—7.

Artikel 124. Övergångsbestämmelse. Artikeln medger att staterna när de blir stadgeparter genom en särskild förklaring begränsar domstolens jurisdiktion med avseende på krigsförbrytelser som definieras i artikel 8. Förklaringen åsidosätter för en tid av sju år bestämmelserna i artikel 12.1 och 12.2, som gäller godtagande av jurisdiktionen. I förklaringen meddelar staten att den inte godtar domstolens jurisdiktion med avseende på den kategori av brott som avses i artikel 8, när ett brott påstås ha förövats av dess egna medborgare eller inom dess eget territorium. En förklaring kan återkallas när som helst.

Det är fråga om en speciallösning som nåddes i det sista förhandlingsskedet och som för sin del säkerställde ett tillräckligt stöd för antagande av stadgan vid Romkonferensen. I övergångsbestämmelsen har förklaringarnas giltighetstid kopplats till den tidsfrist om sju år under vilken en översynskonferens enligt artikel 123.1 skall sammankallas. Tidsfristen för förklaringarnas giltighet är ovillkorlig. Den kan ändras bara i enlighet med de krav som gäller det normala stadgeändringsförfarandet.

Den viktigaste frågan om tillämpning av övergångsbestämmelsen gäller hur omfattande förklaringens verkan är. Har domstolen jurisdiktion, om den föreläggs ett brottmål där förutsättningarna i artikel 12 uppfylls, eftersom en annan av stadgeparterna har en koppling till brottet via gärningsmannens medborgarskap eller genom att brottet förövats inom statens territorium? Utifrån arti-

kel 12, som utgör en allmän regel, är svaret jakande. En stats koppling räcker, och en förklaring av en annan stat kan inte vara ett hinder för jurisdiktion. Svaret på detta tolkningsproblem kan dock ges endast av domstolen själv, i enlighet med artikel 19.

Finland har inte för avsikt att avge en i artikeln avsedd förklaring när stadgan ratificeras.

Artikel 125. Undertecknande, ratificering, godtagande, godkännande och anslutning. I punkt 1 anges var och när stadgan kan undertecknas. I punkt 2 föreskrivs om ratificering, godtagande eller godkännande efter undertecknandet. Efter det att tiden för undertecknande har löpt ut vid utgången av år 2000 står stadgan öppen för anslutning av alla stater. Ratifikations-, godkännande- och anslutningsinstrumenten deponeras hos FN:s generalsekreterare.

Artikel 126. Ikraftträdande. Stadgan träder enligt punkt 1 i kraft när 60 stater har ratificerat, godtagit eller godkänt den eller anslutit sig till den. Den exakta tidpunkten för ikraftträdande är enligt punkt 1 den första dagen i den månad som följer efter den sextionde dagen efter dagen för deponeringen av det sextionde instrumentet avseende ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning. I punkt 2 bestäms om stadgans ikraftträdande för en sådan stat som senare ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till stadgan. Motsvarande tidsfrist räknas från den dag då staten deponerade sitt instrument avseende ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning.

Artikel 127. Frånträde. En stadgepart får frånträda stadgan genom skriftlig underrättelse till FN:s generalsekreterare. Frånträdet träder i kraft tidigast ett år efter den dag då underrättelsen har mottagits. I underrättelsen får också ett senare datum anges.

I punkt 2 bestäms om verkningarna av ett frånträde. Frånträdet befriar inte en stat från de förpliktelser den har iklätt sig genom stadgan när den var part i stadgan. Detta gäller också eventuella bidragsskyldigheter. Frånträdet inverkar inte heller på en stats skyldighet att samarbeta med domstolen i samband med förundersökningar och rättegångar som har inletts innan frånträdet trädde i kraft. På motsvarande sätt föreskrivs att

frånträdet inte heller inverkar på den fortsatta behandlingen av någon fråga som var under behandling av domstolen före den dag då frånträdet trädde i kraft.

I artikeln förutsätts inget skäl för frånträde, och staterna uppmanas inte heller att motivera sitt frånträde. En jämförelse kan göras med artikel XVI.2 i konventionen om förbud mot kemiska vapen (FördrS 19/1997), som anger som frånträdesgrund att en stat anser att landets högsta intressen har äventyrats. Bestämmelsen som förutsätter också att under rättelsen om frånträdet skall innefatta ett konstaterande av skälen för frånträdet.

Artikel 128. Giltiga texter. Originalet till stadgan, vars arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter är lika giltiga, deponeras hos FN:s generalsekreterare. Generalsekreteraren skall tillställa alla stater styrkta kopior.

2. Lagförslagen

2.1. Lag om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och om tillämpning av stadgan (lagen om ikraftträdandet)

1 §. Paragrafen innehåller en bestämmelse om att de bestämmelser i stadgan som hör till området för lagstiftningen skall gälla som lag på det sätt som Finland har förbundit sig till dem. Reservationer mot stadgan kan inte göras, och Finland har inte för avsikt att avge en förklaring enligt artikel 124 i stadgan.

2 §. I domstolens stadga bestäms inte på ett heltäckande sätt hur stadgearterna skall ordna frågor som hänför sig till kontakterna och verkställigheten av domstolens framställningar om rättslig hjälp. Det är den nationella lagstiftningen som avgör, i synnerhet hur svaren på domstolens framställningar skall översändas. Enligt förslaget skall en delvis klagörande bestämmelse ingå i lagen om ikraftträdandet av stadgan. Innehållet i bestämmelsen är detsamma som i 2 § lagen om behörighet för och rättshjälp till tribunalen som behandlar brott som begåtts i det forna Jugoslavien (12/1994), i det följande

lagen om Jugoslavientribunalen.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen är det justitieministeriet som i första hand sköter mottagandet av framställningar från domstolen samt verkställigheten av dem. Framställningarna kan gälla behandling av brottmål som Internationella brottmålsdomstolen har jurisdiktion över. Med detta avses också framställningar som gäller utlämning för brott samt verkställighet av Internationella brottmålsdomstolens beslut. Enligt 2 mom. är det i första hand justitieministeriet som också sköter översändandet av svar till Internationella brottmålsdomstolen.

Enligt 3 mom. kan Internationella brottmålsdomstolen emellertid själv hålla kontakt direkt med behöriga myndigheter i Finland. De behöriga myndigheterna i Finland har också möjligheter att översända svaren direkt till Internationella brottmålsdomstolen, om domstolen har begärt det. Kontakt är möjlig också på diplomatisk väg eller via Internationella kriminalpolisorganisationen eller via någon annan behörig regional organisation.

3 §. I domstolens stadga ingår inte detaljerade bestämmelser om stadgearternas utlämningskyldighet. Det har därför ansetts nödvändigt att i lagen om ikraftträdandet av stadgan inta en närmast klagörande bestämmelse om utlämning för brott. Innehållet i bestämmelsen är detsamma som i 4 § lagen om Jugoslavientribunalen.

Enligt det föreslagna 1 mom. är Finland skyldigt att iakta en begäran om utlämning som Internationella brottmålsdomstolen gör. Som grund för utlämningen räcker en begäran om utlämning som domstolen gjort i enlighet med artikel 91.2 a och 91.2 b i stadgan. Verkställandet av en begäran om utlämning kan inte förvägras med stöd av de grunder som anges i lagen om utlämning för brott (456/1970), i det följande allmänna utlämningslagen. Också finska medborgare skall utlämnas. Några sådana villkor som anges i lagen om utlämning för brott kan inte heller ställas. Enligt 2 mom. skall bestämmelserna i lagen om utlämning för brott i övrigt iakttas i tillämpliga delar beträffande förfarandet vid utlämning. Även om den nationella lagstiftningen för närvaande inte möjliggör rättslig hjälp i samband med temporärt överförande av frihetsberövade personer, är det meningen

att Finland skall sköta om verkställigheten också av sådana beslut i enlighet med bestämmelserna i stadgan. Beslut om utlämning fattas av justitieministeriet.

Eftersom Finland anser att stadgan utgår från att Finland inte skall vägra att uppfylla domstolens framställningar om utlämning, kommer Finland att samtycka till utlämning också i de i stadgan avsedda situationerna där stadgeparterna ges rätt att förhandla om situationen eller att skjuta upp verkställigheten av en begäran.

4 §. Eftersom de behöriga finska myndigheternas skyldighet att lämna Internationella brottmålsdomstolen rättslig hjälp enligt förslaget bör regleras på samma sätt som i lagen om Jugoslavientribunalen, har det ansetts nödvändigt att i lagen om ikraftträdandet av stadgan ta in en bestämmelse om lämnande av internationell rättslig hjälp i brottmål. Den i bestämmelsen ingående skyldigheten att lämna rättslig hjälp går delvis längre än bestämmelserna i Romstadgan.

Enligt det föreslagna 1 mom. har de behöriga finska myndigheterna en ovillkorlig skyldighet att lämna rättslig hjälp. Lämnandet av rättslig hjälp kan inte förvägras på de ovillkorliga grunder för förvägrande som anges i 12 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994), i det följande internationella rättshjälpslagen, eller de av prövning beroende grunder för förvägrande som ingår i 13 § i den nämnda lagen. Rättslig hjälp lämnas i övrigt med iakttagande i tillämpliga delar av internationella rättshjälpslagen. Om verkställigheten av en begäran om rättslig hjälp förutsätter tvångsmedel, skall dessa kunna användas på de villkor som bestäms i tvångsmedelslagen (450/1987) och i den ordning som den lagen anger. Som förutsättning för användning av tvångsmedel kan inte anges ett krav på dubbel straffbarhet enligt 15 § lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden.

Eftersom Finland anser det vara en utgångspunkt för stadgan att Finland inte vägrar att uppfylla en begäran om rättslig hjälp som domstolen framställer, uppfyller Finland begäran också i de situationer som stadgan avser och där stadgeparterna ges rätt att vägra att uppfylla en begäran, förhandla om situationen eller skjuta upp verkställigheten av

begäran.

5 §. I sista hand kan det anses att artikel 86 och artikel 99.1 innebär att staten skall sträva efter att så effektivt som möjligt säkra att domstolen erhåller den rättsliga hjälp som den begär med stöd av stadgan. Därför är det i regel motiverat att på vittnen tillämpa likadana sanktioner som i den nationella processen. En bestämmelse av motsvarande typ ingår i 8 § lagen om Jugoslavientribunalen. Genom denna bestämmelse klarläggs det att 15 § 3 mom. lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden inte tillämpas i dessa fall.

Enligt den föreslagna bestämmelsen skall ett vittne som kallats till domstolen vara skyldigt att hörsamma kallelsen. Om ett vittne som kallats för att höras av domstolen uteblir utan laga hinder, skall han eller hon vid vite uppmanas att fullgöra sin plikt. Med stöd av bestämmelsen skall det däremot inte bli möjligt att använda tvångsmedel för att föra ett vittne till domstolen eller att ta honom eller henne i förvar för detta ändamål. Vite skall kunna användas också i sådana situationer där ett vittne avlägsnar sig utan tillstånd eller vägrar att avlägga vittnesförsäkringen, vägrar att vitna eller vägrar att besvara en fråga. Det vite som föreläggs med stöd av bestämmelsen avser att påverka personens vilja så att denne inför domstolen avger det vittnesmål som avses i begäran om rättslig hjälp.

Ett vittne som tredska i en nationell rättegång kan tvingas uppfylla sin plikt, i sista hand genom hot om fängelse. Eftersom ett vittne som har kallats av Internationella brottmålsdomstolen inte kan hämtas eller tagas i förvar för att överföras till domstolen, är det motiverat att inte heller bestämma om fängelsehot med tanke på eventuella andra fall av ett vittnes tredska. I praktiken är vite tillräckliga sanktioner också i dessa fall.

6 §. Eftersom det i 5 § föreskrivs en skyldighet att infinna sig inför domstolen, är det motiverat att ett vittne får rätt att på begäran erhålla förskott av statliga medel som ersättning för de kostnader som resan till domstolen för med sig. I enlighet med detta föreslås en bestämmelse om att den som har kallats av domstolen skall ha rätt till det nämnda förskottet på begäran. I fråga om förfarandet

föreslås samma system som det som införts i 9 § lagen om Jugoslaviens tribunalen.

7 §. I propositionen har det ansetts nödvändigt att lagen om ikraftträdandet av stadgan upptar en bestämmelse om verkställigheten i Finland av frihetsstraff som har utdömts av Internationella brottmålsdomstolen. Innehållet i bestämmelsen är likadant som i 11 § lagen om Jugoslaviens tribunalen.

Enligt det föreslagna 1 mom. skall en påföljd som avser frihetsstraff och som har utdömts av Internationella brottmålsdomstolen verkställas i Finland på begäran av domstolen enligt lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder. Vid verkställigheten av påföljden tillämpas inte vad som i 3 § i den nämnda lagen bestäms om förutsättningar för verkställighet. Bestämmelsen förpliktar ovillkorligen till uppfyllande av domstolens begäran i oförändrat skick. Frihetsstraff kan verkställas i Finland, även om den dömde inte är finsk medborgare eller inte har hemort i Finland eller inte har samtyckt till verkställighet i Finland.

Enligt det föreslagna 2 mom. bestämmer justitieministeriet om verkställigheten genom att utfärda nödvändiga förordnanden om den fortsatta verkställigheten enligt 7 § i den nämnda lagen. I Finland kommer man inte att befatta sig med längden på frihetsstraff som har utdömts av Internationella brottmålsdomstolen.

8 §. I propositionen har det ansetts vara nödvändigt att lagen om ikraftträdandet av stadgan innehåller en bestämmelse om verkställigheten i Finland av Internationella brottmålsdomstolens beslut om förverkande och återställande av egendom och ekonomisk vinning av brott. Innehållet i bestämmelsen är likadant som i 12 § lagen om Jugoslaviens tribunalen.

Enligt det föreslagna 1 mom. skall domstolens beslut om förverkandepåföljd och återställande verkställas i Finland med iakttagande i tillämpliga delar av lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder. Vid verkställigheten av påföljden skall inte tillämpas vad som i 3 § i den nämnda lagen bestäms om förutsättningar för verkställighet. Bestämmelsen innebär en ovillkorlig skyldighet att uppfylla

en begäran från domstolen.

Enligt detta skall justitieministeriet förordna om verkställigheten genom att utfärda nödvändiga förordnanden om fortsatt verkställighet i enlighet med 7 § i den nämnda lagen eller genom att vidta åtgärder för att omvandla förverkandepåföljden i enlighet med 8—13 § i den nämnda lagen.

Enligt det föreslagna 3 mom. skall egendom och vinning av brottet efter förordnande av justitieministeriet återställas enligt domstolens begäran.

9 §. Enligt propositionen skall i lagen om ikraftträdandet av stadgan ingå en bestämmelse om verkställigheten i Finland av böter som har utdömts av Internationella brottmålsdomstolen. I Finlands gällande lagstiftning ingår inte bestämmelser om verkställigheten i Finland av böter som utdömts i andra stater än de nordiska länderna.

Enligt det föreslagna 1 mom. skall böter och skadestånd som utdömts av Internationella brottmålsdomstolen verkställas i Finland enligt domstolens begäran. Verksälligheten sker enligt finsk lag. Böter omvandlas inte till fängelse i Finland, eftersom bestämmelser om detta inte ingår i stadgan. Det är meningen att bevis- och förfarandereglerna, som fastställs senare, skall uppta bestämmelser om Internationella brottmålsdomstolens rätt att omvandla bötesstraff till frihetsstraff.

10 §. Enligt paragrafen kan bestämmelser om verkställigheten av stadgan och de närmare bestämmelser som lagen förutsätter vid behov utfärdas genom förordning av republikens president.

11 §. Paragrafen innehåller en sedvanlig ikraftträdelsebestämmelse, enligt vilken det genom förordning av republikens president bestäms om lagens ikraftträdande. Avsikten är att om sådana närmare bestämmelser som avses i 8 § behövs, så skall de utfärdas genom samma förordning.

2.2. Strafflagen

I artikel 70.4 a i stadgan konstateras att varje stadgepart skall utvidga sina straffrättsliga bestämmelser till att också omfatta de brott mot den rättsliga process som avses i artikeln, om dessa begås inom stadgepartens territorium eller av en av dess medborgare.

Brotten skall dessutom vara brott mot rättsskipningens okränkbarhet i de fall att de riktades mot statens egna förundersökningar och rättegångar. Bestämmelsen ålägger stadgeparterna en kriminaliseringsskyldighet till följd av vilken vissa bestämmelser i strafflagen måste ändras.

1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

Artikel 70.4 a i stadgan förpliktar till att, under de förutsättningar som nämns där, kriminalisera dels brott som har begåtts inom respektive stats territorium, dels motsvarande brott som begåtts av medborgare i staten i fråga. För finska medborgares vidkommande skall således också brott som finska medborgare begår utanför Finland kriminaliseras.

11 §. Paragrafen innehåller en bestämmelse om kravet på s.k. dubbel straffbarhet. Med stöd av 1 kap. 1 § strafflagen gäller strafflagen brott som har begåtts i Finland, och med stöd av 1 kap. 6 § gäller den också brott som finska medborgare har begått utanför Finland. På brott som har begåtts utanför Finland tillämpas emellertid ett krav på s.k. dubbel straffbarhet. Enligt 1 kap. 11 § strafflagen kan, när ett brott har begåtts inom en främmande stats område, tillämpningen av finsk lag grunda sig på 6 § i samma kapitel endast om gärningen är straffbar också enligt lagen på gärningsorten och om även en domstol på den främmande orten kunde ha dömt ut straff för gärningen. För brottet får härvid inte i Finland dömas ut en påföljd som är strängare än den som stadgas för brottet enligt lagen på gärningsorten.

I Romstadgan har de ovan nämnda gärningarna kriminaliserats, och man får förmoda att också Nederländerna, där denna typ av brott i praktiken oftast skulle kunna begås, kommer att ändra sin lagstiftning på motsvarande sätt. Ändå kan Finlands kriminaliseringsskyldighet i princip anses utsträcka sig också till de gärningar som begås inom vilken som helst främmande stat. Därför bör de ovan nämnda brotten mot förundersökningens eller rättsskipningens okränkbarhet bli straffbara trots kravet på dubbel straffbarhet. I 1 kap. 11 § 2 mom. ingår en förteckning

över de brott på vilka detta krav på dubbel straffbarhet inte tillämpas. Dessa brott föreslås bli fogade till denna förteckning.

Till förteckningen över undantag bör fogas de brott som skall anses vara brott mot Internationella brottmålsdomstolens okränkbarhet. Sådana är osann utsaga inför domstol, osann utsaga vid myndighetsförfarande, grov osann utsaga inför domstol, oaktsam osann utsaga, försök till anstiftan av osann utsaga, falsk angivelse, bevisförvanskning, grov bevisförvanskning samt övergrepp i rättssak, vilka allesammans kriminaliseras i 15 kap. strafflagen. Med domstol avses härvid Internationella brottmålsdomstolen och med förundersökning av brott sådan förundersökning som avses i Internationella brottmålsdomstolens stadga. Likaså skall till förteckningen fogas våldsam motstånd mot tjänsteman, motstånd mot tjänsteman och hindrande av tjänsteman, vilka avses i 16 kap. 1—3 § strafflagen, samt givande av muta och grovt givande av muta, vilka avses i 13 och 14 § i samma kapitel, när de riktar sig mot en anställd hos brottmålsdomstolen. Sådana brott är också tagande av muta och grovt tagande av muta, vilka avses i 40 kap. 1 och 2 § strafflagen, om gärningsmannen är en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

Därför föreslås att till förteckningen i 1 kap. 11 § 2 mom. strafflagen fogas de gärningar för vilka straff föreskrivs med stöd av 15 kap. 12 a § i 1—9 § i nämnda kapitel, med stöd av 16 kap. 19 a § i 1—3, 13 eller 14 § i nämnda kapitel eller i 40 kap. 1—4 §, om brottet begåtts av en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

2 kap. Om brott mot rättsskipning

12 a §. *Brott mot Internationella brottmålsdomstolens rättsskipning.* Artikel 70.4 a i Internationella brottmålsdomstolens stadga förpliktar inte stadgeparterna att kriminalisera de brott som räknas upp i artikel 70.1, om inte gärningarna i fråga redan har kriminaliserats i den nationella lagen när de riktar sig mot den nationella förundersökningens eller rättsskipningens okränkbarhet. I bestämmelsen förutsätts däremot att stadgeparterna ut-

sträcker brott mot rättskipningens okränkbarhet i samband med den nationella lagstiftningen också till gärningar som riktar sig mot Internationella brottmålsdomstolen, om brottet har begåtts inom dess territorium eller om en medborgare i staten har gjort sig skyldig till brottet. Därför skall vissa bestämmelser i strafflagen utsträckas till brott som gäller Internationella brottmålsdomstolen.

I propositionen föreslås att som brott mot okränkbarheten för Internationella brottmålsdomstolens rättskipning skall betraktas osann utsaga inför domstol, osann utsaga vid myndighetsförfarande, grov osann utsaga inför domstol, oaktsam osann utsaga, försök till anstiftan av osann utsaga, falsk angivelse, bevisförvanskning, grov bevisförvanskning samt övergrepp i rättsak, vilka allesammans kriminaliseras i 15 kap. strafflagen. Dessa gärningar kriminaliseras när de riktar sig mot Internationella brottmålsdomstolen eller mot förundersökning som sker med stöd av dess stadga. Utvidgningen behövs eftersom de nämnda straffbestämmelserna kriminaliserar endast gärningar som är riktade mot finska myndigheter.

I tekniskt hänseende föreslås detta bli genomfört så, att det till 15 kap. strafflagen fogas en ny 12 a §. I den fastställs att vid tillämpningen av bestämmelserna om osann utsaga, falsk angivelse, bevisförvanskning samt övergrepp i rättsak avses med domstol också Internationella brottmålsdomstolen och med förundersökning i brottmål också förundersökning enligt Internationella brottmålsdomstolens stadga.

16 kap. Om brott mot myndigheter

19 a §. *Brott mot Internationella brottmålsdomstolen.* Det föreslås att som brott mot okränkbarheten för Internationella brottmålsdomstolens rättskipning skall betraktas också våldsam motstånd mot tjänsteman, motstånd mot tjänsteman, hindrande av tjänsteman, givande av muta och grovt givande av muta, när gärningen riktar sig mot en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

Därför föreslås det att till 16 kap. strafflagen fogas en bestämmelse enligt vilken med

tjänsteman i 1—3, 13 och 14 § i kapitlet avses också en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

20 §. *Definitioner.* Med en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen avses personer som tjänstgör vid Internationella brottmålsdomstolen som domare, åklagare, registrator eller tjänsteman vid åklagarens kansli eller registratorskontoret. I artikel 34 i Internationella brottmålsdomstolens stadga definieras de organ som domstolen består av. Tjänstemännen vid dessa organ är de som avses med anställda hos Internationella brottmålsdomstolen. Det föreslås att ett nytt 4 mom. med detta innehåll fogas till 16 kap. 20 § strafflagen.

40 kap. Om tjänstebrott och brott som begås av offentligt anställda arbetstagare

9 §. *Tillämpningsstadgande.* Det föreslås att som brott mot okränkbarheten för Internationella brottmålsdomstolens rättskipning skall betraktas också tagande av muta, grovt tagande av muta samt mutförseelse. Därför föreslås 40 kap. 9 § 3 mom. strafflagen bli ändrat så, att till det fogas en bestämmelse enligt vilken bestämmelserna i 1—4 § i kapitlet tillämpas också när gärningsmannen är en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

3. Ikraftträdande

Den internationella brottmålsdomstolens stadga träder i kraft internationellt den första dagen i den månad som följer efter den månad då sextio dagar förflutit efter dagen för deponeringen av det sextionde instrumentet avseende ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning hos Förenta Nationernas generalsekreterare.

För en stat som ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till stadgan efter deponeringen av det sextionde instrumentet avseende ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning träder stadgan i kraft den första dagen i den månad som följer efter den sextionde dagen efter den dag då staten i fråga deponerade sitt instrument avseende rati-

ficering, godtagande, godkännande eller avslutning.

Finland ratificerar i enlighet med planerna Internationella brottmålsdomstolens stadga under år 2000. Finland kommer sannolikt att vara en bland de 60 första stater som godtar stadgan. Då träder stadgan i kraft på ett för Finland bindande sätt när den träder i kraft internationellt, dvs. vid den tidpunkt som nämns i första stycket i detta avsnitt. Det är meningen att också de nationella lagar som föreslås i denna proposition skall träda i kraft vid samma tidpunkt.

4. Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. grundlagen godkänner riksdagen sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon anledning kräver riksdagens godkännande.

Internationella brottmålsdomstolens stadga skall som helhet betraktad anses som ett synnerligen betydande internationellt fördrag. Stadgehelheten kan uppfattas som sådant internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter som avses i 1 § 3 mom. grundlagen. Internationella brottmålsdomstolens stadga innehåller också många bestämmelser om individens rättigheter. Till följd av dessa omständigheter har motiveringen av propositionen uppmärksammat ovanligt mycket i de avsnitt som gäller dels behovet av riksdagens samtycke, dels lagstiftningsordningen. Eftersom stadgan sålunda innehåller bestämmelser av avsevärd betydelse, fordrar den riksdagens samtycke.

Del 12 innehåller finansieringsbestämmelser. En allmän bestämmelse om finansieringen ingår i artikel 113. De andra artiklarna gäller täckning av kostnader (artikel 114), domstolens och stadgepartsförsamlingens tillgångar (artikel 115), frivilliga bidrag (artikel 116), uttaxerande av bidrag (artikel 117) och den årliga revisionen (artikel 118). Enligt 94 § grundlagen godkänner riksdagen fördrag också när de "av någon annan anledning" kräver riksdagens godkännande. Av

motiveringen till grundlagsförslaget (se RP 1/1998 rd, s. 149) framgår att sådana andra anledningar bl.a. är internationella förpliktelser som binder riksdagens budgetmakt. Som sådana förpliktelser har i regel betraktats främst sådana bestämmelser som omedelbart föranleder staten utgifter (se t.ex. GrUU 35/1997 rd). Såsom anges i detaljmotiveringen till artikel 115 baserar sig domstolsfinansieringen främst på uttaxerade bidrag från stadgeparterna enligt en skala som överenskomms separat. Detta betyder att upprättandet av domstolen omedelbart medför upprepade och fortlöpande utgifter för staten. Också av denna anledning kräver godkännandet av stadgan riksdagens godkännande.

Enligt 94 § 1 mom. grundlagen godkänner riksdagen bl.a. sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Riksdagens grundlagsutskott anser att denna grundlagsfästa godkännandebefogenhet hos riksdagen avser alla de bestämmelser i internationella förpliktelser som i materiellt hänseende hör till området för lagstiftningen. Grundlagsutskottets ståndpunkt är att en bestämmelse i ett fördrag eller någon annan internationell förpliktelse skall anses höra till området för lagstiftningen, 1) om den gäller utövande eller inskränkning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är tryggt i grundlagen, 2) om bestämmelsen i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter eller skyldigheter, 3) om det enligt grundlagen skall föreskrivas i lag om den fråga som bestämmelsen avser 4) om det finns gällande bestämmelser i lag om den fråga som bestämmelsen avser eller 5) om det enligt rådande uppfattning i Finland skall föreskrivas om frågan i lag. Grundlagsutskottet anser att en bestämmelse i en internationell förpliktelse på dessa grunder hör till området för lagstiftningen oberoende av om den står i strid mot eller överensstämmer med en bestämmelse som utfärdats genom lag i Finland. (se GrUU 11/2000 rd och GrUU 12/2000 rd).

Artikel 1 och 4 i stadgan innehåller bestämmelser om etablerandet av Internationella domstolen och om domstolens jurisdiktion. Enligt 98 § 3 mom. grundlagen skall det genom lag bestämmas om specialdomstolar

som utövar domsrätt på särskilt angivna områden. På motsvarande sätt skall det anses att de nämnda bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Artikel 5-8 beskriver brottsrubriceringarna för de brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Enligt artikel 9 skall brottskriterier vara till hjälp vid tolkningen och tillämpningen. Artikel 10 bestämmer vilka konsekvenser bestämmelserna i del 2 har för reglerna inom folkrätten. Enligt artikel 11 som gäller tidsavgränsning av domstolens jurisdiktion omfattar jurisdiktionen endast brott som begåtts efter det att stadgan trädde i kraft. Den enskilda individens straffrättsliga ansvar i frågor under stadgans tillämpningsområde bestäms med hänsyn till den helhet som bildas av de nämnda artiklarna och stadgans del 3 om allmänna straffrättsliga principer. Enligt artikel 11 kan detta straffrättsliga ansvar inte vara retroaktivt. Av 8 § grundlagen följer att det skall föreskrivas i lag om handlingar som medför straffrättsligt ansvar. Samma paragraf innehåller också ett förbud mot retroaktiv strafflag. De nämnda stadg bestämmelserna hör därför till området för lagstiftningen.

Bestämmelser om förutsättningar för och utövande av domstolens jurisdiktion ingår i artikel 12 och 13. Om domstolarnas domsrätt bestäms i Finland genom lag. Därför hör bestämmelserna till området för lagstiftningen.

Artikel 14 innehåller bestämmelser om hur en stadgepart kan hänskjuta en situation till åklagaren när situationen uppenbarligen är förknippad med ett brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Vidare innehåller artikel 15 bestämmelser om åklagarens agerande i samband med att utredningar inleds och fortsätter. I artikel 16 och 17 föreskrivs om uppskjutande av förundersökning eller lagföring samt om processförutsättningar. Artikel 18 och 19 innehåller bestämmelser om preliminära beslut i fråga om processförutsättningar samt om invändningar angående processförutsättningarna. Bestämmelserna gäller möjligheterna att anhängiggöra mål vid domstolen samt upptagandet av mål till behandling. I Finland skall om sådant föreskrivas genom lag, med hänsyn till 21 § grundlagen. Dessa stadg bestämmelser hör alltså till området för lagstiftningen.

Artikel 20 innehåller ne bis in idem-principen. I förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna ingår ett särskilt omnämnande (RP 309/1993 rd, s. 78) enligt vilket denna princip hör till de genom lag tryggade garantier för en rättvis rättegång som avses i 21 § grundlagen. Bestämmelsen om detta hör därför till området för lagstiftningen.

I artikel 21.1 och 21.2 föreskrivs om de rättskällor som står till domstolens förfogande och fastställs deras företrädesordning. Om sådant skall enligt rådande uppfattning i Finland föreskrivas genom lag, och bestämmelsen hör således till området för lagstiftningen. Punkt 3 i samma artikel innehåller en bestämmelse enligt vilken åtskillnad på grund av sådana personliga orsaker som uppräknas i punkten inte får förekomma vid tolkningen och tillämpningen. Bestämmelsen gäller diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. grundlagen. Dessutom kan den anses hänföra sig till den i 21 § 1 mom. grundlagen tryggade rätten att få sin sak behandlad på behörigt sätt. Bestämmelsen hör till området för lagstiftningen.

Del 3 innehåller allmänna straffrättsliga principer. I de inledande artikel 22—24 uppräknas de olika elementen i den straffrättsliga legalitetsprincipen. I Finland ingår dessa i 8 § grundlagen. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

De andra bestämmelserna i del 3 gäller likaså fastställandet av det straffrättsliga ansvaret. I artikel 25 föreskrivs om personligt straffrättsligt ansvar, i artikel 26 om en undre åldersgräns för straffrättsligt ansvar, i artikel 27 om den officiella ställningens betydelse för det straffrättsliga ansvaret, i artikel 28 om straffrättsligt ansvar för personer i förmansställning, i artikel 29 om preskription, i artikel 30 om subjektiva rekvisit, i artikel 31 om ansvarsfrihetsgrunder, i artikel 32 om villfarelsers inverkan på det straffrättsliga ansvaret och i artikel 33 om befallningar av förmän. Artiklarna innehåller sådana omständigheter som i Finland huvudsakligen regleras i strafflagens allmänna del eller som grundar sig på de allmänna straffrättsläror som är vedertagna inom rättspraxis. För riksdagsledamöternas del ingår dessutom bestämmelser om inskränkningar i det straffrättsliga ansva-

ret som grundar sig på deras officiella ställning eller om särskilda förfaranden för att de skall omfattas av straffrättsligt ansvar i 30 § grundlagen. För republikens presidents, medlemmarna av statsrådets och de högsta laglighetsövervakarnas del ingår motsvarande bestämmelser i 113—116 § grundlagen. De nämnda bestämmelserna i del 3 hör till området för lagstiftningen.

Del 4 gäller som rubriken säger domstolens sammansättning och administration. Artikel 34 innehåller en allmänt formulerad bestämmelse om domstolens organ. Bestämmelsen preciseras av bestämmelserna i artikel 38, som gäller presidiet, och artikel 39, där det bestäms om indelningen av domstolen i avdelningar och kammare. Domarna omfattas för sin del av artikel 35 (tjänstgöringstid), artikel 36 (kvalifikationskrav och val), artikel 37 (vakanser bland domarna), artikel 40 (oberoende) och artikel 41 (befrielse från uppgift och jäv för domare). Eftersom det är fråga om en domstol som utövar straffrättslig jurisdiktion som gäller individer, gäller bestämmelserna frågor som skall regleras i lag i Finland. I fråga om artikel 40 och 41 bör man dessutom lägga märke till att domarnas oberoende och rätt att kvarstå i tjänsten utgör en väsentlig del av det i 3 § grundlagen avsedda oberoendet för domstolarna och anknyter sålunda också till rättsskyddsgarantierna i 21 § grundlagen. Bestämmelser om utnämningen av domare skall enligt 102 § grundlagen utfärdas i lag. Dessa bestämmelser i stadgan hör till området för lagstiftningen.

Artikel 42 gäller åklagarens kansli, kvalifikationskraven för åklagaren och de biträdande åklagarna samt jäv för dessa. Enligt 104 § grundlagen skall bestämmelser om åklagarväsendet utfärdas genom lag. I Finland finns därför gällande bestämmelser på lagnivå om sådant som avses i artikeln. Bestämmelserna i stadgan hör till området för lagstiftningen.

Artikel 46 gäller entledigande av domare, åklagaren, biträdande åklagare, registratören eller biträdande registratören. I artikel 47 föreskrivs vidare om disciplinära åtgärder som riktar sig mot dessa tjänsteinnehavare. Om sådant bestäms i Finland genom lag. Beträffande domare garanteras rätten att kvarstå i tjänsten i 103 § grundlagen.

Bestämmelser om immunitet och privilegi-

er ingår i artikel 48. En allmän bestämmelse om detta finns i punkt 1. Punkt 2 upptar bestämmelser om immunitet och privilegier för domare, åklagaren, biträdande åklagare och registratören. Bestämmelserna finns direkt inskrivna i stadgan. Däremot kommer en separat överenskommelse att ingås om immuniteten och privilegierna för dem som avses i punkterna 3 och 4. Till den del immuniteten och privilegierna grundar sig på Romstadgan innebär bestämmelserna undantag från gällande finska lagar i fråga om de nämnda personernas tjänsteutövning. Bestämmelserna i fråga kan anses innehålla sådana privilegier och friheter som i Finland har beviljats för flera olika organisationer och för företrädare för dessa med stöd av lagen från 1958 om privilegier och immunitet för FN och dess fackorgan (Lag om godkännande av vissa stadganden i konventionen rörande Förenta Nationernas privilegier och immunitet och konventionen rörande privilegier och immunitet för Förenta Nationernas fackorgan samt om privilegier och immunitet även för vissa andra internationella organ, 386/1958). Fastän lagen har antagits i grundlagsordning har dess tillämplighet dock ifrågasatts genom bestämmelsen i den nya grundlagens 80 § 1 mom. som inskränker rätten att utfärda förordning.

Artikel 50 innehåller bestämmelser om domstolens officiella språk och arbetsspråk. På begäran av någon part i en rättegång eller en stat som har tillåtelse att intervensera kan domstolen tillåta att ett annat språk än engelska eller franska används. I Finland bestäms i lag om det språk som skall användas vid domstolarna. Språkbestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

I artikel 51 föreskrivs om bevis- och förfaranderegler. Dessa godkänns senare separat av stadgepartsförsamlingen. Hänvisningar till reglerna ingår i flera artiklar i stadgan. Reglerna preciserar och kompletterar procedurbestämmelserna i stadgan. I punkt 3 bemyndigas domarna vid domstolen att upprätta provisoriska regler i vissa situationer. Eftersom reglerna innehåller sådana bestämmelser om rättegångsförfarandet som skall anges i lag i Finland, hör bestämmelsen i stadgan om inrättandet av en sådan befogenhet till området för lagstiftningen.

Del 5 innehåller bestämmelser om förundersökning och lagföring. I delen ingår bestämmelser om inledande av förundersökning (artikel 53), åklagarens skyldigheter och befogenheter vid en förundersökning (artikel 54), personers rättigheter vid en förundersökning (artikel 55), förundersökningskammarens roll vid ett unikt undersökningstillfälle (artikel 56), förundersökningskammarens uppgifter och befogenheter (artikel 57), förundersökningskammarens utfärdande av häktningsbeslut eller kallelse till inställelse inför domstolen (artikel 58), förfarandet i förvarsstaten vid ett frihetsberövande (artikel 59), inledande förfaranden inför domstolen (artikel 60) och bekräftelse av åtalpunkter före rättegång (artikel 61). I Finland bestäms genom lag om de förundersökningsåtgärder som föregår huvudförhandlingen. Enligt 7 § 3 mom. grundlagen förutsätter frihetsberövande laglig grund.

Del 6 innehåller bestämmelser om rättegången. En bestämmelse om rättegångsorten finns i artikel 62. I Finland utfärdas bestämmelser om behörig domstol i lag. Bestämelsen hör till området för lagstiftningen.

De andra bestämmelserna i del 6 gäller närmast rättegångsförfarandet. Till dem hör artikel 63 (den tilltalades närvaro vid huvudförhandlingen), artikel 64 (rättegångskammarens uppgifter och befogenheter), artikel 65 (förfarande om en tilltalad erkänner sig skyldig), artikel 66 (oskyldighetspresumtion), artikel 67 (den tilltalades rättigheter), artikel 68 (skydd av brottsoffer och vittnen och deras deltagande i förfarandet), artikel 69 (bevisning), artikel 71 (sanktioner vid rättegångsförseelser), artikel 72 och 73 (skydd av eller sekretess för vissa uppgifter och handlingar) samt artikel 74 (förutsättningar för dom). I Finland finns bestämmelser på lagnivå om sådant som rör rättegångsförfarandet och behörigheten. Många av stadgebestämmelserna är dessutom sådana att de gäller de garantier för en rättvis rättegång som avses i 21 § 2 mom. grundlagen. Så förhåller det sig särskilt i samband med bestämmelserna om den tilltalades rättigheter.

Artikel 70 innehåller bestämmelser om brott mot den rättsliga processen. I punkt 4 a åläggs stadgeparterna att utvidga sina strafflagsbestämmelser till att också omfatta de

gärningar som avses i artikeln. Såsom det anges i detaljmotiveringen till artikeln innebär bestämmelsen i sig inte någon kriminaliseringsskyldighet, utan stadgeparten åläggs att utvidga sina straffrättsliga bestämmelser till att omfatta också sådana brott mot den rättsliga processen som begås vid domstolen. Om tillämpningsområdet för strafflagstiftningen i Finland bestäms genom lag (se GrUU 4/1998 rd), så bestämmelsen hör till området för lagstiftningen.

I artikel 75 föreskrivs om gottgörelse till brottsoffer. Uttrycket gottgörelse täcker bl.a. restitution, ersättning och rehabilitering. Av punkt 5 framgår att verkställighet av ett beslut om gottgörelse med stöd av artikeln får sökas hos stadgeparterna i enlighet med den nationella lagstiftningen. Om ersättning bestäms i Finland genom lag. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Bestämmelser om förfarandet vid meddelande av straff ingår i artikel 76. Meddelandet av straff utgör en del av rättegångsförfarandet, om vilket det i Finland bestäms genom lag. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Del 7 innehåller bestämmelser om straff. De slag av straff som kommer i fråga definieras i artikel 77. I artikel 78 finns bestämmelser om fastställande av straff. I artikel 80 ingår bestämmelser om att den del i stadgan som gäller straff inte inverkar på den nationella lagstiftningen. I Finland bestäms om straffarter och straffmätning genom lag. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen. Eftersom förhållandet mellan de stadgebestämmelser som hör till området för lagstiftningen och den nationella lagstiftningen regleras i artikel 80, hör också denna bestämmelse till området för lagstiftningen.

Del 8 gäller sökande av ändring. Bestämmelserna gäller överklagande av fällande och frikännande dom samt av straff (artikel 81), överklagande av andra beslut (artikel 82), förfarandet vid överklagande (artikel 83) och resning (dvs. extraordinärt ändringssökande) beträffande en fällande dom eller ett straff (artikel 84). Enligt 21 § 2 mom. grundlagen tryggas rätten att söka ändring, liksom de andra garantierna för en rättvis rättegång, genom lag. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Utöver de nämnda artiklarna ingår också artikel 85 i del 8 och den upptar bestämmelser om skadestånd till den som arresterats eller dömts för brott. Bestämmelsen gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. I Finland regleras sådant på lagnivå. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Del 9 innehåller bestämmelser om internationellt samarbete och rättslig hjälp. En allmän samarbetsskyldighet ingår i artikel 86. Skyldigheten preciseras i de andra artiklarna i del 9. Av dessa upptar artikel 87 allmänna bestämmelser om framställningar om samarbete och artikel 88 gäller tillgång till förfaranden i nationell lag. I Finland regleras internationell rättslig hjälp genom lag. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Bestämmelser om överlämnande av personer till domstolen finns i artikel 89. Förhållandet mellan konkurrerande framställningar regleras i artikel 90. I artikel 91 ingår bestämmelser om innehållet i framställningar om anhållande och överlämnande. Artikel 92 gäller provisoriskt anhållande och artikel 93 upptar andra samarbetsformer. Den sistnämnda artikeln innehåller bestämmelser om bl.a. efterforskning och beslag, skydd av brottsoffer och vittnen samt tillfälligt överförande av frihetsberövade personer för identifiering eller upptagande av vittnesmål eller annat bistånd. Bestämmelser om uppskov med att verkställa en framställning i vissa fall ingår i artikel 94 och 95. Bestämmelser om innehållet i en framställning enligt artikel 93 finns i artikel 96. Artikel 97 upptar bestämmelser om samråd och artikel 98 bestämmelser om samarbete i fråga om hävande av immunitet och samtycke till överlämnande. Bestämmelser om verkställande av framställningar om bistånd i enlighet med artikel 93 och 96 ingår i artikel 99. I artikel 100 föreskrivs om kostnadsfördelningen. Artikel 101 innehåller en så kallad specialitetsprincip. Den bestämmer för vilka brott den person som har överlämnats till domstolen kan lagföras. Vissa begrepp som används i del 9 definieras i artikel 102.

Enligt 7 § 3 mom. grundlagen får ingen berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund. Enligt 9 § 3 mom. grundlagen får

finska medborgare inte hindras att resa in i landet, landsförvisas eller mot sin vilja utlämnas eller föras till ett annat land. Enligt 4 mom. i samma paragraf regleras rätten för utlänningar att resa in i Finland och att vistas i landet genom lag. Bestämmelserna om utlämning hör till området för lagstiftningen. Till den del det är fråga om andra samarbetsformer gäller de sådant som enligt rådande uppfattning i Finland skall regleras genom lag. Dessutom innehåller de handlingar som nämns i punkt 1 i artikeln personuppgifter och närmare bestämmelser om skydd för sådana uppgifter utfärdas genom lag, enligt 10 § 1 mom. grundlagen. Bestämmelserna hör till området för lagstiftningen.

Del 10 innehåller verkställighetsbestämmelser. Staternas roll i verkställandet behandlas i artikel 103. Artikeln innehåller också de kriterier enligt vilka domstolen väljer verkställighetsstaten. Om ändring av verkställighetsstaten bestäms i artikel 104. Bestämmelser om straffverkställighet ingår i artikel 105, och i artikel 106 bestäms om överinseende av straffverkställighet och fängelseförhållanden. I artikel 107 föreskrivs om överförande av personer efter avtjänat straff. Verkställighetsstatens rätt att lagföra dömda personer för andra brott inskränks i artikel 108. I artikel 109 bestäms om verkställighet av bötesstraff och förverkande av egendom. Bestämmelser om domstolens prövning av strafflindring finns i artikel 110. Bestämmelser som gäller rymning ingår i artikel 111.

Om verkställigheten av såväl fängelsestraff som bötesstraff bestäms i Finland genom lag. Dessutom hänför sig bestämmelserna i artikel 107 om överförande av personer till utlänningars rätt att vistas i Finland. Enligt 9 § 4 mom. grundlagen regleras detta genom lag. Bestämmelserna i del 10 hör till området för lagstiftningen.

Del 11 omfattar en enda artikel (artikel 112). I den föreskrivs om stadgepartsförsamlingen. Såsom det sägs i detaljmotiveringen till artikeln är det fråga om ett betydande organ med flera sådana uppgifter som är viktiga för domstolens verksamhet. Stadgepartsförsamlingen godkänner bl.a. de brottskriterier som avses i artikel 9 samt de bevis- och förfaranderegler som avses i artikel 51. Med

beaktande av hur stora befogenheter församlingen har och deras betydelse måste bestämmelsen anses höra till området för lagstiftningen.

Artikel 121 innehåller bestämmelser om ändring av stadgan och artikel 122 upptar bestämmelser om förfarandet vid ändring av institutionella bestämmelser. Bestämmelserna om ändring av Romstadgan har kommenterats under rubriken lagstiftningsordning i denna proposition. Ändringsförfarandet kan begränsa Finlands rätt att ingå fördrag.

Enligt artikel 87.1 a har domstolen befogenhet att göra framställningar till stadgeparterna om samarbete. Framställningarna överlämnas på diplomatisk väg eller via andra lämpliga kanaler som varje stadgepart får anvisa vid ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning. Enligt artikel 87.2 skall samarbetsframställningar och handlingar fogade till sådana antingen vara avfattade på eller åtföljas av en översättning till ett officiellt språk i den anmodade staten eller ett av domstolens arbetsspråk i enlighet med det val som staten har gjort vid ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning. Avsikten är att Finland i samband med deponeringen av ratifikationsinstrumentet skall ange finska, svenska och engelska som kontaktspråk. Av detaljmotiveringen till bestämmelserna om systemet för kontakt framgår att Finland har för avsikt att meddela en kontaktordning som motsvarar det nuvarande nationella systemet. Av motiveringen framgår också att det beträffande Jugoslavientribunalen infördes en kontaktordning som i allt väsentligt motsvarade bestämmelserna i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994). För Jugoslavientribunalens del intogs dessa bestämmelser i lagen om ikraftträdandet av stadgan i fråga. Det har alltså ansetts nödvändigt att genom lag bestämma om en sådan kontaktordning, vilket betyder att frågan hör till området för lagstiftningen. För Internationella brottmålsdomstolens del kommer frågan enligt förslaget att regleras i 2 § lagen om ikraftträdandet av stadgan.

Enligt artikel 103.1 kan en stat meddela domstolen att den är villig att ta emot dömda personer. När staten meddelar sin villighet får den ställa villkor för detta, vilka skall

godkännas av domstolen och vara förenliga med del 10. I 7 § lagen om ikraftträdandet av stadgan föreslås en bestämmelse enligt vilken ett frihetsstraff som har utdömts av Internationella brottmålsdomstolen skall verkställas i Finland på begäran av domstolen på det sätt som bestäms i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987). Motsvarande bestämmelse ingår i 11 § i den lag som gäller ikraftträdandet av stadgan för Jugoslavientribunalen. En allmän förbindelse av denna typ har alltså ansetts höra till de frågor som skall regleras på lagnivå. Avsikten är att Finland skall lämna en i artikel 103.1 avsedd förklaring.

5. Lagstiftningsordning

Propositionsutkastet innehåller också ett förslag till lag om ikraftträdandet av stadgan. Meningen är att lagen skall vara en s.k. blandad ikraftträdandelag, där det utöver en ikraftträdelsebestämmelse av blanketttyp också skall ingå de bestämmelser om internationell rättslig hjälp som stadgan kräver. Till en del bör de föreslagna bestämmelserna främst ses som klargörande bestämmelser.

Romstadgan innehåller flera bestämmelser som hör till området för lagstiftningen och den gäller grundlagen på det sätt som avses i 95 § 2 mom. grundlagen. I det följande kommenteras vissa bestämmelser i stadgan ur detta perspektiv.

Artikel 20 i stadgan innehåller bestämmelser om ne bis in idem-förbudet enligt vilket var och en har rätt att inte bli åtalad eller dömd två gånger för samma sak. Enligt stadgan gäller detta förbud också för Internationella brottmålsdomstolen i sådana fall där en nationell domstol redan har behandlat samma fråga. Enligt punkt 3 finns det dock två undantag. För det första gäller förbudet ne bis in idem inte om den tidigare rättegången var avsedd att undandra personen i fråga från straffrättsligt ansvar för brott som omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion. Det andra undantaget gäller situationer där rättegången vid den andra domstolen i övrigt inte genomfördes på ett oberoende eller opartiskt sätt i enlighet med de normer för rättvisans behöriga gång som erkänns i

folkrätten och den genomfördes på ett sätt som under förhandenvarande omständigheter var oförenligt med en avsikt att ställa den person som avses inför rätta.

Ne bis in idem-principen hör till det rättskydd som skall tryggas genom lag enligt 21 § 2 mom. grundlagen. Artikel 20 i stadgan ser ut att innebära en inskränkning av denna princip. När en bedömning görs om detta bör man dock för det första observera att artikel 20.3 gäller följande brott under Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion: folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, dvs. endast ytterst allvarliga brott. För det andra bör man uppmärksamma att artikel 20.3 ställer synnerligen stränga villkor för en situation där Internationella brottmålsdomstolen kunde behandla en fråga som redan varit uppe i en annan domstol. De två situationerna som artikeln avser kan sannolikt karaktäriseras som sådana fall där det har varit fråga om ett förfarande typ skenrättegång eller om ett annat förfarande som flagrant avviker från ett sakligt förfarande. De nämnda villkoren kan anses leda till att begränsningarna av ne bis in idem-förbudet endast är formella, eftersom det i sak inte har funnits något sådant förfarande som föregår en rättegång vid Internationella brottmålsdomstolen och som kunde betraktas som en rättegång. Om saken uppfattas på detta sätt kan det inte anses att artikel 20.3 är problematisk med tanke på de garantier för en rättvis rättegång som anges i 21 § 2 mom. grundlagen.

Artikel 27 anger att den officiella ställningen saknar betydelse. Enligt artikeln tillämpas stadgan på samma sätt på alla personer, oberoende av deras officiella ställning. I punkt 1 nämns särskilt att en officiell ställning som stats- eller regeringschef, regeringsmedlem, parlamentsledamot, vald företrädare eller offentlig tjänsteman inte i något fall ger någon person immunitet mot straffrättsligt ansvar, och "inte heller skall officiell ställning i sig själv utgöra skäl för nedsättning av straff".

I 113 § grundlagen fastställs uttömmande enligt brottstyp republikens presidents straffrättsliga ansvar med anledning av ämbetsåtgärderna. Enligt paragrafen kan åtal mot republikens president väckas med anledning av en ämbetsåtgärd bara om presidenten anses ha gjort sig skyldig till landsförräderibrott,

högförräderibrott eller brott mot mänskligheten. Om de sistnämnda bestäms i 11 kap. strafflagen, vilket är rubricerat "Om krigsförbrytelser och brott mot humaniteten". I motiveringen till grundlagsförslaget (se RP 1/1998 rd, s. 168/II) karakteriseras brott mot humaniteten så, att de, med beaktande av att gärningen har vittgående konsekvenser eller är synnerligen grov, snarare måste anses vara riktade mot humaniteten och hela mänskligheten än mot någon enskild person. Sådana brott kränker enskilda personer, men till åtskillnad från andra brott som riktar sig mot enskilda kännetecknas dessa s.k. brott mot de mänskliga rättigheterna av att brottsoffret hör till en grupp som i något avseende löper risk att diskrimineras. I motiveringen till grundlagsförslaget konstateras det vidare uttryckligen att de slag av brott som uppräknas i 113 § grundlagen täcker de gärningar som i konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (FödrS 5/1960) bestäms vara straffbara. Finland hade tidigare en reservation mot denna konvention som gällde republikens president, men den har numera återtagits (se UtUB 18/1997 rd och GrUU 36/1997 rd).

När området för de straffbara gärningar som avses i artikel 5—8 jämförs med de brott som nämns i 113 § grundlagen kan det anses vara klart att republikens presidents straffrättsliga ansvar i sin nuvarande utformning inte täcker de krigsförbrytelser som avses i artikel 8. Eftersom republikens president med stöd av 128 § grundlagen är försvarsmaktens överbefälhavare och eftersom det i artikel 28 förutsätts att militära förmän ansvarar för brott som omfattas av domstolens jurisdiktion och som styrkor under deras befäl begår, bör republikens presidents straffrättsliga ansvar täcka också de krigsförbrytelser som avses i stadgan. Således står artikel 27 i strid med 113 § grundlagen, och lagen om ikraftträdandet av stadgan bör därför behandlas i den ordning som anges i 95 § 2 mom. grundlagen.

Enligt 116 § grundlagen kan beslut om väckande av åtal mot en medlem av statsrådet fattas, om denne uppsåtligt eller av grov oaktsamhet på ett väsentligt sätt har brutit mot de skyldigheter som hör till en ministers uppgifter eller i övrigt om han eller hon för-

farit klart lagstridigt i sin ämbetsutövning. Inga slag av brott har i och för sig uteslutits ur det straffrättsliga ansvaret för medlemmarna av statsrådet. Omfattningen av det straffrättsliga ansvaret för medlemmarna av statsrådet är emellertid snävare än t.ex. det sedvanliga ansvaret för tjänstebrott, eftersom straffbarheten förutsätter en väsentlig överträdelse av de skyldigheter som hör samman med uppgiften eller ett avgjort lagstridigt förfarande av annat slag i ämbetsutövningen. De brott som stadgan omfattar är av sådant slag att det för deras vidkommande kan antas att en ansvarsinskränkning av ovan nämnt slag saknar betydelse i praktiken. Artikel 27.1 innehåller emellertid ett ovillkorligt förbud enligt vilket den officiella ställningen som regeringsmedlem inte i något fall ger någon person immunitet mot det straffrättsliga ansvar som framgår av stadgan. Därför skall artikel 27.1 anses stå i strid med 116 § grundlagen. Lagen om ikraftträdandet av stadgan skall därmed behandlas i s.k. inskränkt grundlagsordning enligt 95 § 2 mom. grundlagen.

En motsvarande bestämmelse om det straffrättsliga ansvaret för personer i den högsta statsledningen ingick i artikel 7.2 i stadgan för den internationella tribunal som inrättades för att behandla brott som begåtts i det forna Jugoslavien. Punkten ansågs då förutsätta s.k. inskränkt grundlagsordning (se RP 278/1993 rd och GrUU 34/1993 rd).

Artikel 27.2 gäller den inverkan som särskilda förfaranderegler som kan vara förenade med en persons officiella ställning har på personens straffrättsliga ansvar. Enligt punkten skall särskilda regler om immunitet eller rättegång som kan vara förenade med en persons officiella ställning, vare sig enligt nationell lag eller enligt folkrätten, inte hindra domstolen från att utöva jurisdiktion över personen.

I ljuset av det tionde stycket i ingressen samt artikel 17.1 kan artikel 27.2 tolkas så, att det inte i sig hindrar en nationell tillämpning av särskilda bestämmelser som hänför sig till förfarandet vid väckande av åtal, exempelvis kravet på kvalificerad majoritet för beslut i ett visst organ. Om iakttagandet av ett sådant särskilt förfarande leder till exempel till att åtal mot en person inte kan väckas

vid en nationell domstol, kunde detta ibland kanske anses vara ett i artikel 17 avsett tecken på bristande vilja hos staten att sköta lagföringen effektivt. Då kan domstolen ta upp fallet till behandling, trots det nationella beslutet. Av artikel 27.2 följer för sin del att domstolens jurisdiktion i sådana fall inte förutsätter att ett särskilt nationellt förfarande iakttas. I ett sådant fall kan en person bli part i en brottsprocess oberoende av de förfaranderegler som ingår i den nationella grundlagen.

I 30 § 2 mom. grundlagen ingår en särskild bestämmelse om åtal mot riksdagsledamöter. Enligt den får en riksdagsledamot inte åtalas eller berövas sin frihet för åsikter som ledamoten yttrat i riksdagen eller för sitt beteende vid behandlingen av ett ärende, om inte riksdagen samtyckt till åtgärden genom ett beslut som har fattats med minst fem sjättedelar av de avgivna rösterna. Syftet med bestämmelsen är att trygga förutsättningarna för fullgörande av uppdraget som riksdagsledamot. Bestämmelsen gäller emellertid bara det förfarande som skall iakttas i det fall att man vill åtala en riksdagsledamot för ett brott som avses i bestämmelsen. Således begränsar den inte i sig på något som helst sätt området för riksdagsledamöternas straffrättsliga ansvar (se också GrUB 54/1982 rd). Därför utgör artikel 27.1 inget problem med avseende på 30 § 2 mom. grundlagen. Enligt vad som anförts ovan står däremot artikel 27.2 i strid med 30 § 2 mom. grundlagen.

I 113 § grundlagen ingår bestämmelser om det förfarande där republikens president kan ställas inför straffrättsligt ansvar. Rätt att ta initiativ i saken har justitiekanslern, justitieombudsmannen och statsrådet. Beslut om väckande av åtal fattas av riksdagen med tre fjärdedelar av de avgivna rösterna. På motsvarande sätt regleras i 115 § grundlagen uttömmande hur en undersökning som gäller en statsrådsmedlems straffrättsliga ansvar kan inledas. Enligt 114 § grundlagen kan åtal väckas, om riksdagen beslutar det. Enligt 117 § grundlagen gäller angående undersökning av lagligheten av justitiekanslerns och justitieombudsmannens ämbetsåtgärder, väckande av åtal mot justitiekanslern och justitieombudsmannen för lagstridigt förfarande i tjänsteutövning samt behandlingen av sådana

åtal vad som i 114 och 115 § grundlagen sägs om medlemmarna i statsrådet. Det kan anses att 113—115 § och 117 § grundlagen innehåller sådana särskilda bestämmelser om förfarandet som hänför sig till den officiella ställning som de i paragraferna avsedda personerna har. Enligt artikel 27.2 utgör förfaranderegler av detta slag inget hinder för domstolen att utöva jurisdiktion i ärendet.

Av ovan nämnda skäl står artikel 27.2 i strid med 30 § 2 mom. samt 113—115 § och 117 § grundlagen.

I den ordning som anges i stadgan är utgångspunkten enligt artikel 86 att stadgarnas samarbete med domstolen bl.a. i fråga om förundersökningar av brott som omfattas av domstolens jurisdiktion. Ett undantag från denna princip utgör artikel 57, som upptar bestämmelser om förundersökningskammarens uppgifter och befogenheter. Enligt punkt 3 d i artikeln får förundersökningskammaren ge åklagaren tillåtelse att genomföra bestämda undersökningsåtgärder inom en stadgarts territorium utan att ha försäkrat sig om denna stats samarbete i enlighet med del 9. En förutsättning är att förundersökningskammaren har funnit att staten i fråga uppenbart saknar förmåga att efterkomma en framställning om samarbete av de skäl som nämns i samma punkt. Eftersom förundersökningskammaren får bemyndiga åklagaren att genomföra "bestämda undersökningsåtgärder" (specific investigative steps), bör dessa åtgärder specificeras i förundersökningskammarens beslut. Åklagarens skyldigheter och befogenheter behandlas i artikel 54. I 54.2 hänvisas det uttryckligen till artikel 57.3 d. Det är således sannolikt att det begreppet som används i den nämnda punkten bör tolkas i ljuset av artikel 54.3. Åtgärder som avses är framför allt inhämtande och undersökning av bevisning samt hörande av personer som är föremål för undersökning samt av brottsoffer och vittnen.

Artikel 57.3 d innebär att domstolens förundersökningskammare får ge åklagaren tillåtelse att utöva offentlig makt inom en stadgarts territorium oberoende av statens vilja. En sådan möjlighet kommer i fråga bara i mycket begränsade situationer, där statens rättsväsende befinner sig i en uppenbart svår kris. Det är alltså fråga om ett slag av sista-

handsalternativ för tryggnad av domstolens verksamhetsbetingelser. Vidare bör uppmärksamhet fästas vid att artikel 57.3 d inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse som kunde berättiga åklagaren att använda något slag av tvång för att genomföra förundersökningsåtgärder. Med exempelvis det hörande som nämns i artikel 54.3 b avses sannolikt närmast ett förfarande av samma typ som förhören utan tvångsåtgärder i artikel 99.4.

Stadgheheten kan uppfattas så att den innebär ett sådant internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter som avses i 1 § 3 mom. grundlagen. Den befogenhet som framgår av artikel 57.3 d är däremot avsedd att utövas bara i sådana begränsade situationer där statens rättssystem inte längre kan fungera självt. Dessutom kan uppmärksamhet fästas vid att åklagaren enligt stadgan inte har möjlighet att använda några tvångsmedel för att genomföra i artikel 57.3 d angivna förundersökningsåtgärder inom stadgarnas territorium. Med dessa begränsningar måste de självständiga befogenheter som avses i artikel 57.3 d anses inverka på en stats suveränitet endast i liten utsträckning, och denna stadgebestämmelse står därför inte i strid med de grundlagsbestämmelser som gäller Finlands suveränitet (se också GrUU 11/2000 rd).

Artikel 89 gäller överlämnande av personer till domstolen. I stadgan tas inte direkt ställning till statens skyldighet att överlämna sina egna medborgare. Överlämnandeskyldighetens exakta innehåll framgår av den helhet som artikel 89.1, 89.2 och 89.4, artikel 90, artikel 91.2 c och artikel 91.4 samt artikel 98 utgör. Ingen av de nämnda bestämmelserna innehåller något omnämnande av statens skyldighet att överlämna sina egna medborgare. Å andra sidan innehåller stadgan inte heller någon uttrycklig bestämmelse med stöd av vilken det är möjligt att vägra att uppfylla domstolens begäran om överlämnande genom att åberopa den berörda personens medborgarskap. Således följer skyldigheten att överlämna också egna medborgare direkt av stadgan. Detta framhålls också genom termvalet i artikel 102, där åtskillnad görs mellan den traditionella utlämningen mellan stater av personer som gjort sig skyldiga till brott och det i stadgan avsedda över-

lämnandet till Internationella brottmålsdomstolen. Bakom detta särskiljande låg strävan att, med hänsyn till författningen i vissa länder, upprätta en distinktion mellan sådant överlämnande som avses i stadgan och utlämning av personer som gjort sig skyldiga till brott; i flera länder förbjöds sådan utlämning av egna medborgare. I fråga om överlämnandeskyldigheten klarläggs den rättsliga situationen i 3 § lagen om ikraftträdandet av stadgan. Enligt dess 1 mom. skall en person som vistas i Finland på Internationella brottmålsdomstolens begäran utlämnas till domstolen "enligt domstolens begäran". Bestämmelsen innebär att också finska medborgare skall överlämnas.

Enligt 9 § 3 mom. grundlagen får finska medborgare inte mot sin vilja utlämnas eller föras till ett annat land. Lagrummet skall anses täcka också de fall där en person överlämnas till en internationell organisation, om denna har sitt säte utanför Finland. Ett sådant överlämnande till Internationella brottmålsdomstolen som avses i stadgan avser att en person mot sin vilja förs ut från finskt territorium. Överlämnandeskyldigheten enligt stadgan utvidgar de undantag från förbudet i 9 § 3 mom. grundlagen som redan förekommer. Därför står 3 § 1 mom. lagen om ikraftträdandet av stadgan, vilket lagrum grundar sig på artikel 89.1, i strid med 9 § 3 mom. grundlagen.

Artikel 93 innehåller bestämmelser om andra samarbetsformer. Punkt 7 gäller tillfälligt överförande av en frihetsberövad för identifiering, för upptagande av vittnesmål eller för annat bistånd. Enligt punkt 7 a är dock en ovillkorlig förutsättning att personen i medvetande om vad saken gäller och av fri vilja går med på överförandet. Eftersom 9 § 3 mom. grundlagen gäller bara sådant överförande som sker mot personens vilja och eftersom artikel 93.7 a kan anses innehålla tillräckliga garantier för att personens samtycke är genuint, är denna stadgebestämmelse inte problematisk med avseende på grundlagen.

I artikel 99 ingår bestämmelser om verkställandet av de framställningar som avses i artiklarna 93 och 96. Enligt punkt 4 är det i vissa fall möjligt att åklagaren vidtar de i punkten nämnda åtgärderna självständigt utan att den anmodade partens myndigheter

är närvarande. För ett sådant utövande av självständiga befogenheter gäller emellertid en betydande begränsning, enligt vilken åklagarens verkställighetsåtgärder skall gå att vidta utan tvångsåtgärder. I punkten nämns som exempel på åtgärder som kan genomföras förhör med en person eller upptagande av bevisning från en person som medverkar frivilligt samt undersökning av en offentlig lokal eller en annan offentlig plats utan att denna förändras. Eftersom föremålet för undersökningen är begränsat till en offentlig plats är bestämmelsen inte problematisk med avseende på det skydd för hemfriden som garanteras i 10 § 1 mom. grundlagen. Vid en bedömning av åklagarens självständiga utövande av befogenheter med hänseende på en stats suveränitet bör uppmärksamhet fästas framför allt vid att tvångsmedel inte kommer i fråga. Detta accentueras ytterligare genom det frivilliga samtycke från personernas sida som framhålls i samband med förhör och upptagande av vittnesmål. Vidare bör den redan nämnda omständigheten beaktas att stadgan som helhet kan uppfattas avse ett sådant internationellt samarbete i syfte att säkerställa fred och mänskliga rättigheter som avses i 1 § 3 mom. grundlagen. Därför kan det anses att åklagarens självständiga utövande av befogenheter enligt artikel 99.4 inverkar på statens suveränitet endast i ringa utsträckning. Bestämmelsen står alltså inte i strid med grundlagsbestämmelserna om Finlands suveränitet.

Enligt artikel 106.2 bestäms fängelseförhållandena av verkställighetsstatens lagar. Samma punkt innehåller en bestämmelse enligt vilken förhållandena inte i något fall skall vara bättre eller sämre än de som står till buds för intagna som fällts för likvärdiga brott i verkställighetsstaten. Denna tillämpning av lagstiftningen i verkställighetsstaten begränsas emellertid i artikel 110.1, där verkställighetsstaten förbjöds att frige en intagen innan det straff som domstolen bestämt har avtjänats. Enligt punkt 2 i samma artikel har Internationella brottmålsdomstolen ensam rätt att bestämma om straff lindring. Enligt 105 § 1 mom. grundlagen kan republikens president i enskilda fall, efter att ha inhämtat utlåtande av högsta domstolen, besluta om benådning genom att mildra eller efterge av

domstol bestämda straff eller andra straffrättsliga påföljder. Artikel 110.1 inskränker republikens presidents benådningsrätt med avseende på straff som verkställs här. Därför står punkten i strid med 105 § 1 mom. grundlagen och förutsätter att lagen om ikraftträdandet av stadgan behandlas i s.k. inskränkt grundlagsordning.

I artikel 112 ingår bestämmelser om stadgepartsförsamlingen. Församlingen är ett särskilt organ som upprättas genom stadgan och som enligt stadgan har flera olika uppgifter. De uppgifter som anknyter till ändring av stadgan behandlas längre fram. Församlingens uppgifter uppräknas i artikel 112.2, i vars sista punkt (punkt g) ingår en öppen hänvisning till församlingens andra uppgifter som följer av stadgan eller av bevis- och förfarandereglerna. I fråga om dessa andra uppgifter kan uppmärksamhet fästas först och främst vid artikel 9, enligt vilken församlingen antar brottskriterier (elements of crimes) och ändringar i dem med två tredjedels majoritet av partsförsamlingens medlemmar. Enligt artikel 9.1 skall brottskriterierna vara domstolen till hjälp vid tolkningen och tillämpningen av artikel 6—8. Av ordvalet i artikel 9, "vara -- till hjälp", kan man sluta sig till att brottskriterierna inte binder domstolen utan att domstolen har prövningsrätt i frågan. Även om brottskriterierna enligt artikel 21.1 a är rätt som skall tillämpas i första hand, kan det antagligen endast i ringa utsträckning anses att stadgepartsförsamlingens befogenheter att anta sådana regler med kvalificerad majoritet inskränker Finlands rätt att ingå fördrag. Detta betyder att bestämmelsen inte strider mot grundlagens bestämmelser om suveränitet.

Stadgepartsförsamlingen beslutar enligt artikel 51 också om bevis- och förfarandereglerna (rules of procedure and evidence). Reglerna träder i kraft när församlingen har antagit dem med två tredjedels majoritet av församlingens medlemmar. Ändringar i reglerna antas med samma majoritet. Enligt artikel 51.4 skall bevis- och förfarandereglerna vara förenliga med stadgan. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att undantag från stadgebestämmelserna inte kan införlivas med reglerna. Däremot kan i reglerna ingå bestämmelser som kompletterar stadgan. Som exempel på detta kan hänvisas särskilt

till artikel 47, enligt vilken "disciplinära åtgärder vidtas i enlighet med bevis- och förfarandereglerna" mot domarna, åklagaren, de biträdande åklagarna, registratorm eller biträdande registratorm i de fall som avses i artikeln. Stadgan är dock primär i förhållande till bevis- och förfarandereglerna. Detta accentueras i artikel 51.5 enligt vilken stadgan har företräde vid konflikter. Med hänsyn till den något generella utformningen av stadgan kan man anta att bevis- och förfarandereglerna kommer att innehålla reglering som kan anses höra till området för lagstiftningen. Reglernas innehåll begränsas emellertid av de förfarandebestämmelser som ingår i stadgan och i sista hand av det ovan nämnda kravet på förenlighet. Bevis- och förfarandereglerna kan förmodas innehålla närmast sådana kompletterande och preciserande regler som är nödvändiga för domstolens praktiska verksamhet. Som helhet kan det bedömas att stadgepartsförsamlingens befogenheter att anta dessa regler med kvalificerad majoritet endast påverkar Finlands rätt att ingå överenskommelser i ringa utsträckning och att de således inte står i strid med Finlands suveränitet.

I artikel 121 föreskrivs om ändringar i stadgan. Enligt punkt 3 fattas beslut om att anta ett ändringsförslag antingen vid ett möte med stadgepartsförsamlingen eller vid en översynskonferens. För att ett ändringsförslag skall antas bör det understödjas av två tredjedelar av stadgeparterna (inberäknat de stadgeparter som inte deltar i mötet eller konferensen). Ändringens ikraftträdande är beroende av vad saken gäller. Punkt 4 innehåller huvudregeln, enligt vilken ändringar träder i kraft för alla stadgeparter ett år efter det att ratifikations- eller godtagandeinstrumentet har deponerats hos Förenta Nationernas generalsekreterare av sju åttondelar av parterna.

Om stadgan har ändrats i enlighet med artikel 121.4 och en stadgepart inte godkänner ändringen, kan den ty sig till den särskilda klausul om frånträde som ingår i artikel 121.6. Enligt denna får en stadgepart som inte har godkänt ändringen frånträda stadgan med omedelbar verkan utan hinder av artikel 127.1. Frånträdet åsidosätter emellertid inte heller i detta fall artikel 127.2. På grund av frånträdet är staten sålunda inte befriad från

de förpliktelser den har iklätt sig genom stadgan när den var stadgepart. Frånträdet inverkar inte heller på statens samarbete med domstolen i samband med brottsutredningar och rättegångar med avseende på vilka den frånträdande staten var skyldig att samarbeta och vilka har inletts före den dag då frånträdet trädde i kraft. Frånträdet inverkar inte heller på den fortsatta behandlingen av någon fråga som var under behandling av domstolen före den dag då frånträdet trädde i kraft. Dessa bestämmelser i artikel 127.2 skall sannolikt tolkas så, att om förundersökning av brott eller en rättegång har inletts före den dag som avses i punkten, förblir staten t.ex. skyldig att överlämna sina egna medborgare, även om den inte längre är stadgepart när framställningen om överlämnande anländer.

Det ändringsförfarande som anges i artikel 121.4 inbegriper möjligheten att en stadgeändring träder i kraft internationellt också med avseende på en sådan stat som inte har godkänt den. Ändringsförfarandet i artikel 121.4 gäller alla stadgebestämmelser utom artikel 5—8. Dessutom innehåller artikel 122 bestämmelser om ett enklare förfarande som kan iakttas i fråga om s.k. institutionella bestämmelser. Till antalet utgör de artiklar som hör till området för artikel 121.4 en klar merpart av stadgan. De kan inte anses vara ringa till sin betydelse i sak. Å andra sidan innehåller artikel 121.6 ett smidigt frånträdesförfarande för en stat som har motsatt sig ändringar. Enligt detta förfarande träder frånträdet i kraft med omedelbar verkan. Såsom anges ovan kvarstår dock statens förpliktelser trots frånträdet i fråga om det som avses i artikel 127.2. Vid bedömningen av den helhet som de ovan angivna omständigheterna utgör kan man, i synnerhet med beaktande av det breda användningsområdet för ändringsförfarandet, komma till slutsatsen att stadgebestämmelsens inverkan på Finlands utövande av rätten att ingå överenskommelser kan överstiga vad som kunde anses vara ringa (jfr GrUU 12/2000 rd). Därför kan artikel 121.4 anses stå i strid med Finlands suveränitet, vilken avses i 1 och 3 § grundlagen.

Artikel 121.5 innehåller en särskild bestämmelse om ändring av artikel 5—8. Också en sådan ändring besluts genom två tredjedels majoritet av alla stadgeparter. En änd-

ring i enlighet med denna punkt träder i kraft för de stadgeparter som har godtagit den ett år efter det att dessa parter har deponerat sina ratifikations- eller godtagandeinstrument. I fråga om en stadgepart som inte har godtagit ändringen utövar domstolen inte sin jurisdiktion med avseende på brott som omfattas av ändringen, om brottet har förövats av partens egna medborgare eller inom partens eget territorium.

I sak täcker artikel 121.5 ändringar i stadgans viktigaste delar. I enlighet med den nämnda punkten är det möjligt att ändra definitionerna på de brott som omfattas av domstolens jurisdiktion eller att foga nya brott till förteckningen. Även om punkt 5 innehåller en inskränkning av domstolens jurisdiktion i det fall att en stadgepart har motsatt sig en ändring, saknar en sådan ändring uppenbarligen inte betydelse helt och hållet med avseende på den stadgepart som motsätter sig ändringen. Ifall det t.ex. är fråga om ett sådant brott som har lagts till genom en ändring i enlighet med artikel 121.5 och för vars del i ett konkret fall ingetdera av de villkor som ingår i punkten uppfylls, ökar samarbetsförpliktelserna gentemot domstolen för den stat som motsätter sig och omfattar också det brott som ändringen avser. Om stadgan har ändrats i enlighet med artikel 121.5, står inte heller det särskilda frånträdesförfarandet till förfogande utan frånträdet träder i kraft i enlighet med huvudregeln i artikel 127.1. Trots att verkningarna av de ändringar som avses i artikel 121.5 har begränsats med avseende på stadgeparter som motsätter sig, kan sådana ändringar, framför allt på grund av den centrala betydelse i sak som artikel 5—8 har, anses inverka på statens rätt att ingå överenskommelser på ett sätt som inte är ringa. Därför kan artikel 121.5 anses stå i strid med Finlands suveränitet. Å andra sidan kan det konstateras att ändringarna träder i kraft ett år efter det att de ratificerats, vilket betyder att Finland har möjlighet att frånträda stadgan innan ändringarna träder i kraft.

Artikel 122 gäller ändring av s.k. institutionella bestämmelser genom ett förenklat förfarande. Bestämmelserna inom artikelns tillämpningsområde uppräknas uttömmande i punkt 1. Det förenklade ändringsförfarande som beskrivs i artikeln avser stadgepartsför-

samlingen eller en översynskonferens som kan anta ändringarna med två tredjedels majoritet. Ändringen träder i kraft för alla stadgeparter sex månader efter det att den har antagits av församlingen eller, i förekommande fall, översynskonferensen. På så sätt förutsätter de ändringar som avses i artikel 122 inte längre ratificering av stadgeparterna för att träda i kraft. I enlighet med vad som sägs ovan i avsnittet Behovet av riksdagens samtycke hör nästan alla bestämmelser som uppräknas i artikel 122 till området för lagstiftningen. Särskild uppmärksamhet kan fästas vid att bestämmelserna omfattar också bl.a. artikel 46, som gäller entledigande av domare. Utan bestämmelsen i artikel 122 skulle det vara nödvändigt att inhämta riksdagens godkännande av ändringar av det slaget. Godkännandeförfarandet i artikel 122 innebär således ett undantag från det förfarande vid godkännande av internationella förpliktelser som ingår i 94 § grundlagen. Bestämmelsen förutsätter därför att s.k. inskränkt grundlagsordning tillämpas.

I denna proposition föreslås att en ny 5 § tas med i lagen om ikraftträdandet av stadgan. Meningen är att paragrafen skall bestämma om skyldigheten för ett vittne som har kallats av domstolen att hörsamma kallelsen. Som det beskrivits i detaljmotiveringen för lagen om ikraftträdandet avser bestämmelsen att klarlägga att 15 § 3 mom. lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden inte äger tillämpning i dessa fall. I sista hand kan man anse att artikel 86 och artikel 99.1 i stadgan innebär att staten skall sträva efter att så effektivt som möjligt säkerställa att domstolen erhåller den rättsliga hjälp som den begär. Därför är det ändamålsenligt att i fråga om vittnen tillämpa sanktioner av samma slag som i nationella processer. En bestämmelse av motsvarande typ ingår i 8 § lagen om behörighet för och rättshjälp till tribunalen som behandlar brott som begåtts i det forna Jugoslavien.

Enligt den föreslagna bestämmelsen skall ett vittne som domstolen har kallat vara skyldigt att hörsamma kallelsen. Om vittnet ute-

blir utan laga hinder skall han eller hon uppmanas att fullgöra sin plikt, vid behov vid vite. Enligt bestämmelsen skall ett vittne inte med tvång kunna föras till domstolen för att höras. Avsikten med det vite som kan föreläggas med stöd av denna paragraf är dock att påverka vittnets vilja så att han eller hon lämnar det i framställningen om rättslig hjälp avsedda vittnesmålet inför domstolen. Skyldigheten som åläggs i bestämmelsen och de sanktioner som fastställs innebär de facto att personen i fråga inte lämnar Finland av fri vilja.

Enligt 9 § 3 mom. får finska medborgare inte utlämnas eller föras till ett annat land mot sin vilja. I sitt betänkande om grundlagsreformen (GrUB 25/1994 rd, s. 8) betonade grundlagsutskottet att medborgarnas rättighet att under alla förhållanden stanna kvar i det egna landet är fundamental. Därför är det motiverat att anse att 9 § 3 mom grundlagen gäller samtliga situationer och förfaranden som innebär att en person blir tvungen att de facto mot sin vilja lämna finskt territorium. Därför skall 5 § i den föreslagna lagen om ikraftträdandet anses strida mot 9 § 3 mom. grundlagen och förutsätta behandling i s.k. inskränkt grundlagsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § grundlagen föreslås

att riksdagen godkänner Internationella brottmålsdomstolens stadga, som upprättats i Rom den 17 juli 1998 och

att riksdagen godkänner att Finland lämnar en förklaring enligt artikel 103.1 i stadgan och förklarar sig villigt att ta emot till fängelsestraff dömda personer för avtjänande av straff i Finland på villkor som meddelas med stöd av artikel 103.1 b i stadgan

Eftersom stadgan innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

1.

Lag

om ikraftträdande av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen och om tillämpning av stadgan

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 95 § 2 mom. grundlagen anger, föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i den i Rom den 17 juli 1998 ingångna Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen gäller som lag sådana som Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Justitieministeriet tar emot begäran från Internationella brottmålsdomstolen vilka gäller behandling av brottmål inom Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion, inbegripet begäran om utlämning för brott och om verkställighet av Internationella brottmålsdomstolens domar och beslut. Justitieministeriet skall antingen självt eller genom behöriga myndigheter verkställa framställningarna.

Svar till Internationella brottmålsdomstolen förmedlas av justitieministeriet också då justitieministeriet inte självt har haft hand om verkställigheten, om inte något annat följer av framställningen.

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. hindrar inte Internationella brottmålsdomstolen från att hålla kontakt direkt med behöriga myndigheter i Finland eller på diplomatisk väg eller genom Internationella kriminalpolisorganisationen eller någon annan behörig regional organisation.

3 §

En person som vistas i Finland skall på Internationella brottmålsdomstolens begäran

utlämnas till Internationella brottmålsdomstolen enligt domstolens begäran.

Förfarandet vid utlämning följer i övrigt i tillämpliga delar lagen om utlämning för brott (456/1970).

4 §

Behöriga finska myndigheter är skyldiga att lämna Internationella brottmålsdomstolen den begärda rättsliga hjälpen för behandling av brottmål som omfattas av domstolens behörighet.

Rättslig hjälp skall lämnas med iakttagande i tillämpliga delar av förfarandet enligt lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994), om inte något annat följer av begäran. När rättslig hjälp lämnas kan tvångsmedel användas enligt tvångsmedelslagen (450/1987).

5 §

Ett vittne som i Finland har kallats för att höras av Internationella brottmålsdomstolen är skyldig att iakttä kallelsen.

Ett vittne som har kallats av Internationella brottmålsdomstolen och som uteblir utan laga hinder, avlägsnar sig utan tillstånd eller vägrar att avlägga vittnesförsäkran eller vägrar att vittna eller besvara en fråga skall uppmanas att fullgöra sin plikt, vid behov vid vite enligt 17 kap. 36 och 37 § rättegångsbalcken.

I ett mål som gäller ett vittnes tredska skall talan väckas av allmänna åklagaren efter anmälan av Internationella brottmålsdomstolen

och efter förordnande av justitieministeriet vid tingsrätten på den ort där den åtalade bor, vistas eller anträffas.

6 §

Ett vittne som från Finland har kallats för att höras av Internationella brottmålsdomstolen skall på begäran erhålla förskott med iakttagande i tillämpliga delar av vad lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/72) bestämmer om förskott.

Begäran om förskott skall tillställas den tingsrätt som har haft hand om delgivningen till vittnet. Justitieministeriet fattar beslut om förskott på grundval av tingsrättens framställning.

Ett utbetalt förskott kan återkrävas av ett vittne endast om han eller hon uteblir från rättegången eller annars underlåter att uppfylla den skyldighet som ligger till grund för kallelsen. Den tingsrätt som avses i 2 mom. beslutar på framställning av justitieministeriet om återkrav.

7 §

Ett frihetsstraff som har utdömts av Internationella brottmålsdomstolen skall på begäran av domstolen verkställas i Finland enligt lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987). Vid verkställigheten av påföljden tillämpas inte vad som i lagens 3 § bestäms om förutsättningar för verkställighet.

Påföljden skall verkställas genom att nöd-

vändiga förordnanden om verkställigheten utfärdas enligt 7 § i den lag som nämns i 1 mom.

8 §

Internationella brottmålsdomstolens beslut om förverkande och återställande av egendom och ekonomisk vinning av brott skall i Finland verkställas med iakttagande i tillämpliga delar av lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder. Vid verkställigheten av påföljden skall inte tillämpas vad som i lagens 3 § bestäms om förutsättningar för verkställighet.

Egendom och vinning av brottet skall efter förordnande av justitieministeriet återställas enligt domstolens begäran.

9 §

Böter och skadestånd som har utdömts av Internationella brottmålsdomstolen verkställs i Finland enligt domstolens begäran.

10 §

Närmare bestämmelser om verkställigheten av denna lag kan utfärdas genom förordning av republikens president.

11 §

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom en förordning av republikens president.

2.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 1 kap. 11 § 2 mom. och 40 kap. 9 § 3 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 1 kap. 11 § 2 mom. i lag 563/1998 och 40 kap. 9 § 3 mom. i lag 815/1998, samt

fogas till 15 kap. en ny 12 a §, till 16 kap. en ny 19 a § samt till 16 kap. 20 §, sådan den lyder i nämnda lag 815/1998, ett nytt 4 mom. som följer:

1 kap.

**Om tillämpningsområdet för finsk
straffrätt**

11 §

Även om lagen på gärningsorten inte föreskriver något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen, om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

1) med stöd av 15 kap. 12 a § i 1—9 § i nämnda kapitel,

2) med stöd av 16 kap. 19 a § i 1—3, 13 eller 14 § i nämnda kapitel,

3) i 17 kap. 18 eller 19 §,

4) i 20 kap. 6—8 §,

5) i 20 kap. 9 §, om gärningen riktar sig mot en person som är under aderton år eller

6) i 40 kap. 1—4 §, om brottet begåtts av en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

15 kap.

Om brott mot rättskipning

12 a §

Brott mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning

Vid tillämpningen av bestämmelserna om osann utsaga, falsk angivelse, bevisförvansk-

ning samt övergrepp i rättssak avses med domstol också Internationella brottmålsdomstolen och med förundersökning i brottmål också förundersökning som avses i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen.

16 kap.

Om brott mot myndigheter

19 a §

Brott mot Internationella brottmålsdomstolen

I 1—3, 13 och 14 § i detta kapitel avses med tjänsteman också en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

20 §

Definitioner

Med *en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen* avses en person som tjänstgör vid Internationella brottmålsdomstolen som domare, åklagare, registrator eller tjänsteman vid åklagarens kansli eller vid domstolens registratorskontor.

40 kap.

**Om tjänstebrott och brott som begås av
offentligt anställda arbetstagare**

9 §

Tillämpningsstadgande

Bestämmelserna i 1—4 § i detta kapitel

tillämpas också när gärningsmannen är en i 16 kap. 20 § avsedd anställd hos Europeiska gemenskaperna, tjänsteman i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom en förordning av republikens president.

Helsingfors den 17 oktober 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Utrikesminister *Erkki Tuomioja*

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 1 kap. 11 § 2 mom. och 40 kap. 9 § 3 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 1 kap. 11 § 2 mom. i lag 563/1998 och 40 kap. 9 § 3 mom. i lag 815/1998, samt

fogas till 15 kap. en ny 12 a §, till 16 kap. en ny 19 a § samt till 16 kap. 20 §, sådan den lyder i nämnda lag 815/1998, ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 §

Även om lagen på gärningsorten inte föreskriver något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen, om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs i

- 1) 7 kap. 18 eller 19 §,
- 2) 20 kap. 6—8 § eller i
- 3) 20 kap. 9 §, om gärningen riktar sig mot en person som är under aderton år.

Föreslagen lydelse

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 §

Även om lagen på gärningsorten inte föreskriver något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen, om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

- 1) med stöd av 15 kap. 12 a § i 1—9 § i nämnda kapitel,
- 2) med stöd av 16 kap. 19 a § i 1—3, 13 eller 14 § i nämnda kapitel,
- 3) i 17 kap. 18 eller 19 §,
- 4) i 20 kap. 6—8 §,
- 5) i 20 kap. 9 §, om gärningen riktar sig mot en person som är under aderton år eller
- 6) i 40 kap. 1—4 §, om brottet begåtts av en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

15 kap.

Om brott mot rättskipning

12 a §

*Brott mot Internationella brottmåls-
domstolens rättskipning*

Vid tillämpningen av bestämmelserna om osann utsaga, falsk angivelse, bevisförvanskning samt övergrepp i rättssak avses med domstol också Internationella brottmålsdomstolen och med förundersökning i brottmål också förundersökning som avses i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen.

16 kap.

Om brott mot myndigheter

19 a §

*Brott mot Internationella brottmåls-
domstolen*

I 1—3, 13 och 14 § i detta kapitel avses med tjänsteman också en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

20 §

Definitioner

Med *en anställd hos Internationella brottmålsdomstolen* avses en person som tjänstgör vid Internationella brottmålsdomstolen som domare, åklagare, registrator eller tjänsteman vid åklagarens kansli eller vid domstolens registratorskontor.

40 kap.

**om tjänstebrott och brott som begås av
offentligt anställda arbetstagare**

9 §

Tillämpningsstadgande

Bestämmelserna i 1—4 § i detta kapitel tillämpas också när gärningsmannen är en sådan anställd hos Europeiska gemenskaperna eller tjänsteman i en annan medlemsstat i Europeiska unionen som avses i 16 kap. 20 §.

40 kap.

**Om tjänstebrott och brott som begås av
offentligt anställda arbetstagare**

9 §

Tillämpningsstadgande

Bestämmelserna i 1—4 § i detta kapitel tillämpas också när gärningsmannen är en i 16 kap. 20 § avsedd anställd hos Europeiska gemenskaperna, tjänsteman i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller anställd hos Internationella brottmålsdomstolen.

Om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom en förordning av republikens president.

(Översättning)

ROMSTADGAN FÖR INTERNATIONELLA BROTTMÅLSDOMSTOLEN

INGRESS

De stater som är parter i denna stadga,
som är medvetna om att alla folk hålls samman av gemensamma band, med deras kulturer sammanfogade till ett gemensamt arv, och som fruktar att denna ömtåliga mosaik när som helst kan förstöras,

som är medvetna om att miljontals barn, kvinnor och män under detta århundrade har fallit offer för ofattbara skändligheter som djupt skakar mänsklighetens samvete,

som erkänner att så allvarliga brott hotar freden, säkerheten och välbefindandet i världen,

som förklarar att de mest allvarliga brotten som angår hela det internationella samfundet inte får förbli ostraffade och att en effektiv lagföring av dem måste säkras genom åtgärder på det nationella planet och ett förstärkt internationellt samarbete,

som är beslutna att hindra att de som gör sig skyldiga till dessa brott går ostraffade och att därigenom medverka till att förebygga sådana brott,

som erinrar om att det åligger varje stat att utöva straffrättslig jurisdiktion över dem som har gjort sig skyldiga till internationella brott,

som bekräftar ändamålen och grundsatserna i Förenta Nationernas stadga, särskilt den att alla stater skall avhålla sig från hot om eller bruk av våld, riktat mot någon annan stats territoriella integritet eller politiska oberoende, eller på annat sätt som är oförenligt med Förenta Nationernas ändamål,

som härvidlag understryker att ingen bestämmelse i denna stadga skall uppfattas som att tillåta någon stadgepart att ingripa i en väpnad konflikt eller i någon stats interna angelägenheter,

som är beslutna att i dessa syften och i innevarande och framtida generationers in-

ROME STATUTE OF THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT

PREAMBLE

The States Parties to this Statute,

Conscious that all peoples are united by common bonds, their cultures pieced together in a shared heritage, and concerned that this delicate mosaic may be shattered at any time,

Mindful that during this century millions of children, women and men have been victims of unimaginable atrocities that deeply shock the conscience of humanity,

Recognizing that such grave crimes threaten the peace, security and well-being of the world,

Affirming that the most serious crimes of concern to the international community as a whole must not go unpunished and that their effective prosecution must be ensured by taking measures at the national level and by enhancing international cooperation,

Determined to put an end to impunity for the perpetrators of these crimes and thus to contribute to the prevention of such crimes,

Recalling that it is the duty of every State to exercise its criminal jurisdiction over those responsible for international crimes,

Reaffirming the Purposes and Principles of the Charter of the United Nations, and in particular that all States shall refrain from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations,

Emphasizing in this connection that nothing in this Statute shall be taken as authorizing any State Party to intervene in an armed conflict or in the internal affairs of any State,

Determined to these ends and for the sake of present and future generations, to estab-

tesse upprätta en oberoende, permanent, internationell brottmålsdomstol som är anknuten till Förenta Nationernas system och har jurisdiktion över de mest allvarliga brotten som angår hela det internationella samfundet,

som understryker att den internationella brottmålsdomstol som upprättas i enlighet med denna stadga skall komplettera nationell straffrättslig jurisdiktion,

som är beslutna att trygga varaktig respekt för och upprätthållande av internationell rättvisa,

har kommit överens om följande.

DEL 1

UPPRÄTTANDE AV DOMSTOLEN

Artikel 1

Domstolen

Härmed inrättas en internationell brottmålsdomstol (*Domstolen*). Domstolen skall vara en permanent institution och ha rätt att utöva sin jurisdiktion över enskilda personer för de mest allvarliga brotten som är internationella angelägenheter i den mening som avses i denna stadga och komplettera de nationella straffrättsliga systemen. Bestämmelserna i denna stadga skall gälla för Domstolens jurisdiktion och dess funktionsätt.

Artikel 2

Domstolens förhållande till Förenta Nationerna

Domstolens skall knytas till Förenta Nationerna genom en överenskommelse som skall godkännas av denna stadgas partsförsamling och därefter ingås av domstolspresidenten på Domstolens vägnar.

lish an independent permanent International Criminal Court in relationship with the United Nations system, with jurisdiction over the most serious crimes of concern to the international community as a whole,

Emphasizing that the International Criminal Court established under this Statute shall be complementary to national criminal jurisdictions,

Resolved to guarantee lasting respect for the enforcement of international justice,

Have agreed as follows:

PART 1

ESTABLISHMENT OF THE COURT

Article 1

The Court

An International Criminal Court ("the Court") is hereby established. It shall be a permanent institution and shall have the power to exercise its jurisdiction over persons for the most serious crimes of international concern, as referred to in this Statute, and shall be complementary to national criminal jurisdictions. The jurisdiction and functioning of the Court shall be governed by the provisions of this Statute.

Article 2

Relationship of the Court with the United Nations

The Court shall be brought into relationship with the United Nations through an agreement to be approved by the Assembly of States Parties to this Statute and thereafter concluded by the President of the Court on its behalf.

Artikel 3

Domstolens säte

1. Domstolens säte skall upprättas i Haag i Nederländerna (*världstaten*).

2. Domstolen skall ingå en högkvartersöverenskommelse med världstaten, vilken skall godkännas av stadgepartsförsamlingen och därefter ingås av domstolspresidenten på Domstolens vägnar.

3. Domstolen får sammanträda på annan plats i enlighet med bestämmelserna i denna stadga om den anser det vara önskvärt.

Artikel 4

Domstolens rättsliga status och befogenheter

1. Domstolen skall ha internationell rättskapacitet. Den skall också ha den rättsbehandlingsförmåga som är nödvändig för att fullgöra sina uppgifter och uppfylla sina ändamål.

2. Domstolen får i enlighet med denna stadga fullgöra sina uppgifter och utöva sina befogenheter inom varje stadgeparts territorium och, efter särskild överenskommelse, inom annan stats territorium.

DEL 2

JURISDIKTION, PROCESSFÖRUTSÄTTNINGAR OCH TILLÄMPLIG LAG

Artikel 5

Brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion

1. Domstolens jurisdiktion skall inskränkas till de mest allvarliga brotten som angår hela det internationella samfundet. Domstolen skall ha jurisdiktion i enlighet med denna stadga i fråga om följande brott:

Article 3

Seat of the Court

1. The seat of the Court shall be established at The Hague in the Netherlands ("the host State").

2. The Court shall enter into a headquarters agreement with the host State, to be approved by the Assembly of States Parties and thereafter concluded by the President of the Court on its behalf.

3. The Court may sit elsewhere, whenever it considers it desirable, as provided in this Statute.

Article 4

Legal status and powers of the Court

1. The Court shall have international legal personality. It shall also have such legal capacity as may be necessary for the exercise of its functions and the fulfilment of its purposes.

2. The Court may exercise its functions and powers, as provided in this Statute, on the territory of any State Party and, by special agreement, on the territory of any other State.

PART 2

JURISDICTION, ADMISSIBILITY AND APPLICABLE LAW

Article 5

Crimes within the jurisdiction of the Court

1. The jurisdiction of the Court shall be limited to the most serious crimes of concern to the international community as a whole. The Court has jurisdiction in accordance with this Statute with respect to the

- a) Folkmord.
- b) Brott mot mänskligheten.
- c) Krigsförbrytelser.
- d) Aggressionsbrott.

2. Domstolen skall utöva jurisdiktion över aggressionsbrottet så snart en bestämmelse har antagits i enlighet med artiklarna 121 och 123 som definierar detta brott och fastställer villkoren för Domstolens utövande av sin jurisdiktion över det. En sådan bestämmelse skall vara förenlig med de tillämpliga bestämmelserna i Förenta Nationernas stadga.

Artikel 6

Folkmord

Med *folkförmord* avses i denna stadga var och en av följande gärningar förövat i avsikt att helt eller delvis förgöra en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös folkgrupp som sådan, nämligen

- a) att döda medlemmar av folkgruppen,
- b) att tillfoga medlemmar av folkgruppen svår kroppslig eller själslig skada,
- c) att uppsåtligt påtvinga folkgruppen levnadsvillkor som är avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis,
- d) att genomföra åtgärder som är avsedda att förhindra födelser inom folkgruppen,
- e) att med våld överföra barn från folkgruppen till en annan folkgrupp.

Artikel 7

Brott mot mänskligheten

1. Med *brott mot mänskligheten* avses i denna stadga var och en av följande gärningar när de begås som en del av ett vidsträckt eller systematiskt angrepp riktat mot civilbefolkning med insikt om angreppet:

- a) Mord.
- b) Utrotning.
- c) Förslavning.
- d) Deportation eller tvångsförflyttning av befolkning.

following crimes:

- (a) The crime of genocide;
- (b) Crimes against humanity;
- (c) War crimes;
- (d) The crime of aggression.

2. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression once a provision is adopted in accordance with articles 121 and 123 defining the crime and setting out the conditions under which the Court shall exercise jurisdiction with respect to this crime. Such a provision shall be consistent with the relevant provisions of the Charter of the United Nations.

Article 6

Genocide

For the purpose of this Statute, "genocide" means any of the following acts committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group, as such:

- (a) Killing members of the group;
- (b) Causing serious bodily or mental harm to members of the group;
- (c) Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part;
- (d) Imposing measures intended to prevent births within the group;
- (e) Forcibly transferring children of the group to another group.

Article 7

Crimes against humanity

1. For the purpose of this Statute, "crime against humanity" means any of the following acts when committed as part of a widespread or systematic attack directed against any civilian population, with knowledge of the attack:

- (a) Murder;
- (b) Extermination;
- (c) Enslavement;
- (d) Deportation or forcible transfer of population;

e) Fängslande eller annat allvarligt berövande av fysisk frihet i strid med grundläggande folkrättsliga regler.

f) Tortyr.

g) Våldtäkt, sexuellt slaveri, påtvingad prostitution, påtvingat havandeskap, påtvingad sterilisering eller varje annan form av sexuellt våld av motsvarande svårighetsgrad.

h) Förföljelse av en identifierbar folkgrupp eller ett identifierbart kollektiv av politiska, rasmässiga, nationella, etniska, kulturella, religiösa, genusmässiga, enligt definitionen i punkt 3 i denna artikel, eller av andra skäl som universellt är erkända som otillåtna enligt folkrätten, i samband med en gärning som avses i denna punkt eller ett annat brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion.

i) Påtvingat försvinnande av personer.

j) Brottet apartheid.

k) Andra omänskliga handlingar av liknande beskaffenhet som uppsåtligen förorsakar svårt lidande, svår kroppslig skada eller svårt själsligt eller fysiskt men.

2. I punkt 1

a) avses med *angrepp riktat mot civilbefolkning*: ett beteende som består i upprepat förövande av gärningar som avses i punkt 1 mot civilbefolkning för att främja en stats eller en organisations politik att genomföra ett sådant angrepp,

b) inbegriper *utrotning* uppsåtligt påtvingande av levnadsförhållanden, bland annat berövande av tillgång till livsmedel och läkemedel, i avsikt att åstadkomma förgörande av en del av en befolkning,

c) avses med *förslavning*: utövande av någon eller all den makt som följer av äganderätt över en person; detta inbegriper utövande av denna makt vid handel med människor, särskilt kvinnor och barn,

d) avses med *deportation eller tvångsförflyttning av befolkning*: påtvingad förflyttning utan folkrättsligt tillåtna skäl av de berörda personerna genom utvisning eller andra tvångsmedel från det område där de lagligen uppehåller sig,

e) avses med *tortyr*: uppsåtligt tillfogande av allvarlig smärta eller svårt fysiskt eller

(e) Imprisonment or other severe deprivation of physical liberty in violation of fundamental rules of international law;

(f) Torture;

(g) Rape, sexual slavery, enforced prostitution, forced pregnancy, enforced sterilization, or any other form of sexual violence of comparable gravity;

(h) Persecution against any identifiable group or collectivity on political, racial, national, ethnic, cultural, religious, gender as defined in paragraph 3, or other grounds that are universally recognized as impermissible under international law, in connection with any act referred to in this paragraph or any crime within the jurisdiction of the Court;

(i) Enforced disappearance of persons;

(j) The crime of apartheid;

(k) Other inhumane acts of a similar character intentionally causing great suffering, or serious injury to body or to mental or physical health.

2. For the purpose of paragraph 1:

(a) "Attack directed against any civilian population" means a course of conduct involving the multiple commission of acts referred to in paragraph 1 against any civilian population, pursuant to or in furtherance of a State or organizational policy to commit such attack;

(b) "Extermination" includes the intentional infliction of conditions of life, inter alia the deprivation of access to food and medicine, calculated to bring about the destruction of part of a population;

(c) "Enslavement" means the exercise of any or all of the powers attaching to the right of ownership over a person and includes the exercise of such power in the course of trafficking in persons, in particular women and children;

(d) "Deportation or forcible transfer of population" means forced displacement of the persons concerned by expulsion or other coercive acts from the area in which they are lawfully present, without grounds permitted under international law;

(e) "Torture" means the intentional infliction of severe pain or suffering, whether

psykiskt lidande för någon som befinner sig i den tilltalades förvar eller står under hans eller hennes kontroll; tortyr innefattar inte smärta eller lidande som uppkommer enbart genom eller är förknippade med lagenliga sanktioner,

f) avses med *påtvingat havandeskap*: olaglig inspärning av en kvinna som med våld försatts i havande tillstånd med avsikt att påverka den etniska sammansättningen av en befolkning eller att föröva andra svåra överträdelser av folkrätten; denna definition skall inte på något sätt tolkas som att inverka på nationella lagar rörande havandeskap,

g) avses med *förföljelse*: uppsåtligt och allvarligt berövande av grundläggande rättigheter i strid med folkrätten på grund av en folkgrupps eller ett kollektivs identitet,

h) avses med *brottet apartheid*: omänskliga gärningar av en beskaffenhet motsvarande de som avses i punkt 1, vilka begås i förbindelse med en institutionaliserad ordning av systematiskt förtryck och dominans av en rasgrupp över en eller flera andra rasgrupper, och vilka begås med avsikt att vidmakthålla denna ordning,

i) avses med *påtvingat försvinnande av personer*: gripande, hållande i fängsligt förvar eller bortförande av personer av eller med tillstånd, stöd eller samtycke från en stat eller en politisk organisation som åtföljs av vägran att tillstå frihetsberövandet eller lämna upplysningar om de berörda personernas öde eller uppehållsort med avsikt att undandra dem rättsligt skydd under en längre tid.

3. Termen *genus* avser i denna stadga båda könen, kvinnor och män, i ett samhällslelligt perspektiv. Termen *genus* har således ingen betydelse som skiljer sig från den nyss nämnda.

physical or mental, upon a person in the custody or under the control of the accused; except that torture shall not include pain or suffering arising only from, inherent in or incidental to, lawful sanctions;

(f) "Forced pregnancy" means the unlawful confinement of a woman forcibly made pregnant, with the intent of affecting the ethnic composition of any population or carrying out other grave violations of international law. This definition shall not in any way be interpreted as affecting national laws relating to pregnancy;

(g) "Persecution" means the intentional and severe deprivation of fundamental rights contrary to international law by reason of the identity of the group or collectivity;

(h) "The crime of apartheid" means inhumane acts of a character similar to those referred to in paragraph 1, committed in the context of an institutionalized regime of systematic oppression and domination by one racial group over any other racial group or groups and committed with the intention of maintaining that regime;

(i) "Enforced disappearance of persons" means the arrest, detention or abduction of persons by, or with the authorization, support or acquiescence of, a State or a political organization, followed by a refusal to acknowledge that deprivation of freedom or to give information on the fate or whereabouts of those persons, with the intention of removing them from the protection of the law for a prolonged period of time.

3. For the purpose of this Statute, it is understood that the term "gender" refers to the two sexes, male and female, within the context of society. The term "gender" does not indicate any meaning different from the above.

Artikel 8

Krigsförbrytelser

1. Domstolen skall ha jurisdiktion över krigsförbrytelser särskilt när de begås som en del av en plan eller en politik eller utgör en del av förövandet av sådana brott i stor

Article 8

War crimes

1. The Court shall have jurisdiction in respect of war crimes in particular when committed as a part of a plan or policy or as part of a large-scale commission of such

skala.

2. Med *krigsförbrytelser* avses i denna stadga

a) Svåra överträdelser av Genèvekonventionerna av den 12 augusti 1949, nämligen följande gärningar som riktar sig mot personer eller egendom som skyddas enligt bestämmelserna i den tillämpliga Genèvekonventionen:

- i) Uppsåttligt dödande.
- ii) Tortyr eller omänsklig behandling inbegripet biologiska experiment.
- iii) Uppsåttligt försakande av svårt lidande eller svår skada till kropp eller hälsa.
- iv) Olaglig och godtycklig förstörelse eller tillägnelse av egendom i stor omfattning som inte rättfärdigas av militär nödvändighet.

v) Tvingande av en krigsfånge eller en annan skyddad person att tjänstgöra i en fientlig maktts stridskrafter.

vi) Uppsåttligt berövande av rätten till opartisk rättegång i laga ordning för en krigsfånge eller en annan skyddad person.

vii) Olaglig deportation eller förflyttning eller olaglig inspärning.

viii) Tagande av gisslan.

b) Annan allvarlig kränkning av lag eller sedvanerätt som är tillämplig i internationella väpnade konflikter inom den vedertagna folkrättsliga ramen, nämligen någon av följande gärningar:

i) Uppsåttligt riktande av angrepp mot civilbefolkning som sådan eller mot enskilda civila som inte direkt deltar i fientligheter.

ii) Uppsåttligt riktande av angrepp mot civil egendom, det vill säga egendom som inte utgör ett militärt mål.

iii) Uppsåttligt riktande av angrepp mot personal, anläggningar, materiel, enheter eller fordon som deltar i en humanitär biståndsinsats eller i en fredsbevarande insats i enlighet med Förenta Nationernas stadga, så länge de är berättigade till det skydd som tillkommer civilbefolkning eller civil egendom i enlighet med folkrätten i väpnade konflikter.

iv) Uppsåttligt inledande av angrepp med insikt om att det också kommer att leda till spillande av liv eller åsamkande av skada för civila eller civil egendom eller vid-

crimes.

2. For the purpose of this Statute, "war crimes" means:

(a) Grave breaches of the Geneva Conventions of 12 August 1949, namely, any of the following acts against persons or property protected under the provisions of the relevant Geneva Convention:

- (i) Wilful killing;
- (ii) Torture or inhuman treatment, including biological experiments;
- (iii) Wilfully causing great suffering, or serious injury to body or health;
- (iv) Extensive destruction and appropriation of property, not justified by military necessity and carried out unlawfully and wantonly;

(v) Compelling a prisoner of war or other protected person to serve in the forces of a hostile Power;

(vi) Wilfully depriving a prisoner of war or other protected person of the rights of fair and regular trial;

(vii) Unlawful deportation or transfer or unlawful confinement;

(viii) Taking of hostages.

(b) Other serious violations of the laws and customs applicable in international armed conflict, within the established framework of international law, namely, any of the following acts:

(i) Intentionally directing attacks against the civilian population as such or against individual civilians not taking direct part in hostilities;

(ii) Intentionally directing attacks against civilian objects, that is, objects which are not military objectives;

(iii) Intentionally directing attacks against personnel, installations, material, units or vehicles involved in a humanitarian assistance or peacekeeping mission in accordance with the Charter of the United Nations, as long as they are entitled to the protection given to civilians or civilian objects under the international law of armed conflict;

(iv) Intentionally launching an attack in the knowledge that such attack will cause incidental loss of life or injury to civilians or damage to civilian objects or widespread,

sträckta, långvariga och allvarliga skador på den naturliga miljön, vilka kan anses vara klart överdrivna vid jämförelse med den påtagliga och direkta övergripande militära fördel som kan förväntas.

v) Angrepp eller bombardemang, oavsett med vilka medel, av städer, byar, bostäder eller byggnader som inte försvaras och inte utgör ett militärt mål.

vi) Dödande eller sårande av en kombattant som, sedan han nedlagt vapnen eller inte längre är i stånd att försvara sig, har gett sig på nåd och onåd.

vii) Otillbörligt användande av parlamentärflagg, fiendens flagg eller Förenta Nationernas flagg eller militära gradbeteckningar och uniformer eller Genèvekonventionernas kännetecken med död eller allvarlig personskada som följd.

viii) Ockupationsmakts förflyttning direkt eller indirekt av en del av sin egen civilbefolkning till det område som den ockuperar eller deportation eller förflyttning inom eller utanför det ockuperade området av hela eller en del av befolkningen i detta område.

ix) Uppsåtligt riktande av angrepp mot byggnader avsedda för religion, undervisning, konst, vetenskap eller välgörande ändamål, historiska minnesmärken, sjukhus och uppsamlingsplatser för sjuka och sårade under förutsättning att de inte utgör ett militärt mål.

x) Utsättande av någon som fallit i en motpartens våld för fysisk stympling eller medicinska eller vetenskapliga experiment i någon form som varken rättfärdigas av vederbörandes medicinska, odontologiska eller sjukhusmässiga vårdbehov eller utförs i hans eller hennes intresse och vilka förorsakar död eller allvarligt hotar hälsan för den personen.

xi) Förrädiskt dödande eller sårande av till den fientliga nationen eller armén tillhörande personer.

xii) Förklarande att pardon inte kommer att ges.

xiii) Förstörelse eller beslagtalande av fiendens tillhörigheter såvida inte detta till följd av krigets krav är oundgängligen nödvändigt.

xiv) Förklarande att motpartens medborgares rättigheter och rätt att väcka talan är

long-term and severe damage to the natural environment which would be clearly excessive in relation to the concrete and direct overall military advantage anticipated;

(v) Attacking or bombarding, by whatever means, towns, villages, dwellings or buildings which are undefended and which are not military objectives;

(vi) Killing or wounding a combatant who, having laid down his arms or having no longer means of defence, has surrendered at discretion;

(vii) Making improper use of a flag of truce, of the flag or of the military insignia and uniform of the enemy or of the United Nations, as well as of the distinctive emblems of the Geneva Conventions, resulting in death or serious personal injury;

(viii) The transfer, directly or indirectly, by the Occupying Power of parts of its own civilian population into the territory it occupies, or the deportation or transfer of all or parts of the population of the occupied territory within or outside this territory;

(ix) Intentionally directing attacks against buildings dedicated to religion, education, art, science or charitable purposes, historic monuments, hospitals and places where the sick and wounded are collected, provided they are not military objectives;

(x) Subjecting persons who are in the power of an adverse party to physical mutilation or to medical or scientific experiments of any kind which are neither justified by the medical, dental or hospital treatment of the person concerned nor carried out in his or her interest, and which cause death to or seriously endanger the health of such person or persons;

(xi) Killing or wounding treacherously individuals belonging to the hostile nation or army;

(xii) Declaring that no quarter will be given;

(xiii) Destroying or seizing the enemy's property unless such destruction or seizure be imperatively demanded by the necessities of war;

(xiv) Declaring abolished, suspended or inadmissible in a court of law the rights and

upphävida, tillfälligt försatta ur kraft eller utestängda från att kunna göras gällande inför domstolarna.

xv) Tvingande av motpartens medborgare att delta i krigsoperationer riktade mot deras eget land även om de var i den krigförandes tjänst innan kriget börjat.

xvi) Plundring av en stad eller en plats även om den har tagits med storm.

xvii) Användande av gifter eller förgiftade vapen.

xviii) Användande av kvävande, giftiga eller andra gaser och alla likvärdiga vätskor, ämnen eller medel.

xix) Användande av kulor som lätt utvidgar sig eller tillplattas i människokroppen, såsom kulor med hård mantel, om denna inte helt och hållet täcker kärnan eller är försedd med inskränningar.

xx) Användande av vapen, projektiler och material samt stridsmetoder av sådan beskaffenhet att de kan förorsaka överflödiga skada eller onödigt lidande eller som är av urskillningslös beskaffenhet i strid med folkrätten i väpnade konflikter under förutsättning att sådana vapen, projektiler, material och stridsmetoder är föremål för ett allomfattande förbud och omfattas av en bilaga till denna stadga till följd av en ändring som har gjorts i enlighet med de tillämpliga bestämmelser som avses i artiklarna 121 och 123.

xxi) Kränkande av personlig värdighet, särskilt förödmjukande och nedsättande behandling.

xxii) Våldtäkt, sexuellt slaveri, påtvingad prostitution, påtvingat havandeskap enligt definitionen i artikel 7.2 f, påtvingad sterilisering eller annan form av sexuellt våld, som också utgör en svår överträdelse av Genèvekonventionerna.

xxiii) Användande av en civil eller annan skyddad person för att genom sin närvaro skydda vissa platser, områden eller väpnade styrkor från stridshandlingar.

xxiv) Uppsåttligt riktande av angrepp mot byggnader, utrustning, medicinska enheter och transporter samt personal som bär Genèvekonventionernas kännetecken i enlighet med folkrätten.

actions of the nationals of the hostile party;

(xv) Compelling the nationals of the hostile party to take part in the operations of war directed against their own country, even if they were in the belligerent's service before the commencement of the war;

(xvi) Pillaging a town or place, even when taken by assault;

(xvii) Employing poison or poisoned weapons;

(xviii) Employing asphyxiating, poisonous or other gases, and all analogous liquids, materials or devices;

(xix) Employing bullets which expand or flatten easily in the human body, such as bullets with a hard envelope which does not entirely cover the core or is pierced with incisions;

(xx) Employing weapons, projectiles and material and methods of warfare which are of a nature to cause superfluous injury or unnecessary suffering or which are inherently indiscriminate in violation of the international law of armed conflict, provided that such weapons, projectiles and material and methods of warfare are the subject of a comprehensive prohibition and are included in an annex to this Statute, by an amendment in accordance with the relevant provisions set forth in articles 121 and 123;

(xxi) Committing outrages upon personal dignity, in particular humiliating and degrading treatment;

(xxii) Committing rape, sexual slavery, enforced prostitution, forced pregnancy, as defined in article 7, paragraph 2 (f), enforced sterilization, or any other form of sexual violence also constituting a grave breach of the Geneva Conventions;

(xxiii) Utilizing the presence of a civilian or other protected person to render certain points, areas or military forces immune from military operations;

(xxiv) Intentionally directing attacks against buildings, material, medical units and transport, and personnel using the distinctive emblems of the Geneva Conventions in conformity with international law;

xxv) Uppsåtligt användande av utsvaltning av civilbefolkning som en stridsmetod genom att beröva den förnödenheter som är nödvändiga för dess överlevnad, däribland uppsåtligt förhindrande av hjälpsändningar i enlighet med Genèvekonventionerna.

xxvi) Uttagande eller värvande av barn som inte fyllt 15 år till de nationella väpnade styrkorna eller användande av dem till att aktivt delta i fientligheter.

c) I fall av väpnad konflikt som inte är av internationell karaktär, allvarliga kränkningar av artikel 3 som är gemensam för de fyra Genèvekonventionerna av den 12 augusti 1949, nämligen någon av följande gärningar som begåtts mot personer som inte deltar aktivt i fientligheterna, däribland medlemmar av de väpnade styrkorna som har lagt ned vapnen och personer som försatts ur stridbart skick genom sjukdom, sårskada, fångenskap eller av annat skäl:

i) Våld mot liv och person, i synnerhet mord i alla dess former, stympning, grym behandling och tortyr.

ii) Kränkande av den personliga värdigheten, i synnerhet förödmjukande och nedläggande behandling.

iii) Tagande av gisslan.

iv) Utdömmande av straff och verkställande av avrättningar utan föregående dom avkunnad av i laga ordning tillsatt domstol vars rättskipning erbjuder de garantier som allmänt erkänns som oundgängliga.

d) Punkt 2 c är tillämplig i icke-internationella väpnade konflikter och därför inte i situationer som har uppkommit till följd av interna störningar och spänningar, såsom upplopp, enstaka och sporadiska våldshandlingar och andra liknande handlingar.

e) Andra allvarliga kränkningar av lag eller sedvanerätt som är tillämplig i icke-internationella väpnade konflikter inom den vedertagna folkrättsliga ramen, nämligen någon av följande gärningar:

i) Uppsåtligt angrepp mot civilbefolkning som sådan eller mot enskilda civila som inte direkt deltar i fientligheter.

ii) Uppsåtligt riktande av angrepp mot byggnader, utrustning, medicinska enheter

(xxv) Intentionally using starvation of civilians as a method of warfare by depriving them of objects indispensable to their survival, including wilfully impeding relief supplies as provided for under the Geneva Conventions;

(xxvi) Conscripting or enlisting children under the age of fifteen years into the national armed forces or using them to participate actively in hostilities.

c) In the case of an armed conflict not of an international character, serious violations of article 3 common to the four Geneva Conventions of 12 August 1949, namely, any of the following acts committed against persons taking no active part in the hostilities, including members of armed forces who have laid down their arms and those placed hors de combat by sickness, wounds, detention or any other cause:

(i) Violence to life and person, in particular murder of all kinds, mutilation, cruel treatment and torture;

(ii) Committing outrages upon personal dignity, in particular humiliating and degrading treatment;

(iii) Taking of hostages;

(iv) The passing of sentences and the carrying out of executions without previous judgement pronounced by a regularly constituted court, affording all judicial guarantees which are generally recognized as indispensable.

(d) Paragraph 2 (c) applies to armed conflicts not of an international character and thus does not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence or other acts of a similar nature.

(e) Other serious violations of the laws and customs applicable in armed conflicts not of an international character, within the established framework of international law, namely, any of the following acts:

(i) Intentionally directing attacks against the civilian population as such or against individual civilians not taking direct part in hostilities;

(ii) Intentionally directing attacks against buildings, material, medical units and trans-

och transporter samt personal som bär Genèvekonventionernas kännetecken i enlighet med folkrätten.

iii) Uppsåttligt riktande av angrepp mot personal, anläggningar, materiel, enheter eller fordon som deltar i en humanitär biståndsinsats eller i en fredsbevarande insats i enlighet med Förenta Nationernas stadga, så länge de är berättigade till det skydd som tillkommer civilbefolkning eller civil egendom i enlighet med folkrätten i väpnade konflikter.

iv) Uppsåttligt riktande av angrepp mot byggnader avsedda för religion, undervisning, konst, vetenskap eller välgörande ändamål, historiska minnesmärken, sjukhus och uppsamlingsplatser för sjuka och sårade under förutsättning att de inte utgör ett militärt mål.

v) Plundring av en stad eller en plats även om den har tagits med storm.

vi) Våldtäkt, sexuellt slaveri, påtvingad prostitution, påtvingat havandeskap enligt definitionen i artikel 7.2 f, påtvingad sterilisering eller annan form av sexuellt våld, som också utgör en allvarlig kränkning av artikel 3 som är gemensam för de fyra Genèvekonventionerna.

vii) Uttagande eller värvande av barn som inte fyllt 15 år till väpnade styrkor eller grupper eller användande av dem till att aktivt delta i fientligheter.

viii) Beordrande av förflyttning av civilbefolkning av skäl som sammanhänger med konflikten, såvida inte den berörda civilbefolkningens säkerhet eller tvingande militär nödvändighet kräver det.

ix) Förrädisk dödande eller sårande av en kombattant tillhörande motståndaren.

x) Förklarande att pardon inte kommer att ges.

xi) Utsättande av någon som fallit i en annan parts våld för fysisk stympning eller medicinska eller vetenskapliga experiment i någon form som varken motiveras av vederbörandes medicinska, odontologiska eller sjukhusmässiga vårdbehov eller utförs i hans eller hennes intresse och vilka förorsakar död eller allvarligt hotar hälsan för den personen.

xii) Förstörelse eller beslagtagande av en motståndares tillhörigheter, såvida inte det-

port, and personnel using the distinctive emblems of the Geneva Conventions in conformity with international law;

(iii) Intentionally directing attacks against personnel, installations, material, units or vehicles involved in a humanitarian assistance or peacekeeping mission in accordance with the Charter of the United Nations, as long as they are entitled to the protection given to civilians or civilian objects under the international law of armed conflict;

(iv) Intentionally directing attacks against buildings dedicated to religion, education, art, science or charitable purposes, historic monuments, hospitals and places where the sick and wounded are collected, provided they are not military objectives;

(v) Pillaging a town or place, even when taken by assault;

(vi) Committing rape, sexual slavery, enforced prostitution, forced pregnancy, as defined in article 7, paragraph 2 (f), enforced sterilization, and any other form of sexual violence also constituting a serious violation of article 3 common to the four Geneva Conventions;

(vii) Conscribing or enlisting children under the age of fifteen years into armed forces or groups or using them to participate actively in hostilities;

(viii) Ordering the displacement of the civilian population for reasons related to the conflict, unless the security of the civilians involved or imperative military reasons so demand;

(ix) Killing or wounding treacherously a combatant adversary;

(x) Declaring that no quarter will be given;

(xi) Subjecting persons who are in the power of another party to the conflict to physical mutilation or to medical or scientific experiments of any kind which are neither justified by the medical, dental or hospital treatment of the person concerned nor carried out in his or her interest, and which cause death to or seriously endanger the health of such person or persons;

(xii) Destroying or seizing the property of an adversary unless such destruction or sei-

ta till följd av konfliktens krav är oundgängligen nödvändigt.

f) Punkt 2 e är tillämplig i icke-internationala väpnade konflikter och därför inte i situationer som har uppkommit till följd av interna störningar och spänningar, såsom upplöpp, enstaka och sporadiska våldshandlingar och andra liknande handlingar. Den är tillämplig i väpnade konflikter som äger rum inom en stats territorium när det förekommer en långvarig väpnad konflikt mellan regeringsmyndigheter och organiserade väpnade grupper eller mellan sådana grupper.

3. Inget i punkt 2 c och e skall inverka på en regerings ansvar för att upprätthålla eller återupprätta lag och ordning i staten eller för att försvara statens enighet och territoriella integritet med alla lagliga medel.

Artikel 9

Brottskriterier

1. Brottskriterier skall vara Domstolen till hjälp vid tolkningen och tillämpningen av artiklarna 6—8. De skall antas med två tredjedels majoritet av stadgepartsförsamlingens medlemmar.

2. Ändringar i brottskriterierna får föreslås av

- a) varje stadgepart,
- b) en absolut majoritet av domarna,

c) åklagaren.

Ändringarna skall antas med två tredjedels majoritet av stadgepartsförsamlingens medlemmar.

3. Brottskriterierna och ändringar i dem skall stå i överensstämmelse med denna stadga.

Artikel 10

Inget i denna del skall tolkas som att det i några andra syften än för denna stadga på något vis inskränker gällande folkrättsliga regler eller föregriper sådana regler som är under utveckling.

zure be imperatively demanded by the necessities of the conflict;

(f) Paragraph 2 (e) applies to armed conflicts not of an international character and thus does not apply to situations of internal disturbances and tensions, such as riots, isolated and sporadic acts of violence or other acts of a similar nature. It applies to armed conflicts that take place in the territory of a State when there is protracted armed conflict between governmental authorities and organized armed groups or between such groups.

3. Nothing in paragraphs 2 (c) and (e) shall affect the responsibility of a Government to maintain or re-establish law and order in the State or to defend the unity and territorial integrity of the State, by all legitimate means.

Article 9

Elements of Crimes

1. Elements of Crimes shall assist the Court in the interpretation and application of articles 6, 7 and 8. They shall be adopted by a two-thirds majority of the members of the Assembly of States Parties.

2. Amendments to the Elements of Crimes may be proposed by:

- (a) Any State Party;
- (b) The judges acting by an absolute majority;
- (c) The Prosecutor.

Such amendments shall be adopted by a two-thirds majority of the members of the Assembly of States Parties.

3. The Elements of Crimes and amendments thereto shall be consistent with this Statute.

Article 10

Nothing in this Part shall be interpreted as limiting or prejudicing in any way existing or developing rules of international law for purposes other than this Statute.

Artikel 11

Article 11

*Tidsavgränsning av Domstolens jurisdiktion**Jurisdiction ratione temporis*

1. Domstolens jurisdiktion skall endast omfatta brott som begåtts efter denna stadgas ikraftträdande.

1. The Court has jurisdiction only with respect to crimes committed after the entry into force of this Statute.

2. Om en stat blir part i denna stadga sedan den har trätt i kraft, får Domstolen endast utöva sin jurisdiktion med avseende på brott som begåtts efter stadgans ikraftträdande för den staten, såvida den inte har gjort en förklaring i enlighet med artikel 12.3.

2. If a State becomes a Party to this Statute after its entry into force, the Court may exercise its jurisdiction only with respect to crimes committed after the entry into force of this Statute for that State, unless that State has made a declaration under article 12, paragraph 3.

Artikel 12

Article 12

*Förutsättningar för utövande av jurisdiktion**Preconditions to the exercise of jurisdiction*

1. En stat som blir part i denna stadga godtar därigenom Domstolens jurisdiktion i fråga om de brott som avses i artikel 5.

1. A State which becomes a Party to this Statute thereby accepts the jurisdiction of the Court with respect to the crimes referred to in article 5.

2. I de fall som avses i artikel 13 a eller c får Domstolen utöva sin jurisdiktion, om en eller flera av följande stater är parter i denna stadga eller har godtagit Domstolens jurisdiktion i enlighet med punkt 3 nedan:

2. In the case of article 13, paragraph (a) or (c), the Court may exercise its jurisdiction if one or more of the following States are Parties to this Statute or have accepted the jurisdiction of the Court in accordance with paragraph 3:

a) Den stat inom vars territorium gärningarna i fråga har ägt rum eller, om brottet har förövats ombord på ett fartyg eller luftfartyg, dettas registreringsstat.

(a) The State on the territory of which the conduct in question occurred or, if the crime was committed on board a vessel or aircraft, the State of registration of that vessel or aircraft;

b) Den stat i vilken den som anklagas är medborgare.

(b) The State of which the person accused of the crime is a national.

3. Om godtagande av en stat som inte är part i denna stadga fordras i enlighet med punkt 2, får den staten genom en förklaring som ingivits till registratören godta att Domstolen utövar jurisdiktion avseende brottet i fråga. Den godtagande staten skall samarbeta med Domstolen i enlighet med del 9 i denna stadga utan dröjsmål eller inskränkningar.

3. If the acceptance of a State which is not a Party to this Statute is required under paragraph 2, that State may, by declaration lodged with the Registrar, accept the exercise of jurisdiction by the Court with respect to the crime in question. The accepting State shall cooperate with the Court without any delay or exception in accordance with Part 9.

Artikel 13

Utövande av jurisdiktion

Domstolen får utöva sin jurisdiktion i enlighet med bestämmelserna i denna stadga i fråga om brott som avses i artikel 5

a) om en situation, i vilken ett eller flera sådana brott förefaller ha begåtts, har hänskjutits till åklagaren av en stadgepart i enlighet med artikel 14,

b) om en situation, i vilken ett eller flera sådana brott förefaller ha begåtts, har hänskjutits till åklagaren av säkerhetsrådet i enlighet med kapitel VII i Förenta Nationernas stadga,

c) om åklagaren har inlett en utredning om sådana brott i enlighet med artikel 15.

Artikel 14

En stadgeparts hänskjutande av en situation

1. En stadgepart får till åklagaren hänskjuta en situation, i vilken ett eller flera brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion förefaller ha begåtts, med hemställan att åklagaren skall utreda situationen för att avgöra om viss person skall åtalas för att ha begått sådant brott.

2. Ett hänskjutande skall såvitt möjligt ange omständigheter av betydelse och åtföljas av de handlingar till stöd för hänskjutandet som är tillgängliga för den hänskjutande staten.

Artikel 15

Åklagaren

1. Åklagaren får inleda utredningar på eget initiativ på grundval av uppgifter om brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion.

2. Åklagaren skall bedöma graden av allvar i mottagna uppgifter. I det syftet får åklagaren begära sådana kompletterande

Article 13

Exercise of jurisdiction

The Court may exercise its jurisdiction with respect to a crime referred to in article 5 in accordance with the provisions of this Statute if:

(a) A situation in which one or more of such crimes appears to have been committed is referred to the Prosecutor by a State Party in accordance with article 14;

(b) A situation in which one or more of such crimes appears to have been committed is referred to the Prosecutor by the Security Council acting under Chapter VII of the Charter of the United Nations; or

(c) The Prosecutor has initiated an investigation in respect of such a crime in accordance with article 15.

Article 14

Referral of a situation by a State Party

1. A State Party may refer to the Prosecutor a situation in which one or more crimes within the jurisdiction of the Court appear to have been committed requesting the Prosecutor to investigate the situation for the purpose of determining whether one or more specific persons should be charged with the commission of such crimes.

2. As far as possible, a referral shall specify the relevant circumstances and be accompanied by such supporting documentation as is available to the State referring the situation.

Article 15

Prosecutor

1. The Prosecutor may initiate investigations *proprio motu* on the basis of information on crimes within the jurisdiction of the Court.

2. The Prosecutor shall analyse the seriousness of the information received. For this purpose, he or she may seek additional

uppgifter från stater, Förenta Nationernas organ, mellanstatliga organisationer, frivilligorganisationer eller andra tillförlitliga källor som han eller hon bedömer vara lämpliga och får ta upp skriftliga eller muntliga vittnesmål vid Domstolens säte.

3. Om åklagaren finner att det finns skälig grund att inleda en förundersökning, skall han eller hon till förundersökningskammaren inge en framställning om förundersökningstillstånd åtföljd av inhämtat underlag som styrker framställningen. Brottsoffer får vända sig till förundersökningskammaren i enlighet med bevis- och förfarandereglerna.

4. Om förundersökningskammaren vid prövning av framställningen och dess underlag finner att det finns skälig grund att inleda en förundersökning och att saken verkar ligga inom Domstolens jurisdiktion, skall den ge tillstånd till att inleda en förundersökning utan att detta skall inverka på senare beslut av Domstolen om jurisdiktion och processföresättningar i saken.

5. Förundersökningskammarens vägran att lämna förundersökningstillstånd skall inte hindra åklagaren från att senare göra en ny framställning avseende samma situation grundad på nya omständigheter eller ny bevisning.

6. Om åklagaren efter den preliminära utredning som avses i punkterna 1 och 2 i denna artikel finner att de mottagna uppgifterna inte utgör skälig grund för en förundersökning, skall han eller hon underrätta dem som lämnat uppgifterna. Detta skall inte hindra att åklagaren beaktar ytterligare uppgifter som lämnas till honom eller henne beträffande samma situation mot bakgrund av nya omständigheter eller ny bevisning.

information from States, organs of the United Nations, intergovernmental or non-governmental organizations, or other reliable sources that he or she deems appropriate, and may receive written or oral testimony at the seat of the Court.

3. If the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation, he or she shall submit to the Pre-Trial Chamber a request for authorization of an investigation, together with any supporting material collected. Victims may make representations to the Pre-Trial Chamber, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

4. If the Pre-Trial Chamber, upon examination of the request and the supporting material, considers that there is a reasonable basis to proceed with an investigation, and that the case appears to fall within the jurisdiction of the Court, it shall authorize the commencement of the investigation, without prejudice to subsequent determinations by the Court with regard to the jurisdiction and admissibility of a case.

5. The refusal of the Pre-Trial Chamber to authorize the investigation shall not preclude the presentation of a subsequent request by the Prosecutor based on new facts or evidence regarding the same situation.

6. If, after the preliminary examination referred to in paragraphs 1 and 2, the Prosecutor concludes that the information provided does not constitute a reasonable basis for an investigation, he or she shall inform those who provided the information. This shall not preclude the Prosecutor from considering further information submitted to him or her regarding the same situation in the light of new facts or evidence.

Artikel 16

Uppskjutande av förundersökning eller lagföring

Förundersökning eller lagföring i enlighet med denna stadga får inte inledas eller fortsättas under en tid av tolv månader från det att säkerhetsrådet så begärt av Domstolen genom en resolution antagen i enlighet med

Article 16

Deferral of investigation or prosecution

No investigation or prosecution may be commenced or proceeded with under this Statute for a period of 12 months after the Security Council, in a resolution adopted under Chapter VII of the Charter of the

kapitel VII i Förenta Nationernas stadga; begäran får förnyas av säkerhetsrådet på samma sätt.

United Nations, has requested the Court to that effect; that request may be renewed by the Council under the same conditions.

Artikel 17

Article 17

Frågor om processförsättningar

Issues of admissibility

1. I beaktande av tionde stycket i ingressen och artikel 1 skall Domstolen besluta att en sak skall avvisas på grund av bristande processförsättningar

1. Having regard to paragraph 10 of the Preamble and article 1, the Court shall determine that a case is inadmissible where:

a) om saken är föremål för undersökning eller lagföring av en stat som har jurisdiktion över den, såvida inte den staten saknar vilja eller förmåga att som sig bör genomföra undersökningen eller lagföringen,

(a) The case is being investigated or prosecuted by a State which has jurisdiction over it, unless the State is unwilling or unable genuinely to carry out the investigation or prosecution;

b) om saken har undersökts av en stat som har jurisdiktion över den och staten har beslutat att inte lagföra den person som avses, såvida inte detta beslut är en följd av bristande vilja eller förmåga att som sig bör lagföra saken,

(b) The case has been investigated by a State which has jurisdiction over it and the State has decided not to prosecute the person concerned, unless the decision resulted from the unwillingness or inability of the State genuinely to prosecute;

c) om den person som avses redan har lagförts för den gärning som saken gäller och en rättegång inför Domstolen inte är tillåten enligt artikel 20.3,

(c) The person concerned has already been tried for conduct which is the subject of the complaint, and a trial by the Court is not permitted under article 20, paragraph 3;

d) om saken inte är tillräckligt allvarlig för att motivera vidare åtgärder av Domstolen.

(d) The case is not of sufficient gravity to justify further action by the Court.

2. För att avgöra om det föreligger bristande vilja i ett visst fall skall Domstolen, med beaktande av de principer för rättvisans behöriga gång som erkänns i folkrätten, bedöma om en eller flera av följande försättningar föreligger:

2. In order to determine unwillingness in a particular case, the Court shall consider, having regard to the principles of due process recognized by international law, whether one or more of the following exist, as applicable:

a) förfarandet har genomförts eller genomförs eller det nationella beslutet har fattats i syfte att undandra den person som avses från straffrättsligt ansvar för brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion och som avses i artikel 5,

(a) The proceedings were or are being undertaken or the national decision was made for the purpose of shielding the person concerned from criminal responsibility for crimes within the jurisdiction of the Court referred to in article 5;

b) en omotiverad försening i förfarandet har förekommit som under omständigheterna är oförenlig med en avsikt att ställa den person som avses inför rätta,

(b) There has been an unjustified delay in the proceedings which in the circumstances is inconsistent with an intent to bring the person concerned to justice;

c) förfarandet har inte genomförts eller genomförs inte på ett oberoende och opartiskt sätt och det har genomförts eller genomförs på ett sätt som under omständigheterna är oförenligt med en avsikt att ställa den person som avses inför rätta.

(c) The proceedings were not or are not being conducted independently or impartially, and they were or are being conducted in a manner which, in the circumstances, is inconsistent with an intent to bring the person concerned to justice.

3. För att avgöra om det föreligger oförmåga i ett visst fall skall Domstolen bedöma om staten, till följd av ett totalt eller omfattande sammanbrott i eller bristande tillgänglighet hos dess nationella rättssystem, inte har förmåga att få fram den anklagade eller nödvändig bevisning och nödvändiga vittnesmål eller på annat sätt saknar förmåga att genomföra sina förfaranden.

Artikel 18

Preliminära beslut i fråga om processförfaranden

1. När en situation har hänskjutits till Domstolen i enlighet med artikel 13 a och åklagaren har beslutat att det finns skäligen grund att inleda en förundersökning, eller åklagaren inleder en förundersökning i enlighet med artikel 13 c och artikel 15, skall åklagaren underrätta samtliga städer och de stater som, med beaktande av tillgängliga uppgifter, normalt skulle ha jurisdiktion över brottet i fråga. Åklagaren får underrätta sådana stater med förbehåll för sekretess och får, om han eller hon anser det vara nödvändigt för att skydda personer, förhindra att bevisning förstörs eller att personer avviker, begränsa omfattningen av de uppgifter som lämnas till stater.

2. Inom en månad efter mottagandet av en sådan underrättelse kan en stat meddela Domstolen att den har genomfört eller är i färd med att genomföra undersökningar beträffande sina medborgare eller sådana andra personer som står under statens jurisdiktion avseende sådana brottsliga gärningar som skulle kunna utgöra brott som avses i artikel 5 och som har samband med de uppgifter som lämnats i underrättelsen till staterna. På statens begäran skall åklagaren överlåta åt staten att sköta undersökningen beträffande dessa personer, såvida inte förundersökningskammaren på begäran av åklagaren beslutar att ge tillstånd till förundersökningen.

3. Åklagarens beslut att överlåta åt en stat att sköta en undersökning kan omprövas av åklagaren sex månader efter dagen för beslutet eller vid vilken tidpunkt som helst,

3. In order to determine inability in a particular case, the Court shall consider whether, due to a total or substantial collapse or unavailability of its national judicial system, the State is unable to obtain the accused or the necessary evidence and testimony or otherwise unable to carry out its proceedings.

Article 18

Preliminary rulings regarding admissibility

1. When a situation has been referred to the Court pursuant to article 13 (a) and the Prosecutor has determined that there would be a reasonable basis to commence an investigation, or the Prosecutor initiates an investigation pursuant to articles 13 (c) and 15, the Prosecutor shall notify all States Parties and those States which, taking into account the information available, would normally exercise jurisdiction over the crimes concerned. The Prosecutor may notify such States on a confidential basis and, where the Prosecutor believes it necessary to protect persons, prevent destruction of evidence or prevent the absconding of persons, may limit the scope of the information provided to States.

2. Within one month of receipt of that notification, a State may inform the Court that it is investigating or has investigated its nationals or others within its jurisdiction with respect to criminal acts which may constitute crimes referred to in article 5 and which relate to the information provided in the notification to States. At the request of that State, the Prosecutor shall defer to the State's investigation of those persons unless the Pre-Trial Chamber, on the application of the Prosecutor, decides to authorize the investigation.

3. The Prosecutor's deferral to a State's investigation shall be open to review by the Prosecutor six months after the date of deferral or at any time when there has been a

om en väsentlig förändring av omständigheterna har skett beroende på bristande vilja eller förmåga från statens sida att som sig bör genomföra undersökningen.

4. Den berörda staten och åklagaren får överklaga beslut av förundersökningskammaren till överklagandekammaren i enlighet med artikel 82. Överklagandet får behandlas med förtur.

5. Om åklagaren har överlåtit en undersökning i enlighet med punkt 2, får han eller hon begära att staten i fråga regelbundet lämnar information om utvecklingen av denna undersökning och en därav följande lagföring. Stadgeparterna skall besvara en sådan begäran utan onödigt dröjsmål.

6. I avvaktan på förundersökningskammarens beslut eller i de fall åklagaren har överlåtit en undersökning med stöd av denna artikel, får åklagaren undantagsvis begära förundersökningskammarens tillstånd att vidta de utredningsåtgärder som är nödvändiga för att säkra bevisning i det fall det föreligger en unik möjlighet att inhämta betydelsefull bevisning eller en väsentlig risk att bevisningen inte är tillgänglig senare.

7. En stat som har överklagat ett beslut av förundersökningskammaren med stöd av denna artikel får göra invändning om bristande processföresättningar i enlighet med artikel 19 med hänvisning till nya viktiga sakuppgifter eller väsentligt förändrade omständigheter.

Artikel 19

Invändningar angående Domstolens jurisdiktion eller ett måls processföresättningar

1. Domstolen skall förvissa sig om att den har jurisdiktion beträffande varje sak som föreläggs den. Domstolen får på eget initiativ bestämma om det föreligger förutsättningar i enlighet med artikel 17 att pröva saken.

2. Invändningar om bristande processföresättningar på de grunder som anges i artikel 17 och invändningar mot Domstolens jurisdiktion får anföras av

a) en tilltalad eller en person för vilken ett

significant change of circumstances based on the State's unwillingness or inability genuinely to carry out the investigation.

4. The State concerned or the Prosecutor may appeal to the Appeals Chamber against a ruling of the Pre-Trial Chamber, in accordance with article 82. The appeal may be heard on an expedited basis.

5. When the Prosecutor has deferred an investigation in accordance with paragraph 2, the Prosecutor may request that the State concerned periodically inform the Prosecutor of the progress of its investigations and any subsequent prosecutions. States Parties shall respond to such requests without undue delay.

6. Pending a ruling by the Pre-Trial Chamber, or at any time when the Prosecutor has deferred an investigation under this article, the Prosecutor may, on an exceptional basis, seek authority from the Pre-Trial Chamber to pursue necessary investigative steps for the purpose of preserving evidence where there is a unique opportunity to obtain important evidence or there is a significant risk that such evidence may not be subsequently available.

7. A State which has challenged a ruling of the Pre-Trial Chamber under this article may challenge the admissibility of a case under article 19 on the grounds of additional significant facts or significant change of circumstances.

Article 19

Challenges to the jurisdiction of the Court or the admissibility of a case

1. The Court shall satisfy itself that it has jurisdiction in any case brought before it. The Court may, on its own motion, determine the admissibility of a case in accordance with article 17.

2. Challenges to the admissibility of a case on the grounds referred to in article 17 or challenges to the jurisdiction of the Court may be made by:

(a) An accused or a person for whom a

håkningsbeslut eller en kallelse att inställa sig har utfärdats i enlighet med artikel 58,

b) en stat som har jurisdiktion beträffande en sak på grund av att den är i färd med att undersöka eller lagföra saken eller har undersökt eller lagfört den,

c) en stat vars godtagande av Domstolens jurisdiktion krävs i enlighet med artikel 12.

3. Åklagaren får begära Domstolens beslut i fråga om jurisdiktion eller processförsättningar. I förfaranden som gäller jurisdiktion eller processförsättningar får de som har hänskjutit en situation i enlighet med artikel 13 och brottsoffer också lämna synpunkter till Domstolen.

4. Invändningar om bristande processförsättningar eller beträffande Domstolens jurisdiktion från en person eller en stat som avses i punkt 2 får endast göras en gång. En invändning skall göras innan eller i samband med att huvudförhandlingen inleds. Under särskilda omständigheter får Domstolen tillåta att en invändning framförs mer än en gång eller vid en senare tidpunkt än vid huvudförhandlingens inledning. Invändningar om bristande processförsättningar som görs när huvudförhandlingen inleds eller, med Domstolens tillstånd, senare, får endast grundas på artikel 17.1 c.

5. En stat som avses i punkt 2 b och c i denna artikel skall göra sin invändning så tidigt som möjligt.

6. Innan åtalpunkterna har bekräftats skall invändningar angående processförsättningarna eller mot Domstolens jurisdiktion hänvisas till förundersökningskammaren. När åtalpunkterna har bekräftats skall invändningar hänvisas till rättegångskammaren. Beslut i frågor om jurisdiktion eller processförsättningar får överklagas till överklagandekammaren i enlighet med artikel 82.

7. Om en invändning görs av en stat som avses i punkt 2 b eller c i denna artikel, skall åklagaren uppskjuta förundersökningen till dess att Domstolen har fattat sitt beslut i enlighet med artikel 17.

8. I avvaktan på Domstolens beslut får åklagaren begära Domstolens tillstånd

a) att företa nödvändiga utredningsåtgärder av det slag som avses i artikel 18.6,

warrant of arrest or a summons to appear has been issued under article 58;

(b) A State which has jurisdiction over a case, on the ground that it is investigating or prosecuting the case or has investigated or prosecuted; or

(c) A State from which acceptance of jurisdiction is required under article 12.

3. The Prosecutor may seek a ruling from the Court regarding a question of jurisdiction or admissibility. In proceedings with respect to jurisdiction or admissibility, those who have referred the situation under article 13, as well as victims, may also submit observations to the Court.

4. The admissibility of a case or the jurisdiction of the Court may be challenged only once by any person or State referred to in paragraph 2. The challenge shall take place prior to or at the commencement of the trial. In exceptional circumstances, the Court may grant leave for a challenge to be brought more than once or at a time later than the commencement of the trial. Challenges to the admissibility of a case, at the commencement of a trial, or subsequently with the leave of the Court, may be based only on article 17, paragraph 1 (c).

5. A State referred to in paragraph 2 (b) and (c) shall make a challenge at the earliest opportunity.

6. Prior to the confirmation of the charges, challenges to the admissibility of a case or challenges to the jurisdiction of the Court shall be referred to the Pre-Trial Chamber. After confirmation of the charges, they shall be referred to the Trial Chamber. Decisions with respect to jurisdiction or admissibility may be appealed to the Appeals Chamber in accordance with article 82.

7. If a challenge is made by a State referred to in paragraph 2 (b) or (c), the Prosecutor shall suspend the investigation until such time as the Court makes a determination in accordance with article 17.

8. Pending a ruling by the Court, the Prosecutor may seek authority from the Court:

(a) To pursue necessary investigative steps of the kind referred to in article 18,

b) att uppta en vittnesförklaring eller ett vittnesmål eller fullfölja inhämtande och undersökning av bevis som har inletts innan invändningen framfördes,

c) att i samarbete med de berörda staterna förhindra att sådana personer avviker för vilka åklagaren har begärt ett häktningsbeslut med stöd av artikel 58.

9. Att en invändning görs skall inte påverka giltigheten av åtgärder som åklagaren vidtagit eller beslut eller föreläggande som meddelats av Domstolen innan invändningen gjordes.

10. Om Domstolen har avvisat en sak på grund av bristande processförutsättningar i enlighet med artikel 17, får åklagaren framställa en begäran om omprövning av avvisningsbeslutet när han eller hon är helt förvissad om att nya omständigheter har framkommit som medför att de skäl på vilka saken avvisades enligt artikel 17 har bortfallit.

11. Om åklagaren med beaktande av de grunder som anges i artikel 17 överläter åt en stat att sköta en undersökning, får han eller hon begära att staten i fråga tillhandahåller åklagaren upplysningar om sakens behandling. Om den berörda staten begär det, skall sekretess gälla för sådana uppgifter. Om åklagaren därefter beslutar att återuppta en förundersökning, skall han underrätta den stat som undersökningen överläts till.

Artikel 20

Negativ rättskraft (ne bis in idem)

1. Om inte annat föreskrivs i denna stadga, får ingen lagföras inför Domstolen för gärningar som ingår i beskrivningen av brott för vilka han eller hon har fällits till ansvar eller frikänts av Domstolen.

2. Ingen skall lagföras av en annan domstol för ett brott som avses i artikel 5 för vilket han eller hon redan har fällits till ansvar eller frikänts av Domstolen.

3. Ingen som har lagförts av en annan domstol för gärningar som också utgör brott i enlighet med artiklarna 6, 7 eller 8 skall lagföras av Domstolen för samma gärningar

paragraph 6;

(b) To take a statement or testimony from a witness or complete the collection and examination of evidence which had begun prior to the making of the challenge; and

(c) In cooperation with the relevant States, to prevent the absconding of persons in respect of whom the Prosecutor has already requested a warrant of arrest under article 58.

9. The making of a challenge shall not affect the validity of any act performed by the Prosecutor or any order or warrant issued by the Court prior to the making of the challenge.

10. If the Court has decided that a case is inadmissible under article 17, the Prosecutor may submit a request for a review of the decision when he or she is fully satisfied that new facts have arisen which negate the basis on which the case had previously been found inadmissible under article 17.

11. If the Prosecutor, having regard to the matters referred to in article 17, defers an investigation, the Prosecutor may request that the relevant State make available to the Prosecutor information on the proceedings. That information shall, at the request of the State concerned, be confidential. If the Prosecutor thereafter decides to proceed with an investigation, he or she shall notify the State to which the deferral of the proceedings has taken place.

Article 20

Ne bis in idem

1. Except as provided in this Statute, no person shall be tried before the Court with respect to conduct which formed the basis of crimes for which the person has been convicted or acquitted by the Court.

2. No person shall be tried by another court for a crime referred to in article 5 for which that person has already been convicted or acquitted by the Court.

3. No person who has been tried by another court for conduct also proscribed under article 6, 7 or 8 shall be tried by the Court with respect to the same conduct

såvida inte rättegången i den andra domstolen

a) var avsedd att undandra honom eller henne från straffrättsligt ansvar för brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion, eller

b) i övrigt inte genomfördes på ett oberoende och opartiskt sätt i enlighet med de normer för rättvisans behöriga gång som erkänns i folkrätten och genomfördes på ett sätt som under förhandenvarande omständigheter var oförenligt med en avsikt att ställa den person som avses inför rätta.

Artikel 21

Tillämplig lag

1. Domstolen skall tillämpa

a) i första hand denna stadga, brottskriterierna och bevis- och förfarandereglererna,

b) i andra hand, i förekommande fall, tillämpliga fördrag samt folkrättens principer och regler, däribland de vedertagna principerna i det internationella regelsystemet för väpnade konflikter,

c) om de i punkterna a och b nämnda rättskällorna inte är tillräckliga, allmänna rättsprinciper som Domstolen har härlett från nationella lagar i världens rättssystem, däribland, i förekommande fall, de nationella lagarna i de stater som normalt borde utöva jurisdiktion över brottet i fråga, under förutsättning att dessa rättsprinciper inte är oförenliga med denna stadga, med folkrätten och med internationellt erkända normer och principer.

2. Domstolen får tillämpa principer och rättsregler på det sätt som de har tolkats i tidigare beslut av Domstolen.

3. Den tillämpning och tolkning av rättskällor som avses i denna artikel måste vara förenlig med internationellt erkända mänskliga rättigheter och får inte innehålla någon otillbörlig åtskillnad grundad på sådant som genus enligt definitionen i artikel 7.3, ålder, rastillhörighet, hudfärg, språk, trosuppfattning eller åskådning, politisk eller annan åsikt, nationellt, etniskt eller socialt ursprung, förmögenhet, börd eller annan ställning.

unless the proceedings in the other court:

(a) Were for the purpose of shielding the person concerned from criminal responsibility for crimes within the jurisdiction of the Court; or

(b) Otherwise were not conducted independently or impartially in accordance with the norms of due process recognized by international law and were conducted in a manner which, in the circumstances, was inconsistent with an intent to bring the person concerned to justice.

Article 21

Applicable law

1. The Court shall apply:

(a) In the first place, this Statute, Elements of Crimes and its Rules of Procedure and Evidence;

(b) In the second place, where appropriate, applicable treaties and the principles and rules of international law, including the established principles of the international law of armed conflict;

(c) Failing that, general principles of law derived by the Court from national laws of legal systems of the world including, as appropriate, the national laws of States that would normally exercise jurisdiction over the crime, provided that those principles are not inconsistent with this Statute and with international law and internationally recognized norms and standards.

2. The Court may apply principles and rules of law as interpreted in its previous decisions.

3. The application and interpretation of law pursuant to this article must be consistent with internationally recognized human rights, and be without any adverse distinction founded on grounds such as gender as defined in article 7, paragraph 3, age, race, colour, language, religion or belief, political or other opinion, national, ethnic or social origin, wealth, birth or other status.

DEL 3

ALLMÄNNA STRAFFRÄTTSLIGA
PRINCIPER

Artikel 22

Legalitetsprincipen (nullum crimen sine lege)

1. Ingen skall betraktas som straffrättsligt ansvarig enligt denna stadga för en gärning, såvida inte denna, vid den tidpunkt den äger rum, utgör ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion.

2. Brottbeskrivningen skall tolkas strikt och får inte utvidgas genom analogi. I fall av tvetydighet skall brottbeskrivningen tolkas till förmån för den som är föremål för utredning eller förundersökning, den tilltalade eller den som fälltts till ansvar.

3. Denna artikel skall inte inverka på bedömningen av om en gärning utgör ett brott enligt folkrätten oberoende av denna stadga.

Artikel 23

Inget straff utan lag (nulla poena sine lege)

Den som har fälltts till ansvar av Domstolen får endast straffas i enlighet med denna stadga.

Artikel 24

Icke-retroaktivitet

1. Ingen skall dömas till straffrättsligt ansvar enligt denna stadga för gärningar före stadgans ikraftträdande.

2. Om en lag som är tillämplig beträffande en viss sak ändras före det slutliga domslutet, skall den lag tillämpas som är mest förmånlig för den som är föremål för utredning eller förundersökning, den tilltalade eller den som har fälltts till ansvar.

PART 3

GENERAL PRINCIPLES OF CRIMINAL LAW

Article 22

Nullum crimen sine lege

1. A person shall not be criminally responsible under this Statute unless the conduct in question constitutes, at the time it takes place, a crime within the jurisdiction of the Court.

2. The definition of a crime shall be strictly construed and shall not be extended by analogy. In case of ambiguity, the definition shall be interpreted in favour of the person being investigated, prosecuted or convicted.

3. This article shall not affect the characterization of any conduct as criminal under international law independently of this Statute.

Article 23

Nulla poena sine lege

A person convicted by the Court may be punished only in accordance with this Statute.

Article 24

Non-retroactivity ratione personae

1. No person shall be criminally responsible under this Statute for conduct prior to the entry into force of the Statute.

2. In the event of a change in the law applicable to a given case prior to a final judgement, the law more favourable to the person being investigated, prosecuted or convicted shall apply.

Artikel 25

Personligt straffrättsligt ansvar.

1. Domstolen skall ha jurisdiktion över fysiska personer i enlighet med denna stadga.

2. Den som begår ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion skall hållas personligen ansvarig och straffas i enlighet med denna stadga.

3. Enligt denna stadga skall en person vara straffrättsligt ansvarig och kunna straffas för ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion om personen i fråga

a) begår ett sådant brott ensam, tillsammans med någon annan eller genom någon annan, oavsett om den andre är straffrättsligt ansvarig,

b) beordrar, anstiftar eller påverkar någon att utföra ett sådant brott och det verkligen äger rum eller det görs försök att utföra det,

c) i syfte att underlätta utförandet av brottet, hjälper, tillskyndar eller på annat sätt medverkar till brottets utförande eller försöket att utföra det, däribland anskaffande av hjälpmedel för dess utförande,

d) på annat sätt medverkar till utförandet eller försöket att utföra ett sådant brott av en grupp personer som handlar i gemensamt syfte; sådan medverkan skall vara uppsåtlig och antingen

i) utföras i syfte att främja gruppens brottsliga verksamhet eller brottsliga avsikter, om däri ingår att utföra ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion eller

ii) utföras i vetskap om gruppens avsikt att begå brottet,

e) i fråga om brottet folkmord omedelbart och offentligen uppmanar andra att utföra ett sådant brott,

f) försöker utföra ett sådant brott genom att ta ett väsentligt steg i riktning mot att utföra brottet, men detta inte fullbordas av orsaker som ligger utanför personens avsikter. Emellertid skall den som träder tillbaka från ett försök att utföra ett brott eller på annat sätt förhindrar att det fullbordas inte straffas i enlighet med denna stadga för försöket, om personen fullständigt och av fri vilja avstår från den brottsliga avsikten.

Article 25

Individual criminal responsibility

1. The Court shall have jurisdiction over natural persons pursuant to this Statute.

2. A person who commits a crime within the jurisdiction of the Court shall be individually responsible and liable for punishment in accordance with this Statute.

3. In accordance with this Statute, a person shall be criminally responsible and liable for punishment for a crime within the jurisdiction of the Court if that person:

(a) Commits such a crime, whether as an individual, jointly with another or through another person, regardless of whether that other person is criminally responsible;

(b) Orders, solicits or induces the commission of such a crime which in fact occurs or is attempted;

(c) For the purpose of facilitating the commission of such a crime, aids, abets or otherwise assists in its commission or its attempted commission, including providing the means for its commission;

(d) In any other way contributes to the commission or attempted commission of such a crime by a group of persons acting with a common purpose. Such contribution shall be intentional and shall either:

(i) Be made with the aim of furthering the criminal activity or criminal purpose of the group, where such activity or purpose involves the commission of a crime within the jurisdiction of the Court; or

(ii) Be made in the knowledge of the intention of the group to commit the crime;

(e) In respect of the crime of genocide, directly and publicly incites others to commit genocide;

(f) Attempts to commit such a crime by taking action that commences its execution by means of a substantial step, but the crime does not occur because of circumstances independent of the person's intentions. However, a person who abandons the effort to commit the crime or otherwise prevents the completion of the crime shall not be liable for punishment under this Statute for the attempt to commit that crime

4. Ingen bestämmelse i denna stadga om personligt straffrättsligt ansvar skall inverka på staternas ansvar enligt folkrätten.

Artikel 26

Ingen jurisdiktion över personer under 18 år

Domstolen skall inte ha jurisdiktion över någon som inte har fyllt 18 år då brottet påstås ha blivit utfört.

Artikel 27

Officiell ställning saknar betydelse

1. Denna stadga skall gälla lika för alla utan åtskillnad på grund av officiell ställning. Särskilt skall officiell ställning som stats- eller regeringschef, regeringsmedlem, parlamentsledamot, vald företrädare eller offentlig tjänsteman inte i något fall ge någon person immunitet mot straffrättsligt ansvar i enlighet med denna stadga, inte heller skall officiell ställning i sig själv utgöra skäl för nedsättning av straff.

2. Immunitet eller särskilda förfaranderegler som kan vara förenade med en persons officiella ställning, vare sig enligt nationell lag eller enligt folkrätten, skall inte hindra Domstolen från att utöva jurisdiktion över personen.

Artikel 28

Militära befälhavares och andra förmäns ansvar

Förutom de övriga grunder för straffrättsligt ansvar i enlighet med denna stadga för brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion,

a) skall en militär befälhavare eller den som faktiskt tjänstgör som sådan vara straffrättsligt ansvarig för brott som omfat-

if that person completely and voluntarily gave up the criminal purpose.

4. No provision in this Statute relating to individual criminal responsibility shall affect the responsibility of States under international law.

Article 26

Exclusion of jurisdiction over persons under eighteen

The Court shall have no jurisdiction over any person who was under the age of 18 at the time of the alleged commission of a crime.

Article 27

Irrelevance of official capacity

1. This Statute shall apply equally to all persons without any distinction based on official capacity. In particular, official capacity as a Head of State or Government, a member of a Government or parliament, an elected representative or a government official shall in no case exempt a person from criminal responsibility under this Statute, nor shall it, in and of itself, constitute a ground for reduction of sentence.

2. Immunities or special procedural rules which may attach to the official capacity of a person, whether under national or international law, shall not bar the Court from exercising its jurisdiction over such a person.

Article 28

Responsibility of commanders and other superiors

In addition to other grounds of criminal responsibility under this Statute for crimes within the jurisdiction of the Court:

A military commander or person effectively acting as a military commander shall be criminally responsible for crimes within

tas av Domstolens jurisdiktion som begås av väpnade styrkor under hans eller hennes effektiva befäl och kontroll eller effektiva myndighet och kontroll, beroende på vad som är fallet, till följd av hans eller hennes oförmåga att utöva kontroll över dessa styrkor på ett riktigt sätt,

i) om befälhavaren eller en person som faktiskt tjänstgör som sådan antingen har vetat eller, med hänsyn till omständigheterna vid tillfället, borde ha vetat att styrkorna var i färd med eller stod i begrepp att utföra sådana brott och

ii) om befälhavaren eller en person som faktiskt tjänstgör som sådan har underlåtit att vidta alla nödvändiga och skäligen åtgärder som stod i hans eller hennes makt för att motverka eller avvärja att brotten utfördes eller att hänskjuta saken till berörda myndigheter för undersökning och lagföring.

b) I fråga om sådana förhållanden mellan förmän och underordnade som inte beskrivs i punkt a ovan skall en förmän vara straffrättsligt ansvarig för sådana brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion som har utförts av underordnade som står under förmännens effektiva myndighet och kontroll till följd av hans eller hennes underlåtenhet att på ett riktigt sätt utöva kontroll över sådana underordnade,

i) om förmannen kände till eller medvetet bortsåg från uppgifter som tydligt angav att de underordnade var i färd med eller stod i begrepp att utföra sådana brott,

ii) om brotten gällde verksamhet som låg under förmännens effektiva ansvar och kontroll, samt

iii) om förmannen har underlåtit att vidta alla nödvändiga och skäligen åtgärder som stod i hans eller hennes makt för att motverka brotten eller avvärja att de utfördes eller att hänskjuta saken till berörda myndigheter för undersökning och lagföring.

the jurisdiction of the Court committed by forces under his or her effective command and control, or effective authority and control as the case may be, as a result of his or her failure to exercise control properly over such forces, where:

(i) That military commander or person either knew or, owing to the circumstances at the time, should have known that the forces were committing or about to commit such crimes; and

(ii) That military commander or person failed to take all necessary and reasonable measures within his or her power to prevent or repress their commission or to submit the matter to the competent authorities for investigation and prosecution.

(b) With respect to superior and subordinate relationships not described in paragraph (a), a superior shall be criminally responsible for crimes within the jurisdiction of the Court committed by subordinates under his or her effective authority and control, as a result of his or her failure to exercise control properly over such subordinates, where:

(i) The superior either knew, or consciously disregarded information which clearly indicated, that the subordinates were committing or about to commit such crimes;

(ii) The crimes concerned activities that were within the effective responsibility and control of the superior; and

(c) The superior failed to take all necessary and reasonable measures within his or her power to prevent or repress their commission or to submit the matter to the competent authorities for investigation and prosecution.

Artikel 29

Preskription

Brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion skall inte preskriberas.

Article 29

Non-applicability of statute of limitations

The crimes within the jurisdiction of the Court shall not be subject to any statute of limitations.

Artikel 30

Subjektiva rekvisit

1. Om inte annat föreskrivs, skall en person endast vara straffrättsligt ansvarig och kunna bestraffas för brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion om gärningen har förövats med uppsåt (avsikt och insikt).

2. I den mening som avses i denna artikel föreligger *avsikt*,

a) i fråga om handling, om någon avser genomföra handlingen,

b) i fråga om effekt, om någon avser orsaka denna effekt eller inser att den kommer att inträffa i ett normalt händelseförlopp.

3. I den mening som avses i denna artikel betecknar termen *insikt* medvetande om att en omständighet föreligger eller att en effekt kommer att inträffa i ett normalt händelseförlopp. Termerna *inse* och *veta* respektive *i insikt om* och *med vetskap om* skall förstås på motsvarande sätt.

Artikel 31

Ansvarsfrihetsgrunder

1. Utöver de övriga ansvarsfrihetsgrunder som föreskrivs i denna stadga skall en person inte vara straffrättsligt ansvarig, om personen vid den tid då gärningen ägde rum

a) led av psykisk sjukdom eller skada som berövade honom eller henne förmågan att inse det olagliga i eller beskaffenheten av sitt handlande eller förmågan att kontrollera detta så att det är förenligt med lagens krav,

b) befann sig i ett tillstånd av berusning som berövade honom eller henne förmågan att inse det olagliga i eller beskaffenheten av sitt handlande eller förmågan att behärska detta så att det är förenligt med lagens krav, såvida personen inte hade berusat sig av fri vilja under sådana omständigheter att han eller hon visste att det fanns en risk, el-

Article 30

Mental element

1. Unless otherwise provided, a person shall be criminally responsible and liable for punishment for a crime within the jurisdiction of the Court only if the material elements are committed with intent and knowledge.

2. For the purposes of this article, a person has intent where:

(a) In relation to conduct, that person means to engage in the conduct;

(b) In relation to a consequence, that person means to cause that consequence or is aware that it will occur in the ordinary course of events.

3. For the purposes of this article, "knowledge" means awareness that a circumstance exists or a consequence will occur in the ordinary course of events. "Know" and "knowingly" shall be construed accordingly.

Article 31

Grounds for excluding criminal responsibility

1. In addition to other grounds for excluding criminal responsibility provided for in this Statute, a person shall not be criminally responsible if, at the time of that person's conduct:

(a) The person suffers from a mental disease or defect that destroys that person's capacity to appreciate the unlawfulness or nature of his or her conduct, or capacity to control his or her conduct to conform to the requirements of law;

(b) The person is in a state of intoxication that destroys that person's capacity to appreciate the unlawfulness or nature of his or her conduct, or capacity to control his or her conduct to conform to the requirements of law, unless the person has become voluntarily intoxicated under such circumstances that the person knew, or disregarded the

ler bortsåg från risken, för att han eller hon till följd av berusningen antagligen skulle inlåta sig på en gärning som utgör ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion,

c) vidtog skäligen åtgärder för att försvara sig själv eller någon annan eller, i fall av krigsförbrytelse, försvara egendom av väsentlig betydelse för sin egen eller någon annans överlevnad eller egendom av väsentlig betydelse för att fullfölja ett militärt uppdrag mot överhängande och olagligt bruk av våld på ett sätt som stod i proportion till den grad av fara den skyddade personen själv eller den andra personen eller egendomen var utsatt för. Den omständighet att någon deltog i en defensiv operation som utfördes av väpnade styrkor skall inte i sig själv utgöra ansvarsfrihetsgrund enligt detta stycke,

d) den gärning som påstås utgöra ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion föranleddes av tvång orsakat av överhängande hot mot liv eller av pågående eller överhängande fara för allvarlig kroppsskada för personen själv eller för någon annan och personens handlade var nödvändigt och försvarligt för att undvika hotet, under förutsättning att inte större skada avsågs orsakas än den skada som söktes avvärras. Ett sådant hot kan antingen

- i) komma från andra personer, eller
- ii) utgöras av andra omständigheter som ligger utanför hans eller hennes kontroll.

2. Domstolen skall avgöra om de grunder för ansvarsfrihet som avses i denna stadga skall tillämpas i den aktuella saken.

3. Vid rättegången får Domstolen pröva andra ansvarsfrihetsgrunder än de som avses i punkt 1 i denna artikel då en sådan grund följer av tillämplig lag i enlighet med artikel 21. Det förfarande som skall gälla för prövning av sådana grunder skall närmare anges i bevis- och förfarandereglerna.

Artikel 32

Faktisk villfarelse eller rättsvillfarelse

1. Faktisk villfarelse får endast åberopas som grund för ansvarsfrihet, om den inne-

risk, that, as a result of the intoxication, he or she was likely to engage in conduct constituting a crime within the jurisdiction of the Court;

(c) The person acts reasonably to defend himself or herself or another person or, in the case of war crimes, property which is essential for the survival of the person or another person or property which is essential for accomplishing a military mission, against an imminent and unlawful use of force in a manner proportionate to the degree of danger to the person or the other person or property protected. The fact that the person was involved in a defensive operation conducted by forces shall not in itself constitute a ground for excluding criminal responsibility under this subparagraph;

(d) The conduct which is alleged to constitute a crime within the jurisdiction of the Court has been caused by duress resulting from a threat of imminent death or of continuing or imminent serious bodily harm against that person or another person, and the person acts necessarily and reasonably to avoid this threat, provided that the person does not intend to cause a greater harm than the one sought to be avoided. Such a threat may either be:

- (i) Made by other persons; or
- (ii) Constituted by other circumstances beyond that person's control.

2. The Court shall determine the applicability of the grounds for excluding criminal responsibility provided for in this Statute to the case before it.

3. At trial, the Court may consider a ground for excluding criminal responsibility other than those referred to in paragraph 1 where such a ground is derived from applicable law as set forth in article 21. The procedures relating to the consideration of such a ground shall be provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

Article 32

Mistake of fact or mistake of law

1. A mistake of fact shall be a ground for excluding criminal responsibility only if it

bär att de subjektiva rekvisit som brottet förutsätter inte är uppfyllda.

2. Rättsvillfarelse i fråga om huruvida viss typ av gärning utgör ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion får inte åberopas som grund för ansvarsfrihet. En rättsvillfarelse får dock åberopas som grund för ansvarsfrihet, om den innebär att de subjektiva rekvisit som brottet förutsätter inte är uppfyllda eller om artikel 33 är tillämplig.

Artikel 33

Befallning av förman och skyldighet att lyda

1. Den omständighet att ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion har utförts av någon på befallning av en regering eller en militär eller civil förman skall inte frita någon från rättsligt ansvar, såvida inte

a) personen hade rättslig skyldighet att ålyda befallningen från regeringen eller från förmannen i fråga, och

b) personen inte visste att befallningen var rättsstridig, och

c) befallningen inte var uppenbart rättsstridig.

2. I den mening som avses i denna artikel är en befallning att begå folkmord eller brott mot mänskligheten uppenbart rättsstridig.

DEL 4

DOMSTOLENS SAMMANSÄTTNING OCH ADMINISTRATION

Artikel 34

Domstolens organ

Domstolen skall bestå av följande organ:

a) Presidiet.

b) En överklagandeavdelning, en rättegångsavdelning och en förundersökningsavdelning.

negates the mental element required by the crime.

2. A mistake of law as to whether a particular type of conduct is a crime within the jurisdiction of the Court shall not be a ground for excluding criminal responsibility. A mistake of law may, however, be a ground for excluding criminal responsibility if it negates the mental element required by such a crime, or as provided for in article 33.

Article 33

Superior orders and prescription of law

1. The fact that a crime within the jurisdiction of the Court has been committed by a person pursuant to an order of a Government or of a superior, whether military or civilian, shall not relieve that person of criminal responsibility unless:

(a) The person was under a legal obligation to obey orders of the Government or the superior in question;

(b) The person did not know that the order was unlawful; and

(c) The order was not manifestly unlawful.

2. For the purposes of this article, orders to commit genocide or crimes against humanity are manifestly unlawful.

PART 4

COMPOSITION AND ADMINISTRATION OF THE COURT

Article 34

Organs of the Court

The Court shall be composed of the following organs:

(a) The Presidency;

(b) An Appeals Division, a Trial Division and a Pre-Trial Division;

- c) Åklagarens kansli.
- d) Registratorskontoret.

- (c) The Office of the Prosecutor;
- (d) The Registry.

Artikel 35

Domarnas tjänstgöring

1. Alla domare skall väljas till ledamöter av Domstolen på heltid och vara tillgängliga för sådan tjänstgöring från början av sin ämbetsperiod.

2. De domare som ingår i presidiet skall tjänstgöra på heltid så snart de har valts.

3. Presidiet får med hänsyn till Domstolens arbetsbörda och i samråd med dess ledamöter från tid till annan fatta beslut om i vilken utsträckning övriga domare skall vara skyldiga att tjänstgöra på heltid. Dessa beslut skall inte inverka på bestämmelserna i artikel 40.

4. De ekonomiska förhållandena för domare som inte är skyldiga att tjänstgöra på heltid skall bestämmas i enlighet med artikel 49.

Artikel 36

Kvalifikationskrav, nominering och val av domare

1. Med förbehåll för bestämmelserna i punkt 2 skall Domstolen ha 18 domare.

2. a) Presidiet får på Domstolens vägnar föreslå en ökning av det antal domare som anges i punkt 1 med angivande av de skäl varför det bedöms vara nödvändigt och lämpligt. Registratorn skall omgående underrätta alla stadgeparter om varje sådant förslag.

b) Varje sådant förslag skall därefter bedömas vid ett möte med partsförsamlingen som skall sammankallas i enlighet med artikel 112. Förslaget skall anses vara antaget om det har godkänts av mötet med två tredjedels majoritet av partsförsamlingens medlemmar och träda i kraft vid den tidpunkt som partsförsamlingen bestämmer.

c) i) När ett förslag om ökning av antalet domare har antagits i enlighet med stycke b

Article 35

Service of judges

1. All judges shall be elected as full-time members of the Court and shall be available to serve on that basis from the commencement of their terms of office.

2. The judges composing the Presidency shall serve on a full-time basis as soon as they are elected.

3. The Presidency may, on the basis of the workload of the Court and in consultation with its members, decide from time to time to what extent the remaining judges shall be required to serve on a full-time basis. Any such arrangement shall be without prejudice to the provisions of article 40.

4. The financial arrangements for judges not required to serve on a full-time basis shall be made in accordance with article 49.

Article 36

Qualifications, nomination and election of judges

1. Subject to the provisions of paragraph 2, there shall be 18 judges of the Court.

2. (a) The Presidency, acting on behalf of the Court, may propose an increase in the number of judges specified in paragraph 1, indicating the reasons why this is considered necessary and appropriate. The Registrar shall promptly circulate any such proposal to all States Parties.

(b) Any such proposal shall then be considered at a meeting of the Assembly of States Parties to be convened in accordance with article 112. The proposal shall be considered adopted if approved at the meeting by a vote of two-thirds of the members of the Assembly of States Parties and shall enter into force at such time as decided by the Assembly of States Parties.

(c) (i) Once a proposal for an increase in the number of judges has been adopted un-

ovan, skall valet av ytterligare domare ske vid nästkommande möte med partsförsamlingen i enlighet med vad som föreskrivs i punkterna 3—8 i denna artikel och i artikel 37.2.

ii) När ett förslag om ökning av antalet domare har antagits och trätt i kraft i enlighet med stycke b och c i ovan, skall presidiet ha rätt att när som helst därefter, om Domstolens arbetsbörda berättigar det, föreslå en minskning av antalet domare, under förutsättning att antalet domare inte blir lägre än det antal som anges i punkt 1 i denna artikel. Ett sådant förslag skall behandlas i enlighet med det förfarande som föreskrivs i stycke a och b ovan. Om förslaget antas, skall antalet domare successivt minskas vartefter de tjänstgörande domarnas ämbets tid löper ut till dess att det nödvändiga antalet har uppnåtts.

3. a) Domarna skall väljas bland personer som har hög moral, opartiskhet och integritet och de kvalifikationer som krävs i deras respektive stater för utnämning till de högsta domarämbetena.

b) Varje kandidat för val till en post vid Domstolen skall

i) ha erkänd kompetens i straffrätt och straffprocessrätt och ha nödvändig relevant erfarenhet från brottmål, antingen som domare, åklagare, försvarare eller i någon annan motsvarande egenskap eller,

ii) ha erkänd kompetens inom relevanta områden av folkrätten såsom internationell humanitär rätt och mänskliga rättigheter samt ha omfattande erfarenhet i ett juridiskt yrke som är relevant för Domstolens dömande uppgifter.

c) Varje kandidat för val till Domstolen skall ha utmärkta kunskaper i och flytande behärska minst ett av Domstolens arbetspråk.

4. a) Nominering av kandidater för val till Domstolen får göras av varje part i denna stadga och skall göras antingen

i) genom förfarandet för nominering av kandidater till de högsta domarämbetena i staten i fråga, eller

ii) genom förfarandet för nominering av

der subparagraph (b), the election of the additional judges shall take place at the next session of the Assembly of States Parties in accordance with paragraphs 3 to 8, and article 37, paragraph 2;

(ii) Once a proposal for an increase in the number of judges has been adopted and brought into effect under subparagraphs (b) and (c) (i), it shall be open to the Presidency at any time thereafter, if the workload of the Court justifies it, to propose a reduction in the number of judges, provided that the number of judges shall not be reduced below that specified in paragraph 1. The proposal shall be dealt with in accordance with the procedure laid down in subparagraphs (a) and (b). In the event that the proposal is adopted, the number of judges shall be progressively decreased as the terms of office of serving judges expire, until the necessary number has been reached.

3. (a) The judges shall be chosen from among persons of high moral character, impartiality and integrity who possess the qualifications required in their respective States for appointment to the highest judicial offices.

(b) Every candidate for election to the Court shall:

(i) Have established competence in criminal law and procedure, and the necessary relevant experience, whether as judge, prosecutor, advocate or in other similar capacity, in criminal proceedings; or

(ii) Have established competence in relevant areas of international law such as international humanitarian law and the law of human rights, and extensive experience in a professional legal capacity which is of relevance to the judicial work of the Court;

(c) Every candidate for election to the Court shall have an excellent knowledge of and be fluent in at least one of the working languages of the Court.

4. (a) Nominations of candidates for election to the Court may be made by any State Party to this Statute, and shall be made either:

(i) By the procedure for the nomination of candidates for appointment to the highest judicial offices in the State in question; or

(ii) By the procedure provided for the

kandidater till Internationella domstolen enligt den domstolens stadga.

Nomineringar skall åtföljas av en förklaring som med tillräcklig noggrannhet anger hur kandidaten uppfyller kraven i punkt 3 i denna artikel.

b) Varje stadgepart får föreslå en kandidat för varje givet val, som inte nödvändigtvis måste vara medborgare i den stadgeparten men som i vart fall skall vara medborgare i någon stadgepart.

c) Partsförsamlingen får besluta att, om det är ändamålsenligt, inrätta en rådgivande nomineringskommitté. Kommitténs sammansättning och mandat skall bestämmas av partsförsamlingen.

5. I valet skall det finnas två kandidatlistor, nämligen:

lista A, som upptar namnen på de kandidater som har de kvalifikationer som anges i punkt 3 b i, och

lista B, som upptar namnen på de kandidater som har de kvalifikationer som anges i punkt 3 b ii.

En kandidat som uppfyller kvalifikationerna i båda listorna får välja lista att stå upptagen på. Vid det första valet till Domstolen skall minst nio domare väljas från lista A och minst fem från lista B. Följande val skall vara så ordnade att motsvarande proportion i Domstolen mellan domare kvalificerade i de båda listorna bibehålls.

6. a) Domarna skall väljas i slutan omröstning vid ett möte med partsförsamlingen, vilket skall sammankallas i detta syfte i enlighet med artikel 112. Med förbehåll för bestämmelserna i punkt 7 skall de som väljs till Domstolen vara de 18 kandidater som får det högsta antalet röster och två tredjedels majoritet av närvarande och röstande stadgepartier.

b) Om ett tillräckligt antal domare inte har valts vid den första omröstningen, skall ytterligare omröstningar hållas i enlighet med förfarandet i stycke a i denna punkt tills det återstående antalet platser har fyllts.

7. Två domare får inte vara medborgare i samma stat. Den som med avseende på ledamotskap av Domstolen kan betraktas som

nomination of candidates for the International Court of Justice in the Statute of that Court.

Nominations shall be accompanied by a statement in the necessary detail specifying how the candidate fulfils the requirements of paragraph 3.

(b) Each State Party may put forward one candidate for any given election who need not necessarily be a national of that State Party but shall in any case be a national of a State Party.

(c) The Assembly of States Parties may decide to establish, if appropriate, an Advisory Committee on nominations. In that event, the Committee's composition and mandate shall be established by the Assembly of States Parties.

5. For the purposes of the election, there shall be two lists of candidates:

List A containing the names of candidates with the qualifications specified in paragraph 3 (b) (i); and

List B containing the names of candidates with the qualifications specified in paragraph 3 (b) (ii).

A candidate with sufficient qualifications for both lists may choose on which list to appear. At the first election to the Court, at least nine judges shall be elected from list A and at least five judges from list B. Subsequent elections shall be so organized as to maintain the equivalent proportion on the Court of judges qualified on the two lists.

6. (a) The judges shall be elected by secret ballot at a meeting of the Assembly of States Parties convened for that purpose under article 112. Subject to paragraph 7, the persons elected to the Court shall be the 18 candidates who obtain the highest number of votes and a two-thirds majority of the States Parties present and voting.

(b) In the event that a sufficient number of judges is not elected on the first ballot, successive ballots shall be held in accordance with the procedures laid down in subparagraph (a) until the remaining places have been filled.

7. No two judges may be nationals of the same State. A person who, for the purposes of membership of the Court, could be re-

medborgare i mer än en stat skall anses vara medborgare i den stat där personen normalt utövar sina medborgerliga och politiska rättigheter.

8. a) Vid val av domare skall parterna beakta behovet av att bland Domstolens ledamöter tillgodose:

- i) att de huvudsakliga rättssystemen i världen är representerade,
- ii) en skälig geografisk representation, och
- iii) en rättvis representation av kvinnliga och manliga domare.

b) Stadgeparterna skall också beakta behovet av att inkludera domare med juridisk sakkunskap i särskilda frågor, däribland, men inte begränsat till, våld mot kvinnor och barn.

9. a) Med förbehåll för bestämmelserna i stycke b i denna punkt skall domarna tjänstgöra under en tid av nio år och skall, med förbehåll för bestämmelserna i stycke c i denna punkt och artikel 37.2, inte kunna omväljas.

b) Vid det första valet skall en tredjedel av de valda domarna genom lottdragning utses att tjänstgöra under en tid av tre år, en tredjedel av de valda domarna skall genom lottdragning utses att tjänstgöra under en tid av sex år och återstoden skall tjänstgöra under en tid av nio år.

c) En domare som utses att tjänstgöra under en tid av tre år i enlighet med stycke b ovan skall kunna omväljas för en hel period.

10. Utan hinder av bestämmelserna i punkt 9 skall en domare som avdelats för en rättegångs- eller överklagandekammare i enlighet med artikel 39 kvarstanna i tjänst för att avsluta handläggningen av ett mål som redan har inletts vid den kammaren.

garded as a national of more than one State shall be deemed to be a national of the State in which that person ordinarily exercises civil and political rights.

8. (a) The States Parties shall, in the selection of judges, take into account the need, within the membership of the Court, for:

- (i) The representation of the principal legal systems of the world;
- (ii) Equitable geographical representation; and
- (iii) A fair representation of female and male judges.

(b) States Parties shall also take into account the need to include judges with legal expertise on specific issues, including, but not limited to, violence against women or children.

9. (a) Subject to subparagraph (b), judges shall hold office for a term of nine years and, subject to subparagraph (c) and to article 37, paragraph 2, shall not be eligible for re-election.

(b) At the first election, one third of the judges elected shall be selected by lot to serve for a term of three years; one third of the judges elected shall be selected by lot to serve for a term of six years; and the remainder shall serve for a term of nine years.

(c) A judge who is selected to serve for a term of three years under subparagraph (b) shall be eligible for re-election for a full term.

10. Notwithstanding paragraph 9, a judge assigned to a Trial or Appeals Chamber in accordance with article 39 shall continue in office to complete any trial or appeal the hearing of which has already commenced before that Chamber.

Artikel 37

Vakanser bland domarna

1. Vakanser skall fyllas genom val i enlighet med artikel 36.

2. En domare som har valts att besätta en vakant befattning skall tjänstgöra under

Article 37

Judicial vacancies

1. In the event of a vacancy, an election shall be held in accordance with article 36 to fill the vacancy.

2. A judge elected to fill a vacancy shall serve for the remainder of the predecessor's

återstoden av företrädarens ämbetsperiod och skall, om denna tid är högst tre år, kunna omväljas för en hel period i enlighet med artikel 36.

Artikel 38

Presidiet

1. Presidenten och första och andre vice-presidenterna skall väljas av domarna med absolut majoritet. De skall tjänstgöra under en tid av tre år eller till slutet av sin respektive ämbetsperiod som domare, beroende på vilken tid som först utlöper. De skall kunna omväljas en gång.

2. Den förste vicepresidenten skall tjänstgöra i presidentens ställe om denne har förhinder eller är jävig. Den andre vicepresidenten skall tjänstgöra i presidentens ställe om både presidenten och förste vicepresidenten har förhinder eller är jäviga.

3. Presidenten skall tillsammans med förste och andre vicepresidenterna utgöra presidiet, vilket skall ha ansvaret för:

a) behörig administration av Domstolen med undantag för åklagarens kansli, och

b) de övriga uppgifter som tillkommer det i enlighet med denna stadga.

4. Vid uppfyllandet av sina förpliktelser enligt punkt 3 a i denna artikel skall presidiet samordna sin verksamhet med och söka uppnå enighet med åklagaren i alla frågor av gemensamt intresse.

Artikel 39

Domstolens kammare

1. Så snart som möjligt efter det att domarna har valts skall Domstolen organiseras i de avdelningar som anges i artikel 34 b. Överklagandeavdelningen skall bestå av presidenten och fyra andra domare, rättegångsavdelningen av minst sex domare och förundersökningsavdelningen av minst sex domare. Uppdelningen av domare på avdelningarna skall grundas på beskaffenheten av de uppgifter som skall fullgöras vid varje

term and, if that period is three years or less, shall be eligible for re-election for a full term under article 36.

Article 38

The Presidency

1. The President and the First and Second Vice-Presidents shall be elected by an absolute majority of the judges. They shall each serve for a term of three years or until the end of their respective terms of office as judges, whichever expires earlier. They shall be eligible for re-election once.

2. The First Vice-President shall act in place of the President in the event that the President is unavailable or disqualified. The Second Vice-President shall act in place of the President in the event that both the President and the First Vice-President are unavailable or disqualified.

3. The President, together with the First and Second Vice-Presidents, shall constitute the Presidency, which shall be responsible for:

(a) The proper administration of the Court, with the exception of the Office of the Prosecutor; and

(b) The other functions conferred upon it in accordance with this Statute.

4. In discharging its responsibility under paragraph 3 (a), the Presidency shall coordinate with and seek the concurrence of the Prosecutor on all matters of mutual concern.

Article 39

Chambers

1. As soon as possible after the election of the judges, the Court shall organize itself into the divisions specified in article 34, paragraph (b). The Appeals Division shall be composed of the President and four other judges, the Trial Division of not less than six judges and the Pre-Trial Division of not less than six judges. The assignment of judges to divisions shall be based on the nature of the functions to be performed by

avdelning och de kvalifikationer och den erfarenhet som de till Domstolen valda domarna besitter, så att det vid varje avdelning skall finnas en lämplig kombination av sakkunskap i straffrätt, straffprocessrätt och folkrätt. I rättegångsavdelningen och förundersökningsavdelningen skall huvudsakligen ingå domare med erfarenhet i brottmål.

2. a) Domstolens dömande uppgifter skall i varje avdelning fullgöras av kammare.

b) i) Överklagandekammaren skall bestå av samtliga domare i överklagandeavdelningen.

ii) Rättegångskammarens uppgifter skall fullgöras av tre domare i rättegångsavdelningen.

iii) Förundersökningskammarens uppgifter skall fullgöras av tre domare i förundersökningsavdelningen eller av en enskild domare i den avdelningen i enlighet med denna stadga och bevis- och förfaranderegler.

c) Ingen bestämmelse i denna punkt skall hindra att det samtidigt inrättas mer än en rättegångskammare eller förundersökningskammare om det krävs för en effektiv handläggning av Domstolens arbetsuppgifter.

3. a) Domare som avdelats för rättegångs- och förundersökningsavdelningarna skall tjänstgöra där under en tid om tre år och därefter till dess att de mål vid avdelningen där förfarandet har inletts är avslutade.

b) Domare som avdelats för överklagandeavdelningen skall tjänstgöra där under hela sin tjänstgöringstid.

4. Domare som avdelats för överklagandeavdelningen skall endast tjänstgöra där. Ingen bestämmelse i denna artikel skall dock hindra att en domare tillfälligt avdelas från rättegångsavdelningen till förundersökningsavdelningen och tvärtom, om presidiet anser att det krävs för en effektiv handläggning av Domstolens arbetsuppgifter under förutsättning att en domare som har deltagit i förberedelsestadiet av ett mål inte under några omständigheter får detta i den rättegångskammare som prövar samma mål.

each division and the qualifications and experience of the judges elected to the Court, in such a way that each division shall contain an appropriate combination of expertise in criminal law and procedure and in international law. The Trial and Pre-Trial Divisions shall be composed predominantly of judges with criminal trial experience.

2. (a) The judicial functions of the Court shall be carried out in each division by Chambers.

(b) (i) The Appeals Chamber shall be composed of all the judges of the Appeals Division;

(ii) The functions of the Trial Chamber shall be carried out by three judges of the Trial Division;

(iii) The functions of the Pre-Trial Chamber shall be carried out either by three judges of the Pre-Trial Division or by a single judge of that division in accordance with this Statute and the Rules of Procedure and Evidence;

(c) Nothing in this paragraph shall preclude the simultaneous constitution of more than one Trial Chamber or Pre-Trial Chamber when the efficient management of the Court's workload so requires.

3. (a) Judges assigned to the Trial and Pre-Trial Divisions shall serve in those divisions for a period of three years, and thereafter until the completion of any case the hearing of which has already commenced in the division concerned.

(b) Judges assigned to the Appeals Division shall serve in that division for their entire term of office.

4. Judges assigned to the Appeals Division shall serve only in that division. Nothing in this article shall, however, preclude the temporary attachment of judges from the Trial Division to the Pre-Trial Division or vice versa, if the Presidency considers that the efficient management of the Court's workload so requires, provided that under no circumstances shall a judge who has participated in the pre-trial phase of a case be eligible to sit on the Trial Chamber hearing that case.

Artikel 40

Domarnas oberoende

1. Domarna skall vara oberoende vid fullgörandet av sina uppgifter.

2. Domarna skall inte inlåta sig på någon verksamhet som skulle kunna vara oförenlig med deras uppgifter som domare eller väcka tvivel om deras oberoende.

3. Domare som är skyldiga att tjänstgöra på heltid där Domstolen har sitt säte får inte ägna sig åt annan yrkesverksamhet.

4. Frågor om tillämpningen av punkterna 2 och 3 i denna artikel skall avgöras med absolut majoritet av domarna. Om en sådan fråga rör en enskild domare, skall den domaren inte delta i beslutet.

Article 40

Independence of the judges

1. The judges shall be independent in the performance of their functions.

2. Judges shall not engage in any activity which is likely to interfere with their judicial functions or to affect confidence in their independence.

3. Judges required to serve on a full-time basis at the seat of the Court shall not engage in any other occupation of a professional nature.

4. Any question regarding the application of paragraphs 2 and 3 shall be decided by an absolute majority of the judges. Where any such question concerns an individual judge, that judge shall not take part in the decision.

Artikel 41

Befrielse från uppgift och jäv för domare

1. På begäran av en domare får presidiet, i enlighet med bevis- och förfarandereglerna, befria den domaren från fullgörandet av en uppgift enligt denna stadga.

2. a) En domare skall inte delta i handläggningen av något mål där hans eller hennes opartiskhet skäligen kan ifrågasättas på någon grund. En domare skall förklaras jävrig i ett mål i enlighet med denna punkt bland annat om domaren tidigare i någon egenskap har haft befattning med målet vid Domstolen eller med ett därtill relaterat brottmål på nationell nivå i vilket den som är föremål för förundersökning eller lagföring är inblandad. En domare skall också förklaras jävrig på de grunder som kan föreskrivas i bevis- och förfarandereglerna.

b) Aklagaren eller den som är föremål för förundersökning eller lagföring får begära att en domare förklaras jävrig med stöd av denna punkt.

c) Frågor om domarjäv skall avgöras med absolut majoritet av domarna. Den ifrågasatte domaren skall ha rätt att framlägga

Article 41

Excusing and disqualification of judges

1. The Presidency may, at the request of a judge, excuse that judge from the exercise of a function under this Statute, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

2. (a) A judge shall not participate in any case in which his or her impartiality might reasonably be doubted on any ground. A judge shall be disqualified from a case in accordance with this paragraph if, inter alia, that judge has previously been involved in any capacity in that case before the Court or in a related criminal case at the national level involving the person being investigated or prosecuted. A judge shall also be disqualified on such other grounds as may be provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

(b) The Prosecutor or the person being investigated or prosecuted may request the disqualification of a judge under this paragraph.

(c) Any question as to the disqualification of a judge shall be decided by an absolute majority of the judges. The challenged

sina synpunkter men får inte delta i avgörandet.

judge shall be entitled to present his or her comments on the matter, but shall not take part in the decision.

Artikel 42

Åklagarens kansli

1. Åklagarens kansli skall fungera oberoende som ett särskilt organ inom Domstolen. Kansliet skall ansvara för att ta emot hänskjutanden och sakligt grundade uppgifter om brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion för att utreda dem och för att genomföra förundersökning och åtal vid Domstolen. En medlem av kansliet skall inte begära eller handla på instruktion från någon utomstående källa.

2. Kansliet skall ledas av åklagaren. Åklagaren skall ha full beslutanderätt avseende ledningen och administrationen av kansliet och dess personal, lokaler och övriga resurser. Åklagaren skall biträdas av en eller flera biträdande åklagare som skall ha befogenhet att fullgöra alla de uppgifter som åligger åklagaren enligt denna stadga. Åklagaren och de biträdande åklagarna skall vara av olika nationalitet. De skall tjänstgöra på heltid.

3. Åklagaren och de biträdande åklagarna skall vara personer med hög moralisk karaktär samt vara mycket kunniga i och ha omfattande praktisk erfarenhet av åtal eller dömande i brottmål. De skall ha utmärkta kunskaper i och flytande behärska minst ett av Domstolens arbetspråk.

4. Åklagaren skall väljas i slutna omröstning med absolut majoritet av medlemmarna i partsförsamlingen. De biträdande åklagarna skall väljas på samma sätt från en lista över kandidater som har upprättats av åklagaren. Åklagaren skall nominera tre kandidater till varje plats som biträdande åklagare som skall fyllas. Såvida inte en kortare ämbetsperiod beslutas vid tiden för deras val, skall åklagaren och de biträdande åklagarna inneha sina ämbeten i nio år och inte kunna omväljas.

Article 42

The Office of the Prosecutor

1. The Office of the Prosecutor shall act independently as a separate organ of the Court. It shall be responsible for receiving referrals and any substantiated information on crimes within the jurisdiction of the Court, for examining them and for conducting investigations and prosecutions before the Court. A member of the Office shall not seek or act on instructions from any external source.

2. The Office shall be headed by the Prosecutor. The Prosecutor shall have full authority over the management and administration of the Office, including the staff, facilities and other resources thereof. The Prosecutor shall be assisted by one or more Deputy Prosecutors, who shall be entitled to carry out any of the acts required of the Prosecutor under this Statute. The Prosecutor and the Deputy Prosecutors shall be of different nationalities. They shall serve on a full-time basis.

3. The Prosecutor and the Deputy Prosecutors shall be persons of high moral character, be highly competent in and have extensive practical experience in the prosecution or trial of criminal cases. They shall have an excellent knowledge of and be fluent in at least one of the working languages of the Court.

4. The Prosecutor shall be elected by secret ballot by an absolute majority of the members of the Assembly of States Parties. The Deputy Prosecutors shall be elected in the same way from a list of candidates provided by the Prosecutor. The Prosecutor shall nominate three candidates for each position of Deputy Prosecutor to be filled. Unless a shorter term is decided upon at the time of their election, the Prosecutor and the Deputy Prosecutors shall hold office for a term of nine years and shall not be eligible for re-election.

5. Varken åklagaren eller de biträdande åklagarna skall inlåta sig på någon verksamhet som kan antas vara oförenlig med uppgifterna som åklagare eller väcka tvivel om hans eller hennes oberoende. De får inte ägna sig åt annan yrkesverksamhet.

6. Presidiet får på åklagarens eller en biträdande åklagares begäran befria honom eller henne från att ha befattning med ett visst mål.

7. Varken åklagaren eller en biträdande åklagare skall delta i handläggningen av ett mål i vilket deras opartiskhet skäligen kan ifrågasättas på någon grund. De skall förklaras jäviga i ett mål i enlighet med denna punkt bland annat om de tidigare i någon egenskap har haft befattning med målet vid Domstolen eller med ett därtill relaterat brottmål på nationell nivå, i vilket den som är föremål för förundersökning eller lagföring är inblandad.

8. Frågor om jäv för åklagaren eller en biträdande åklagare skall avgöras av överklagandekammaren.

a) Den som är föremål för förundersökning eller lagföring får när som helst begära att åklagaren eller en biträdande åklagare förklaras jävig med stöd av denna artikel.

b) Berörd åklagare eller biträdande åklagare skall ha rätt att framlägga sina synpunkter i frågan.

9. Åklagaren skall utse rådgivare som besitter juridisk sakkunskap i särskilda frågor, däribland, men inte begränsat till, sexuellt och genusrelaterat våld samt våld mot barn.

5. Neither the Prosecutor nor a Deputy Prosecutor shall engage in any activity which is likely to interfere with his or her prosecutorial functions or to affect confidence in his or her independence. They shall not engage in any other occupation of a professional nature.

6. The Presidency may excuse the Prosecutor or a Deputy Prosecutor, at his or her request, from acting in a particular case.

7. Neither the Prosecutor nor a Deputy Prosecutor shall participate in any matter in which their impartiality might reasonably be doubted on any ground. They shall be disqualified from a case in accordance with this paragraph if, inter alia, they have previously been involved in any capacity in that case before the Court or in a related criminal case at the national level involving the person being investigated or prosecuted.

8. Any question as to the disqualification of the Prosecutor or a Deputy Prosecutor shall be decided by the Appeals Chamber.

(a) The person being investigated or prosecuted may at any time request the disqualification of the Prosecutor or a Deputy Prosecutor on the grounds set out in this article;

(b) The Prosecutor or the Deputy Prosecutor, as appropriate, shall be entitled to present his or her comments on the matter. The Prosecutor shall appoint advisers with legal expertise on specific issues, including, but not limited to, sexual and gender violence and violence against children.

Artikel 44

Personal

1. Åklagaren och registratören skall utnämna den kvalificerade personal som erfordras i deras kanslier. För åklagarens del skall däri ingå tillsättning av utredare.

2. Vid anställning av personal skall åklagaren och registratören tillgodose högsta möjliga krav på effektivitet, kompetens och integritet och skall, i tillämplig utsträckning, beakta de kriterier som anges i artikel

Article 44

Staff

1. The Prosecutor and the Registrar shall appoint such qualified staff as may be required to their respective offices. In the case of the Prosecutor, this shall include the appointment of investigators.

2. In the employment of staff, the Prosecutor and the Registrar shall ensure the highest standards of efficiency, competency and integrity, and shall have regard, mutatis mutandis, to the criteria set forth in article

36.8.

3. Registratören skall med presidiet och åklagarens medgivande föreslå tjänsteföreskrifter som skall innehålla villkor för anställning, avlönning och entledigande av Domstolens personal. Föreskrifterna skall godkännas av partsförsamlingen.

4. Domstolen får i undantagsfall använda sig av expertkunskap som tillhandahålls kostnadsfritt av stadgeparterna eller av mellanstatliga organisationer eller frivilligorganisationer för att bistå i arbetet i något av Domstolens organ. Åklagaren får anta erbjudanden om sådant bistånd för åklagarens kansli. Partsförsamlingen skall upprätta riktlinjer för hur sådan kostnadsfri personal får tas i anspråk.

Artikel 45

Högtidlig förklaring

Innan domarna, åklagaren, de biträdande åklagarna, registratören och den biträdande registratören tillträder sina ämbeten enligt denna stadga skall de vid ett offentligt domstolssammanträde avge en högtidlig förklaring att han eller hon skall fullgöra sina uppgifter opartiskt och samvetsgrant.

Artikel 46

Entledigande

1. En domare, åklagaren, en biträdande åklagare, registratören eller den biträdande registratören skall entledigas, om det beslutas med stöd av punkt 2 i denna artikel, om den personen

a) befinns ha gjort sig skyldig till grovt tjänstefel eller allvarligt åsidosättande av sina skyldigheter enligt denna stadga i enlighet med vad som föreskrivs i bevis- och förfarandereglerna, eller

b) saknar förmåga att fullgöra de uppgifter som krävs enligt denna stadga.

2. Beslut om entledigande av en domare,

36, paragraph 8.

3. The Registrar, with the agreement of the Presidency and the Prosecutor, shall propose Staff Regulations which include the terms and conditions upon which the staff of the Court shall be appointed, remunerated and dismissed. The Staff Regulations shall be approved by the Assembly of States Parties.

4. The Court may, in exceptional circumstances, employ the expertise of gratis personnel offered by States Parties, intergovernmental organizations or non-governmental organizations to assist with the work of any of the organs of the Court. The Prosecutor may accept any such offer on behalf of the Office of the Prosecutor. Such gratis personnel shall be employed in accordance with guidelines to be established by the Assembly of States Parties.

Article 45

Solemn undertaking

Before taking up their respective duties under this Statute, the judges, the Prosecutor, the Deputy Prosecutors, the Registrar and the Deputy Registrar shall each make a solemn undertaking in open court to exercise his or her respective functions impartially and conscientiously.

Article 46

Removal from office

1. A judge, the Prosecutor, a Deputy Prosecutor, the Registrar or the Deputy Registrar shall be removed from office if a decision to this effect is made in accordance with paragraph 2, in cases where that person:

(a) Is found to have committed serious misconduct or a serious breach of his or her duties under this Statute, as provided for in the Rules of Procedure and Evidence; or

(b) Is unable to exercise the functions required by this Statute.

2. A decision as to the removal from of-

åklagaren eller en biträdande åklagare enligt punkt 1 skall fattas av partsförsamlingen i slutna omröstning på följande sätt:

a) avseende en domare: med två tredjedels majoritet av stadgeparterna på rekommendation av de övriga domarna antagna med två tredjedels majoritet,

b) avseende åklagaren: med absolut majoritet av stadgeparterna,

c) avseende en biträdande åklagare: med absolut majoritet av stadgeparterna på åklagarens rekommendation.

3. Ett beslut om entledigande av registratorn eller den biträdande registratorn skall fattas med absolut majoritet av domarna.

4. När en domares, åklagarens, en biträdande åklagares, registratorns eller den biträdande registratorns uppförande eller förmåga att fullgöra de uppgifter som krävs i enlighet med denna stadga ifrågasätts med stöd av denna artikel, skall denne ges full möjlighet att lägga fram och ta emot bevisning och att yttra sig i enlighet med bevis- och förfaranderegler. Den berörda personen skall inte på annat sätt delta i prövningen av ärendet.

Artikel 47

Disciplinära åtgärder

Om en domare, åklagaren, en biträdande åklagare, registratorn eller den biträdande registratorn har gjort sig skyldig till mindre grovt tjänstefel än vad som avses i artikel 46.1, skall disciplinära åtgärder vidtas i enlighet med bevis- och förfaranderegler.

Artikel 48

Immunitet och privilegier

1. Domstolen skall inom varje stadgeparts territorium åtnjuta den immunitet och de privilegier som är nödvändiga för att förverkliga Domstolens syften.

2. Domarna, åklagaren, de biträdande

av en domare, åklagaren eller en biträdande åklagare enligt punkt 1 skall fattas av partsförsamlingen i slutna omröstning på följande sätt:

(a) In the case of a judge, by a two-thirds majority of the States Parties upon a recommendation adopted by a two-thirds majority of the other judges;

(b) In the case of the Prosecutor, by an absolute majority of the States Parties;

(c) In the case of a Deputy Prosecutor, by an absolute majority of the States Parties upon the recommendation of the Prosecutor.

3. A decision as to the removal from office of the Registrar or Deputy Registrar shall be made by an absolute majority of the judges.

4. A judge, Prosecutor, Deputy Prosecutor, Registrar or Deputy Registrar whose conduct or ability to exercise the functions of the office as required by this Statute is challenged under this article shall have full opportunity to present and receive evidence and to make submissions in accordance with the Rules of Procedure and Evidence. The person in question shall not otherwise participate in the consideration of the matter.

Article 47

Disciplinary measures

A judge, Prosecutor, Deputy Prosecutor, Registrar or Deputy Registrar who has committed misconduct of a less serious nature than that set out in article 46, paragraph 1, shall be subject to disciplinary measures, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

Article 48

Privileges and immunities

1. The Court shall enjoy in the territory of each State Party such privileges and immunities as are necessary for the fulfilment of its purposes.

2. The judges, the Prosecutor, the Deputy

åklagarna och registratorn och den biträdande registratorn skall, vid fullgörande av verksamhet för Domstolen eller på Domstolens vägnar, åtnjuta samma immunitet och privilegier som medges chefen för en diplomatisk beskickning och skall, när deras ämbetsperiod har löpt ut, fortsätta att åtnjuta immunitet mot lagföring av alla slag med avseende på muntliga och skriftliga uttalanden samt åtgärder i tjänsten.

3. Den biträdande registratorn, personalen i åklagarens kansli och registratorskontorets personal skall åtnjuta den immunitet, de privilegier och de lättnader som är nödvändiga för fullgörandet av deras uppgifter i enlighet med överenskommelsen om Domstolens immunitet och privilegier.

4. Försvare, sakkunniga, vittnen och övriga personer vars närvaro fordras vid Domstolens säte skall medges den behandling som är nödvändig för att Domstolen skall fungera effektivt i enlighet med överenskommelsen om Domstolens immunitet och privilegier.

5. Immunitet och privilegier för

a) en domare eller åklagaren kan upphävas av en absolut majoritet av domarna,

b) registratorn kan upphävas av presidiet,

c) en biträdande åklagare och personalen i åklagarens kansli kan upphävas åklagaren,

d) den biträdande registratorn och registratorskontorets personal kan upphävas av registratorn.

Artikel 49

Löner, arvoden och kostnadsersättning

Domarna, åklagaren, de biträdande åklagarna, registratorn och biträdande registratorn skall erhålla de löner, arvoden och kostnadsersättningar som partsförsamlingen beslutar. Dessa löner och arvoden skall inte sänkas under vederbörandes ämbetsd.

Prosecutors and the Registrar shall, when engaged on or with respect to the business of the Court, enjoy the same privileges and immunities as are accorded to heads of diplomatic missions and shall, after the expiry of their terms of office, continue to be accorded immunity from legal process of every kind in respect of words spoken or written and acts performed by them in their official capacity.

3. The Deputy Registrar, the staff of the Office of the Prosecutor and the staff of the Registry shall enjoy the privileges and immunities and facilities necessary for the performance of their functions, in accordance with the agreement on the privileges and immunities of the Court.

4. Counsel, experts, witnesses or any other person required to be present at the seat of the Court shall be accorded such treatment as is necessary for the proper functioning of the Court, in accordance with the agreement on the privileges and immunities of the Court.

5. The privileges and immunities of:

(a) A judge or the Prosecutor may be waived by an absolute majority of the judges;

(b) The Registrar may be waived by the Presidency;

(c) The Deputy Prosecutors and staff of the Office of the Prosecutor may be waived by the Prosecutor;

(d) The Deputy Registrar and staff of the Registry may be waived by the Registrar.

Article 49

Salaries, allowances and expenses

The judges, the Prosecutor, the Deputy Prosecutors, the Registrar and the Deputy Registrar shall receive such salaries, allowances and expenses as may be decided upon by the Assembly of States Parties. These salaries and allowances shall not be reduced during their terms of office.

Artikel 50

Officiella språk och arbetsspråk

1. Domstolens officiella språk skall vara arabiska, kinesiska, engelska, franska, ryska och spanska. Domar som meddelas av Domstolen och andra beslut i grundläggande frågor av Domstolen skall offentliggöras på de officiella språken. Presidiet skall i enlighet med de kriterier som anges i bevis- och förfarandereglerna avgöra vilka beslut som skall anses avgöra grundläggande frågor i den mening som avses i denna punkt.

2. Domstolens arbetsspråk skall vara engelska och franska. I bevis- och förfarandereglerna skall fastställas i vilka fall andra officiella språk får användas som arbetsspråk.

3. På begäran av någon part i en rättegång eller av en stat som har tillåtelse att intervjua i en rättegång skall Domstolen ge parten respektive staten tillstånd att använda ett annat språk än engelska eller franska, om Domstolen anser detta vara tillräckligt motiverat.

Artikel 51

Bevis- och förfaranderegler

1. Bevis- och förfarandereglerna träder i kraft när de har antagits med två tredjedels majoritet av partsförsamlingens medlemmar.

2. Ändringar i bevis- och förfarandereglerna får föreslås av

- a) varje stadgepart,
- b) en absolut majoritet av domarna,

c) åklagaren.

Ändringar träder i kraft när de har antagits med en majoritet av två tredjedelar av partsförsamlingens medlemmar.

3. Sedan bevis- och förfarandereglerna har antagits får domarna, i brådskande fall, där reglerna saknar bestämmelser om en viss situation som behandlas i Domstolen,

Article 50

Official and working languages

1. The official languages of the Court shall be Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish. The judgements of the Court, as well as other decisions resolving fundamental issues before the Court, shall be published in the official languages. The Presidency shall, in accordance with the criteria established by the Rules of Procedure and Evidence, determine which decisions may be considered as resolving fundamental issues for the purposes of this paragraph.

2. The working languages of the Court shall be English and French. The Rules of Procedure and Evidence shall determine the cases in which other official languages may be used as working languages.

3. At the request of any party to a proceeding or a State allowed to intervene in a proceeding, the Court shall authorize a language other than English or French to be used by such a party or State, provided that the Court considers such authorization to be adequately justified.

Article 51

Rules of Procedure and Evidence

1. The Rules of Procedure and Evidence shall enter into force upon adoption by a two-thirds majority of the members of the Assembly of States Parties.

2. Amendments to the Rules of Procedure and Evidence may be proposed by:

- (a) Any State Party;
- (b) The judges acting by an absolute majority; or
- (c) The Prosecutor.

Such amendments shall enter into force upon adoption by a two-thirds majority of the members of the Assembly of States Parties.

3. After the adoption of the Rules of Procedure and Evidence, in urgent cases where the Rules do not provide for a specific situation before the Court, the judges may,

med två tredjedels majoritet, upprätta provisoriska regler för att tillämpas tills de antagits, ändrats eller förkastats av partsförsamlingen vid dess nästkommande ordinarie eller extraordinarie möte.

4. Bevis- och förfaranderegler, ändringar i dessa och eventuella provisoriska regler skall vara förenliga med denna stadga. Ändringar i bevis- och förfaranderegler och provisoriska regler skall inte tillämpas retroaktivt till nackdel för någon som är föremål för förundersökning eller lagföring eller som har dömts för ett brott.

5. Vid konflikt mellan stadgan och bevis- och förfaranderegler skall stadgan ha företräde.

Artikel 52

Domstolens arbetsordning

1. Domarna skall i enlighet med denna stadga och bevis- och förfaranderegler, med absolut majoritet, anta den arbetsordning för Domstolen som är nödvändig för dess löpande verksamhet.

2. Åklagaren och registratören skall konsulteras vid utformningen av arbetsordningen och ändringar i den.

3. Arbetsordningen och ändringar i den träder i kraft när de antas, såvida inte annat beslutas av domarna. Omedelbart efter det att arbetsordningen har antagits, skall den sändas till stadgeparterna för yttrande. Om inga invändningar har mottagits från en majoritet av stadgeparterna inom sex månader, skall arbetsordningen fortsätta att gälla.

DEL 5

FÖRUNDRERSÖKNING OCH LAGFÖRNING

Artikel 53

Inledande av förundersökning

1. Åklagaren skall, efter att ha tagit ställning till tillgängliga uppgifter, inleda en förundersökning, förutom om han eller hon

by a two-thirds majority, draw up provisional Rules to be applied until adopted, amended or rejected at the next ordinary or special session of the Assembly of States Parties.

4. The Rules of Procedure and Evidence, amendments thereto and any provisional Rule shall be consistent with this Statute. Amendments to the Rules of Procedure and Evidence as well as provisional Rules shall not be applied retroactively to the detriment of the person who is being investigated or prosecuted or who has been convicted.

5. In the event of conflict between the Statute and the Rules of Procedure and Evidence, the Statute shall prevail.

Article 52

Regulations of the Court

1. The judges shall, in accordance with this Statute and the Rules of Procedure and Evidence, adopt, by an absolute majority, the Regulations of the Court necessary for its routine functioning.

2. The Prosecutor and the Registrar shall be consulted in the elaboration of the Regulations and any amendments thereto.

3. The Regulations and any amendments thereto shall take effect upon adoption unless otherwise decided by the judges. Immediately upon adoption, they shall be circulated to States Parties for comments. If within six months there are no objections from a majority of States Parties, they shall remain in force.

PART 5

INVESTIGATION AND PROSECUTION

Article 53

Initiation of an investigation

1. The Prosecutor shall, having evaluated the information made available to him or her, initiate an investigation unless he or

finner att det saknas skälig grund för att vidta ytterligare åtgärder i enlighet med denna stadga. I sitt beslut om inledande av förundersökning skall åklagaren bedöma:

a) om de för åklagaren tillgängliga uppgifterna utgör en skälig grund att anta att ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion har begåtts eller håller på att begås,

b) om saken kan eller skulle kunna tas upp till prövning enligt artikel 17, och

c) om det med beaktande av brottets svårhetsgrad och brottsoffrens intressen likväl finns väsentliga skäl att anta att en förundersökning inte skulle tjäna rättvisans intresse.

Om åklagaren finner att det inte finns skälig grund för att inleda en förundersökning och hans eller hennes beslut uteslutande har fattats med stöd av stycke c ovan, skall han eller hon informera förundersökningskammaren.

2. Om åklagaren efter genomförd förundersökning finner att det inte finns tillräcklig grund för åtal därför att

a) det saknas tillräckliga rättsliga eller sakliga grunder för en framställning om häktning eller om kallelse i enlighet med artikel 58,

b) saken inte får prövas enligt artikel 17,

c) lagföring inte tjänar rättvisans intresse med hänsyn till alla omständigheter, däribland brottets svårhetsgrad, brottsoffrens intressen samt den påstådda gärningsmannens ålder eller hälsotillstånd och hans eller hennes roll i det påstådda brottet,

skall åklagaren meddela förundersökningskammaren och den stat som har gjort ett hänskjutande med stöd av artikel 14, eller säkerhetsrådet i en sak för vilken artikel 13 b gäller, om sitt beslut och skälen för detta.

3. a) På begäran av den stat som har hänskjutit saken med stöd av artikel 14, eller av säkerhetsrådet med stöd av artikel 13 b, får förundersökningskammaren pröva ett beslut som fattats av åklagaren med stöd av punkt 1 eller 2 i denna artikel att inte gå vidare i saken och får begära att åklagaren omprövar sitt beslut.

b) Förundersökningskammaren får dess-

she determines that there is no reasonable basis to proceed under this Statute. In deciding whether to initiate an investigation, the Prosecutor shall consider whether:

(a) The information available to the Prosecutor provides a reasonable basis to believe that a crime within the jurisdiction of the Court has been or is being committed;

(b) The case is or would be admissible under article 17; and

(c) Taking into account the gravity of the crime and the interests of victims, there are nonetheless substantial reasons to believe that an investigation would not serve the interests of justice.

If the Prosecutor determines that there is no reasonable basis to proceed and his or her determination is based solely on subparagraph (c) above, he or she shall inform the Pre-Trial Chamber.

2. If, upon investigation, the Prosecutor concludes that there is not a sufficient basis for a prosecution because:

(a) There is not a sufficient legal or factual basis to seek a warrant or summons under article 58;

(b) The case is inadmissible under article 17; or

(c) A prosecution is not in the interests of justice, taking into account all the circumstances, including the gravity of the crime, the interests of victims and the age or infirmity of the alleged perpetrator, and his or her role in the alleged crime;

the Prosecutor shall inform the Pre-Trial Chamber and the State making a referral under article 14 or the Security Council in a case under article 13, paragraph (b), of his or her conclusion and the reasons for the conclusion.

3. (a) At the request of the State making a referral under article 14 or the Security Council under article 13, paragraph (b), the Pre-Trial Chamber may review a decision of the Prosecutor under paragraph 1 or 2 not to proceed and may request the Prosecutor to reconsider that decision.

(b) In addition, the Pre-Trial Chamber

utom på eget initiativ pröva ett beslut av åklagaren att inte gå vidare i saken, om detta beslut grundas endast på punkt 1 c eller 2 c. I så fall gäller åklagarens beslut endast om det bekräftats av förundersökningskammaren.

4. Åklagaren får när som helst ompröva ett beslut huruvida en förundersökning skall inledas eller åtal väckas på grund av nya omständigheter eller upplysningar.

Artikel 54

Åklagarens skyldigheter och befogenheter vid en förundersökning

1. Åklagaren skall

a) för att uppdaga sanningen utsträcka förundersökningen till att omfatta alla omständigheter och all bevisning som kan ha betydelse för att bedöma frågan om det föreligger straffansvar enligt denna stadga och därvid i lika mån utreda både de omständigheter som talar mot och de som talar för någons skuld,

b) vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa en effektiv förundersökning och lagföring av brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion och därvid beakta brottsoffrens och vittnenas intressen och personliga förhållanden, däribland ålder, genus som begreppet definieras i artikel 7.3 samt hälsotillstånd, och beakta brottets art, särskilt om sexuellt våld, könsrelaterat våld eller våld mot barn ingår, och

c) till fullo respektera personers rättigheter enligt denna stadga.

2. Åklagaren får företa efterforskningar inom en stats territorium

a) i enlighet med bestämmelserna i del 9, eller

b) i enlighet med förundersökningskammarens tillstånd med stöd av artikel 57.3 d.

3. Åklagaren får

a) inhämta och undersöka bevisning,

b) begära närvaro av och höra personer som är föremål för undersökning samt brottsoffer och vittnen,

c) söka samarbete med varje stat eller mellanstatlig organisation eller uppgörelser i enlighet med dess behörighet och/eller

may, on its own initiative, review a decision of the Prosecutor not to proceed if it is based solely on paragraph 1 (c) or 2 (c). In such a case, the decision of the Prosecutor shall be effective only if confirmed by the Pre-Trial Chamber.

4. The Prosecutor may, at any time, reconsider a decision whether to initiate an investigation or prosecution based on new facts or information.

Article 54

Duties and powers of the Prosecutor with respect to investigations

1. The Prosecutor shall:

(a) In order to establish the truth, extend the investigation to cover all facts and evidence relevant to an assessment of whether there is criminal responsibility under this Statute, and, in doing so, investigate incriminating and exonerating circumstances equally;

(b) Take appropriate measures to ensure the effective investigation and prosecution of crimes within the jurisdiction of the Court, and in doing so, respect the interests and personal circumstances of victims and witnesses, including age, gender as defined in article 7, paragraph 3, and health, and take into account the nature of the crime, in particular where it involves sexual violence, gender violence or violence against children; and

(c) Fully respect the rights of persons arising under this Statute.

2. The Prosecutor may conduct investigations on the territory of a State:

(a) In accordance with the provisions of Part 9; or

(b) As authorized by the Pre-Trial Chamber under article 57, paragraph 3 (d).

3. The Prosecutor may:

(a) Collect and examine evidence;

(b) Request the presence of and question persons being investigated, victims and witnesses;

(c) Seek the cooperation of any State or intergovernmental organization or arrangement in accordance with its respective

mandat,

d) träffa sådana uppgörelser eller överenskommelser som inte är oförenliga med denna stadga och som kan behövas för att främja samarbete med en stat, en mellanstatlig organisation eller en person,

e) ge sitt samtycke till att inte i något skede av förfarandet utan uppgiftslämnarens medgivande röja innehållet i handlingar eller avslöja uppgifter som mottagits med förbehåll för sekretess och för att åstadkomma annan bevisning, och

f) vidta nödvändiga åtgärder, eller begära att nödvändiga åtgärder vidtas, för att säkerställa sekretess för uppgifter, skydd av personer eller säkrande av bevis.

competence and/or mandate;

(d) Enter into such arrangements or agreements, not inconsistent with this Statute, as may be necessary to facilitate the cooperation of a State, intergovernmental organization or person;

(e) Agree not to disclose, at any stage of the proceedings, documents or information that the Prosecutor obtains on the condition of confidentiality and solely for the purpose of generating new evidence, unless the provider of the information consents; and

(f) Take necessary measures, or request that necessary measures be taken, to ensure the confidentiality of information, the protection of any person or the preservation of evidence.

Artikel 55

Personers rättigheter vid en förundersökning

1. Vid en förundersökning i enlighet med denna stadga skall

a) ingen vara skyldig att yttra sig till sin nackdel eller erkänna skuld,

b) ingen utsättas för någon form av tvång, hot, påtryckning, tortyr eller annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning,

c) den som förhöras på ett annat språk än ett språk som personen till fullo förstår och talar, ha tillgång till kostnadsfritt biträde av en kompetent tolk och till sådana översättningar som är nödvändiga för att uppfylla kravet på rättvisa och

d) ingen utsättas för godtyckligt frihetsberövande eller fängslande och inte heller berövas friheten utom på de grunder och i enlighet med det förfarande som föreskrivs i denna stadga.

2. Om det finns anledning att anta att någon har gjort sig skyldig till ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion och den personen skall förhöras, antingen av åklagaren eller av nationella myndigheter till följd av en begäran enligt del 9, skall den personen också ha följande rättigheter, om vilka han eller hon skall bli underrättad före förhöret:

Article 55

Rights of persons during an investigation

1. In respect of an investigation under this Statute, a person:

(a) Shall not be compelled to incriminate himself or herself or to confess guilt;

(b) Shall not be subjected to any form of coercion, duress or threat, to torture or to any other form of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment;

(c) Shall, if questioned in a language other than a language the person fully understands and speaks, have, free of any cost, the assistance of a competent interpreter and such translations as are necessary to meet the requirements of fairness; and

(d) Shall not be subjected to arbitrary arrest or detention, and shall not be deprived of his or her liberty except on such grounds and in accordance with such procedures as are established in this Statute.

2. Where there are grounds to believe that a person has committed a crime within the jurisdiction of the Court and that person is about to be questioned either by the Prosecutor, or by national authorities pursuant to a request made under Part 9, that person shall also have the following rights of which he or she shall be informed prior to being questioned:

a) Rätt att före förhöret bli underrättad om att det finns skäl att tro att han eller hon har gjort sig skyldig till ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion.

b) Rätt att vara tyst utan att tystnaden beaktas vid avgörande av frågan om skuld eller oskuld.

c) Rätt till rättsligt biträde efter eget fritt val eller, om personen inte har sådant biträde, att få sig anvisat rättsligt biträde i alla de fall då så krävs i rättvisans intresse och utan kostnad, om han eller hon inte har möjlighet att betala biträdet.

d) Rätt att bli hörd i närvaro av sin försvarare, såvida han eller hon inte frivilligt har avstått från rätten till försvarare.

Artikel 56

Förundersökningskammarens roll vid ett unikt undersökningstillfälle

1. a) Om åklagaren finner att en förundersökning erbjuder ett unikt tillfälle att uppta vittnesmål eller ett uttalande från ett vittne eller att undersöka, inhämta eller pröva bevisning som kanske inte är tillgänglig senare för rättegången, skall åklagaren informera förundersökningskammaren om detta.

b) I så fall får förundersökningskammaren på åklagarens begäran vidta de åtgärder som kan vara nödvändiga för att säkerställa effektiviteten och integriteten i förfarandet, och i synnerhet för att tillvarata försvarets rättigheter.

c) Om inte förundersökningskammaren bestämmer annat, skall åklagaren i samband med sådan förundersökning som avses i stycke a i denna punkt ge den som berövats friheten eller infunnit sig efter kallelse relevant information så att han eller hon skall kunna höras i saken.

2. De åtgärder som avses i punkt 1 b ovan kan vara följande:

a) att lämna rekommendationer eller besluta om vilket förfarande som skall följas,

b) att bestämma att protokoll skall föras vid förfarandet,

(a) To be informed, prior to being questioned, that there are grounds to believe that he or she has committed a crime within the jurisdiction of the Court;

(b) To remain silent, without such silence being a consideration in the determination of guilt or innocence;

(c) To have legal assistance of the person's choosing, or, if the person does not have legal assistance, to have legal assistance assigned to him or her, in any case where the interests of justice so require, and without payment by the person in any such case if the person does not have sufficient means to pay for it;

(d) To be questioned in the presence of counsel unless the person has voluntarily waived his or her right to counsel.

Article 56

Role of the Pre-Trial Chamber in relation to a unique investigative opportunity

1. (a) Where the Prosecutor considers an investigation to present a unique opportunity to take testimony or a statement from a witness or to examine, collect or test evidence, which may not be available subsequently for the purposes of a trial, the Prosecutor shall so inform the Pre-Trial Chamber.

(b) In that case, the Pre-Trial Chamber may, upon request of the Prosecutor, take such measures as may be necessary to ensure the efficiency and integrity of the proceedings and, in particular, to protect the rights of the defence.

(c) Unless the Pre-Trial Chamber orders otherwise, the Prosecutor shall provide the relevant information to the person who has been arrested or appeared in response to a summons in connection with the investigation referred to in subparagraph (a), in order that he or she may be heard on the matter.

2. The measures referred to in paragraph 1 (b) may include:

(a) Making recommendations or orders regarding procedures to be followed;

(b) Directing that a record be made of the proceedings;

c) att utse en sakkunnig att biträda,
 d) att ge försvararen för den som berövats friheten eller infunnit sig efter kallelse tillåtelse att delta eller, om frihetsberövandet eller inställelsen ännu inte har ägt rum eller, om ingen försvarare har utsetts, att utse en annan försvarare att närvara och företräda försvarets intressen,

e) att utse en av sina ledamöter, eller om så är nödvändigt, en annan tillgänglig domare i förundersöknings- eller rättegångs-avdelningen, att närvara och avge rekommendationer eller fatta beslut om inhämtande och säkrande av bevisning och hörande av personer,

f) att vidta sådana andra åtgärder som kan vara nödvändiga för att uppta eller säkra bevisning.

3. a) Om åklagaren inte har begärt åtgärder som avses i denna artikel men förundersökningskammaren anser sådana åtgärder vara nödvändiga för att säkra bevisning som den anser vara väsentliga för försvaret i rättegången, skall förundersökningskammaren samråda med åklagaren för att avgöra om åklagaren har goda skäl för sin underlåtenhet att begära att åtgärderna vidtas. Om förundersökningskammaren efter samrådet finner att åklagarens underlåtenhet att begära sådana åtgärder är omotiverad, får den vidta åtgärderna på eget initiativ.

b) Ett beslut av förundersökningskammaren att handla på eget initiativ med stöd av denna punkt får överklagas av åklagaren. Överklagandet skall behandlas med förtur.

4. Frågan om bevisning som säkrats eller inhämtats för rättegången i enlighet med denna artikel eller om protokollet kan tillåtas skall under rättegången avgöras i enlighet med artikel 69 och tillmätas det värde som rättegångskammaren bestämmer.

Artikel 57

Förundersökningskammarens uppgifter och befogenheter

1. Såvida inte annat föreskrivs i denna stadga, skall förundersökningskammaren fullgöra sina uppgifter i enlighet med be-

(c) Appointing an expert to assist;

(d) Authorizing counsel for a person who has been arrested, or appeared before the Court in response to a summons, to participate, or where there has not yet been such an arrest or appearance or counsel has not been designated, appointing another counsel to attend and represent the interests of the defence;

(e) Naming one of its members or, if necessary, another available judge of the Pre-Trial or Trial Division to observe and make recommendations or orders regarding the collection and preservation of evidence and the questioning of persons;

(f) Taking such other action as may be necessary to collect or preserve evidence.

3. (a) Where the Prosecutor has not sought measures pursuant to this article but the Pre-Trial Chamber considers that such measures are required to preserve evidence that it deems would be essential for the defence at trial, it shall consult with the Prosecutor as to whether there is good reason for the Prosecutor's failure to request the measures. If upon consultation, the Pre-Trial Chamber concludes that the Prosecutor's failure to request such measures is unjustified, the Pre-Trial Chamber may take such measures on its own initiative.

(b) A decision of the Pre-Trial Chamber to act on its own initiative under this paragraph may be appealed by the Prosecutor. The appeal shall be heard on an expedited basis.

4. The admissibility of evidence preserved or collected for trial pursuant to this article, or the record thereof, shall be governed at trial by article 69, and given such weight as determined by the Trial Chamber.

Article 57

Functions and powers of the Pre-Trial Chamber

1. Unless otherwise provided in this Statute, the Pre-Trial Chamber shall exercise its functions in accordance with the provisions

stämmeleserna i denna artikel.

2. a) För beslut meddelade av förundersökningskammaren med stöd av artiklarna 15, 18, 19, 54.2, 61.7 och 72 krävs instämmande av en majoritet av kammarens domare.

b) I alla övriga fall får en ensam domare i förundersökningskammaren fullgöra de uppgifter som föreskrivs i denna stadga, såvida inte annat föreskrivs i bevis- och förfarandereglerne eller av en majoritet av förundersökningskammarens ledamöter.

3. Utöver sina övriga uppgifter enligt denna stadga får förundersökningskammaren

a) på begäran av åklagaren meddela de beslut och utfärda de förelägganden som är nödvändiga för en förundersökning,

b) på begäran av en person som har berövats friheten eller infunnit sig efter kallelse enligt artikel 58 meddela de beslut, innefattande de åtgärder som avses i artikel 56, eller söka det samarbete i enlighet med del 9 som kan behövas för att bistå personen med att förbereda sitt försvar,

c) om så behövs, säkerställa brottsoffers och vittnens säkerhet och frid, säkra bevisning och skydda personer som har berövats friheten eller infunnit sig efter kallelse samt skydda uppgifter som berör nationell säkerhet,

d) ge åklagaren tillåtelse att genomföra bestämda undersökningsåtgärder inom en stadgeparts territorium utan att ha försäkrat sig om denna stats samarbete i enlighet med del 9, om förundersökningskammaren har funnit, med hänsyn till den berörda statens inställning när så är möjligt, att staten i det fallet uppenbart saknar förmåga att efterkomma en framställning om samarbete beroende på att det inte finns någon myndighet eller någon del av dess rättssystem som är behörig att genomföra framställningen om samarbete enligt del 9,

e) söka samarbete med stater i enlighet med artikel 93.1 k för att vidta skyddsåtgärder med sikte på förverkande, särskilt i brottsoffrens slutliga intresse, i de fall ett häkttningsbeslut eller en kallelse har utfärdats med stöd av artikel 58 och med veder-

of this article.

2. (a) Orders or rulings of the Pre-Trial Chamber issued under articles 15, 18, 19, 54, paragraph 2, 61, paragraph 7, and 72 must be concurred in by a majority of its judges.

(b) In all other cases, a single judge of the Pre-Trial Chamber may exercise the functions provided for in this Statute, unless otherwise provided for in the Rules of Procedure and Evidence or by a majority of the Pre-Trial Chamber.

3. In addition to its other functions under this Statute, the Pre-Trial Chamber may:

(a) At the request of the Prosecutor, issue such orders and warrants as may be required for the purposes of an investigation;

(b) Upon the request of a person who has been arrested or has appeared pursuant to a summons under article 58, issue such orders, including measures such as those described in article 56, or seek such cooperation pursuant to Part 9 as may be necessary to assist the person in the preparation of his or her defence;

(c) Where necessary, provide for the protection and privacy of victims and witnesses, the preservation of evidence, the protection of persons who have been arrested or appeared in response to a summons, and the protection of national security information;

(d) Authorize the Prosecutor to take specific investigative steps within the territory of a State Party without having secured the cooperation of that State under Part 9 if, whenever possible having regard to the views of the State concerned, the Pre-Trial Chamber has determined in that case that the State is clearly unable to execute a request for cooperation due to the unavailability of any authority or any component of its judicial system competent to execute the request for cooperation under Part 9.

(e) Where a warrant of arrest or a summons has been issued under article 58, and having due regard to the strength of the evidence and the rights of the parties concerned, as provided for in this Statute and the Rules of Procedure and Evidence, seek

börlig hänsyn till bevisningens styrka och de berörda parternas rättigheter enligt föreskrifterna i denna stadga och bevis- och förfarandereglererna.

Artikel 58

Förundersökningskammarens utfärdande av häkttningsbeslut eller kallelse till inställelse inför Domstolen

1. När som helst sedan en förundersökning har inletts skall förundersökningskammaren på framställning av åklagaren utfärda ett häkttningsbeslut avseende en person om förundersökningskammaren, efter att ha prövat ansökan och bevisningen eller andra upplysningar som lämnats av åklagaren, har förväntat sig om att

a) det finns skälig anledning att anta att personen har gjort sig skyldig till ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion, och

b) det förefaller vara nödvändigt att personen berövas friheten

i) för att säkerställa att personen infinner sig vid rättegången,

ii) för att säkerställa att personen inte hindrar eller äventyrar förundersökningen eller rättegången, eller

iii) för att, i förekommande fall, hindra att personen fortsätter att begå brottet i fråga eller därmed sammanbundet brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion och som följer av samma omständigheter.

2. Åklagarens framställning skall innehålla

a) personens namn och annan information av betydelse för identifieringen,

b) en detaljerad hänvisning till de brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion, som personen påstås ha begått,

c) en kortfattad redogörelse för de omständigheter som påstås utgöra dessa brott,

d) en sammanställning av den bevisning och de andra upplysningar som ger skälig anledning att anta att personen har begått dessa brott, och

e) skälen för att åklagaren anser ett frihetsberövande vara nödvändigt.

the cooperation of States pursuant to article 93, paragraph 1 (k), to take protective measures for the purpose of forfeiture in particular for the ultimate benefit of victims.

Article 58

Issuance by the Pre-Trial Chamber of a warrant of arrest or a summons to appear

1. At any time after the initiation of an investigation, the Pre-Trial Chamber shall, on the application of the Prosecutor, issue a warrant of arrest of a person if, having examined the application and the evidence or other information submitted by the Prosecutor, it is satisfied that:

(a) There are reasonable grounds to believe that the person has committed a crime within the jurisdiction of the Court; and

(b) The arrest of the person appears necessary:

(i) To ensure the person's appearance at trial,

(ii) To ensure that the person does not obstruct or endanger the investigation or the court proceedings, or

(iii) Where applicable, to prevent the person from continuing with the commission of that crime or a related crime which is within the jurisdiction of the Court and which arises out of the same circumstances.

2. The application of the Prosecutor shall contain:

(a) The name of the person and any other relevant identifying information;

(b) A specific reference to the crimes within the jurisdiction of the Court which the person is alleged to have committed;

(c) A concise statement of the facts which are alleged to constitute those crimes;

(d) A summary of the evidence and any other information which establish reasonable grounds to believe that the person committed those crimes; and

(e) The reason why the Prosecutor believes that the arrest of the person is necessary.

3. Ett häkttningsbeslut skall innehålla
a) personens namn och annan information av betydelse för identifieringen,

b) en detaljerad hänvisning till de brott inom Domstolens jurisdiktion för vilka personen begärs häktad, och

c) en kortfattad redogörelse för de omständigheter som påstås utgöra dessa brott.

4. Häkttningsbeslutet skall gälla till dess att Domstolen beslutar annat.

5. Domstolen får med stöd av häkttningsbeslutet begära personen provisoriskt anhållen eller anhållen och överlämnad i enlighet med del 9.

6. Åklagaren får begära att förundersökningskammaren ändrar häkttningsbeslutet genom förändring av eller tillägg till de brott som där anges. Förundersökningskammaren skall ändra häkttningsbeslutet när den har förväntat sig om att det finns skäl原因 anledning att anta att personen har gjort sig skyldig till de förändrade eller tillagda brotten.

7. I stället för att begära ett häkttningsbeslut får åklagaren ansöka om att förundersökningskammaren utfärda en kallelse för personen att inställa sig inför Domstolen. Om förundersökningskammaren är förvisad om att det finns skäl原因 anledning att anta att personen har begått de påstådda brotten och att en kallelse är tillräcklig för att säkerställa att personen infinner sig, skall den utfärda en kallelse med eller utan andra villkor om frihetsinskränkningar (andra än häktning), om detta förekommer i nationell rätt. Kallelsen skall innehålla följande:

a) personens namn och annan relevant information för identifieringen,

b) uppgift om den dag personen skall infinna sig,

c) en detaljerad hänvisning till de brott inom Domstolens jurisdiktion, som personen påstås ha begått, och

d) en kortfattad redogörelse för de omständigheter som påstås utgöra dessa brott.

Kallelsen skall delges personen i fråga.

3. The warrant of arrest shall contain:

(a) The name of the person and any other relevant identifying information;

(b) A specific reference to the crimes within the jurisdiction of the Court for which the person's arrest is sought; and

(c) A concise statement of the facts which are alleged to constitute those crimes.

4. The warrant of arrest shall remain in effect until otherwise ordered by the Court.

5. On the basis of the warrant of arrest, the Court may request the provisional arrest or the arrest and surrender of the person under Part 9.

6. The Prosecutor may request the Pre-Trial Chamber to amend the warrant of arrest by modifying or adding to the crimes specified therein. The Pre-Trial Chamber shall so amend the warrant if it is satisfied that there are reasonable grounds to believe that the person committed the modified or additional crimes.

7. As an alternative to seeking a warrant of arrest, the Prosecutor may submit an application requesting that the Pre-Trial Chamber issue a summons for the person to appear. If the Pre-Trial Chamber is satisfied that there are reasonable grounds to believe that the person committed the crime alleged and that a summons is sufficient to ensure the person's appearance, it shall issue the summons, with or without conditions restricting liberty (other than detention) if provided for by national law, for the person to appear. The summons shall contain:

(a) The name of the person and any other relevant identifying information;

(b) The specified date on which the person is to appear;

(c) A specific reference to the crimes within the jurisdiction of the Court which the person is alleged to have committed; and

(d) A concise statement of the facts which are alleged to constitute the crime.

The summons shall be served on the person.

Artikel 59

Article 59

*Förfarande i förvarsstaten vid ett frihetsberövande**Arrest proceedings in the custodial State*

1. En stadgepart som har mottagit en framställning om provisoriskt anhållande eller anhållande och överlämnande skall omedelbart vidta åtgärder för att gripa personen i fråga i enlighet med sina lagar och bestämmelserna i del 9.

2. Den som har berövats friheten skall ofördröjligen ställas inför den behöriga rättsliga myndigheten i förvarsstaten som, i enlighet med lagen i den staten, skall fastställa

a) att häktningsbeslutet avser personen i fråga,

b) att personen har berövats friheten enligt gällande regler, och

c) att personens rättigheter har respekterats.

3. Den som har berövats friheten skall ha rätt att hos behörig myndighet i förvarsstaten begära tillfällig frigivning i avvaktan på överlämnande.

4. Den behöriga myndigheten i förvarsstaten skall när den avgör en sådan framställning ta ställning till om det mot bakgrund av de påstådda brottens svårhetsgrad föreligger sådana brådskande och extraordinära förhållanden som motiverar tillfällig frigivning och om det finns nödvändiga garantier för att tillförsäkra att förvarsstaten kan uppfylla sin skyldighet att överlämna personen till Domstolen. Det skall inte tillkomma den behöriga myndigheten i förvarsstaten att avgöra om häktningsbeslutet har utfärdats på ett riktigt sätt i enlighet med artikel 58.1 a och b.

5. Förundersökningskammaren skall underrättas om varje framställning om tillfällig frigivning och lämna rekommendationer till den behöriga myndigheten i förvarsstaten. Den behöriga myndigheten i förvarsstaten skall fullt ut beakta sådana rekommendationer inklusive eventuella rekommendationer om åtgärder för att förhindra att personen avviker innan myndigheten fattar sitt beslut.

6. Om personen frigges tillfälligt, får förundersökningskammaren begära regel-

1. A State Party which has received a request for provisional arrest or for arrest and surrender shall immediately take steps to arrest the person in question in accordance with its laws and the provisions of Part 9.

2. A person arrested shall be brought promptly before the competent judicial authority in the custodial State which shall determine, in accordance with the law of that State, that:

(a) The warrant applies to that person;

(b) The person has been arrested in accordance with the proper process; and

(c) The person's rights have been respected.

3. The person arrested shall have the right to apply to the competent authority in the custodial State for interim release pending surrender.

4. In reaching a decision on any such application, the competent authority in the custodial State shall consider whether, given the gravity of the alleged crimes, there are urgent and exceptional circumstances to justify interim release and whether necessary safeguards exist to ensure that the custodial State can fulfil its duty to surrender the person to the Court. It shall not be open to the competent authority of the custodial State to consider whether the warrant of arrest was properly issued in accordance with article 58, paragraph 1 (a) and (b).

5. The Pre-Trial Chamber shall be notified of any request for interim release and shall make recommendations to the competent authority in the custodial State. The competent authority in the custodial State shall give full consideration to such recommendations, including any recommendations on measures to prevent the escape of the person, before rendering its decision.

6. If the person is granted interim release, the Pre-Trial Chamber may request periodic

bundna rapporter om den tillfälliga frigivningen.

7. När det föreligger ett beslut om överlämnande från förvarsstaten, skall personen så snart som möjligt överlämnas till Domstolen.

Artikel 60

Inledande förfaranden inför Domstolen

1. När personen har överlämnats till Domstolen, eller infunnit sig där frivilligt eller efter kallelse, skall förundersökningskammaren förvissa sig om att personen har blivit underrättad om de brott som han eller hon påstås ha gjort sig skyldig till och om sina rättigheter enligt denna stadga, inklusive rätten att begära tillfällig frigivning i avvaktan på rättegång.

2. Den person för vilken ett häkttningsbeslut har utfärdats får begära att tillfälligt bli försatt på fri fot i avvaktan på rättegång. Om förundersökningskammaren har förvisat sig om att de villkor som föreskrivs i artikel 58.1 är uppfyllda, skall personen fortsätta att vara häktad. I annat fall skall förundersökningskammaren frige personen med eller utan villkor.

3. Förundersökningskammaren skall regelbundet ompröva sitt beslut om frigivning eller frihetsberövande av personen och får när som helst göra detta på begäran av åklagaren eller personen i fråga. Vid en sådan prövning får förundersökningskammaren ändra sitt beslut om frihetsberövande, frigivning eller villkoren för frigivning, om den finner att så krävs på grund av ändrade förhållanden.

4. Förundersökningskammaren skall säkerställa att ingen är berövad friheten under oskäligt lång tid före rättegången på grund av en omotiverad försening från åklagarens sida. Om en sådan försening uppstår, skall Domstolen överväga att frige personen med eller utan villkor.

5. Förundersökningskammaren får, om det är nödvändigt, utfärda ett häkttningsbeslut för att försäkra sig om att en person som har frigetts infinner sig.

reports on the status of the interim release.

7. Once ordered to be surrendered by the custodial State, the person shall be delivered to the Court as soon as possible.

Article 60

Initial proceedings before the Court

1. Upon the surrender of the person to the Court, or the person's appearance before the Court voluntarily or pursuant to a summons, the Pre-Trial Chamber shall satisfy itself that the person has been informed of the crimes which he or she is alleged to have committed, and of his or her rights under this Statute, including the right to apply for interim release pending trial.

2. A person subject to a warrant of arrest may apply for interim release pending trial. If the Pre-Trial Chamber is satisfied that the conditions set forth in article 58, paragraph 1, are met, the person shall continue to be detained. If it is not so satisfied, the Pre-Trial Chamber shall release the person, with or without conditions.

3. The Pre-Trial Chamber shall periodically review its ruling on the release or detention of the person, and may do so at any time on the request of the Prosecutor or the person. Upon such review, it may modify its ruling as to detention, release or conditions of release, if it is satisfied that changed circumstances so require.

4. The Pre-Trial Chamber shall ensure that a person is not detained for an unreasonable period prior to trial due to inexcusable delay by the Prosecutor. If such delay occurs, the Court shall consider releasing the person, with or without conditions.

5. If necessary, the Pre-Trial Chamber may issue a warrant of arrest to secure the presence of a person who has been released.

Artikel 61

Bekräftelse av åtalpunkter före rättegång

1. Med förbehåll för bestämmelserna i punkt 2 i denna artikel skall förundersökningskammaren inom skälig tid efter det att personen har överlämnats till eller frivilligt infunnit sig vid Domstolen, hålla en förhandling för att bekräfta de åtalpunkter som åklagaren avser att lägga till grund för lagföreläggning. Förhandlingen skall äga rum i närvaro av åklagaren och den anklagade samt hans eller hennes försvarare.

2. Förundersökningskammaren får på begäran av åklagaren eller på eget initiativ hålla en förhandling i den anklagades frånvaro för att bekräfta de åtalpunkter som åklagaren avser att lägga till grund för lagföreläggning, om den anklagade har

a) avstått från sin rätt att vara närvarande, eller

b) avvikit eller inte kan påträffas och alla skäliga åtgärder har vidtagits för att säkerställa att personen skall inställa sig inför Domstolen för att informera honom eller henne om åtalpunkterna och om att en förhandling kommer att hållas för att bekräfta dessa åtalpunkter.

I så fall skall personen företräddas av en försvarare om förundersökningskammaren finner att detta ligger i rättvisans intresse.

3. Inom skälig tid före förhandlingen skall personen

a) få en kopia av den handling som innehåller de åtalpunkter som åklagaren avser lägga till grund för lagföreläggning,

b) få information om den bevisning som åklagaren avser åberopa i rättegången.

Förundersökningskammaren får förordna om utlämnande av information för förhandlingen.

4. Före förhandlingen får åklagaren fortsätta förundersökningen och ändra eller återta åtalpunkter. Den anklagade skall i skälig tid före förhandlingen underrättas om eventuella ändringar eller återtagande av åtalpunkter. Om åtalpunkter återtas, skall åklagaren underrätta förundersöknings-

Article 61

Confirmation of the charges before trial

1. Subject to the provisions of paragraph 2, within a reasonable time after the person's surrender or voluntary appearance before the Court, the Pre-Trial Chamber shall hold a hearing to confirm the charges on which the Prosecutor intends to seek trial. The hearing shall be held in the presence of the Prosecutor and the person charged, as well as his or her counsel.

2. The Pre-Trial Chamber may, upon request of the Prosecutor or on its own motion, hold a hearing in the absence of the person charged to confirm the charges on which the Prosecutor intends to seek trial when the person has:

(a) Waived his or her right to be present; or

(b) Fled or cannot be found and all reasonable steps have been taken to secure his or her appearance before the Court and to inform the person of the charges and that a hearing to confirm those charges will be held.

In that case, the person shall be represented by counsel where the Pre-Trial Chamber determines that it is in the interests of justice.

3. Within a reasonable time before the hearing, the person shall:

(a) Be provided with a copy of the document containing the charges on which the Prosecutor intends to bring the person to trial; and

(b) Be informed of the evidence on which the Prosecutor intends to rely at the hearing.

The Pre-Trial Chamber may issue orders regarding the disclosure of information for the purposes of the hearing.

4. Before the hearing, the Prosecutor may continue the investigation and may amend or withdraw any charges. The person shall be given reasonable notice before the hearing of any amendment to or withdrawal of charges. In case of a withdrawal of charges, the Prosecutor shall notify the Pre-Trial

kammaren och ange skälen härför.

5. Vid förhandlingen skall åklagaren underbygga varje åtalspunkt med bevisning som är tillräcklig för att fastställa att det finns väsentliga skäl att anta att den anklagade har gjort sig skyldig till de brott som han eller hon anklagas för. Åklagaren får skriftliga bevis eller sammanställningar och behöver inte kalla vittnen som förväntas vittna vid huvudförhandlingen.

6. Vid förhandlingen får den anklagade

- a) resa invändningar mot åtalspunkterna,
- b) bestrida bevisning som framläggs av åklagaren, och
- c) framlägga bevisning.

7. På grundval av förhandlingen skall förundersökningskammaren avgöra om det finns tillräcklig bevisning för att fastställa att det föreligger väsentliga skäl att anta att den anklagade har gjort sig skyldig till vart och ett av de brott som han eller hon åtalas för. Med stöd av detta avgörande skall förundersökningskammaren

a) bekräfta de åtalspunkter beträffande vilka den har funnit att det finns tillräcklig bevisning och hänvisa personen till en rättegångskammare för huvudförhandling beträffande de bekräftade åtalspunkterna,

b) avvisa de åtalspunkter beträffande vilka den har funnit att det inte finns tillräckliga bevis,

c) ajournera förhandlingen och uppmana åklagaren att överväga

i) att framlägga ytterligare bevisning eller fortsätta utredningen av en viss åtalspunkt, eller

ii) att ändra en åtalspunkt därför att den framlagda bevisningen förefaller tyda på att ett annat brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion har begåtts.

8. Om förundersökningskammaren avvisar en åtalspunkt, skall det inte hindra åklagaren från att senare begära att åtalspunkten bekräftas om begäran stöds av ny bevisning.

9. Sedan åtalspunkterna har bekräftats och innan huvudförhandlingen inleds får åklagaren, med förundersökningskammarens tillstånd och efter att ha underrättat den tilltalade, ändra åtalet. Om åklagaren vill lägga till nya åtalspunkter eller ersätta dem med allvarligare åtalspunkter, måste en förhand-

Chamber of the reasons for the withdrawal.

5. At the hearing, the Prosecutor shall support each charge with sufficient evidence to establish substantial grounds to believe that the person committed the crime charged. The Prosecutor may rely on documentary or summary evidence and need not call the witnesses expected to testify at the trial.

6. At the hearing, the person may:

- (a) Object to the charges;
- (b) Challenge the evidence presented by the Prosecutor; and
- (c) Present evidence.

7. The Pre-Trial Chamber shall, on the basis of the hearing, determine whether there is sufficient evidence to establish substantial grounds to believe that the person committed each of the crimes charged. Based on its determination, the Pre-Trial Chamber shall:

(a) Confirm those charges in relation to which it has determined that there is sufficient evidence, and commit the person to a Trial Chamber for trial on the charges as confirmed;

(b) Decline to confirm those charges in relation to which it has determined that there is insufficient evidence;

(c) Adjourn the hearing and request the Prosecutor to consider:

(i) Providing further evidence or conducting further investigation with respect to a particular charge; or

(ii) Amending a charge because the evidence submitted appears to establish a different crime within the jurisdiction of the Court.

8. Where the Pre-Trial Chamber declines to confirm a charge, the Prosecutor shall not be precluded from subsequently requesting its confirmation if the request is supported by additional evidence.

9. After the charges are confirmed and before the trial has begun, the Prosecutor may, with the permission of the Pre-Trial Chamber and after notice to the accused, amend the charges. If the Prosecutor seeks to add additional charges or to substitute more serious charges, a hearing under this article to

ling enligt denna artikel äga rum för att bekräfta dessa åtalpunkter. När huvudförhandlingen har inletts får åklagaren, med rättegångskammarens tillstånd, återta åtalpunkter.

10. Tidigare meddelade beslut skall upphöra att gälla med avseende på åtalpunkter som inte har bekräftats av förundersökningskammaren eller som har återtagits av åklagaren.

11. Så snart åtalpunkterna har bekräftats i enlighet med denna artikel skall presidiet inrätta en rättegångskammare som, med förbehåll för punkt 9 i denna artikel och artikel 64.4, skall ansvara för genomförandet av det följande förfarandet och som får fullgöra alla de av förundersökningskammarens uppgifter som är relevanta och kan tillämpas i det förfarandet.

confirm those charges must be held. After commencement of the trial, the Prosecutor may, with the permission of the Trial Chamber, withdraw the charges.

10. Any warrant previously issued shall cease to have effect with respect to any charges which have not been confirmed by the Pre-Trial Chamber or which have been withdrawn by the Prosecutor.

11. Once the charges have been confirmed in accordance with this article, the Presidency shall constitute a Trial Chamber which, subject to paragraph 9 and to article 64, paragraph 4, shall be responsible for the conduct of subsequent proceedings and may exercise any function of the Pre-Trial Chamber that is relevant and capable of application in those proceedings.

DEL 6

RÄTTEGÅNGEN

Artikel 62

Rättegångsort

Om inte annat beslutas, skall Domstolens säte vara rättegångsort.

Artikel 63

Den tilltalades närvaro vid huvudförhandlingen

1. Den tilltalade skall vara närvarande vid huvudförhandlingen.

2. Om den tilltalade under sin närvaro inför Domstolen varaktigt stör förhandlingarna, får rättegångskammaren avlägsna den tilltalade och skall vidta åtgärder så att han eller hon från en plats utanför förhandlingssalen skall kunna följa förhandlingarna och ge sin försvarare instruktioner, om så behövs med användande av kommunikationsteknik. Sådana åtgärder skall endast vidtas i undantagsfall och först sedan andra skäliga alternativ har befunnits vara otillräckliga och endast under den tid som är

PART 6

THE TRIAL

Article 62

Place of trial

Unless otherwise decided, the place of the trial shall be the seat of the Court.

Article 63

Trial in the presence of the accused

1. The accused shall be present during the trial.

2. If the accused, being present before the Court, continues to disrupt the trial, the Trial Chamber may remove the accused and shall make provision for him or her to observe the trial and instruct counsel from outside the courtroom, through the use of communications technology, if required. Such measures shall be taken only in exceptional circumstances after other reasonable alternatives have proved inadequate, and only for such duration as is strictly required.

absolut nödvändig.

Artikel 64

Rättegångskammarens uppgifter och befogenheter

1. Rättegångskammarens uppgifter och befogenheter enligt denna artikel skall utövas i enlighet med denna stadga och bevis- och förfarandereglerna.

2. Rättegångskammaren skall tillse att rättegången är opartisk och effektiv och att den genomförs på ett sådant sätt att den tilltalades rättigheter till fullo respekteras och att skyddet av brottsoffer och vittnen vederbörligen beaktas.

3. När en rättegångskammare får sig tilldelat ett mål för handläggning i enlighet med denna stadga skall den

a) överlägga med stadgeparterna och anta de förfaranden som behövs för att handläggningen skall kunna genomföras opartiskt och effektivt,

b) bestämma vilket eller vilka språk som skall användas vid rättegången, och

c) med förbehåll för andra tillämpliga bestämmelser i denna stadga, tillse att handlingar och uppgifter som inte tidigare har lämnats ut framläggs i så god tid före huvudförhandlingen att godtagbara förberedelser möjliggörs.

4. Rättegångskammaren får, i den mån det behövs för att den skall kunna fungera på ett effektivt och opartiskt sätt, hänskjuta preliminära frågor till förundersökningskammaren eller, om det är nödvändigt, till en annan tillgänglig domare i förundersökningsavdelningen.

5. Om det är lämpligt får rättegångskammaren, efter underrättelse till parterna, besluta om att förena eller separera handläggningen av åtal mot mer än en tilltalad.

6. Vid fullgörandet av sina uppgifter före eller under huvudförhandlingen får rättegångskammaren, om det behövs,

a) fullgöra alla förundersökningskammarens uppgifter som avses i artikel 61.11,

b) påfordra närvaro och vittnesmål av

Article 64

Functions and powers of the Trial Chamber

1. The functions and powers of the Trial Chamber set out in this article shall be exercised in accordance with this Statute and the Rules of Procedure and Evidence.

2. The Trial Chamber shall ensure that a trial is fair and expeditious and is conducted with full respect for the rights of the accused and due regard for the protection of victims and witnesses.

3. Upon assignment of a case for trial in accordance with this Statute, the Trial Chamber assigned to deal with the case shall:

(a) Confer with the parties and adopt such procedures as are necessary to facilitate the fair and expeditious conduct of the proceedings;

(b) Determine the language or languages to be used at trial; and

(c) Subject to any other relevant provisions of this Statute, provide for disclosure of documents or information not previously disclosed, sufficiently in advance of the commencement of the trial to enable adequate preparation for trial.

4. The Trial Chamber may, if necessary for its effective and fair functioning, refer preliminary issues to the Pre-Trial Chamber or, if necessary, to another available judge of the Pre-Trial Division.

5. Upon notice to the parties, the Trial Chamber may, as appropriate, direct that there be joinder or severance in respect of charges against more than one accused.

6. In performing its functions prior to trial or during the course of a trial, the Trial Chamber may, as necessary:

(a) Exercise any functions of the Pre-Trial Chamber referred to in article 61, paragraph 11;

(b) Require the attendance and testimony

vittnen samt framläggande av handlingar och annan bevisning genom att, i den mån det behövs, få hjälp av stater i enlighet med denna stadga,

c) sörja för skyddet av sekretessbelagda uppgifter,

d) bestämma om bevisupptagning utöver vad som inhämtats före eller framlagts av parterna under huvudförhandlingen,

e) sörja för skyddet av den tilltalade, vittnena och brottsoffren,

f) besluta i alla övriga relevanta frågor.

7. Rättegången skall vara offentlig. Rättegångskammaren kan dock besluta att särskilda omständigheter kräver att vissa förfaranden hålls inom stängda dörrar för de ändamål som avses i artikel 68 eller för att skydda hemliga eller känsliga uppgifter som skall framläggas som bevis.

8. a) Vid huvudförhandlingens början skall rättegångskammaren tillse att den tilltalade för sig får upplästa de åtalpunkter som tidigare har bekräftats av förundersökningskammaren. Rättegångskammaren skall förvissa sig om att den tilltalade förstår innebörden av åtalet. Rättegångskammaren skall ge den tilltalade tillfälle att erkänna sig skyldig i enlighet med artikel 65 eller att förklara sig icke skyldig.

b) Under rättegången får rättsens ordförande ge anvisningar för hur förfarandet skall genomföras och därvid säkerställa att det genomförs på ett rättvist och opartiskt sätt. Med förbehåll för eventuella anvisningar av rättsens ordförande får parterna framlägga bevisning i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

9. Rättegångskammaren skall bland annat ha befogenhet att på begäran av en part eller på eget initiativ

a) avgöra om bevisning skall tillåtas och är relevant,

b) vidta alla åtgärder som behövs för att upprätthålla ordningen under förhandlingen.

10. Rättegångskammaren skall tillse att ett fullständigt protokoll förs över rättegången som på ett riktigt sätt återger förhandlingarna och att det bibehålls och förvaras av registratören.

of witnesses and production of documents and other evidence by obtaining, if necessary, the assistance of States as provided in this Statute;

(c) Provide for the protection of confidential information;

(d) Order the production of evidence in addition to that already collected prior to the trial or presented during the trial by the parties;

(e) Provide for the protection of the accused, witnesses and victims; and

(f) Rule on any other relevant matters.

7. The trial shall be held in public. The Trial Chamber may, however, determine that special circumstances require that certain proceedings be in closed session for the purposes set forth in article 68, or to protect confidential or sensitive information to be given in evidence.

8. (a) At the commencement of the trial, the Trial Chamber shall have read to the accused the charges previously confirmed by the Pre-Trial Chamber. The Trial Chamber shall satisfy itself that the accused understands the nature of the charges. It shall afford him or her the opportunity to make an admission of guilt in accordance with article 65 or to plead not guilty.

(b) At the trial, the presiding judge may give directions for the conduct of proceedings, including to ensure that they are conducted in a fair and impartial manner. Subject to any directions of the presiding judge, the parties may submit evidence in accordance with the provisions of this Statute.

9. The Trial Chamber shall have, inter alia, the power on application of a party or on its own motion to:

(a) Rule on the admissibility or relevance of evidence; and

(b) Take all necessary steps to maintain order in the course of a hearing.

10. The Trial Chamber shall ensure that a complete record of the trial, which accurately reflects the proceedings, is made and that it is maintained and preserved by the Registrar.

Artikel 65

Förfarande om en tilltalad erkänner sig skyldig

1. Om en tilltalad erkänner sig skyldig enligt artikel 64.8 a, skall rättegångskammaren avgöra om

a) den tilltalade förstår innebörden och följderna av sitt erkännande,

b) den tilltalade har gjort erkännandet frivilligt efter tillräckligt samråd med sin försvarare, och

c) erkännandet stöds av omständigheterna i målet som de framgår av

i) de åtalpunkter som har framlagts av åklagaren och erkänts av den tilltalade,

ii) material framlagt av åklagaren som åtföljer åtalet och som den tilltalade godtar, och

iii) varje annat bevis såsom vittnesmål framlagda av åklagaren eller av den tilltalade.

2. Om rättegångskammaren är förvissad att de villkor som nämns i punkt 1 är uppfyllda, skall den anse att erkännandet tillsammans med eventuell ytterligare framlagd bevisning visar att alla de väsentliga omständigheter som fordras för att bevisa det brott som erkännandet avser och får fälla den tilltalade till ansvar för detta brott.

3. Om rättegångskammaren inte är förvissad om att de villkor som nämns i punkt 1 är uppfyllda, skall den anse att erkännandet inte har avgetts och bestämma att rättegången skall fullföljas i enlighet med det vanliga förfarande som föreskrivs i denna stadga och får hänskjuta målet till en annan rättegångskammare.

4. Om rättegångskammaren anser att en mer fullständig presentation av omständigheterna i målet är påkallad i rättvisans intresse, särskilt med hänsyn till brottsoffrens intressen, får den

a) uppmana åklagaren att framlägga ytterligare bevisning, däribland vittnesmål, eller

b) besluta att fortsätta rättegången i enlighet med det vanliga förfarande som föreskrivs i denna stadga, varvid den skall anse

Article 65

Proceedings on an admission of guilt

1. Where the accused makes an admission of guilt pursuant to article 64, paragraph 8 (a), the Trial Chamber shall determine whether:

(a) The accused understands the nature and consequences of the admission of guilt;

(b) The admission is voluntarily made by the accused after sufficient consultation with defence counsel; and

(c) The admission of guilt is supported by the facts of the case that are contained in:

(i) The charges brought by the Prosecutor and admitted by the accused;

(ii) Any materials presented by the Prosecutor which supplement the charges and which the accused accepts; and

(iii) Any other evidence, such as the testimony of witnesses, presented by the Prosecutor or the accused.

2. Where the Trial Chamber is satisfied that the matters referred to in paragraph 1 are established, it shall consider the admission of guilt, together with any additional evidence presented, as establishing all the essential facts that are required to prove the crime to which the admission of guilt relates, and may convict the accused of that crime.

3. Where the Trial Chamber is not satisfied that the matters referred to in paragraph 1 are established, it shall consider the admission of guilt as not having been made, in which case it shall order that the trial be continued under the ordinary trial procedures provided by this Statute and may remit the case to another Trial Chamber.

4. Where the Trial Chamber is of the opinion that a more complete presentation of the facts of the case is required in the interests of justice, in particular the interests of the victims, the Trial Chamber may:

(a) Request the Prosecutor to present additional evidence, including the testimony of witnesses; or

(b) Order that the trial be continued under the ordinary trial procedures provided by this Statute, in which case it shall consider

att erkännandet inte har avgetts och får hänskjuta målet till en annan rättegångskammare.

5. Ingen diskussion mellan åklagaren och försvaret om ändring av åtalpunkterna, erkännande av skuld eller straff som skall ådömas skall vara bindande för Domstolen.

Artikel 66

Oskyldighetspresumption

1. Var och en skall anses vara oskyldig till dess Domstolen har funnit honom eller henne skyldig i enlighet med tillämplig lag.

2. Det åligger åklagaren att bevisa att en tilltalad är skyldig.

3. För att en tilltalad skall dömas för brott måste Domstolen vara övertygad om den tilltalades skuld bortom varje rimligt tvivel.

Artikel 67

Den tilltalades rättigheter

1. Vid prövningen av anklagelser skall den tilltalade ha rätt till offentlig rättegång, varvid bestämmelserna i denna stadga skall beaktas, till en rättvis och opartisk rättegång samt till följande minimigarantier utan åtskillnad:

a) att omedelbart och i detalj bli underrättad om åtalets beskaffenhet, orsak och innehåll på ett språk som den tilltalade till fullo förstår och talar,

b) att ha tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar och att kunna överlägga fritt och i förtrolighet med en försvarare som den tilltalade själv har valt,

c) att få sin sak prövad utan onödigt tidsutdräkt,

d) att, med förbehåll för bestämmelserna i artikel 63.2, närvara vid huvudförhandlingen, att försvara sig personligen eller genom ett rättegångsbiträde efter eget fritt val, att, om han eller hon inte har ett rättegångsbiträde, bli informerad om denna rättighet samt att få sig anvisad sådant biträde av Domstolen i alla de fall när så krävs i rättvisans intresse och kostnadsfritt, om den till-

the admission of guilt as not having been made and may remit the case to another Trial Chamber.

5. Any discussions between the Prosecutor and the defence regarding modification of the charges, the admission of guilt or the penalty to be imposed shall not be binding on the Court.

Article 66

Presumption of innocence

1. Everyone shall be presumed innocent until proved guilty before the Court in accordance with the applicable law.

2. The onus is on the Prosecutor to prove the guilt of the accused.

3. In order to convict the accused, the Court must be convinced of the guilt of the accused beyond reasonable doubt.

Article 67

Rights of the accused

1. In the determination of any charge, the accused shall be entitled to a public hearing, having regard to the provisions of this Statute, to a fair hearing conducted impartially, and to the following minimum guarantees, in full equality:

(a) To be informed promptly and in detail of the nature, cause and content of the charge, in a language which the accused fully understands and speaks;

(b) To have adequate time and facilities for the preparation of the defence and to communicate freely with counsel of the accused's choosing in confidence;

(c) To be tried without undue delay;

(d) Subject to article 63, paragraph 2, to be present at the trial, to conduct the defence in person or through legal assistance of the accused's choosing, to be informed, if the accused does not have legal assistance, of this right and to have legal assistance assigned by the Court in any case where the interests of justice so require, and without payment if the accused lacks sufficient

talade saknar erforderliga medel att betala för sådant,

e) att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom eller henne och att för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda under samma villkor som vittnen åberopade mot honom eller henne; den tilltalade skall också ha rätt att åberopa grunder och framlägga annan bevisning till sitt försvar som är tillåtna enligt denna stadga,

f) att kostnadsfritt ha biträde av en kompetent tolk och till sådana översättningar som är nödvändiga för att uppfylla kravet på opartiskhet om någon del av förfarandet eller sådana handlingar som framläggs inför Domstolen inte genomförs eller är avfattade på ett språk som den tilltalade till fullo förstår och talar,

g) att inte tvingas att vittna eller erkänna skuld och att ha rätt att vägra att yttra sig utan att detta skall beaktas vid avgörandet i skuldfrågan,

h) att få avge en muntlig eller skriftlig förklaring till sitt försvar, utan att behöva avlägga ed, och

i) att inte bli ålagd någon omvänd bevisbörda eller något krav på motbevisning.

2. Utöver annat utlämnande av information som föreskrivs i denna stadga, skall åklagaren så snart det är praktiskt möjligt till försvaret lämna ut bevisning som åklagaren har i sin besittning eller kontrollerar vilken enligt hans eller hennes åsikt påvisar eller bidrar till att påvisa att den tilltalade är oskyldig eller till att mildra dennes ansvar eller som kan ha betydelse för trovärdigheten av åklagarens bevisning. I fall av tveksamhet om tillämpningen av denna bestämmelse skall Domstolen avgöra frågan.

Artikel 68

Skydd av brottsoffer och vittnen och deras deltagande i förfarandet

1. Domstolen skall vidta lämpliga åtgärder för att skydda brottsoffers och vittnens säkerhet, fysiska och psykiska välbefinnande, värdighet samt frid. Härvid skall Domstolen beakta alla omständigheter av betydelse, däribland ålder, genus som denna

means to pay for it;

(e) To examine, or have examined, the witnesses against him or her and to obtain the attendance and examination of witnesses on his or her behalf under the same conditions as witnesses against him or her. The accused shall also be entitled to raise defences and to present other evidence admissible under this Statute;

(f) To have, free of any cost, the assistance of a competent interpreter and such translations as are necessary to meet the requirements of fairness, if any of the proceedings or documents presented to the Court are not in a language which the accused fully understands and speaks;

(g) Not to be compelled to testify or to confess guilt and to remain silent, without such silence being a consideration in the determination of guilt or innocence;

(h) To make an unsworn oral or written statement in his or her defence; and

(i) Not to have imposed on him or her any reversal of the burden of proof or any onus of rebuttal.

2. In addition to any other disclosure provided for in this Statute, the Prosecutor shall, as soon as practicable, disclose to the defence evidence in the Prosecutor's possession or control which he or she believes shows or tends to show the innocence of the accused, or to mitigate the guilt of the accused, or which may affect the credibility of prosecution evidence. In case of doubt as to the application of this paragraph, the Court shall decide.

Article 68

Protection of the victims and witnesses and their participation in the proceedings

1. The Court shall take appropriate measures to protect the safety, physical and psychological well-being, dignity and privacy of victims and witnesses. In so doing, the Court shall have regard to all relevant factors, including age, gender as defined in ar-

term definieras i artikel 7.3, hälsa samt brottets art, särskilt, men inte uteslutande, om brottet omfattar sexuellt eller könsrelaterat våld eller våld mot barn. Åklagaren skall särskilt vidta dessa åtgärder under förundersökningen och vid lagföringen av sådana brott. Åtgärderna får inte skada eller vara oförenliga med den tilltalades rättigheter eller en rättvis och opartisk rättegång.

2. För att skydda brottsoffer och vittnen eller den tilltalade får Domstolens kammare med avsteg från principen om offentlig rättegångsförhandling i artikel 67 genomföra vilken del som helst av förfarandet inom stängda dörrar eller tillåta att bevisning förebringas med användning av elektroniska eller andra särskilda hjälpmedel. Sådana åtgärder skall särskilt tillämpas i fråga om personer som utsatts för sexuellt våld eller barn som är brottsoffer eller vittnen, såvida inte Domstolen bestämmer annat med beaktande av alla omständigheter, särskilt brottsoffrens och vittnenas synpunkter.

3. I de fall brottsoffrens personliga intressen berörs, skall Domstolen tillåta att deras synpunkter och andra angelägenheter framläggs och tas i beaktande i de skeden av förfarandet vilka rätten finner lämpligt och på ett sätt som inte skadar eller är oförenligt med den tilltalades rättigheter eller en rättvis och opartisk rättegång. Sådana synpunkter och angelägenheter kan framläggas av brottsoffrens rättsliga företrädare om Domstolen i enlighet med bevis- och förfarandereglerna anser det vara lämpligt.

4. Brottsoffer- och vittnesenheten får vägleda åklagaren och Domstolen om lämpliga skyddsåtgärder, säkerhetsarrangemang, rådgivning och hjälp som avses i artikel 43.6.

5. Om utlämnande av bevisning eller uppgifter enligt denna stadga skulle kunna medföra allvarlig fara för ett vittnes eller hans eller hennes familjs säkerhet, får åklagaren vid förfaranden före huvudförhandlingen, innehålla bevisningen eller uppgifterna och i stället framlägga dem i form av sammandrag. Åtgärderna skall genomföras på ett sätt som inte skadar eller är oförenligt med den tilltalades rättigheter eller

ticle 7, paragraph 3, and health, and the nature of the crime, in particular, but not limited to, where the crime involves sexual or gender violence or violence against children. The Prosecutor shall take such measures particularly during the investigation and prosecution of such crimes. These measures shall not be prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused and a fair and impartial trial.

2. As an exception to the principle of public hearings provided for in article 67, the Chambers of the Court may, to protect victims and witnesses or an accused, conduct any part of the proceedings in camera or allow the presentation of evidence by electronic or other special means. In particular, such measures shall be implemented in the case of a victim of sexual violence or a child who is a victim or a witness, unless otherwise ordered by the Court, having regard to all the circumstances, particularly the views of the victim or witness.

3. Where the personal interests of the victims are affected, the Court shall permit their views and concerns to be presented and considered at stages of the proceedings determined to be appropriate by the Court and in a manner which is not prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused and a fair and impartial trial. Such views and concerns may be presented by the legal representatives of the victims where the Court considers it appropriate, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

4. The Victims and Witnesses Unit may advise the Prosecutor and the Court on appropriate protective measures, security arrangements, counselling and assistance as referred to in article 43, paragraph 6.

5. Where the disclosure of evidence or information pursuant to this Statute may lead to the grave endangerment of the security of a witness or his or her family, the Prosecutor may, for the purposes of any proceedings conducted prior to the commencement of the trial, withhold such evidence or information and instead submit a summary thereof. Such measures shall be exercised in a manner which is not prejudicial to or in-

stör en rättvis och opartisk rättegång.

6. En stat får begära att nödvändiga åtgärder vidtas för att skydda dess tjänstemän eller företrädare och dess hemliga eller känsliga uppgifter.

Artikel 69

Bevisning

1. Innan ett vittne avger sin berättelse skall vittnet i enlighet med bevis- och förfarandereglerna avlägga en försäkran om att han eller hon skall avge en sanningsenlig berättelse.

2. Vittnen skall avge sina vittnesmål personligen vid huvudförhandlingen med undantag för de åtgärder som avses i bestämmelserna i artikel 68 eller i bevis- och förfarandereglerna. Domstolen får också, med iakttagande av bestämmelserna i denna stadga och i bevis- och förfarandereglerna, medge att ett vittne avger ett muntligt eller inspelat vittnesmål med hjälp av videoteknik eller audioteknik och att handlingar eller skriftliga uppteckningar får förebringas. Dessa åtgärder skall inte skada eller vara oförenliga med den tilltalades rättigheter.

3. Parterna får framlägga bevisning som har betydelse för saken i enlighet med artikel 64. Domstolen skall ha befogenhet att begära att all bevisning läggs fram som den finner vara nödvändig för att avgöra sanningen.

4. Domstolen får, i enlighet med bevis- och förfarandereglerna, avgöra frågor om bevis skall tillåtas och om det är relevant med hänsyn bland annat till dess bevisvärde och till den eventuella skada som sådan bevisning kan förorsaka en rättvis rättegång eller en opartisk bedömning av ett vittnesmål.

5. Rätten skall iakttä och följa bestämmelserna om tystnadsplikt i bevis- och förfarandereglerna.

6. Rätten skall inte kräva bevis för allmänt kända omständigheter men får beakta dem i sitt avgörande.

7. Bevis som inhämtats genom överträdelse av denna stadga eller internationellt

consistent with the rights of the accused and a fair and impartial trial.

6. A State may make an application for necessary measures to be taken in respect of the protection of its servants or agents and the protection of confidential or sensitive information.

Article 69

Evidence

1. Before testifying, each witness shall, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence, give an undertaking as to the truthfulness of the evidence to be given by that witness.

2. The testimony of a witness at trial shall be given in person, except to the extent provided by the measures set forth in article 68 or in the Rules of Procedure and Evidence. The Court may also permit the giving of viva voce (oral) or recorded testimony of a witness by means of video or audio technology, as well as the introduction of documents or written transcripts, subject to this Statute and in accordance with the Rules of Procedure and Evidence. These measures shall not be prejudicial to or inconsistent with the rights of the accused.

3. The parties may submit evidence relevant to the case, in accordance with article 64. The Court shall have the authority to request the submission of all evidence that it considers necessary for the determination of the truth.

4. The Court may rule on the relevance or admissibility of any evidence, taking into account, inter alia, the probative value of the evidence and any prejudice that such evidence may cause to a fair trial or to a fair evaluation of the testimony of a witness, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

5. The Court shall respect and observe privileges on confidentiality as provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

6. The Court shall not require proof of facts of common knowledge but may take judicial notice of them.

7. Evidence obtained by means of a violation of this Statute or internationally recog-

erkända mänskliga rättigheter skall inte tillåtas

a) om överträdelsen medför allvarligt tvivel om bevisets tillförlitlighet, eller

b) om ett tillåtande av beviset skulle motverka eller allvarligt skada rättegångens integritet.

8. När Domstolen avgör om bevisning som upptagits av en stat är relevant och om den skall tillåtas, skall Domstolen inte ta ställning till tillämpningen av statens nationella lag.

Artikel 70

Brott mot den rättsliga processen

1. Domstolen skall ha jurisdiktion över följande brott riktade mot dess rättsliga process som begås uppsåtligt:

a) Att avge falskt vittnesmål trots skyldighet att tala sanning i enlighet med artikel 69.1.

b) Att framlägga bevisning som parten vet är falsk eller förfalskad.

c) Att genom bestickning påverka ett vittne, att hindra eller störa ett vittnes inställelse eller vittnesmål, att utöva repressalier mot ett vittne för att ha avgett vittnesmål eller att förstöra, manipulera eller störa bevisinhämtning.

d) Att hindra, hota eller besticka en tjänsteman vid Domstolen i avsikt att tvinga eller förmå honom eller henne att inte uppfylla sina skyldigheter eller att uppfylla dem på oriktigt sätt.

e) Att utöva repressalier mot en tjänsteman vid Domstolen för handlingar som denne eller annan tjänsteman har vidtagit.

f) Att som tjänsteman vid Domstolen begära eller ta emot muta i samband med fullgörande av tjänsteåligganden.

2. Principer och förfaranden för Domstolens utövande av sin jurisdiktion över straffbara handlingar i enlighet med denna artikel skall föreskrivas i bevis- och förfarandereglerna. Villkoren för lämnande av internationell rättslig hjälp till Domstolen i fråga om dess förfaranden enligt denna artikel skall följa den anmodade statens nationella lag.

nized human rights shall not be admissible if:

(a) The violation casts substantial doubt on the reliability of the evidence; or

(b) The admission of the evidence would be antithetical to and would seriously damage the integrity of the proceedings.

8. When deciding on the relevance or admissibility of evidence collected by a State, the Court shall not rule on the application of the State's national law.

Article 70

Offences against the administration of justice

1. The Court shall have jurisdiction over the following offences against its administration of justice when committed intentionally:

(a) Giving false testimony when under an obligation pursuant to article 69, paragraph 1, to tell the truth;

(b) Presenting evidence that the party knows is false or forged;

(c) Corruptly influencing a witness, obstructing or interfering with the attendance or testimony of a witness, retaliating against a witness for giving testimony or destroying, tampering with or interfering with the collection of evidence;

(d) Impeding, intimidating or corruptly influencing an official of the Court for the purpose of forcing or persuading the official not to perform, or to perform improperly, his or her duties;

(e) Retaliating against an official of the Court on account of duties performed by that or another official;

(f) Soliciting or accepting a bribe as an official of the Court in connection with his or her official duties.

2. The principles and procedures governing the Court's exercise of jurisdiction over offences under this article shall be those provided for in the Rules of Procedure and Evidence. The conditions for providing international cooperation to the Court with respect to its proceedings under this article shall be governed by the domestic laws of

nella lag.

3. Vid fällande dom får rätten döma till fängelse i högst fem år eller böter i enlighet med bevis- och förfarandereglerna eller till båda påföljderna.

4. a) Varje stadgepart skall utvidga sina straffrättsliga bestämmelser som kriminaliserar brott mot egna förundersökningar och rättegångar till att också omfatta de brott mot den rättsliga process som avses i denna artikel, vilka begås inom dess territorium eller av en av dess medborgare.

b) På framställning av Domstolen, när den finner det vara lämpligt, skall stadgeparten överlämna saken till sina behöriga myndigheter för lagföring. Dessa myndigheter skall handlägga sådana mål omsorgsfullt och avsätta tillräckliga resurser för att möjliggöra en effektiv handläggning.

Artikel 71

Sanktioner vid rättegångsförseelser

1. Domstolen får ingripa mot rättegångsförseelser, däribland störande av förfarandet eller uppsåtlig vägran att rätta sig efter Domstolens anvisningar, och besluta om sanktioner i form av andra administrativa åtgärder än frihetsberövande, såsom tillfälligt eller permanent avlägsnande från rättsalen, böter eller andra liknande åtgärder som föreskrivs i bevis- och förfarandereglerna.

2. Ingripanden som avses i punkt 1 i denna artikel skall vidtas i enlighet med de förfaranden som framgår av bevis- och förfarandereglerna.

Artikel 72

Skydd av uppgifter som berör nationell säkerhet

1. Denna artikel skall tillämpas i alla de fall där avslöjande av uppgifter eller handlingar som tillhör en stat enligt den statens uppfattning skulle skada dess nationella säkerhetsintressen. Bland dessa ingår sådana fall där artikel 56.2—3, artikel 61.3, artikel

the requested State.

3. In the event of conviction, the Court may impose a term of imprisonment not exceeding five years, or a fine in accordance with the Rules of Procedure and Evidence, or both.

4. (a) Each State Party shall extend its criminal laws penalizing offences against the integrity of its own investigative or judicial process to offences against the administration of justice referred to in this article, committed on its territory, or by one of its nationals;

(b) Upon request by the Court, whenever it deems it proper, the State Party shall submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution. Those authorities shall treat such cases with diligence and devote sufficient resources to enable them to be conducted effectively.

Article 71

Sanctions for misconduct before the Court

1. The Court may sanction persons present before it who commit misconduct, including disruption of its proceedings or deliberate refusal to comply with its directions, by administrative measures other than imprisonment, such as temporary or permanent removal from the courtroom, a fine or other similar measures provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

2. The procedures governing the imposition of the measures set forth in paragraph 1 shall be those provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

Article 72

Protection of national security information

1. This article applies in any case where the disclosure of the information or documents of a State would, in the opinion of that State, prejudice its national security interests. Such cases include those falling within the scope of article 56, paragraphs 2

64.3, artikel 67.2, artikel 68.6, artikel 87.6 och artikel 93 gäller samt fall som uppstår i något annat stadium av förfarandet, där frågan om avslöjande av uppgifterna eller handlingarna kan uppkomma.

2. Denna artikel skall också tillämpas i de fall då någon som har anmodats att lämna uppgifter eller bevisning har vägrat att göra detta eller har hänskjutit frågan till staten med hänvisning till att avslöjandet skulle skada en stats nationella säkerhetsintressen och staten i fråga bekräftar att den anser att så är fallet.

3. Ingen bestämmelse i denna artikel skall inverka på de krav på sekretess som gäller enligt artikel 54.3 e och f eller artikel 73.

4. Om en stat får kännedom om att uppgifter eller handlingar från den staten håller på eller troligen kommer att avslöjas i något skede av rättegången och staten anser att avslöjandet skulle skada dess nationella säkerhetsintressen, skall den ha rätt att träda in för att uppnå en lösning av frågan i enlighet med denna artikel.

5. Om en stat anser att avslöjande av uppgifter skulle skada dess nationella säkerhetsintressen, skall den vidta alla skäliga åtgärder i samarbete med åklagaren, försvaret, förundersökningskammaren eller rättegångskammaren, beroende på omständigheterna, för att söka lösa frågan i samförstånd. Dessa åtgärder kan innefatta följande:

a) Att framställningen ändras eller preciseras.

b) Att Domstolen avgör om de sökta uppgifterna eller bevisen är relevanta eller om bevisningen, även om den är relevant, kan erhållas eller har erhållits från en annan källa än den anmodade staten.

c) Att erhålla uppgifterna eller bevisningen från en annan källa eller i annan form.

d) Att avtala om villkoren för hur hjälp kan ges, vilket bland annat kan innefatta ett tillhandahållande av sammandrag eller redigerade utdrag, begränsningar i förebring-

and 3, article 61, paragraph 3, article 64, paragraph 3, article 67, paragraph 2, article 68, paragraph 6, article 87, paragraph 6 and article 93, as well as cases arising at any other stage of the proceedings where such disclosure may be at issue.

2. This article shall also apply when a person who has been requested to give information or evidence has refused to do so or has referred the matter to the State on the ground that disclosure would prejudice the national security interests of a State and the State concerned confirms that it is of the opinion that disclosure would prejudice its national security interests.

3. Nothing in this article shall prejudice the requirements of confidentiality applicable under article 54, paragraph 3 (e) and (f), or the application of article 73.

4. If a State learns that information or documents of the State are being, or are likely to be, disclosed at any stage of the proceedings, and it is of the opinion that disclosure would prejudice its national security interests, that State shall have the right to intervene in order to obtain resolution of the issue in accordance with this article.

5. If, in the opinion of a State, disclosure of information would prejudice its national security interests, all reasonable steps will be taken by the State, acting in conjunction with the Prosecutor, the defence or the Pre-Trial Chamber or Trial Chamber, as the case may be, to seek to resolve the matter by cooperative means. Such steps may include:

(a) Modification or clarification of the request;

(b) A determination by the Court regarding the relevance of the information or evidence sought, or a determination as to whether the evidence, though relevant, could be or has been obtained from a source other than the requested State;

(c) Obtaining the information or evidence from a different source or in a different form; or

(d) Agreement on conditions under which the assistance could be provided including, among other things, providing summaries or redactions, limitations on disclosure, use

andet av uppgifter eller bevisning, förfaranden inom stängda dörrar eller i parternas frånvaro eller andra skyddsåtgärder som är tillåtna enligt denna stadga och bevis- och förfarandereglererna.

6. När alla skäligen åtgärder har vidtagits för att lösa frågan i samförstånd och om staten anser att det inte finns några möjligheter eller förutsättningar att tillhandahålla eller avslöja uppgifter eller handlingar utan skada för dess nationella säkerhetsintressen, skall staten underrätta åklagaren eller Domstolen om detta och ange de närmare skälen för sitt beslut, såvida inte en närmare redogörelse för skälen i sig själv med nödvändighet skulle föranleda sådan skada för statens nationella säkerhetsintressen.

7. Om Domstolen därefter finner att bevisningen är relevant och nödvändig för att fastställa om den tilltalade är skyldig eller oskyldig, får den vidta följande åtgärder:

a) Om avslöjandet av uppgifterna eller handlingarna begärs med stöd av en framställning om samarbete i enlighet med del 9 eller de omständigheter som avses i punkt 2 och staten som skäl för sitt avslag har åberopat det skäl som anges i artikel 93.4,

i) får Domstolen, innan den kommer till den slutsats som avses i stycke ii i denna punkt, i syfte att ta ställning till statens argument begära ytterligare samråd som, om det är lämpligt, kan inbegripa förhandlingar inom stängda dörrar och i parternas frånvaro,

ii) får Domstolen vidare, om den finner att den anmodade staten genom att åberopa avslagsgrunden i artikel 93.4, under föreliggande omständigheter, inte uppfyller sina skyldigheter enligt denna stadga, hänskjuta saken i enlighet med artikel 87.7 med angivande av skälen till sitt beslut,

iii) får Domstolen vid rättegången mot den tilltalade dra de slutsatser i fråga om ett sakförhållande föreligger eller inte, som den finner lämpliga med hänsyn till omständigheterna.

b) Under alla andra omständigheter får Domstolen

i) besluta att uppgifter eller bevisning

of in camera or ex parte proceedings, or other protective measures permissible under the Statute and the Rules of Procedure and Evidence.

6. Once all reasonable steps have been taken to resolve the matter through cooperative means, and if the State considers that there are no means or conditions under which the information or documents could be provided or disclosed without prejudice to its national security interests, it shall so notify the Prosecutor or the Court of the specific reasons for its decision, unless a specific description of the reasons would itself necessarily result in such prejudice to the State's national security interests.

7. Thereafter, if the Court determines that the evidence is relevant and necessary for the establishment of the guilt or innocence of the accused, the Court may undertake the following actions:

(a) Where disclosure of the information or document is sought pursuant to a request for cooperation under Part 9 or the circumstances described in paragraph 2, and the State has invoked the ground for refusal referred to in article 93, paragraph 4:

(i) The Court may, before making any conclusion referred to in subparagraph 7 (a) (ii), request further consultations for the purpose of considering the State's representations, which may include, as appropriate, hearings in camera and ex parte;

(ii) If the Court concludes that, by invoking the ground for refusal under article 93, paragraph 4, in the circumstances of the case, the requested State is not acting in accordance with its obligations under this Statute, the Court may refer the matter in accordance with article 87, paragraph 7, specifying the reasons for its conclusion; and

(iii) The Court may make such inference in the trial of the accused as to the existence or non-existence of a fact, as may be appropriate in the circumstances; or

(b) In all other circumstances:

(i) Order disclosure; or

skall lämnas ut, eller,

ii) om den beslutar att de inte skall lämnas ut, vid rättegången mot den tilltalade dra de slutsatser i fråga om ett sakförhållande föreligger eller inte, som den finner lämpliga med hänsyn till omständigheterna.

(ii) To the extent it does not order disclosure, make such inference in the trial of the accused as to the existence or non-existence of a fact, as may be appropriate in the circumstances.

Artikel 73

Article 73

Uppgifter eller handlingar från tredje man

Third-party information or documents

Om en stadgepart mottar en begäran från Domstolen att tillhandahålla en handling eller uppgifter som finns i dess besittning, förvar eller kontroll och som den har mottagit med förbehåll om sekretess från en stat, en mellanstatlig eller en internationell organisation, skall den begära upphovsmannens medgivande till att avslöja handlingen eller uppgifterna. Om upphovsmannen är en stadgepart, skall denne antingen samtycka till att uppgifterna eller handlingen avslöjas eller förbinda sig att tillsammans med Domstolen lösa frågan om avslöjande med iakttagande av bestämmelserna i artikel 72. Om upphovsmannen inte är part i denna stadga och inte vill gå med på avslöjandet, skall den anmodade staten meddela Domstolen att den inte kan tillhandahålla handlingen eller uppgifterna på grund av en tidigare ingången skyldighet gentemot upphovsmannen om sekretess.

If a State Party is requested by the Court to provide a document or information in its custody, possession or control, which was disclosed to it in confidence by a State, intergovernmental organization or international organization, it shall seek the consent of the originator to disclose that document or information. If the originator is a State Party, it shall either consent to disclosure of the information or document or undertake to resolve the issue of disclosure with the Court, subject to the provisions of article 72. If the originator is not a State Party and refuses to consent to disclosure, the requested State shall inform the Court that it is unable to provide the document or information because of a pre-existing obligation of confidentiality to the originator.

Artikel 74

Article 74

Förutsättningar för dom

Requirements for the decision

1. Samtliga domare i rättegångskammaren skall närvara vid varje skede av huvudförhandling och vid dess överläggningar. Presidiet får från fall till fall beroende på tillgång avdela en eller flera ställföreträdande domare att närvara vid varje skede av huvudförhandling och att ersätta en ledamot av rättegångskammaren om denne inte kan fortsätta att närvara.

1. All the judges of the Trial Chamber shall be present at each stage of the trial and throughout their deliberations. The Presidency may, on a case-by-case basis, designate, as available, one or more alternate judges to be present at each stage of the trial and to replace a member of the Trial Chamber if that member is unable to continue attending.

2. Rättegångskammarens dom skall grundas på dess bedömning av bevismaterialet och hela förfarandet. Domen skall inte gå utöver de faktiska förhållanden och omständigheter som anges i åtalet med eventu-

2. The Trial Chamber's decision shall be based on its evaluation of the evidence and the entire proceedings. The decision shall not exceed the facts and circumstances described in the charges and any amendments

ella ändringar. Domstolen får bara grunda sin dom på bevisning som har förebringats och behandlats inför den under huvudförhandlingen.

3. Domarna skall söka komma fram till enhälliga avgöranden, men om det inte lyckas, skall beslut fattas av en majoritet av domarna.

4. Rättegångskammarens överläggningar skall hållas hemliga.

5. Domen skall vara skriftlig och innehålla en fullständig och motiverad redogörelse för rättegångskammarens bedömning av bevisningen och slutsatser. Rättegångskammaren skall meddela en dom. Om domarna inte är eniga, skall domen innehålla majoritetens och minoritetens synpunkter. Domen eller en sammanfattning av den skall avkunnas offentligt.

Artikel 75

Gottgörelse till brottsoffer

1. Domstolen skall fastställa principer för gottgörelse till eller till förmån för brottsoffer, innefattande restitution, ersättning och rehabilitering. På denna grundval får Domstolen i sitt beslut, antingen på begäran eller, om det finns särskilda omständigheter, på eget initiativ, slå fast utrymmet för och omfattningen av skada, förlust eller men som har åsamkats brottsoffer och Domstolen skall ange på vilka principer beslutet grundas.

2. Domstolen får fatta ett beslut direkt mot den som har dömts för brott, som anger lämplig gottgörelse till eller till förmån för brottsoffer innefattande restitution, ersättning och rehabilitering.

Om det är lämpligt, får Domstolen besluta att gottgörelse skall utbetalas genom den förvaltningsfond som avses i artikel 79.

3. Innan Domstolen fattar ett beslut med stöd av denna artikel får den begära och skall den beakta framställningar från eller för den som dömts för brott, brottsoffren och andra berörda personer eller berörda stater.

4. Vid utövandet av sina befogenheter enligt denna artikel får Domstolen, sedan nå-

to the charges. The Court may base its decision only on evidence submitted and discussed before it at the trial.

3. The judges shall attempt to achieve unanimity in their decision, failing which the decision shall be taken by a majority of the judges.

4. The deliberations of the Trial Chamber shall remain secret.

5. The decision shall be in writing and shall contain a full and reasoned statement of the Trial Chamber's findings on the evidence and conclusions. The Trial Chamber shall issue one decision. When there is no unanimity, the Trial Chamber's decision shall contain the views of the majority and the minority. The decision or a summary thereof shall be delivered in open court.

Article 75

Reparations to victims

1. The Court shall establish principles relating to reparations to, or in respect of, victims, including restitution, compensation and rehabilitation. On this basis, in its decision the Court may, either upon request or on its own motion in exceptional circumstances, determine the scope and extent of any damage, loss and injury to, or in respect of, victims and will state the principles on which it is acting.

2. The Court may make an order directly against a convicted person specifying appropriate reparations to, or in respect of, victims, including restitution, compensation and rehabilitation.

Where appropriate, the Court may order that the award for reparations be made through the Trust Fund provided for in article 79.

3. Before making an order under this article, the Court may invite and shall take account of representations from or on behalf of the convicted person, victims, other interested persons or interested States.

4. In exercising its power under this article, the Court may, after a person is con-

gon har dömts för ett brott som omfattas av dess jurisdiktion, avgöra om det är nödvändigt att begära åtgärder enligt artikel 93.1 för att ge verkan åt ett beslut som den får fatta i enlighet med denna artikel.

5. En stadgepart skall ge verkan åt beslut fattade med stöd av denna artikel som om bestämmelserna i artikel 109 vore tillämpliga på denna artikel.

6. Ingen bestämmelse i denna artikel skall tolkas så att det inverkar på brottsoffers rättigheter enligt nationell rätt eller enligt folk-rätten.

Artikel 76

Meddelande av straff

1. Vid fällande dom skall rättegångskammaren överväga lämpligt straff och då beakta den bevisning som lämnats och de uppfattningar som uttryckts vid rättegången vilka har betydelse för straffet.

2. Utom i de fall där artikel 65 gäller och innan rättegången avslutats, får rättegångskammaren på eget initiativ och skall den på begäran av åklagaren eller den tilltalade hålla en särskild förhandling för att ta upp eventuell ny bevisning eller ta del av nya åsikter av betydelse för straffet, i enlighet med bevis- och förfarandereglererna.

3. I de fall där punkt 2 gäller skall eventuella framställningar med stöd av artikel 75 tas upp under den särskilda förhandling som avses i punkt 2 och, om det är nödvändigt, vid en ytterligare förhandling.

4. Straffet skall meddelas offentligt och, om möjligt, i den tilltalades närvaro.

DEL 7

STRAFF

Artikel 77

Tillämpliga straff

1. Med förbehåll för bestämmelserna i ar-

victed of a crime within the jurisdiction of the Court, determine whether, in order to give effect to an order which it may make under this article, it is necessary to seek measures under article 93, paragraph 1.

5. A State Party shall give effect to a decision under this article as if the provisions of article 109 were applicable to this article.

6. Nothing in this article shall be interpreted as prejudicing the rights of victims under national or international law.

Article 76

Sentencing

1. In the event of a conviction, the Trial Chamber shall consider the appropriate sentence to be imposed and shall take into account the evidence presented and submissions made during the trial that are relevant to the sentence.

2. Except where article 65 applies and before the completion of the trial, the Trial Chamber may on its own motion and shall, at the request of the Prosecutor or the accused, hold a further hearing to hear any additional evidence or submissions relevant to the sentence, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

3. Where paragraph 2 applies, any representations under article 75 shall be heard during the further hearing referred to in paragraph 2 and, if necessary, during any additional hearing.

4. The sentence shall be pronounced in public and, wherever possible, in the presence of the accused.

PART 7

PENALTIES

Article 77

Applicable penalties

1. Subject to article 110, the Court may

tikel 110 får Domstolen bestämma ett av följande straff för den som har fällts till ansvar för ett brott som avses i artikel 5 i denna stadga:

a) Fängelse i ett bestämt antal år, dock högst 30 år.

b) Livstids fängelse när så är motiverat av brottets utomordentliga svårhetsgrad och den dömdes personliga förhållanden.

2. Utöver fängelse får Domstolen bestämma

a) böter i enlighet med de villkor som föreskrivs i bevis- och förfarandereglererna,

b) förverkande av utbyte, egendom och tillgångar som direkt eller indirekt härrör från brottet utan att det skall inverka på de rättigheter som tillkommer rättmätiga tredje män.

Artikel 78

Fastställande av straff

1. Vid fastställande av straff skall Domstolen i enlighet med bevis- och förfarandereglererna beakta sådana omständigheter som brottets svårhetsgrad och den dömdes personliga förhållanden.

2. Om någon döms till fängelse, skall Domstolen avräkna den eventuella tid som tidigare har tillbringats i häkte i enlighet med Domstolens beslut. Domstolen får avräkna tid som på annat sätt har tillbringats i fängsligt förvar för en gärning med anknytning till brottet.

3. Om någon har fällts till ansvar för mer än ett brott, skall Domstolen fastställa straff för vart och ett av brotten och ett gemensamt straff med angivande av fängelsestraffets sammanlagda längd. Denna tid skall inte vara kortare än det högsta enskilda straff som fastställts och inte överstiga 30 års fängelse eller ett livstidsstraff enligt artikel 77.1 b.

impose one of the following penalties on a person convicted of a crime referred to in article 5 of this Statute:

(a) Imprisonment for a specified number of years, which may not exceed a maximum of 30 years; or

(b) A term of life imprisonment when justified by the extreme gravity of the crime and the individual circumstances of the convicted person.

2. In addition to imprisonment, the Court may order:

(a) A fine under the criteria provided for in the Rules of Procedure and Evidence;

(b) A forfeiture of proceeds, property and assets derived directly or indirectly from that crime, without prejudice to the rights of bona fide third parties.

Article 78

Determination of the sentence

1. In determining the sentence, the Court shall, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence, take into account such factors as the gravity of the crime and the individual circumstances of the convicted person.

2. In imposing a sentence of imprisonment, the Court shall deduct the time, if any, previously spent in detention in accordance with an order of the Court. The Court may deduct any time otherwise spent in detention in connection with conduct underlying the crime.

3. When a person has been convicted of more than one crime, the Court shall pronounce a sentence for each crime and a joint sentence specifying the total period of imprisonment. This period shall be no less than the highest individual sentence pronounced and shall not exceed 30 years imprisonment or a sentence of life imprisonment in conformity with article 77, paragraph 1 (b).

Artikel 79

Förvaltningsfond

1. På beslut av stadgepartsförsamlingen skall en förvaltningsfond upprättas till förmån för personer som är offer för brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion och deras anhöriga.

2. Domstolen får förordna att penningmedel och annan egendom som härrör från böter och förverkanden till följd av Domstolens beslut skall överföras till förvaltningsfonden.

3. Förvaltningsfonden skall förvaltas i enlighet med de villkor som skall fastställas av partsförsamlingen.

Artikel 80

Ingen inverkan på nationell tillämpning av straff och nationella lagar

Inget i denna del skall inverka på staternas tillämpning av straff som föreskrivs i deras nationella lag eller på lagen i stater där de straff som föreskrivs i denna del inte förekommer.

DEL 8

ÖVERKLAGANDE OCH RESNING

Artikel 81

Överklagande av fällande och frikännande dom samt av straff

1. Ett beslut enligt artikel 74 får överklagas i överensstämmelse med bevis- och förfarandereglerna på följande sätt:

- a) Åklagaren får överklaga på någon av följande grunder:
 - i) rättegångsfel,
 - ii) felaktig bevisvärdering, eller
 - iii) felaktig rättstillämpning.

b) Den som har dömts för brott, eller åklagaren på den personens vägnar, får överklaga på någon av följande grunder:

Article 79

Trust Fund

1. A Trust Fund shall be established by decision of the Assembly of States Parties for the benefit of victims of crimes within the jurisdiction of the Court, and of the families of such victims.

2. The Court may order money and other property collected through fines or forfeiture to be transferred, by order of the Court, to the Trust Fund.

3. The Trust Fund shall be managed according to criteria to be determined by the Assembly of States Parties.

Article 80

Non-prejudice to national application of penalties and national laws

Nothing in this Part affects the application by States of penalties prescribed by their national law, nor the law of States which do not provide for penalties prescribed in this Part.

PART 8

APPEAL AND REVISION

Article 81

Appeal against decision of acquittal or conviction or against sentence

1. A decision under article 74 may be appealed in accordance with the Rules of Procedure and Evidence as follows:

- (a) The Prosecutor may make an appeal on any of the following grounds:
 - (i) Procedural error,
 - (ii) Error of fact, or
 - (iii) Error of law;

(b) The convicted person, or the Prosecutor on that person's behalf, may make an appeal on any of the following grounds:

i) rättegångsfel,
 ii) felaktig bevisvärdering,
 iii) felaktig rättstillämpning, eller
 iv) annan omständighet som påverkar förfarandets eller beslutets rättvishet eller tillförlitlighet.

2. a) En dom får överklagas i enlighet med bevis- och förfarandereglererna av åklagaren eller den dömda på grund av bristande proportion mellan brottet och straffet.

b) Om Domstolen vid ett överklagande av ett straff finner att det finns skäl att helt eller delvis undanröja domen i ansvarsdelen, får den uppmåna åklagaren och den dömda att anföra skäl i enlighet med punkt 1 a eller 1 b i denna artikel och besluta i skuldfrågan i enlighet med artikel 83.

c) Samma förfarande skall tillämpas när Domstolen vid ett överklagande som endast avser skuldfrågan finner att det finns skäl att mildra straffet med stöd av stycke a i denna punkt.

3. a) Om rättegångskammaren inte beslutar annat, skall den dömda kvarstanna i häkte i avvaktan på att överklagandet behandlas.

b) Om den tid som den dömda har tillbringat i häkte överstiger det ådömda fängelsestraffet, skall den dömda frigges, förutom då även åklagaren överklagar, varvid villkoren för frigivningen i stycke c nedan får tillämpas.

c) Vid frikännande dom skall den tilltalade omedelbart frigges med förbehåll för följande bestämmelser:

i) I undantagsfall och med beaktande bland annat av den konkreta flyktrisken, det åtalade brottets svårhetsgrad och utsikterna till framgång med ett överklagande får rättegångskammaren på begäran av åklagaren upprätthålla häktningen av personen i avvaktan på att överklagandet behandlas.

ii) Ett beslut av rättegångskammaren med stöd av föregående stycke får överklagas i enlighet med bevis- och förfarandereglererna.

4. Om inte annat följer av bestämmelserna i punkt 3 a och b i denna artikel, skall verkställandet av avgörandet eller straffet anstå under tidsfristen för överklagande eller un-

(i) Procedural error,
 (ii) Error of fact,
 (iii) Error of law, or
 (iv) Any other ground that affects the fairness or reliability of the proceedings or decision.

2. (a) A sentence may be appealed, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence, by the Prosecutor or the convicted person on the ground of disproportion between the crime and the sentence;

(b) If on an appeal against sentence the Court considers that there are grounds on which the conviction might be set aside, wholly or in part, it may invite the Prosecutor and the convicted person to submit grounds under article 81, paragraph 1 (a) or (b), and may render a decision on conviction in accordance with article 83;

(c) The same procedure applies when the Court, on an appeal against conviction only, considers that there are grounds to reduce the sentence under paragraph 2 (a).

3. (a) Unless the Trial Chamber orders otherwise, a convicted person shall remain in custody pending an appeal;

(b) When a convicted person's time in custody exceeds the sentence of imprisonment imposed, that person shall be released, except that if the Prosecutor is also appealing, the release may be subject to the conditions under subparagraph (c) below;

(c) In case of an acquittal, the accused shall be released immediately, subject to the following:

(i) Under exceptional circumstances, and having regard, inter alia, to the concrete risk of flight, the seriousness of the offence charged and the probability of success on appeal, the Trial Chamber, at the request of the Prosecutor, may maintain the detention of the person pending appeal;

(ii) A decision by the Trial Chamber under subparagraph (c) (i) may be appealed in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

4. Subject to the provisions of paragraph 3 (a) and (b), execution of the decision or sentence shall be suspended during the period allowed for appeal and for the duration

der den tid som överklagandeförfarandet pågår.

of the appeal proceedings.

Artikel 82

Article 82

Överklagande av andra beslut

Appeal against other decisions

1. Vardera parten får överklaga följande beslut i enlighet med bevis- och förfarandereglerna:

1. Either party may appeal any of the following decisions in accordance with the Rules of Procedure and Evidence:

a) Beslut angående Domstolens jurisdiktion eller om processföresättningar.

(a) A decision with respect to jurisdiction or admissibility;

b) Beslut om bifall eller avslag på en begäran om frigivning av en person som är föremål för förundersökning eller lagföring.

(b) A decision granting or denying release of the person being investigated or prosecuted;

c) Beslut av förundersökningskammaren att handla på eget initiativ med stöd av artikel 56.3.

(c) A decision of the Pre-Trial Chamber to act on its own initiative under article 56, paragraph 3;

d) Beslut som rör en fråga som i väsentlig mån skulle inverka på ett rättvist och snabbt rättsligt förfarande eller på utfallet av rättegången och där, enligt förundersöknings- eller rättegångskammarens mening, överklagandekammarens omedelbara avgörande av frågan påtagligt skulle främja förfarandet.

(d) A decision that involves an issue that would significantly affect the fair and expeditious conduct of the proceedings or the outcome of the trial, and for which, in the opinion of the Pre-Trial or Trial Chamber, an immediate resolution by the Appeals Chamber may materially advance the proceedings.

2. Ett beslut av förundersökningskammaren med stöd av artikel 57.3 d får överklagas av den berörda staten eller av åklagaren med förundersökningskammarens tillstånd. Överklagandet skall behandlas med förtur.

2. A decision of the Pre-Trial Chamber under article 57, paragraph 3 (d), may be appealed against by the State concerned or by the Prosecutor, with the leave of the Pre-Trial Chamber. The appeal shall be heard on an expedited basis.

3. Ett överklagande skall inte i sig själv ha uppskjutande verkan, såvida inte överklagandekammaren på begäran förordnar om det med stöd av bevis- och förfarandereglerna.

3. An appeal shall not of itself have suspensive effect unless the Appeals Chamber so orders, upon request, in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

4. En rättslig företrädare för brottsoffren, den dömda eller en rättmätig ägare av egendom, som har lidit skada till följd av ett beslut i enlighet med artikel 75, får överklaga beslut om gottgörelse i enlighet med bevis- och förfarandereglerna.

4. A legal representative of the victims, the convicted person or a bona fide owner of property adversely affected by an order under article 75 may appeal against the order for reparations, as provided in the Rules of Procedure and Evidence.

Artikel 83

Article 83

Förfarandet vid överklagande

Proceedings on appeal

1. Överklagandekammaren skall med avseende på förfarandet enligt artikel 81 och

1. For the purposes of proceedings under article 81 and this article, the Appeals

enligt denna artikel ha alla rättegångskammarens befogenheter.

2. Om överklagandekammaren finner att den rättegång som överklagandet gäller var orättvis på ett sätt som har påverkat avgörandets eller straffmätningens tillförlitlighet, eller att det avgörande eller det straff som har överklagats är påtagligt påverkat av felaktig bevisvärdering, felaktig rättstillämpning eller rättegångsfel får den

a) upphäva eller ändra avgörandet eller straffet, eller

b) bestämma att en ny rättegång skall hållas inför en annan rättegångskammare.

För dessa ändamål får överklagandekammaren återförvisa en sakfråga till den ursprungliga rättegångskammaren för avgörande av frågan och återrapportering till överklagandekammaren, som också själv har rätt att ta upp bevisning för att avgöra frågan. Om avgörandet eller straffet endast har överklagats av den dömda eller av åklagaren på den personens vägnar, får avgörandet eller straffet inte ändras till hans eller hennes nackdel.

3. Om överklagandekammaren vid överklagande av ett straff finner att det inte står i proportion till brottet, får den ändra straffet i enlighet med del 7.

4. Överklagandekammarens dom skall fattas av en majoritet av domarna och avkunnas offentligt. Domen skall ange de skäl på vilka den grundas. Om domarna inte är eniga, skall överklagandekammarens dom ange majoritetens och minoritetens synpunkter, men en domare får uttrycka en särskild eller avvikande mening i en rättsfråga.

5. Överklagandekammaren får meddela sin dom i frånvaro av den som dömts eller frikänts för brott.

Artikel 84

Resning beträffande en fällande dom eller ett straff

1. Den som har fällits till ansvar för brott eller, efter hans eller hennes död, makar, barn, föräldrar eller en annan person som var i livet vid den tilltalades död och som

Chamber shall have all the powers of the Trial Chamber.

2. If the Appeals Chamber finds that the proceedings appealed from were unfair in a way that affected the reliability of the decision or sentence, or that the decision or sentence appealed from was materially affected by error of fact or law or procedural error, it may:

(a) Reverse or amend the decision or sentence; or

(b) Order a new trial before a different Trial Chamber.

For these purposes, the Appeals Chamber may remand a factual issue to the original Trial Chamber for it to determine the issue and to report back accordingly, or may itself call evidence to determine the issue. When the decision or sentence has been appealed only by the person convicted, or the Prosecutor on that person's behalf, it cannot be amended to his or her detriment.

3. If in an appeal against sentence the Appeals Chamber finds that the sentence is disproportionate to the crime, it may vary the sentence in accordance with Part 7.

4. The judgement of the Appeals Chamber shall be taken by a majority of the judges and shall be delivered in open court. The judgement shall state the reasons on which it is based. When there is no unanimity, the judgement of the Appeals Chamber shall contain the views of the majority and the minority, but a judge may deliver a separate or dissenting opinion on a question of law.

5. The Appeals Chamber may deliver its judgement in the absence of the person acquitted or convicted.

Article 84

Revision of conviction or sentence

1. The convicted person or, after death, spouses, children, parents or one person alive at the time of the accused's death who has been given express written instructions

har fått skriftliga instruktioner från den tilltalade att framställa en sådan begäran, eller åklagaren på den tilltalades vägnar, får hos överklagandekammaren begära resning beträffande den lagakraftvunna fällande domen eller straffet på följande grunder:

- a) att ny bevisning har framkommit
- i) som inte var tillgänglig vid tiden för rättegången och detta förhållande inte helt eller delvis berodde på den part som begär resning,
- ii) som är av sådan betydelse att den, om den hade framlagts vid rättegången, troligen skulle ha lett till annan utgång i målet;
- b) att det nyligen har framkommit att avgörande bevisning som beaktades vid rättegången och på vilken den fällande domen beror, var falsk, förfälskad eller förvanskad;
- c) att en eller flera av de domare som deltog i den fällande domen eller bekräftelsen av åtalspunkterna, i det målet har gjort sig skyldig till försummelse eller tjänsteförseelse av så allvarlig art att det motiverar ifrågavarande domares entledigande med stöd av artikel 46.

2. Överklagandekammaren skall avvisa en ansökan om resning som den anser vara ogrundad. Om den finner att ansökan är välgrundad, får den, beroende på vad som är mest lämpligt,

- a) återinkalla den ursprungliga rättegångskammaren,
 - b) inrätta en ny rättegångskammare, eller
 - c) behålla domsrätten över saken
- för att, efter att ha hört parterna på det sätt som föreskrivs i bevis- och förfaranderegler, avgöra om resning i målet skall beviljas.

Artikel 85

Skadestånd till en som arresterats eller dömts för brott

1. Den som har utsatts för olaglig arrestering eller annat olagligt frihetsberövande skall ha verkställbar rätt till skadestånd.
2. Har en lagakraftvunnen dom varigenom någon har dömts för en brottslig gärning senare upphävts på grund av en ny el-

from the accused to bring such a claim, or the Prosecutor on the person's behalf, may apply to the Appeals Chamber to revise the final judgement of conviction or sentence on the grounds that:

- (a) New evidence has been discovered that:
 - (i) Was not available at the time of trial, and such unavailability was not wholly or partially attributable to the party making application; and
 - (ii) Is sufficiently important that had it been proved at trial it would have been likely to have resulted in a different verdict;
- (b) It has been newly discovered that decisive evidence, taken into account at trial and upon which the conviction depends, was false, forged or falsified;
- (c) One or more of the judges who participated in conviction or confirmation of the charges has committed, in that case, an act of serious misconduct or serious breach of duty of sufficient gravity to justify the removal of that judge or those judges from office under article 46.

2. The Appeals Chamber shall reject the application if it considers it to be unfounded. If it determines that the application is meritorious, it may, as appropriate:

- (a) Reconvene the original Trial Chamber;
- (b) Constitute a new Trial Chamber; or
- (c) Retain jurisdiction over the matter, with a view to, after hearing the parties in the manner set forth in the Rules of Procedure and Evidence, arriving at a determination on whether the judgement should be revised.

Article 85

Compensation to an arrested or convicted person

1. Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation.
2. When a person has by a final decision been convicted of a criminal offence, and when subsequently his or her conviction has

ler nyuppdagad omständighet som visat att domen var felaktig, skall den som undergått straff till följd av domen gottgöras enligt lag, med mindre att det visas att det helt eller delvis berott på honom eller henne att den tidigare ej kända omständigheten inte blivit uppdagad i tid.

3. I undantagsfall kan Domstolen, om den finner att avgörande omständigheter visar att ett grovt och uppenbart rättegångsfel har begåtts, skönmässigt tillerkänna skadestånd enligt de kriterier som föreskrivs i bevis- och förfarandereglerna till den som har släppts ur fängsligt förvar efter en lagakraftvunnen frikännande dom eller till följd av att rättegången har avslutats av detta skäl.

DEL 9

INTERNATIONELLT SAMARBETE OCH RÄTTSLIG HJÄLP

Artikel 86

Allmän skyldighet att samarbeta

Stadgeparterna skall i enlighet med bestämmelserna i denna stadga till fullo samarbeta med Domstolen i fråga om förundersökningar och lagföring av brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion.

Artikel 87

Framställning om samarbete: allmänna bestämmelser

1. a) Domstolen skall ha befogenhet att göra framställningar till stadgeparterna om samarbete. Framställningar skall översändas på diplomatisk väg eller via andra lämpliga kanaler som varje stadgepart får anvisa vid ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning.

Senare ändringar av sådana anvisningar skall göras av varje stadgepart i enlighet med bevis- och förfarandereglerna.

been reversed on the ground that a new or newly discovered fact shows conclusively that there has been a miscarriage of justice, the person who has suffered punishment as a result of such conviction shall be compensated according to law, unless it is proved that the non-disclosure of the unknown fact in time is wholly or partly attributable to him or her.

3. In exceptional circumstances, where the Court finds conclusive facts showing that there has been a grave and manifest miscarriage of justice, it may in its discretion award compensation, according to the criteria provided in the Rules of Procedure and Evidence, to a person who has been released from detention following a final decision of acquittal or a termination of the proceedings for that reason.

PART 9

INTERNATIONAL COOPERATION AND JUDICIAL ASSISTANCE

Article 86

General obligation to cooperate

States Parties shall, in accordance with the provisions of this Statute, cooperate fully with the Court in its investigation and prosecution of crimes within the jurisdiction of the Court.

Article 87

Requests for cooperation: general provisions

1. (a) The Court shall have the authority to make requests to States Parties for cooperation. The requests shall be transmitted through the diplomatic channel or any other appropriate channel as may be designated by each State Party upon ratification, acceptance, approval or accession.

Subsequent changes to the designation shall be made by each State Party in accordance with the Rules of Procedure and Evi-

b) När det är lämpligt och utan att det skall inverka på bestämmelserna i stycke a ovan, får framställningar också göras via internationella kriminalpolisorganisationen (Interpol) eller annan behörig regional organisation.

2. Framställningar om samarbete och varje handling till stöd för framställningar skall antingen vara avfattad på eller åtföljas av en översättning till ett officiellt språk i den anmodade staten eller på ett av Domstolens arbetspråk i enlighet med det val som denna stat har gjort vid ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning.

Senare ändringar av detta val skall göras av stadgeparterna i enlighet med bevis- och förfarandereglerna.

3. Den anmodade staten skall iaktta sekretess beträffande en framställning om samarbete och varje handling till stöd för denna, utom i den omfattning som offentlighet är nödvändig för att verkställa framställningen.

4. Beträffande varje framställning om biträde gjord i enlighet med denna del får Domstolen vidta sådana åtgärder - däribland åtgärder med avseende på skydd av uppgifter - som är nödvändiga för att trygga brottsoffrens, de möjliga vittnenas och deras anhörigas säkerhet eller fysiska eller psykiska välbefinnande. Domstolen får begära att varje uppgift som har tillhandahållits i enlighet med denna del överlämnas och behandlas på ett sådant sätt att brottsoffrens, de möjliga vittnenas och deras familjers säkerhet och fysiska eller psykiska välbefinnande skyddas.

5. a) Domstolen får uppmana stater som inte är parter i denna stadga att lämna biträde enligt denna del med stöd av en tillfällig uppgörelse, en överenskommelse med en sådan stat eller på någon annan lämplig grund.

b) Om en stat som inte är part i denna stadga och som har ingått en tillfällig uppgörelse eller en överenskommelse med Domstolen, inte ger det bistånd som begärts i enlighet med en sådan uppgörelse eller överenskommelse, får Domstolen underrätta partsförsamlingen eller säkerhetsrådet i fråga om ärenden som hänskjutits till Dom-

dence.

(b) When appropriate, without prejudice to the provisions of subparagraph (a), requests may also be transmitted through the International Criminal Police Organization or any appropriate regional organization.

2. Requests for cooperation and any documents supporting the request shall either be in or be accompanied by a translation into an official language of the requested State or one of the working languages of the Court, in accordance with the choice made by that State upon ratification, acceptance, approval or accession.

Subsequent changes to this choice shall be made in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

3. The requested State shall keep confidential a request for cooperation and any documents supporting the request, except to the extent that the disclosure is necessary for execution of the request.

4. In relation to any request for assistance presented under this Part, the Court may take such measures, including measures related to the protection of information, as may be necessary to ensure the safety or physical or psychological well-being of any victims, potential witnesses and their families. The Court may request that any information that is made available under this Part shall be provided and handled in a manner that protects the safety and physical or psychological well-being of any victims, potential witnesses and their families.

5. (a) The Court may invite any State not party to this Statute to provide assistance under this Part on the basis of an ad hoc arrangement, an agreement with such State or any other appropriate basis.

(b) Where a State not party to this Statute, which has entered into an ad hoc arrangement or an agreement with the Court, fails to cooperate with requests pursuant to any such arrangement or agreement, the Court may so inform the Assembly of States Parties or, where the Security Council referred the matter to the Court, the Security Coun-

stolen av säkerhetsrådet.

6. Domstolen får begära uppgifter och handlingar av mellanstatliga organisationer. Domstolen kan också begära andra former av samarbete och biträde som kan avtalas med en sådan organisation och som faller inom ramen för dess behörighet eller mandat.

7. Om en stadgepart i strid med bestämmelserna i denna stadga inte tillmötesgår en framställning från Domstolen om samarbete och därvid hindrar Domstolen från att fullgöra sina uppgifter och befogenheter enligt stadgan, får Domstolen fastställa detta och hänskjuta frågan till partsförsamlingen eller säkerhetsrådet, om det är rådet som har hänskjutit saken till Domstolen.

Artikel 88

Tillgång till förfaranden i nationell lag

Stadgeparterna skall säkerställa att det i deras nationella lag finns förfaranden tillgängliga som kan tillämpas för att genomföra alla de former av samarbete som avses i denna del.

Artikel 89

Överlämnande av personer till Domstolen

1. Domstolen kan översända en framställning om anhållande och överlämnande av en person tillsammans med de handlingar till stöd för framställningen som avses i artikel 91 till varje stat inom vars territorium personen i fråga kan påträffas och begära att den staten samarbetar i fråga om anhållande och överlämnande av personen. Stadgeparterna skall i enlighet med bestämmelserna i denna del och med förfarandet i sin nationella lag bifalla framställningar om anhållande och överlämnande.

2. Om den som begärts överlämnad framställer en invändning till en nationell domstol med stöd av principen om negativ rättskraft (*ne bis in idem*) enligt artikel 20,

cil.

6. The Court may ask any intergovernmental organization to provide information or documents. The Court may also ask for other forms of cooperation and assistance which may be agreed upon with such an organization and which are in accordance with its competence or mandate.

7. Where a State Party fails to comply with a request to cooperate by the Court contrary to the provisions of this Statute, thereby preventing the Court from exercising its functions and powers under this Statute, the Court may make a finding to that effect and refer the matter to the Assembly of States Parties or, where the Security Council referred the matter to the Court, to the Security Council.

Article 88

Availability of procedures under national law

States Parties shall ensure that there are procedures available under their national law for all of the forms of cooperation which are specified under this Part.

Article 89

Surrender of persons to the Court

1. The Court may transmit a request for the arrest and surrender of a person, together with the material supporting the request outlined in article 91, to any State on the territory of which that person may be found and shall request the cooperation of that State in the arrest and surrender of such a person. States Parties shall, in accordance with the provisions of this Part and the procedure under their national law, comply with requests for arrest and surrender.

2. Where the person sought for surrender brings a challenge before a national court on the basis of the principle of *ne bis in idem* as provided in article 20, the requested

skall den anmodade staten omedelbart samråda med Domstolen för att fastställa om en prövning av betydelse har skett beträffande frågan om processförsättningar. Om målet kan tas upp till prövning, skall den anmodade staten verkställa framställningen. Om frågan om processförsättningar är anhängig, får den anmodade staten uppskjuta verkställandet av begäran att överlämna personen till dess att Domstolen har avgjort frågan om processförsättningar.

3. a) En stadgepart skall i enlighet med sin nationella processlag medge transitering genom sitt territorium av personer som överlämnas till Domstolen av en annan stat, utom i de fall transitering genom staten i fråga skulle hindra eller fördröja överlämnandet.

b) En begäran om transitering från Domstolens sida skall göras i enlighet med bestämmelserna i artikel 87. Begäran om transitering skall innehålla

i) signalement på den som skall transporteras,

ii) en kortfattad redogörelse för omständigheterna i fallet och dessas rättsliga rubricering, och

iii) häktningsbeslutet och begäran om överlämnande.

c) Den som skall transporteras skall hållas i fängsligt förvar under transiteringsperioden.

d) Tillstånd fordras inte vid flygtransport om ingen landning planeras inom transiteringsstatens territorium.

e) Om en oplanerad landning äger rum inom transiteringsstatens territorium, får den staten begära att Domstolen gör en framställning om transitering i enlighet med bestämmelserna i stycke b i denna punkt. Transiteringsstaten skall hålla den som transporteras i fängsligt förvar till dess att begäran om transitering har mottagits och transiteringen genomförts, under förutsättning att frihetsberövande i det syfte som avses i detta stycke inte överskrider 96 timmar räknat från den oplanerade landningen, såvida inte framställningen har mottagits inom denna tidsrymd.

4. Om den eftersökte är föremål för lagföring eller avtjänar ett straff i den anmodade

State shall immediately consult with the Court to determine if there has been a relevant ruling on admissibility. If the case is admissible, the requested State shall proceed with the execution of the request. If an admissibility ruling is pending, the requested State may postpone the execution of the request for surrender of the person until the Court makes a determination on admissibility.

3. (a) A State Party shall authorize, in accordance with its national procedural law, transportation through its territory of a person being surrendered to the Court by another State, except where transit through that State would impede or delay the surrender.

(b) A request by the Court for transit shall be transmitted in accordance with article 87. The request for transit shall contain:

(i) A description of the person being transported;

(ii) A brief statement of the facts of the case and their legal characterization; and

(iii) The warrant for arrest and surrender;

(c) A person being transported shall be detained in custody during the period of transit;

(d) No authorization is required if the person is transported by air and no landing is scheduled on the territory of the transit State;

(e) If an unscheduled landing occurs on the territory of the transit State, that State may require a request for transit from the Court as provided for in subparagraph (b). The transit State shall detain the person being transported until the request for transit is received and the transit is effected, provided that detention for purposes of this subparagraph may not be extended beyond 96 hours from the unscheduled landing unless the request is received within that time.

4. If the person sought is being proceeded against or is serving a sentence in the re-

staten för ett annat brott än det för vilket överlämnande till Domstolen söks, skall den anmodade staten, sedan den har beslutat att bifalla framställningen, samråda med Domstolen.

Artikel 90

Konkurrerande framställningar

1. Om en stadgepart mottar en framställning från Domstolen att överlämna en person i enlighet med artikel 89, skall den, om den också mottar en framställning från en annan stat att utlämna samma person för samma gärning, som utgör grunden för det brott för vilket Domstolen begär att personen överlämnas, underrätta Domstolen och den begärande staten om detta förhållande.

2. När den begärande staten är en stadgepart, skall den anmodade staten ge företräde åt Domstolens begäran,

a) om Domstolen i enlighet med artiklarna 18 eller 19 har avgjort att processföretsättningar föreligger i den sak för vilken överlämnande begärs och att avgörandet beaktat den förundersökning eller lagföring som genomförts av den begärande staten med avseende på dess begäran om utlämning, eller

b) om Domstolen fattar det avgörande som avses i stycke a i denna punkt till följd av den begärande statens underrättelse i enlighet med punkt 1.

3. Om ett avgörande i enlighet med punkt 2 a inte har fattats, får den anmodade staten, om den så önskar, i avvaktan på Domstolens avgörande enligt punkt 2 b ovan, behandla framställningen om utlämning från den begärande staten, men skall inte utlämna personen förrän Domstolen har avgjort att processföretsättningar saknas. Domstolen skall behandla ärendet med förtur.

4. Om den begärande staten inte är stadgepart i denna stadga, skall den anmodade staten, om den inte är bunden av ett internationellt åtagande att utlämna den eftersökte till den begärande staten, ge förtur åt Domstolens begäran om överlämnande, om Domstolen har avgjort att processföretsättningar föreligger.

requested State for a crime different from that for which surrender to the Court is sought, the requested State, after making its decision to grant the request, shall consult with the Court.

Article 90

Competing requests

1. A State Party which receives a request from the Court for the surrender of a person under article 89 shall, if it also receives a request from any other State for the extradition of the same person for the same conduct which forms the basis of the crime for which the Court seeks the person's surrender, notify the Court and the requesting State of that fact.

2. Where the requesting State is a State Party, the requested State shall give priority to the request from the Court if:

(a) The Court has, pursuant to article 18 or 19, made a determination that the case in respect of which surrender is sought is admissible and that determination takes into account the investigation or prosecution conducted by the requesting State in respect of its request for extradition; or

(b) The Court makes the determination described in subparagraph (a) pursuant to the requested State's notification under paragraph 1.

3. Where a determination under paragraph 2 (a) has not been made, the requested State may, at its discretion, pending the determination of the Court under paragraph 2 (b), proceed to deal with the request for extradition from the requesting State but shall not extradite the person until the Court has determined that the case is inadmissible. The Court's determination shall be made on an expedited basis.

4. If the requesting State is a State not Party to this Statute the requested State, if it is not under an international obligation to extradite the person to the requesting State, shall give priority to the request for surrender from the Court, if the Court has determined that the case is admissible.

5. Om Domstolen inte har avgjort att processföresättningar föreligger i ett fall som avses i punkt 4 ovan, får den anmodade staten efter eget gottfinnande behandla framställningen om utlämning från den begärande staten.

6. I de fall där punkt 4 gäller, utom i de fall den anmodade staten är bunden av ett internationellt åtagande att utlämna den eftersökte till en begärande stat som inte är part i denna stadga, skall den anmodade staten avgöra om den skall överlämna personen till Domstolen eller utlämna personen till den begärande staten. Vid sitt avgörande skall den anmodade staten beakta alla omständigheter av betydelse, däribland, men inte uteslutande,

a) datum för de olika framställningarna,
b) den begärande statens intressen, däribland i tillämpliga fall om brottet har begåtts inom dess territorium, samt brottsoffrens och den eftersöktes nationalitet, och

c) möjligheten till efterföljande överlämnande mellan Domstolen och den begärande staten.

7. Om en stadgepart mottar en begäran från Domstolen att överlämna en person och även mottar en begäran från en stat att utlämna samma person för en annan gärning än den som utgör det brott för vilket Domstolen begär personens överlämnande,

a) skall den anmodade staten, om den inte är bunden av ett internationellt åtagande att utlämna den eftersökte till den begärande staten, ge förtur åt Domstolens begäran;

b) skall den anmodade staten, om den är bunden av ett internationellt åtagande att utlämna den eftersökte till den begärande staten, avgöra om den skall överlämna personen till Domstolen eller utlämna personen till den begärande staten. Vid sitt avgörande skall den anmodade staten beakta alla omständigheter av betydelse, däribland, men inte uteslutande, de som anges i punkt 6 ovan, dock särskilt gärningarnas inbördes natur och svårhetsgrad.

8. I de fall Domstolen som svar på en under rättelse i enlighet med denna artikel har avgjort att processföresättningar saknas och framställningen om utlämning till den

5. Where a case under paragraph 4 has not been determined to be admissible by the Court, the requested State may, at its discretion, proceed to deal with the request for extradition from the requesting State.

6. In cases where paragraph 4 applies except that the requested State is under an existing international obligation to extradite the person to the requesting State not Party to this Statute, the requested State shall determine whether to surrender the person to the Court or extradite the person to the requesting State. In making its decision, the requested State shall consider all the relevant factors, including but not limited to:

(a) The respective dates of the requests;
(b) The interests of the requesting State including, where relevant, whether the crime was committed in its territory and the nationality of the victims and of the person sought; and

(c) The possibility of subsequent surrender between the Court and the requesting State.

7. Where a State Party which receives a request from the Court for the surrender of a person also receives a request from any State for the extradition of the same person for conduct other than that which constitutes the crime for which the Court seeks the person's surrender:

(a) The requested State shall, if it is not under an existing international obligation to extradite the person to the requesting State, give priority to the request from the Court;

(b) The requested State shall, if it is under an existing international obligation to extradite the person to the requesting State, determine whether to surrender the person to the Court or to extradite the person to the requesting State. In making its decision, the requested State shall consider all the relevant factors, including but not limited to those set out in paragraph 6, but shall give special consideration to the relative nature and gravity of the conduct in question.

8. Where pursuant to a notification under this article, the Court has determined a case to be inadmissible, and subsequently extradition to the requesting State is refused, the

begärande staten därefter avslås, skall den anmodade staten underrätta Domstolen om sitt avgörande.

requested State shall notify the Court of this decision.

Artikel 91

Article 91

Innehållet i en framställning om anhållande och överlämnande

Contents of request for arrest and surrender

1. En framställning om anhållande och överlämnande skall vara skriftlig. I bråds-kande fall får den göras på varje sätt som möjliggör översändande av ett skriftligt meddelande, förutsatt att den bekräftas på det sätt som avses i artikel 87.1 a.

1. A request for arrest and surrender shall be made in writing. In urgent cases, a request may be made by any medium capable of delivering a written record, provided that the request shall be confirmed through the channel provided for in article 87, paragraph 1 (a).

2. En framställning om anhållande och överlämnande av en person för vilken ett häktningsbeslut har meddelats av förundersökningskammaren med stöd av artikel 58 skall innehålla eller stödjas av följande:

2. In the case of a request for the arrest and surrender of a person for whom a warrant of arrest has been issued by the Pre-Trial Chamber under article 58, the request shall contain or be supported by:

a) Ett tillräckligt noggrant signalement på den som begärts överlämnad för att möjliggöra identifiering och uppgifter om personens troliga uppehållsort.

(a) Information describing the person sought, sufficient to identify the person, and information as to that person's probable location;

b) En kopia av häktningsbeslutet.

(b) A copy of the warrant of arrest; and

c) Sådana handlingar, redogörelser eller uppgifter som kan behövas för att uppfylla villkoren för överlämnande i den anmodade staten med förbehåll för att dessa villkor inte bör vara mer betungande än villkoren för en framställning om utlämning i enlighet med fördrag eller överenskommelser som gäller mellan den anmodade staten och andra stater, utan bör om möjligt vara mindre betungande med hänsyn till Domstolens särskilda beskaffenhet.

(c) Such documents, statements or information as may be necessary to meet the requirements for the surrender process in the requested State, except that those requirements should not be more burdensome than those applicable to requests for extradition pursuant to treaties or arrangements between the requested State and other States and should, if possible, be less burdensome, taking into account the distinct nature of the Court.

3. I fråga om en framställning om anhållande och överlämnande av en tidigare dömd person skall framställningen innehålla eller stödjas av följande:

3. In the case of a request for the arrest and surrender of a person already convicted, the request shall contain or be supported by:

a) En kopia av varje häktningsbeslut rörande den som begärs överlämnad.

(a) A copy of any warrant of arrest for that person;

b) En kopia av den fällande domen.

(b) A copy of the judgement of conviction;

c) Uppgifter som styrker att den eftersökta är samma person som den fällande domen avser.

(c) Information to demonstrate that the person sought is the one referred to in the judgement of conviction; and

d) Om den eftersökta har ådömts ett straff, uppgifter om straffet, och, om straffet är fängelsestraff, uppgift om avtjänad tid och återstående strafftid.

(d) If the person sought has been sentenced, a copy of the sentence imposed and, in the case of a sentence for imprisonment, a statement of any time already served and

4. På Domstolens begäran skall en stadgepart samråda med Domstolen, antingen i allmänhet eller om ett visst ärende, angående villkor enligt stadgepartens lag som kan gälla i enlighet med punkt 2 c i denna artikel. Vid samrådet skall stadgeparten upplysa Domstolen om de särskilda villkoren i sin nationella lag.

Artikel 92

Provisoriskt anhållande

1. I brådskande fall får Domstolen begära provisoriskt anhållande av den eftersökte i avvaktan på att framställningen om överlämnande och de övriga handlingar som anges i artikel 91 till stöd härför överlämnas.

2. Framställningen om provisoriskt anhållande skall göras på ett sätt som möjliggör överföring av ett skriftligt meddelande och skall innehålla följande:

a) Uppgifter som beskriver den eftersökte, tillräckliga för att identifiera denne och uppgifter om personens troliga uppehållsort.

b) En kortfattad redogörelse för de brott för vilka personen begärs provisoriskt anhållen och för de omständigheter vari dessa brott påstås bestå, innefattande, när det är möjligt, tid och plats för brottet.

c) Uppgift om det finns ett häkttningsbeslut eller en fällande dom mot den eftersökte.

d) En förklaring att en framställning om överlämnande av den eftersökte kommer att lämnas.

3. Den som är provisoriskt anhållen får friges om den anmodade staten inte har mottagit en framställning om överlämnande med sådana handlingar till stöd för denna som anges i artikel 91 inom de tidsgränser som anges i bevis- och förfarandereglerne. Personen får dock gå med på att bli överlämnad före utgången av denna tid, om detta medges i den anmodade statens lag. I så fall skall den anmodade staten vidta åtgärder för att överlämna personen till Domstolen så snart som möjligt.

4. Den omständigheten att den eftersökte

the time remaining to be served.

4. Upon the request of the Court, a State Party shall consult with the Court, either generally or with respect to a specific matter, regarding any requirements under its national law that may apply under paragraph 2 (c). During the consultations, the State Party shall advise the Court of the specific requirements of its national law.

Article 92

Provisional arrest

1. In urgent cases, the Court may request the provisional arrest of the person sought, pending presentation of the request for surrender and the documents supporting the request as specified in article 91.

2. The request for provisional arrest shall be made by any medium capable of delivering a written record and shall contain:

(a) Information describing the person sought, sufficient to identify the person, and information as to that person's probable location;

(b) A concise statement of the crimes for which the person's arrest is sought and of the facts which are alleged to constitute those crimes, including, where possible, the date and location of the crime;

(c) A statement of the existence of a warrant of arrest or a judgement of conviction against the person sought; and

(d) A statement that a request for surrender of the person sought will follow.

3. A person who is provisionally arrested may be released from custody if the requested State has not received the request for surrender and the documents supporting the request as specified in article 91 within the time limits specified in the Rules of Procedure and Evidence. However, the person may consent to surrender before the expiration of this period if permitted by the law of the requested State. In such a case, the requested State shall proceed to surrender the person to the Court as soon as possible.

4. The fact that the person sought has

har frigetts med stöd av punkt 3 skall inte hindra ett senare anhållande och överlämnande om framställningen om överlämnande med övriga handlingar till stöd för denna överlämnas senare.

been released from custody pursuant to paragraph 3 shall not prejudice the subsequent arrest and surrender of that person if the request for surrender and the documents supporting the request are delivered at a later date.

Artikel 93

Article 93

Andra former av samarbete

Other forms of cooperation

1. Stadgearterna skall i överensstämmelse med bestämmelserna i denna del och i enlighet med förfaranden i nationell rätt efterkomma Domstolens framställningar om att lämna bistånd i samband med förundersökning eller lagföring:

a) Identifiering och efterforskning av personer eller egendom.

b) Bevisupptagning, däribland vittnesmål under ed, och framtagande av bevis, däribland expertutlåtanden och rapporter som är nödvändiga för Domstolen.

c) Förhör med personer som är föremål för förundersökning eller lagföring.

d) Delgivning av handlingar, innefattande rättsliga handlingar.

e) Underlättande för personer att frivilligt inställa sig som vittnen eller sakkunniga inför Domstolen.

f) Tillfälligt överförande av personer i enlighet med bestämmelserna i punkt 7 i denna artikel.

g) Undersökning av platser och lokaler, innefattande öppnande och undersökning av gravplatser.

h) Husrannsakan och beslag.

i) Tillhandahållande av uppteckningar och handlingar, däribland officiella protokoll och handlingar.

j) Skydd av brottsoffer och vittnen och säkerställande av bevisning.

k) Identifiering, uppspårande och säkrande eller omhändertagande av utbyte, egendom och tillgångar samt hjälpmedel vid brott i syfte att möjliggöra ett senare förverkande, utan intrång på en rättmätig tredje mans rättigheter.

l) Varje annan form av bistånd inte är förbjuden i den anmodade statens lag för att

1. States Parties shall, in accordance with the provisions of this Part and under procedures of national law, comply with requests by the Court to provide the following assistance in relation to investigations or prosecutions:

(a) The identification and whereabouts of persons or the location of items;

(b) The taking of evidence, including testimony under oath, and the production of evidence, including expert opinions and reports necessary to the Court;

(c) The questioning of any person being investigated or prosecuted;

(d) The service of documents, including judicial documents;

(e) Facilitating the voluntary appearance of persons as witnesses or experts before the Court;

(f) The temporary transfer of persons as provided in paragraph 7;

(g) The examination of places or sites, including the exhumation and examination of grave sites;

(h) The execution of searches and seizures;

(i) The provision of records and documents, including official records and documents;

(j) The protection of victims and witnesses and the preservation of evidence;

(k) The identification, tracing and freezing or seizure of proceeds, property and assets and instrumentalities of crimes for the purpose of eventual forfeiture, without prejudice to the rights of bona fide third parties; and

(l) Any other type of assistance which is not prohibited by the law of the requested

främja förundersökning och lagföring av brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion.

2. Domstolen skall ha befogenhet att till ett vittne eller en sakkunnig som inställer sig inför Domstolen avge en försäkran att han eller hon inte skall lagföras, fängslas eller underkastas någon inskränkning av sin personliga frihet av Domstolen för någon gärning eller underlåtelse som har inträffat före personens avresa från den anmodade staten.

3. Om lämnande av en viss form av bistånd som anges i en framställning som överlämnats med stöd av punkt 1 är förbjuden i den anmodade staten på grund av en befintlig grundläggande rättslig princip med allmän tillämplighet, skall den anmodade staten ofördröjligen samråda med Domstolen för att söka uppnå en lösning av frågan. Härvid skall beaktas om bistånd kan ges på annat sätt eller med förbehåll. Om frågan inte kan lösas genom samråd, skall Domstolen ändra sin framställning på erforderligt sätt.

4. En stadgepart får i enlighet med artikel 72 helt eller delvis avslå en framställning om bistånd endast om begäran avser framtagande av handlingar eller utlämnande av bevis som berör dess nationella säkerhet.

5. Innan en framställning om sådant bistånd som avses i punkt 1 i avslås skall den anmodade staten pröva om hjälpen kan ges på särskilda villkor eller lämnas vid en senare tidpunkt eller på ett annat sätt, under förutsättning att Domstolen eller åklagaren, om de godtar att få hjälpen på vissa villkor, följer dem.

6. Om en anmodad stadgepart avslår en framställning om bistånd, skall den ofördröjligen underrätta Domstolen eller åklagaren om anledningen till detta.

7. a) Domstolen kan begära tillfälligt överförande av en frihetsberövad person för identifiering, för att uppta ett vittnesmål eller för annat bistånd. Personen får överföras om följande villkor är uppfyllda:

i) Att personen i medvetande om vad sa-

State, with a view to facilitating the investigation and prosecution of crimes within the jurisdiction of the Court.

2. The Court shall have the authority to provide an assurance to a witness or an expert appearing before the Court that he or she will not be prosecuted, detained or subjected to any restriction of personal freedom by the Court in respect of any act or omission that preceded the departure of that person from the requested State.

3. Where execution of a particular measure of assistance detailed in a request presented under paragraph 1, is prohibited in the requested State on the basis of an existing fundamental legal principle of general application, the requested State shall promptly consult with the Court to try to resolve the matter. In the consultations, consideration should be given to whether the assistance can be rendered in another manner or subject to conditions. If after consultations the matter cannot be resolved, the Court shall modify the request as necessary.

4. In accordance with article 72, a State Party may deny a request for assistance, in whole or in part, only if the request concerns the production of any documents or disclosure of evidence which relates to its national security.

5. Before denying a request for assistance under paragraph 1 (1), the requested State shall consider whether the assistance can be provided subject to specified conditions, or whether the assistance can be provided at a later date or in an alternative manner, provided that if the Court or the Prosecutor accepts the assistance subject to conditions, the Court of the Prosecutor shall abide by them.

6. If a request for assistance is denied, the requested State Party shall promptly inform the Court or the Prosecutor of the reasons for such denial.

7. (a) The Court may request the temporary transfer of a person in custody for purposes of identification or for obtaining testimony or other assistance. The person may be transferred if the following conditions are fulfilled:

(i) The person freely gives his or her in-

ken gäller och av fri vilja går med på överförandet.

ii) Att den anmodade staten samtycker till överförandet på de villkor som staten och Domstolen kan bestämma.

b) Den som överförs skall hållas i fängsligt förvar. När syftet med överförandet har uppfyllts skall Domstolen ofördröjligen återsända personen till den anmodade staten.

8. a) Domstolen skall säkerställa sekretess för handlingar och uppgifter med undantag för vad som krävs för den förundersökning och lagföring som angivits i framställningen.

b) Den anmodade staten får när så är nödvändigt överföra handlingar eller uppgifter till åklagaren på konfidentiell grund. Åklagaren får då endast använda dem för att få fram ny bevisning.

c) Den anmodade staten får därefter på eget initiativ eller på begäran av åklagaren ge sitt samtycke till att innehållet i sådana handlingar eller uppgifter lämnas ut. Dessa får då användas som bevisning i enlighet med bestämmelserna i del 5 och 6 och i bevis- och förfarandereglererna.

9. a) i) Om en stadgepart mottar konkurrerande framställningar om annat än överlämnande eller utlämning från Domstolen och från en annan stat med stöd av ett internationellt åtagande, skall parten eftersträva att i samråd med Domstolen och den andra staten tillmötesgå båda framställningarna, om så är nödvändigt genom att uppskjuta eller ställa villkor för endera av dem.

ii) Om detta inte är möjligt, skall frågan om konkurrerande framställningar lösas i överensstämmelse med de principer som fastställs i artikel 90.

b) Om emellertid Domstolens framställning avser uppgifter, egendom eller personer som är underställda en tredje stats kontroll eller en mellanfolklig organisation i kraft av en internationell överenskommelse, skall den anmodade staten meddela Domstolen detta och Domstolen skall då rikta sin framställning till den tredje staten eller den mellanfolkliga organisationen.

10. a) Domstolen får på begäran samarbeta med och bistå en stadgepart som genom-

formed consent to the transfer; and

(ii) The requested State agrees to the transfer, subject to such conditions as that State and the Court may agree.

(b) The person being transferred shall remain in custody. When the purposes of the transfer have been fulfilled, the Court shall return the person without delay to the requested State.

8. (a) The Court shall ensure the confidentiality of documents and information, except as required for the investigation and proceedings described in the request.

(b) The requested State may, when necessary, transmit documents or information to the Prosecutor on a confidential basis. The Prosecutor may then use them solely for the purpose of generating new evidence.

(c) The requested State may, on its own motion or at the request of the Prosecutor, subsequently consent to the disclosure of such documents or information. They may then be used as evidence pursuant to the provisions of Parts 5 and 6 and in accordance with the Rules of Procedure and Evidence.

9. (a) (i) In the event that a State Party receives competing requests, other than for surrender or extradition, from the Court and from another State pursuant to an international obligation, the State Party shall endeavour, in consultation with the Court and the other State, to meet both requests, if necessary by postponing or attaching conditions to one or the other request.

(ii) Failing that, competing requests shall be resolved in accordance with the principles established in article 90.

b) Where, however, the request from the Court concerns information, property or persons which are subject to the control of a third State or an international organization by virtue of an international agreement, the requested States shall so inform the Court and the Court shall direct its request to the third State or international organization.

10. (a) The Court may, upon request, cooperate with and provide assistance to a

för en förundersökning eller en lagföring avseende gärningar som utgör ett brott som omfattas av Domstolens jurisdiktion eller som utgör ett allvarligt brott enligt lagen i den begärande staten.

b) i) Det bistånd som avses i stycke a skall bland annat innefatta följande:

a. Översändande av redogörelser, handlingar eller andra former av bevis som upptagits under en förundersökning eller en rättegång vid Domstolen, och

b. förhör med personer som häktats efter beslut av Domstolen.

ii) För det bistånd som avses i stycke b i a ovan skall gälla att,

a. om handlingarna eller andra bevis har upptagits med bistånd av en stat, krävs den statens medgivande för översändandet, och

b. om redogörelserna, handlingarna eller andra bevis har lämnats av ett vittne eller en sakkunnig, gäller bestämmelserna i artikel 68 för översändandet.

c. Domstolen får på de villkor som anges i denna punkt bifalla en framställning om bistånd i enlighet med denna punkt från en stat som inte är part i denna stadga.

Artikel 94

Uppskov med att verkställa en framställning på grund av pågående förundersökning eller lagföring

1. Om ett omedelbart verkställande av en framställning skulle störa en pågående förundersökning eller lagföring i ett annat ärende än det som framställningen gäller, får den anmodade staten uppskjuta verkställandet av framställningen under en tid som skall avtalas med Domstolen. Uppskovet skall dock inte vara längre än vad som erfordras för att fullfölja förundersökningen eller lagföringen i den anmodade staten. Innan ett beslut om uppskov fattas, skall den anmodade staten överväga om bistånd kan lämnas omedelbart på vissa villkor.

2. Om ett beslut om uppskov fattas i enlighet med punkt 1, får åklagaren dock be-

State Party conducting an investigation into or trial in respect of conduct which constitutes a crime within the jurisdiction of the Court or which constitutes a serious crime under the national law of the requesting State.

(b) (i) The assistance provided under subparagraph (a) shall include, inter alia:

(a) The transmission of statements, documents or other types of evidence obtained in the course of an investigation or a trial conducted by the Court; and

(b) The questioning of any person detained by order of the Court;

(ii) In the case of assistance under subparagraph (b) (i) (a):

(a) If the documents or other types of evidence have been obtained with the assistance of a State, such transmission shall require the consent of that State;

(b) If the statements, documents or other types of evidence have been provided by a witness or expert, such transmission shall be subject to the provisions of article 68.

(c) The Court may, under the conditions set out in this paragraph, grant a request for assistance under this paragraph from a State which is not a Party to this Statute.

Article 94

Postponement of execution of a request in respect of ongoing investigation or prosecution

1. If the immediate execution of a request would interfere with an ongoing investigation or prosecution of a case different from that to which the request relates, the requested State may postpone the execution of the request for a period of time agreed upon with the Court. However, the postponement shall be no longer than is necessary to complete the relevant investigation or prosecution in the requested State. Before making a decision to postpone, the requested State should consider whether the assistance may be immediately provided subject to certain conditions.

2. If a decision to postpone is taken pursuant to paragraph 1, the Prosecutor may,

gära att åtgärder vidtas för att säkerställa bevis i enlighet med artikel 93.1 j.

however, seek measures to preserve evidence, pursuant to article 93, paragraph 1 (j).

Artikel 95

Uppskov med verkställande av en framställning på grund av en invändning om bristande processförutsättningar

Om Domstolen är i färd med att pröva en invändning om bristande processförutsättningar i enlighet med artikel 18 eller 19, får den anmodade staten skjuta upp verkställandet av en framställning enligt denna del i avvaktan på Domstolens avgörande, såvida Domstolen inte särskilt har beslutat att åklagaren får fortsätta att ta upp sådan bevisning i enlighet med artiklarna 18 eller 19.

Article 95

Postponement of execution of a request in respect of an admissibility challenge

Where there is an admissibility challenge under consideration by the Court pursuant to article 18 or 19, the requested State may postpone the execution of a request under this Part pending a determination by the Court, unless the Court has specifically ordered that the Prosecutor may pursue the collection of such evidence pursuant to article 18 or 19.

Artikel 96

Vad en framställning om andra former av bistånd enligt artikel 93 skall innehålla

1. En framställning om andra former av bistånd enligt artikel 93 skall göras skriftligen. I brådskande fall får en framställning göras på varje sätt som möjliggör översäandande av ett skriftligt meddelande, förutsatt att den bekräftas på det sätt som avses i artikel 87.1 a.

2. En framställning skall innehålla eller stödjas av följande uppgifter:

a) En kortfattad redogörelse för syftet med framställningen och det bistånd som begärs med angivande av den rättsliga grunden och skälen för framställningen.

b) Så mycket detaljuppgifter som möjligt om den person eller den plats som måste lokaliseras eller identifieras för att begärt bistånd skall kunna lämnas.

c) En kortfattad redogörelse för de huvudsakliga omständigheter som föranleder framställningen.

d) Skälen och närmare anvisningar för något förfarande eller villkor som skall följas.

e) De uppgifter som kan krävas enligt den

Article 96

Contents of request for other forms of assistance under article 93

1. A request for other forms of assistance referred to in article 93 shall be made in writing. In urgent cases, a request may be made by any medium capable of delivering a written record, provided that the request shall be confirmed through the channel provided for in article 87, paragraph 1 (a).

2. The request shall, as applicable, contain or be supported by the following:

(a) A concise statement of the purpose of the request and the assistance sought, including the legal basis and the grounds for the request;

(b) As much detailed information as possible about the location or identification of any person or place that must be found or identified in order for the assistance sought to be provided;

(c) A concise statement of the essential facts underlying the request;

(d) The reasons for and details of any procedure or requirement to be followed;

(e) Such information as may be required

anmodade statens lag för att verkställa framställningen.

f) Övriga uppgifter av betydelse för att kunna lämna det begärda biståndet.

3. När en stadgepart har mottagit en framställning från Domstolen, skall den samråda med Domstolen, antingen i allmänhet eller om ett visst ärende, angående villkor enligt stadgepartens lag som kan gälla i enlighet med punkt 2 e. Härvid skall stadgeparten upplysa Domstolen om de särskilda villkoren i sin nationella lag.

4. Bestämmelserna i denna artikel skall i tillämpliga delar också gälla för en framställning om bistånd som gjorts till Domstolen.

under the law of the requested State in order to execute the request; and

(f) Any other information relevant in order for the assistance sought to be provided.

3. Upon the request of the Court, a State Party shall consult with the Court, either generally or with respect to a specific matter, regarding any requirements under its national law that may apply under paragraph 2 (e). During the consultations, the State Party shall advise the Court of the specific requirements of its national law.

4. The provisions of this article shall, where applicable, also apply in respect of a request for assistance made to the Court.

Artikel 97

Samråd

När en stadgepart mottar en framställning enligt denna del och därvid identifierar problem som skulle kunna försvåra eller förhindra att den verkställs, skall den utan dröjsmål samråda med Domstolen för att finna en lösning. Problemen kan bland annat innefatta följande:

a) Otillräckliga uppgifter för att verkställa framställningen.

b) I fall av en framställning om överlämnande, den omständigheten att den efter-sökte trots alla ansträngningar inte kan påträffas eller att en utredning visar att personen i den anmodade staten klart och tydligt inte är samma person som avses i häkt-ningsbeslutet.

c) Den omständigheten att verkställande av framställningen i dess förevarande form skulle kräva att den anmodade staten bryter mot ett befintligt fördragsåtagande gentemot en annan stat.

Article 97

Consultations

Where a State Party receives a request under this Part in relation to which it identifies problems which may impede or prevent the execution of the request, that State shall consult with the Court without delay in order to resolve the matter. Such problems may include, inter alia:

(a) Insufficient information to execute the request;

(b) In the case of a request for surrender, the fact that despite best efforts, the person sought cannot be located or that the investigation conducted has determined that the person in the requested State is clearly not the person named in the warrant; or

(c) The fact that execution of the request in its current form would require the requested State to breach a pre-existing treaty obligation undertaken with respect to another State.

Artikel 98

Samarbete i fråga om hävande av immunitet och samtycke till överlämnande

1. Domstolen får inte göra en framställning om överlämnande eller om bistånd som skulle åläggas den anmodade staten att

Article 98

Cooperation with respect to waiver of immunity and consent to surrender

1. The Court may not proceed with a request for surrender or assistance which would require the requested State to act in-

handla i strid med sina folkrättsliga åtaganden avseende den statsimmunitet eller den diplomatiska immunitet som tillkommer en person eller egendom som tillhör en tredje stat, om Domstolen inte först kan erhålla denna tredje stats medverkan för att häva immuniteten.

2. Domstolen får inte göra en framställning om överlämnande som skulle ålägga den anmodade staten att handla i strid med sina åtaganden i enlighet med internationella överenskommelser enligt vilka en sändande stats samtycke krävs för att överlämna en person från den staten till Domstolen, om Domstolen inte först kan erhålla den sökande statens medverkan att ge sitt samtycke till överlämnandet.

Artikel 99

Verkställande av framställningar i enlighet med artiklarna 93 och 96

1. Framställningar om bistånd skall verkställas i enlighet med det tillämpliga förfarandet enligt den anmodade statens lag och, såvida det inte är förbjudet i denna stats lag, på det sätt som anges i framställningen, varvid det förfarande som anges i framställningen skall följas och de personer som där anges skall tillåtas att närvara vid eller medverka i verkställandeförfarandet.

2. Om framställningen brådskar, skall de handlingar eller den bevisning som iordningställts som svar sändas skyndsamt på Domstolens begäran.

3. Svar från den anmodade staten skall översändas i ursprunglig språkversion och form.

4. Utan att det skall inverka på tillämpningen av andra artiklar i denna del, får åklagaren, om det är nödvändigt för att framgångsrikt kunna verkställa en framställning som kan verkställas utan tvångsåtgärder, vilket särskilt innefattar förhör med eller upptagande av bevisning från en person som frivilligt medverkar, även när detta sker utan att den anmodade stadgепartens myndigheter är närvarande, om det är av avgörande betydelse för att framställningen skall kunna verkställas, och en undersökning av en offentlig lokal eller en annan of-

consistently with its obligations under international law with respect to the State or diplomatic immunity of a person or property of a third State, unless the Court can first obtain the cooperation of that third State for the waiver of the immunity.

2. The Court may not proceed with a request for surrender which would require the requested State to act inconsistently with its obligations under international agreements pursuant to which the consent of a sending State is required to surrender a person of that State to the Court, unless the Court can first obtain the cooperation of the sending State for the giving of consent for the surrender.

Article 99

Execution of requests under articles 93 and 96

1. Requests for assistance shall be executed in accordance with the relevant procedure under the law of the requested State and, unless prohibited by such law, in the manner specified in the request, including following any procedure outlined therein or permitting persons specified in the request to be present at and assist in the execution process.

2. In the case of an urgent request, the documents or evidence produced in response shall, at the request of the Court, be sent urgently.

3. Replies from the requested State shall be transmitted in their original language and form.

4. Without prejudice to other articles in this Part, where it is necessary for the successful execution of a request which can be executed without any compulsory measures, including specifically the interview of or taking evidence from a person on a voluntary basis, including doing so without the presence of the authorities of the requested State Party if it is essential for the request to be executed, and the examination without modification of a public site or other public place, the Prosecutor may execute such request directly on the territory of a State as

fentlig plats utan att denna förändras, verkställa en sådan framställning direkt på en stats territorium enligt följande:

a) Om den anmodade stadgeparten är en stat inom vars territorium brottet påstås ha förövats och det har avgjorts att processföresättningar föreligger i enlighet med artikel 18 eller 19, får åklagaren direkt verkställa framställningen sedan allt samråd som är möjligt har skett med den anmodade stadgeparten.

b) I andra fall får åklagaren verkställa en sådan begäran efter samråd med den anmodade stadgeparten och med förbehåll för alla skäligen villkor och invändningar som rests av stadgeparten i fråga. Om den anmodade stadgeparten uppmärksammar svårigheter med att verkställa en framställning enligt detta stycke, skall den ofördröjligen samråda med Domstolen för att lösa frågan.

5. De bestämmelser som tillåter att en person som hörs av Domstolen med stöd av artikel 72 får åberopa de inskränkningar som är avsedda att förebygga att hemliga uppgifter avslöjas som har samband med nationellt försvar eller säkerhet skall också gälla vid verkställandet av framställningar om bistånd enligt denna artikel.

Artikel 100

Kostnader

1. Den anmodade staten skall bära de ordinarie kostnaderna för att verkställa framställningar inom sitt territorium utom följande kostnader, som skall bäras av Domstolen:

a) Kostnader för vittnens och sakkunnigas resor och säkerhet och för överförande av frihetsberövade i enlighet med artikel 93.

b) Kostnader för översättning, tolkning och utskrifter.

c) Resor och traktamenten för domarna, åklagaren, den biträdande åklagaren, registratorn, den biträdande registratorn och tjänstemännen i Domstolens organ.

d) Kostnader för sakkunnigutlåtanden eller sakkunnigrapporter som begärts av Domstolen.

e) Kostnader för transport av en person

follows:

(a) When the State Party requested is a State on the territory of which the crime is alleged to have been committed, and there has been a determination of admissibility pursuant to article 18 or 19, the Prosecutor may directly execute such request following all possible consultations with the requested State Party;

(b) In other cases, the Prosecutor may execute such request following consultations with the requested State Party and subject to any reasonable conditions or concerns raised by that State Party. Where the requested State Party identifies problems with the execution of a request pursuant to this subparagraph it shall, without delay, consult with the Court to resolve the matter.

5. Provisions allowing a person heard or examined by the Court under article 72 to invoke restrictions designed to prevent disclosure of confidential information connected with national security shall also apply to the execution of requests for assistance under this article.

Article 100

Costs

1. The ordinary costs for execution of requests in the territory of the requested State shall be borne by that State, except for the following, which shall be borne by the Court:

(a) Costs associated with the travel and security of witnesses and experts or the transfer under article 93 of persons in custody;

(b) Costs of translation, interpretation and transcription;

(c) Travel and subsistence costs of the judges, the Prosecutor, the Deputy Prosecutors, the Registrar, the Deputy Registrar and staff of any organ of the Court;

(d) Costs of any expert opinion or report requested by the Court;

(e) Costs associated with the transport of

som överlämnats till Domstolen av en förvarsstat.

f) Efter samråd, alla extraordinära kostnader som sammanhänger med verkställandet av en framställning.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall på motsvarande sätt tillämpas på framställningar från stadgeparter till Domstolen. I sådana fall skall Domstolen bära de ordinarie kostnaderna för verkställandet.

Artikel 101

Specialitetsprincipen

1. Den som har överlämnats till Domstolen med stöd av denna stadga skall inte lagföras, straffas eller hållas i fängsligt förvar för någon annan gärning begången före överlämnandet än den eller de gärningar som utgör grunden för de brott för vilka personen har överlämnats.

2. Domstolen får av den stat som har överlämnat personen begära dispens från kraven i punkt 1 i denna artikel och, om så erfordras, skall Domstolen lämna ytterligare uppgifter i enlighet med artikel 91. Stadgeparterna skall ha befogenhet att bevilja Domstolen sådan dispens och bör sträva efter att göra det.

Artikel 102

Användning av begrepp

I denna stadga används följande begrepp:

a) *överlämnande* betyder att en stat överlämnar en person till Domstolen i enlighet med denna stadga,

b) *utlämning* betyder att en stat utlämnar en person till en annan stat med stöd av fördrag, konventioner eller nationell lagstiftning.

a person being surrendered to the Court by a custodial State; and

(f) Following consultations, any extraordinary costs that may result from the execution of a request.

2. The provisions of paragraph 1 shall, as appropriate, apply to requests from States Parties to the Court. In that case, the Court shall bear the ordinary costs of execution.

Article 101

Rule of speciality

1. A person surrendered to the Court under this Statute shall not be proceeded against, punished or detained for any conduct committed prior to surrender, other than the conduct or course of conduct which forms the basis of the crimes for which that person has been surrendered.

2. The Court may request a waiver of the requirements of paragraph 1 from the State which surrendered the person to the Court and, if necessary, the Court shall provide additional information in accordance with article 91. States Parties shall have the authority to provide a waiver to the Court and should endeavour to do so.

Article 102

Use of terms

For the purposes of this Statute:

(a) "surrender" means the delivering up of a person by a State to the Court, pursuant to this Statute.

(b) "extradition" means the delivering up of a person by one State to another as provided by treaty, convention or national legislation.

DEL 10

VERKSTÄLLIGHET

Artikel 103

Staters roll i verkställande av fängelsestraff

1. a) En fängelsedom skall avtjänas i en stat som utses av Domstolen från en förteckning över stater som har meddelat Domstolen att de är villiga att ta emot dömda personer.

b) När en stat förklarar sig villig att ta emot dömda personer får den ställa villkor för detta vilka skall godkännas av Domstolen och vara förenliga med bestämmelserna i denna del.

c) En stat som utsetts av Domstolen i ett bestämt fall skall omedelbart meddela om den godtar Domstolens val.

2. a) Verkställighetsstaten skall underrätta Domstolen om eventuella omständigheter, däribland tillämpning av villkor som avtalats i enlighet med punkt 1 i denna artikel, som i sak kan inverka på villkoren eller tiden för fängelsevistelsen. Domstolen skall senast 45 dagar i förväg underrättas om förekomsten av några kända eller förutsedda omständigheter av detta slag. Under denna tid skall verkställighetsstaten inte vidta några åtgärder som kan inverka menligt på dess åtaganden enligt artikel 110.

b) Om Domstolen inte kan godta de omständigheter som avses i a, skall den meddela verkställighetsstaten och handla i enlighet med artikel 104.1.

3. När Domstolen utövar sin befogenhet att utse en verkställighetsstat i enlighet med punkt 1, skall den beakta följande:

a) Principen att stadgeparterna skall dela ansvaret att verkställa fängelsedomar i enlighet med de principer om rättvis fördelning som finns i bevis- och förfarandereglerna.

b) Att en allmänt godtagen standard för behandling av intagna enligt internationella fördrag tillämpas.

PART 10

ENFORCEMENT

Article 103

Role of States in enforcement of sentences of imprisonment

1. (a) A sentence of imprisonment shall be served in a State designated by the Court from a list of States which have indicated to the Court their willingness to accept sentenced persons.

(b) At the time of declaring its willingness to accept sentenced persons, a State may attach conditions to its acceptance as agreed by the Court and in accordance with this Part.

(c) A State designated in a particular case shall promptly inform the Court whether it accepts the Court's designation.

2. (a) The State of enforcement shall notify the Court of any circumstances, including the exercise of any conditions agreed under paragraph 1, which could materially affect the terms or extent of the imprisonment. The Court shall be given at least 45 days' notice of any such known or foreseeable circumstances. During this period, the State of enforcement shall take no action that might prejudice its obligations under article 110.

(b) Where the Court cannot agree to the circumstances referred to in subparagraph (a), it shall notify the State of enforcement and proceed in accordance with article 104, paragraph 1.

3. In exercising its discretion to make a designation under paragraph 1, the Court shall take into account the following:

(a) The principle that States Parties should share the responsibility for enforcing sentences of imprisonment, in accordance with principles of equitable distribution, as provided in the Rules of Procedure and Evidence;

(b) The application of widely accepted international treaty standards governing the treatment of prisoners;

- c) Den dömdes synpunkter.
- d) Den dömdes nationalitet.

e) Sådana andra omständigheter med avseende på brottet, den dömda eller det faktiska verkställandet av straffet som kan vara lämpliga vid utseende av verkställighetsstaten.

4. Om ingen stat har utsetts i enlighet med punkt 1, skall fängelsestraffet avtjänas i en kriminalvårdsanstalt som tillhandahålls av värdstaten i enlighet med de villkor som anges i den högkvartersöverenskommelse som avses i artikel 3.2. I så fall skall kostnaderna för verkställandet av ett fängelsestraff bäras av Domstolen.

Artikel 104

Ändring av verkställighetsstat

1. Domstolen får när som helst besluta att överföra en dömd person till en kriminalvårdsanstalt i en annan stat.

2. En dömd person får när som helst ansöka hos Domstolen om att bli överförd från verkställighetsstaten.

Artikel 105

Verkställighet av straff

1. Med beaktande av sådana villkor som en stat kan ha ställt med stöd av artikel 103.1 b skall fängelsestraffet vara bindande för stadgeparterna, vilka inte i något fall får ändra det.

2. Domstolen ensam skall ha rätt att pröva ett överklagande eller en ansökan om resning. Verkställighetsstaten skall inte hindra en dömd person från att göra en sådan framställning.

- (c) The views of the sentenced person;
- (d) The nationality of the sentenced person;

(e) Such other factors regarding the circumstances of the crime or the person sentenced, or the effective enforcement of the sentence, as may be appropriate in designating the State of enforcement.

4. If no State is designated under paragraph 1, the sentence of imprisonment shall be served in a prison facility made available by the host State, in accordance with the conditions set out in the headquarters agreement referred to in article 3, paragraph 2. In such a case, the costs arising out of the enforcement of a sentence of imprisonment shall be borne by the Court.

Article 104

Change in designation of State of enforcement

1. The Court may, at any time, decide to transfer a sentenced person to a prison of another State.

2. A sentenced person may, at any time, apply to the Court to be transferred from the State of enforcement.

Article 105

Enforcement of the sentence

1. Subject to conditions which a State may have specified in accordance with article 103, paragraph 1 (b), the sentence of imprisonment shall be binding on the States Parties, which shall in no case modify it.

2. The Court alone shall have the right to decide any application for appeal and revision. The State of enforcement shall not impede the making of any such application by a sentenced person.

Artikel 106

Överinseende av straffverkställighet och fängelseförhållanden

1. Verkställigheten av en fängelsedom skall stå under Domstolens överinseende och vara förenlig med en allmänt godtagen standard för behandling av intagna enligt internationella fördrag.

2. Fängelseförhållandena skall bestämmas av verkställighetsstatens lagar och vara förenliga med en allmänt godtagen standard för behandling av intagna enligt internationella fördrag. Dessa förhållanden skall inte i något fall vara bättre eller sämre än de som står till buds för intagna som fällts för likvärdiga brott i verkställighetsstaten.

3. Kommunikationerna mellan en intagen och Domstolen skall inte hindras och kunna ske förtroligt.

Artikel 107

Överförande av personer efter avtjänat straff

1. Efter avtjänat straff kan en person som inte är medborgare i verkställighetsstaten i enlighet med dennas lag överföras till en stat som är skyldig att ta emot honom eller henne eller till en annan stat som är villig att ta emot honom eller henne varvid den personens önskemål skall beaktas, såvida inte verkställighetsstaten tillåter personen att stanna inom sitt territorium.

2. Om ingen stat bestrider kostnaderna för överförandet till en annan stat i enlighet med punkt 1, skall de bäras av Domstolen.

3. Under iakttagande av bestämmelserna i artikel 108 får verkställighetsstaten också i enlighet med sin nationella lag utlämna eller på annat sätt överlämna personen till den stat som begärt hans eller hennes utlämning eller överlämnande för lagföring eller verkställande av straff.

Article 106

Supervision of enforcement of sentences and conditions of imprisonment

1. The enforcement of a sentence of imprisonment shall be subject to the supervision of the Court and shall be consistent with widely accepted international treaty standards governing treatment of prisoners.

2. The conditions of imprisonment shall be governed by the law of the State of enforcement and shall be consistent with widely accepted international treaty standards governing treatment of prisoners; in no case shall such conditions be more or less favourable than those available to prisoners convicted of similar offences in the State of enforcement.

3. Communications between a sentenced person and the Court shall be unimpeded and confidential.

Article 107

Transfer of the person upon completion of sentence

1. Following completion of the sentence, a person who is not a national of the State of enforcement may, in accordance with the law of the State of enforcement, be transferred to a State which is obliged to receive him or her, or to another State which agrees to receive him or her, taking into account any wishes of the person to be transferred to that State, unless the State of enforcement authorizes the person to remain in its territory.

2. If no State bears the costs arising out of transferring the person to another State pursuant to paragraph 1, such costs shall be borne by the Court.

3. Subject to the provisions of article 108, the State of enforcement may also, in accordance with its national law, extradite or otherwise surrender the person to a State which has requested the extradition or surrender of the person for purposes of trial or enforcement of a sentence.

Artikel 108

Inskränkning i fråga om lagföring och bestraffning för andra brott

1. En dömd person som befinner sig i fängsligt förvar i verkställighetsstaten skall inte lagföras, bestraffas eller utlämnas till tredje stat för en gärning som ägt rum före överlämnandet till verkställighetsstaten, såvida inte lagföringen, bestraffningen eller utlämningen har godkänts av Domstolen på begäran av verkställighetsstaten.

2. Domstolen skall avgöra frågan efter att ha hört den dömde.

3. Punkt 1 i denna artikel skall upphöra att gälla om den dömde frivilligt stannar kvar mer än 30 dagar inom verkställighetsstatens territorium efter att ha avtjänat hela det straff som bestämts av Domstolen eller återvänder till staten efter att ha lämnat den.

Artikel 109

Verkställighet av bötesstraff och förverkande av egendom

1. Stadgeparter skall ge verkan åt bötesstraff och förverkande av egendom som beslutats av Domstolen i enlighet med del 7 utan att det skall inkräkta på de rättigheter som tillkommer en rättmätig tredje man och i enlighet med det rättsliga förfarandet i deras nationella lagstiftning.

2. Om en stadgepart inte kan verkställa ett förverkandebeslut, skall den vidta åtgärder för att återvinna värdet av utbyte av brott, egendom eller tillgångar som Domstolen har förklarat förverkade utan att detta skall inverka på de rättigheter som tillkommer en rättmätig tredje man.

3. Egendom, intäkter från avyttring av fast egendom och, där så är tillämpligt, avyttring av annan egendom som en stadgepart har erhållit vid verkställande av en dom av Domstolen skall överföras till denna.

Article 108

Limitation on the prosecution or punishment of other offences

1. A sentenced person in the custody of the State of enforcement shall not be subject to prosecution or punishment or to extradition to a third State for any conduct engaged in prior to that person's delivery to the State of enforcement, unless such prosecution, punishment or extradition has been approved by the Court at the request of the State of enforcement.

2. The Court shall decide the matter after having heard the views of the sentenced person.

3. Paragraph 1 shall cease to apply if the sentenced person remains voluntarily for more than 30 days in the territory of the State of enforcement after having served the full sentence imposed by the Court, or returns to the territory of that State after having left it.

Article 109

Enforcement of fines and forfeiture measures

1. States Parties shall give effect to fines or forfeitures ordered by the Court under Part 7, without prejudice to the rights of bona fide third parties, and in accordance with the procedure of their national law.

2. If a State Party is unable to give effect to an order for forfeiture, it shall take measures to recover the value of the proceeds, property or assets ordered by the Court to be forfeited, without prejudice to the rights of bona fide third parties.

3. Property, or the proceeds of the sale of real property or, where appropriate, the sale of other property, which is obtained by a State Party as a result of its enforcement of a judgement of the Court shall be transferred to the Court.

Artikel 110

Domstolens prövning av strafflindring

1. Verkställighetsstaten skall inte frige en intagen innan det straff som Domstolen bestämt har avtjänats.

2. Domstolen ensam skall ha rätt att bestämma om strafflindring och skall avgöra frågan efter att hört den intagne.

3. När den intagne har avtjänat två tredjedelar av straffet, eller 25 år i fråga om ett livstidsstraff, skall Domstolen ompröva straffet för att bestämma om det skall lindras. Omprövningen skall inte göras dessförinnan.

4. I sin omprövning i enlighet med punkt 3 i denna artikel får Domstolen lindra straffet om den finner att en eller flera av följande förhållanden föreligger:

a) Att den intagne tidigt och fortlöpande varit villig att samarbeta med Domstolen under förundersökningen och lagföringen.

b) Att den intagne frivilligt har bidragit till att möjliggöra verkställande av domar och domstolsbeslut i andra mål och särskilt att han eller hon har bidragit till att lokalisera tillgångar som är föremål för ådömande av böter, förverkande eller gottgörelse som kan användas till förmån för brottsoffer.

c) Andra förhållanden som innebär en klar och väsentlig förändring av omständigheterna vilken är tillräcklig för att berättiga strafflindring i enlighet med bestämmelserna i bevis- och förfarandereglerna.

5. Om Domstolen vid sin första prövning enligt punkt 3 i denna artikel finner att det saknas skäl för lindring av straffet, skall den därefter pröva frågan om strafflindring med de mellanrum och med tillämpning av de kriterier som föreskrivs i bevis- och förfarandereglerna.

Artikel 111

Rymning

Om en dömd avviker från fängelset och flyr från verkställighetsstaten, får denna stat

Article 110

Review by the Court concerning reduction of sentence

1. The State of enforcement shall not release the person before expiry of the sentence pronounced by the Court.

2. The Court alone shall have the right to decide any reduction of sentence, and shall rule on the matter after having heard the person.

3. When the person has served two thirds of the sentence, or 25 years in the case of life imprisonment, the Court shall review the sentence to determine whether it should be reduced. Such a review shall not be conducted before that time.

4. In its review under paragraph 3, the Court may reduce the sentence if it finds that one or more of the following factors are present:

(a) The early and continuing willingness of the person to cooperate with the Court in its investigations and prosecutions;

(b) The voluntary assistance of the person in enabling the enforcement of the judgments and orders of the Court in other cases, and in particular providing assistance in locating assets subject to orders of fine, forfeiture or reparation which may be used for the benefit of victims; or

(c) Other factors establishing a clear and significant change of circumstances sufficient to justify the reduction of sentence, as provided in the Rules of Procedure and Evidence.

5. If the Court determines in its initial review under paragraph 3 that it is not appropriate to reduce the sentence, it shall thereafter review the question of reduction of sentence at such intervals and applying such criteria as provided for in the Rules of Procedure and Evidence.

Article 111

Escape

If a convicted person escapes from custody and flees the State of enforcement, that

efter samråd med Domstolen begära att personen överlämnas från den stat i vilken personen påträffas i överensstämmelse med gällande bilaterala eller multilaterala avtal eller hemställa att Domstolen begär att personen överlämnas i enlighet med del 9. Domstolen får bestämma att personen överförs till den stat i vilken han eller hon avtjänade straffet eller till en annan stat som Domstolen utser.

State may, after consultation with the Court, request the person's surrender from the State in which the person is located pursuant to existing bilateral or multilateral arrangements, or may request that the Court seek the person's surrender, in accordance with Part 9. It may direct that the person be delivered to the State in which he or she was serving the sentence or to another State designated by the Court.

DEL 11

PART 11

STADGEPARTSFÖRSAMLINGEN

ASSEMBLY OF STATES PARTIES

Artikel 112

Article 112

Stadgепartsförsamlingen

Assembly of States Parties

1. Härmed upprättas en församling av parterna i denna stadga. Varje stadgepart skall ha ett ombud i församlingen som får åtföljas av ställföreträdare och rådgivare. Övriga stater som har undertecknat denna stadga eller slutakten får delta som observatörer i församlingen.

1. An Assembly of States Parties to this Statute is hereby established. Each State Party shall have one representative in the Assembly who may be accompanied by alternates and advisers. Other States which have signed this Statute or the Final Act may be observers in the Assembly.

2. Församlingen skall

2. The Assembly shall:

a) behandla och, i förekommande fall, anta rekommendationer från den förberedande kommissionen,

(a) Consider and adopt, as appropriate, recommendations of the Preparatory Commission;

b) utöva tillsyn över presidiet, åklagaren och registratören i förvaltningen av Domstolen,

(b) Provide management oversight to the Presidency, the Prosecutor and the Registrar regarding the administration of the Court;

c) behandla rapporter från och verksamheten i den byrå som upprättas med stöd av punkt 3 i denna artikel och vidta de åtgärder som föranleds därav,

(c) Consider the reports and activities of the Bureau established under paragraph 3 and take appropriate action in regard thereto;

d) behandla och fastställa Domstolens budget,

(d) Consider and decide the budget for the Court;

e) besluta om ändring av antalet domare i enlighet med artikel 36,

(e) Decide whether to alter, in accordance with article 36, the number of judges;

f) behandla frågor om bristande samarbete enligt artikel 87.5 och 87.7,

(f) Consider pursuant to article 87, paragraphs 5 and 7, any question relating to non-cooperation;

g) fullgöra de övriga uppgifter som följer av denna stadga och bevis- och förfarandereglerna.

(g) Perform any other function consistent with this Statute or the Rules of Procedure and Evidence.

3. a) Församlingen skall ha en byrå vari skall ingå en ordförande, två vice ordförande och 18 ledamöter valda av församlingen

3. (a) The Assembly shall have a Bureau consisting of a President, two Vice-Presidents and 18 members elected by the

på tre år.

b) Byrån skall vara representativ, varvid hänsyn särskilt skall tas till en skälig geografisk fördelning och en adekvat representation av världens huvudrättssystem.

c) Byrån skall sammanträda så ofta det är nödvändigt, dock minst en gång om året. Den skall biträda församlingen vid dess fullgörande av sina åligganden.

4. Församlingen får upprätta sådana underorgan som kan vara nödvändiga, däribland en oberoende kontrollmekanism för inspektion, utvärdering och undersökning av Domstolen så att den administreras så effektivt och ekonomiskt som möjligt.

5. Domstolens president, åklagaren och registratören eller deras företrädare får på lämpligt sätt delta i församlingens och byråns möten.

6. Församlingen skall sammanträda vid Domstolens säte eller i Förenta Nationernas högkvarter en gång om året och skall, om det motiveras av omständigheterna, hålla extrasessioner. Om inte annat anges i denna stadga, skall extrasessioner sammankallas av byrån på dess eget initiativ eller på begäran av en tredjedel av stadgeparterna.

7. Varje stadgepart skall ha en röst. Församlingen och byrån skall göra sitt yttersta för att uppnå enhälliga beslut. Om enhällighet inte kan uppnås och om inte annat föreskrivs i denna stadga,

a) skall beslut i sakfrågor godkännas med två tredjedels majoritet av närvarande och röstande parter, varvid en absolut majoritet av parterna skall fordras för beslutsförhet vid omröstningar,

b) skall beslut i procedurfrågor fattas med enkel majoritet av närvarande och röstande parter.

8. En stadgepart som inte har betalt sitt ekonomiska bidrag för att bestrida Domstolens kostnader skall inte ha rösträtt i församlingen och byrån om det resterande skuldbeloppet är lika med eller högre än det bidrag stadgeparten varit skyldig att erlägga för de föregående två hela åren. Församlingen får dock tillåta en sådan part att rösta i församlingen och i byrån om den har förvisat sig om att underlåtenheten att betala

Assembly for three-year terms.

(b) The Bureau shall have a representative character, taking into account, in particular, equitable geographical distribution and the adequate representation of the principal legal systems of the world.

(c) The Bureau shall meet as often as necessary, but at least once a year. It shall assist the Assembly in the discharge of its responsibilities.

4. The Assembly may establish such subsidiary bodies as may be necessary, including an independent oversight mechanism for inspection, evaluation and investigation of the Court, in order to enhance its efficiency and economy.

5. The President of the Court, the Prosecutor and the Registrar or their representatives may participate, as appropriate, in meetings of the Assembly and of the Bureau.

6. The Assembly shall meet at the seat of the Court or at the Headquarters of the United Nations once a year and, when circumstances so require, hold special sessions. Except as otherwise specified in this Statute, special sessions shall be convened by the Bureau on its own initiative or at the request of one third of the States Parties.

7. Each State Party shall have one vote. Every effort shall be made to reach decisions by consensus in the Assembly and in the Bureau. If consensus cannot be reached, except as otherwise provided in the Statute:

(a) Decisions on matters of substance must be approved by a two-thirds majority of those present and voting provided that an absolute majority of States Parties constitutes the quorum for voting;

(b) Decisions on matters of procedure shall be taken by a simple majority of States Parties present and voting.

8. A State Party which is in arrears in the payment of its financial contributions towards the costs of the Court shall have no vote in the Assembly and in the Bureau if the amount of its arrears equals or exceeds the amount of the contributions due from it for the preceding two full years. The Assembly may, nevertheless, permit such a State Party to vote in the Assembly and in the Bureau if it is satisfied that the failure to

beror på förhållanden över vilka parten saknar kontroll.

9. Församlingen skall anta sin egen arbetsordning.

10. Församlingens officiella språk och arbetsspråk skall vara desamma som Förenta Nationernas generalförsamlings språk.

pay is due to conditions beyond the control of the State Party.

9. The Assembly shall adopt its own rules of procedure.

10. The official and working languages of the Assembly shall be those of the General Assembly of the United Nations.

DEL 12

FINANSIERING

Artikel 113

Regler för den ekonomiska förvaltningen

Där det inte uttryckligen föreskrivs annat, skall denna stadga och de regler och föreskrifter för den ekonomiska förvaltningen som antagits av stadgepartsförsamlingen gälla alla ekonomiska frågor som berör Domstolen och möten med församlingen, inklusive dess byrå och underorgan.

Artikel 114

Täckning av kostnader

Domstolens och stadgepartsförsamlingens kostnader, däri inbegripet byråns och underorganens kostnader, skall betalas med Domstolens medel.

Artikel 115

Domstolens och stadgepartsförsamlingens tillgångar

Domstolens och stadgepartsförsamlingens kostnader, däri inbegripet byråns och underorganens kostnader, enligt den budget som har fastställts av församlingen skall täckas från följande källor:

- a) Uttaxerade bidrag från stadgeparterna.
- b) Medel från Förenta Nationerna som godkänts av generalförsamlingen, särskilt med avseende på kostnader med anledning

PART 12

FINANCING

Article 113

Financial Regulations

Except as otherwise specifically provided, all financial matters related to the Court and the meetings of the Assembly of States Parties, including its Bureau and subsidiary bodies, shall be governed by this Statute and the Financial Regulations and Rules adopted by the Assembly of States Parties.

Article 114

Payment of expenses

Expenses of the Court and the Assembly of States Parties, including its Bureau and subsidiary bodies, shall be paid from the funds of the Court.

Article 115

Funds of the Court and of the Assembly of States Parties

The expenses of the Court and the Assembly of States Parties, including its Bureau and subsidiary bodies, as provided for in the budget decided by the Assembly of States Parties, shall be provided by the following sources:

- (a) Assessed contributions made by States Parties;
- (b) Funds provided by the United Nations, subject to the approval of the General Assembly, in particular in relation to the

av hänskjutanden från säkerhetsrådet.

expenses incurred due to referrals by the Security Council.

Artikel 116

Article 116

Frivilliga bidrag

Voluntary contributions

Utan hinder av bestämmelserna i artikel 115 får Domstolen som extra medel ta emot och använda frivilliga bidrag från regeringar, internationella organisationer, enskilda personer, bolag och andra enheter i enlighet med de tillämpliga kriterier som antagits av stadgepartsförsamlingen.

Without prejudice to article 115, the Court may receive and utilize, as additional funds, voluntary contributions from Governments, international organizations, individuals, corporations and other entities, in accordance with relevant criteria adopted by the Assembly of States Parties.

Artikel 117

Article 117

Uttaxerande av bidrag

Assessment of contributions

Stadgeparternas bidrag skall uttaxeras i överensstämmelse med en överenskommen bidragsskala som grundas på den skala som antagits av Förenta Nationerna för dess reguljära budget och justerats i enlighet med de principer som ligger till grund för denna skala.

The contributions of States Parties shall be assessed in accordance with an agreed scale of assessment, based on the scale adopted by the United Nations for its regular budget and adjusted in accordance with the principles on which that scale is based.

Artikel 118

Article 118

Årlig revision

Annual audit

Domstolens protokoll, böcker och räkenskaper, däri inbegripet dess årsredovisning, skall granskas årligen av en oberoende revisor.

The records, books and accounts of the Court, including its annual financial statements, shall be audited annually by an independent auditor.

DEL 13

PART 13

SLUTBESTÄMMELSER

FINAL CLAUSES

Artikel 119

Article 119

Twistlösning

Settlement of disputes

1. Tvister som kan uppkomma om Domstolens rättskipande verksamhet skall avgöras av Domstolen själv.

1. Any dispute concerning the judicial functions of the Court shall be settled by the decision of the Court.

2. Övriga tvister mellan två eller flera stadgeparter om tolkningen eller tillämp-

2. Any other dispute between two or more States Parties relating to the interpretation

ningen av denna stadga, som inte kan lösas genom förhandlingar inom tre månader från det att de har uppkommit, skall hänskjutas till stadgepartsförsamlingen. Denna får själv försöka lösa tvisten eller lämna rekommendationer om andra sätt att lösa tvisten, däribland hänskjutande till Internationella domstolen i enlighet med dennas stadga.

Artikel 120

Reservationer

Inga reservationer får göras mot denna stadga.

Artikel 121

Ändringar

1. När sju år har förflutit från denna stadgas ikraftträdande får stadgeparterna föreslå ändringar av stadgan. Texten till ändringsförslag skall inlämnas till Förenta Nationernas generalsekreterare som omedelbart skall delge den till alla stadgeparter.

2. Tidigast tre månader efter dagen för delgivningen skall nästkommande möte med stadgepartsförsamlingen, med en majoritet av närvarande och röstande parter, besluta om förslaget skall tas upp till behandling. Församlingen kan behandla förslaget direkt eller sammankalla en översynskonferens, om detta motiveras av den aktuella frågan.

3. För att anta en ändring vid ett möte med stadgepartsförsamlingen eller vid en översynskonferens fordras två tredjedels majoritet av parterna, om enhällighet inte kan uppnås.

4. Med förbehåll för bestämmelserna i punkt 5 i denna artikel skall en ändring träda i kraft för alla stadgeparter ett år efter det att ratifikations- eller godtagandeinstrument har deponerats hos Förenta Nationernas generalsekreterare av sju åttondelar av parterna.

5. Ändringar i artiklarna 5—8 skall träda i

or application of this Statute which is not settled through negotiations within three months of their commencement shall be referred to the Assembly of States Parties. The Assembly may itself seek to settle the dispute or may make recommendations on further means of settlement of the dispute, including referral to the International Court of Justice in conformity with the Statute of that Court.

Article 120

Reservations

No reservations may be made to this Statute.

Article 121

Amendments

1. After the expiry of seven years from the entry into force of this Statute, any State Party may propose amendments thereto. The text of any proposed amendment shall be submitted to the Secretary-General of the United Nations, who shall promptly circulate it to all States Parties.

2. No sooner than three months from the date of notification, the Assembly of States Parties, at its next meeting, shall, by a majority of those present and voting, decide whether to take up the proposal. The Assembly may deal with the proposal directly or convene a Review Conference if the issue involved so warrants.

3. The adoption of an amendment at a meeting of the Assembly of States Parties or at a Review Conference on which consensus cannot be reached shall require a two-thirds majority of States Parties.

4. Except as provided in paragraph 5, an amendment shall enter into force for all States Parties one year after instruments of ratification or acceptance have been deposited with the Secretary-General of the United Nations by seven-eighths of them.

5. Any amendment to articles 5, 6, 7 and 8 of this Statute shall enter into force for

kraft för de stadgeparter som har godtagit dem ett år efter det att dessa parter har deponerat sina ratifikations- eller godtagande-instrument. I fråga om en part som inte har godtagit ändringen skall Domstolen inte utöva sin jurisdiktion med avseende på brott som omfattas av ändringen, om brottet har förövats av partens egna medborgare eller inom partens eget territorium.

6. Om en ändring har godkänts av sju åttondelar av stadgeparterna i enlighet med punkt 4 i denna artikel, får en part som inte har godkänt ändringen frånträda denna stadga med omedelbar verkan utan hinder av artikel 127.1, men med iakttagande av artikel 127.2, genom underrättelse senast ett år efter en sådan ändrings ikraftträdande.

7. Förenta Nationernas generalsekreterare skall delge alla stadgeparter alla ändringar som antagits vid ett möte med stadgeparts-församlingen eller vid en översynskonferens.

Artikel 122

Ändring av institutionella bestämmelser

1. Ändringar av bestämmelser i denna stadga som är av uteslutande institutionell karaktär, nämligen artikel 35, artikel 36.8—9, artiklarna 37 och 38, artikel 39.1 (de två första meningarna), artikel 39.2, artikel 39.4, artikel 42.4—9, artikel 43.2—3 samt artiklarna 44, 46, 47 och 49, får föreslås när som helst av varje stadgepart utan hinder av bestämmelserna i artikel 121.1. Texten till ändringsförslag skall inlämnas till Förenta Nationernas generalsekreterare, eller till en sådan annan person som kan ha utsetts av stadgeparts-församlingen, vilken omedelbart skall delge alla parter och andra som deltar i församlingen.

2. Ändringar som avses i denna artikel skall antas av stadgeparts-församlingen eller av en översynskonferens med två tredjedels majoritet av stadgeparterna, om inte enighet kan uppnås. Sådana ändringar skall träda i kraft för alla parter sex månader efter det att

those States Parties which have accepted the amendment one year after the deposit of their instruments of ratification or acceptance. In respect of a State Party which has not accepted the amendment, the Court shall not exercise its jurisdiction regarding a crime covered by the amendment when committed by that State Party's nationals or on its territory.

6. If an amendment has been accepted by seven-eighths of States Parties in accordance with paragraph 4, any State Party which has not accepted the amendment may withdraw from this Statute with immediate effect, notwithstanding article 127, paragraph 1, but subject to article 127, paragraph 2, by giving notice no later than one year after the entry into force of such amendment.

7. The Secretary-General of the United Nations shall circulate to all States Parties any amendment adopted at a meeting of the Assembly of States Parties or at a Review Conference.

Article 122

Amendments to provisions of an institutional nature

1. Amendments to provisions of this Statute which are of an exclusively institutional nature, namely, article 35, article 36, paragraphs 8 and 9, article 37, article 38, article 39, paragraphs 1 (first two sentences), 2 and 4, article 42, paragraphs 4 to 9, article 43, paragraphs 2 and 3, and articles 44, 46, 47 and 49, may be proposed at any time, notwithstanding article 121, paragraph 1, by any State Party. The text of any proposed amendment shall be submitted to the Secretary-General of the United Nations or such other person designated by the Assembly of States Parties who shall promptly circulate it to all States Parties and to others participating in the Assembly.

2. Amendments under this article on which consensus cannot be reached shall be adopted by the Assembly of States Parties or by a Review Conference, by a two-thirds majority of States Parties. Such amendments shall enter into force for all States

de har antagits av församlingen eller, i förekommande fall, av konferensen.

Parties six months after their adoption by the Assembly or, as the case may be, by the Conference.

Artikel 123

Article 123

Översyn av stadgan

Review of the Statute

1. Sju år efter denna stadgas ikraftträdande skall Förenta Nationernas generalsekreterare sammankalla en översynskonferens som skall ta ställning till eventuella ändringar i stadgan. Denna översyn kan innefatta, men är inte begränsad till, förteckningen över de brott som anges i artikel 5. Konferensen skall vara öppen för deltagarna i stadgepartsförsamlingen och på samma villkor.

2. Förenta Nationernas generalsekreterare skall när som helst därefter på begäran av en stadgepart och i de syften som anges i punkt 1 i denna artikel med godkännande av en majoritet av parterna sammankalla en översynskonferens.

3. Bestämmelserna i artikel 121.3—7 skall tillämpas för antagande och ikraftträdande av sådana ändringar i stadgan som behandlats av en översynskonferens.

1. Seven years after the entry into force of this Statute the Secretary-General of the United Nations shall convene a Review Conference to consider any amendments to this Statute. Such review may include, but is not limited to, the list of crimes contained in article 5. The Conference shall be open to those participating in the Assembly of States Parties and on the same conditions.

2. At any time thereafter, at the request of a State Party and for the purposes set out in paragraph 1, the Secretary-General of the United Nations shall, upon approval by a majority of States Parties, convene a Review Conference.

3. The provisions of article 121, paragraphs 3 to 7, shall apply to the adoption and entry into force of any amendment to the Statute considered at a Review Conference.

Artikel 124

Article 124

Övergångsbestämmelse

Transitional Provision

Utan hinder av bestämmelserna i artikel 12.1—2 får en stat som ansluter sig till denna stadga förklara att den för en tid av sju år efter stadgans ikraftträdande för staten i fråga inte godtar Domstolens jurisdiktion med avseende på den kategori av brott som avses i artikel 8, när ett brott påstås ha förövats av dess egna medborgare eller inom dess eget territorium. En förklaring enligt denna artikel kan när som helst återkallas. Bestämmelserna i denna artikel skall behandlas av den översynskonferens som sammankallas med stöd av artikel 123.1.

Notwithstanding article 12, paragraph 1 and 2, a State, on becoming a party to this Statute, may declare that, for a period of seven years after the entry into force of this Statute for the State concerned, it does not accept the jurisdiction of the Court with respect to the category of crimes referred to in article 8 when a crime is alleged to have been committed by its nationals or on its territory. A declaration under this article may be withdrawn at any time. The provisions of this article shall be reviewed at the Review Conference convened in accordance with article 123, paragraph 1.

Artikel 125

*Undertecknande, ratificering, godtagande,
godkännande och anslutning*

1. Denna stadga skall öppnas för undertecknande av alla stater vid Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisations högkvarter i Rom den 17 juli 1998. Därefter skall den stå öppen för undertecknande vid Italiens utrikesministerium i Rom till den 17 oktober 1998. Efter detta datum skall den stå öppen för undertecknande vid Förenta Nationernas högkvarter i New York till den 31 december 2000.

2. Denna stadga skall ratificeras, godtas eller godkännas av signatärstaterna. Instrument avseende ratificering, godtagande eller godkännande skall deponeras hos Förenta Nationernas generalsekreterare.

3. Denna stadga skall stå öppen för anslutning av alla stater. Anslutningsinstrument skall deponeras hos Förenta Nationernas generalsekreterare.

Artikel 126

Ikraftträdande

1. Denna stadga träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter den sextionde dagen efter dagen för deponeringen av det sextionde instrumentet avseende ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning hos Förenta Nationernas generalsekreterare.

2. För en stat som ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till denna stadga efter deponeringen av det sextionde instrumentet avseende ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning träder stadgan i kraft den första dagen i den månad som följer efter den sextionde dagen efter den dag då staten i fråga deponerade sitt instrument avseende ratificering, godtagande, godkännande eller anslutning.

Article 125

Signature, ratification, acceptance, approval or accession

1. This Statute shall be open for signature by all States in Rome, at the headquarters of the Food and Agriculture Organization of the United Nations, on 17 July 1998. Thereafter, it shall remain open for signature in Rome at the Ministry of Foreign Affairs of Italy until 17 October 1998. After that date, the Statute shall remain open for signature in New York, at United Nations Headquarters, until 31 December 2000.

2. This Statute is subject to ratification, acceptance or approval by signatory States. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

3. This Statute shall be open to accession by all States. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 126

Entry into force

1. This Statute shall enter into force on the first day of the month after the 60th day following the date of the deposit of the 60th instrument of ratification, acceptance, approval or accession with the Secretary-General of the United Nations.

2. For each State ratifying, accepting, approving or acceding to this Statute after the deposit of the 60th instrument of ratification, acceptance, approval or accession, the Statute shall enter into force on the first day of the month after the 60th day following the deposit by such State of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

Artikel 127

Frånträde

1. En stadgepart får genom skriftlig underrättelse till Förenta Nationernas generalsekreterare frånträda denna stadga. Frånträdet träder i kraft ett år efter den dag då underrättelsen har mottagits, såvida inte ett senare datum anges i underrättelsen.

2. En stat skall på grund av sitt frånträde inte vara befriad från de förpliktelser den har iklätt sig genom denna stadga när den var stadgepart, däribland eventuella ekonomiska skyldigheter som kan ha uppstått. Frånträdet skall inte inverka på något samarbete med Domstolen i samband med brottsutredningar, förundersökningar och förfaranden med avseende på vilka den frånträddande staten var skyldig att samarbeta och vilka har inletts före den dag då frånträdet trädde i kraft; frånträdet skall inte heller på något sätt inverka på den fortsatta behandlingen av någon fråga som var under behandling av Domstolen före den dag då det trädde i kraft.

Artikel 128

Giltiga texter

Originalen till denna stadga, vars arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter är lika giltiga, skall deponeras hos Förenta Nationernas generalsekreterare, som skall tillställa alla stater bestyrkta kopior därav.

TILL BEKRÄFTELSE HÄRAV har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade av sina respektive regeringar, undertecknat denna stadga.

UPPRÄTTAD i Rom den 17 juli 1998.

Article 127

Withdrawal

1. A State Party may, by written notification addressed to the Secretary-General of the United Nations, withdraw from this Statute. The withdrawal shall take effect one year after the date of receipt of the notification, unless the notification specifies a later date.

2. A State shall not be discharged, by reason of its withdrawal, from the obligations arising from this Statute while it was a Party to the Statute, including any financial obligations which may have accrued. Its withdrawal shall not affect any cooperation with the Court in connection with criminal investigations and proceedings in relation to which the withdrawing State had a duty to cooperate and which were commenced prior to the date on which the withdrawal became effective, nor shall it prejudice in any way the continued consideration of any matter which was already under consideration by the Court prior to the date on which the withdrawal became effective.

Article 128

Authentic texts

The original of this Statute, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations, who shall send certified copies thereof to all States.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Statute.

DONE at Rome, this 17th day of July 1998.